

FAŞİZME, EMPERYALİZME, FEODALİZME, SOVENİZME VE HER TÜRDEN GERİCİLİĞE KARŞI

PARTİZAN

Şubat-Mart 2007

Sayı: 61

İki Aylık Siyasi Dergi

FİYATI: 2 YTL (KDV dahil)

ISSN: 1303-0078

**Saldırganlığın zirvesindeki
emperyalizme karşı
tek yumruk tek barikat!**

UMUT YAYIMCILIK VE BASIM SANAYİ LTD. ŞTİ

Yönetim yeri: Gureba Hüseyin Ağa Mah.

İmam Murat Sok. No:14/1
Aksaray-Fatih/İSTANBUL.

Tel: (0212) 521 34 30

FAKS: (0212) 621 61 33

Sahibi ve Yazışleri Müdürü:

Numan BOZER

Baskı: Özdemir Matbaa

ISSN. 1303-0078

email: umutyayimcilik@tinet.net.tr

BÜROLAR

♣ **KARTAL:** İSTASYON CAD. DÖRTLER APT.
NO: 4/2 KARTAL,
TEL: (0216) 306 16 02 Cep: 0538 299 35 52

♣ **ANKARA:** TUNA CAD. ÇANAKÇI İŞHANI
NO:11 KAT:3 DAİRE: 32 ÇANKAYA/ANKARA
TEL: (0312) 432 23 01 Cep: 0 535 562 33 72

♣ **İZMİR:** 856. SOKAK, NO: 48/203 KEMERALTI-
KONAK TEL: (0232) 446 78 07 Cep: 0 537 46179 64

♣ **MALATYA:** DABAKHANE MAHALLESİ,
BOZTEPE CAD., BABACAN İŞHANI NO:9
KAT:1/16 MALATYA
TEL: (0422) 325 78 13 Cep: 0 538 492 86 56

♣ **BURSA:** SELÇUK HATUN MAHALLESİ, ÜNLÜ
CAD, SÖNMEZ İŞ SARAYI KAT:2 NO: 185
HEYKEL
TEL: (0224) 224 09 98 Cep: 0 536 613 81 98

♣ **MERSİN:** ÇANKAYA MAH. SİLİFKE CAD.
ÜZÜM İŞHANI KAT: 1 NO: 47 MERSİN
Cep: 0 536 317 02 54

♣ **ERZİNCAN:** ORDU CAD. ORDU İŞHANI KAT:3
TEL: 0 446 223 67 18 Cep: 0 536 697 94 19

Yurtdışı Hesap Numaraları Emriye Demirkır

Ziraat Bankası İstanbul/Aksaray Şubesi

Euro Hesabı: 0751 0067 5731 0000 009

TL Hesabı: 0751 0067 5743 0000 009

İş Bankası İstanbul/Aksaray Şub.

Euro Hesabı: 1002 1130549-TL Hesabı: 1002

1180043

Vakıfbank Valide Sultan Şubesi

Euro Hesabı: 00158 048 000 213746

Merhaba,

2007 yılının henüz ilk aylarındayken, dünyada ve ülkemizde yaşanan bir takım gelişmeler bu yılın oldukça hareketli geçeceğinin sinyallerini veriyor. **Baş döndürücü bir hızla yaşanan gelişmeler karşısında doğru bir tutum takınmak elbette ki, olayları doğru değerlendirmekten geçiyor. Ortadoğu'da yaşanan gelişmeler, Saddam'ın apar topar idam edilmesi, emperyalizmin Afrika kıtasında yayılma çabaları, ülkemizde ise MİT Müsteşarı tarafından yapılan açıklamanın ardından geliştirilmek istenen saldırgan dalga, Kerkük üzerine egemenler cephesinden yapılan açıklamalar ve Agos Gazetesi Genel Yayın yönetmeni **Hrant Dink**'in katledilmesi vb. olaylar son süreçte yaşanan önemli gelişmelerdir.**

Dergimizin 2007 yılındaki ilk sayısında da bu gelişmelere yer vermeye çalıştık. **“Çürümenin ve saldırganlığın zirvesindeki emperyalizme karşı tek yumruk, tek barikat”** başlıklı giriş yazımızda Saddam'ın idam edilmesi, Somali'de yaşanan gelişmeler ve Türk hakim sınıflarının Kerkük'e dönük açıklamaları yorumlanıyor.

“Sözde soykırım devam ediyor” ve **“Sireli inger, anmoranali paragem Hrant!”** başlıklı yazılar ise ülkemizin ilerici ve demokrat muhaliflerinden Hrant Dink'in katledilmesi üzerine yazılmış yazılardır. İlk yazı Hrant Dink'in geçmişi, muhalif ve aydın kimliğinin yanısıra **Ermeni Soykırımı**'na da değinmektedir.

Dergimizde sizlere ulaştırmaya çalıştığımız diğer ülkelerdeki Maoist parti deneyimlerinden birine daha bu sayımızda yer veriyoruz. **Hindistan Komünist Partisi Merkez Komite Sözcüsü Azad** yoldaş tarafından kaleme alınan yazıyı da beğenimize sunuyoruz. Bu sayımızda yer alan bir diğer yazı da **“Büyük Proleter Kültür Devrimi'nin 40., Modern Revizyonizme karşı mücadelenin 50. yılı vesilesiyle”** başlığını taşıyor ve Çin deneyimini konu alıyor. Son yazımız ise okurlarımızın hatırlayacağı üzere daha önceki sayılarımızda da farklı bölümlerini yayınladığımız **Çin Deyince** kitabının 5. Bölümü'nden oluşuyor.

Yeni sayımızda buluşmak dileğiyle!

İÇİNDEKİLER

- Çürümenin ve saldırganlığın zirvesindeki emperyalizme karşı her yerde tek yumruk tek barikat2
- “Sözde” soykırım devam ediyor!16
- Sireli inger, anmoranali paragem Hrant!30
- “Yeni Demokratik Devrim yaşamın her alanının demokratikleştirilmesidir36
- Büyük Proleter Kültür Devrimi'nin 40. yılı vesilesiyle70
- Çin Deneyi67

Çürümenin ve saldırganlığın zirvesindeki emperyalizme karşı her yerde tek yumruk tek barikat!

Gündem şaşkırtıcı düzeyde değişken... Dünyada ve ülkemizde yaşananlar baş döndürücü bir hızla gerçekleşiyor. Gelişmelerin nabzını tutmak, nedenlerine ve sonuçlarına bütünüyle hâkim olmak, politika ve müdahale araçlarını oluşturmak şimdilik zor. Ortadoğu'daki gelişmeler, özellikle Saddam'ın apar topar idam edilmesi, Somali'deki son durum ve tüm bunlara paralel ülkemizde asgari ücretin belirlenmesi, MİT müsteşarının açıklamalarıyla birlikte gündeme gelen Kerkük tartışmaları, Hrant Dink'in katledilmesi vb. olaylar son süreçte yaşanan önemli gelişmelerdir.

Gündem şaşkırtıcı düzeyde değişken... Dünyada ve ülkemizde yaşananlar baş döndürücü bir hızla gerçekleşiyor. Gelişmelerin nabzını tutmak, nedenlerine ve sonuçlarına bütünüyle hâkim olmak, politika ve müdahale araçlarını oluşturmak şimdilik zor. Ortadoğu'daki gelişmeler, özellikle Saddam'ın apar topar idam edilmesi, Somali'deki son durum ve tüm bunlara paralel ülkemizde asgari ücretin belirlenmesi, MİT müsteşarının açıklamalarıyla birlikte gündeme gelen Kerkük tartışmaları, Hrant Dink'in katledilmesi vb. olaylar son süreçte yaşanan önemli gelişmelerdir.

ABD emperyalizmi kendi yarattığı diktatörü astı

30 Aralık 2006 tarihinde sabah saat 05:00 sularında Saddam Hüseyin'in asılarak idam edilmesini emperyalizmin Ortadoğu politikasının bir uzantısı olarak de-

ğerlendirmek gerekmektedir. Irak'taki işgalci İngiliz ve ABD emperyalistleri önderliğinde **düzmece** bir mahkeme tarafından yargılanan Saddam Hüseyin, kendisine suikast hazırlığında oldukları gerekçesiyle Duceyl'de 148 Şii'nin öldürülmesi emrini vermekten suçlu bulunarak 30 Kasım günü idama mahkûm edilmişti. Irak Üst Mahkemesi tarafından idam cezasının onaylanmasından sadece dört gün sonra "**yangından mal kaçırircasına**" kurban bayramının ilk günü şafakta asılarak idam edildi.

Saddam Hüseyin, Ortadoğu'nun ve dünyanın genelinde örneklerine sıkça rastlanan ve bundan sonra da rastlanacak bir diktatördü. Yaklaşık 27 yıllık diktatörlüğü süresince, Irak'ı çok küçük bir azınlığa dayanarak demir yumrukla yönetti. Yoksul Irak halkına hizmet yerine, bir avuç feodal aşiret reisi ve az sayıda Irak komprador burjuvazisinin çıkarlarını göz önüne alarak bu sınıflara, zümre-

lere ve dışarıda da başta ABD olmak üzere emperyalistlere dayanarak eşine az rastlanacak bir keyfiyetle Irak'ı yönetti.

Saddam Hüseyin sadece Duceyl katliamından aldığı ceza ile idam edildi. Oysa Saddam'ın imza attığı katliamlar sadece Duceyl'le sınırlı değil. Hatta diyebiliriz ki Duceyl katliamı bu katliamlar içinde belki de en az can kaybının yaşandığı katliamdır.

Saddam pan-arabizm ile donanmış **BAAS Partisi**'nde ve Irak'ta iktidarı eline ilk geçirdiğinde ilk elden katliamlara başlamıştı. Önce BAAS Partisi içinde kendisine muhalefet edenleri tasfiye etmiş, akabinde CIA'nın Iraklı komünistlerin ev adreslerinin verilmesini de içeren büyük desteği ile Irak Komünist Partisi'ne karşı giriştiği büyük saldırı sonucu binlerce Iraklı komünist parti üyesini işkencelerden geçirerek katletmiş, faili belli cinayetlerle ortadan kaldırmıştır.

ABD kışkırtmasıyla İran'a savaş açmış, yine CIA'nın İran ordusu ve cephesi hakkında verdiği uydu fotoğraflarına dayanarak katlettiği bir milyona yakın İranlı'nın ölümünden de sorumludur. İran-Irak savaşında ABD desteğiyle kendi geliştirdiği kimyasal silâhları kullanarak savaş suçu işlemiştir. Iraklı Kürtlere karşı giriştiği imha saldırısının adı olan **Enfal Harekâtı** sırasında sadece Halepçe'de 5 binden fazla Kürt'ü kimyasal silâh kullanarak katletmiştir. Bu katliama Türk hâkim sınıflarının da destek verdiği, yargılama

sırasında ortaya çıkmıştır. Bunlar bir kalemde sayabildiğimiz ve deşifre olmuş, dünyadan ve Irak halkından gizlenememiş katliamlardır. Diktatörlüğün şanından ve kurduğu baskı ve zulüm aygıtının içinde belki de bir hiç uğruna ögütülen binlerce kişiden bahsetmiyoruz bile.

Rüzgâr ekenler fırtına biçerler ve biçecekler!

Saddam bir diktatördü. Bu yüzden asıldıktan sonra üzülenden çok sevinieni vardı. Darağacındaki “soğukkanlılığın” ve mahkeme sürecindeki “baş eğmez” tutumuna bakarak kimileri Saddam için “bir diktatör olarak yaşadı, kahraman olarak öldü” diye düşünebilirler. Oysa birçok halk düşmanı “ölümden öte köy olmadığı” tezini doğrular nitelikte, kurtulmaya çalıştığını bildiği için ölüme “başı dik” gitmiştir. Bunun örnekleri vardır. Bu durum onları, bugün açısından Saddam'ı ne kahraman yapmak tadır ne de onurlu çıkarmaya yetmektedir.

Saddam Hüseyin hayatı-

nın hiçbir döneminde anti-emperyalist olmamıştır. BAAS partisi içinde iktidarı, emperyalistlere dayanarak kazanmıştır. Komünistlere karşı saldırısında doğrudan CIA'dan destek almıştır. İran'a karşı ABD'nin istekleri doğrultusunda saldırmıştır.

'91 yılındaki I. Körfez Savaşı sürecinde ve sonrasında ABD karşıtı bir politika izlemiş olsa da, bu onu anti-emperyalist yapmaya yetmemektedir. Kaldı ki, I. Körfez Savaşı'na neden olan Kuveyt'in işgali de yine ABD emperyalizminin yönlendirmesi sonucu gerçekleşmişti. Çünkü ne emperyalizm sadece ABD emperyalizminden ibarettir ne de ABD karşıtı olmak anti-emperyalist olmaya yeterlidir.

Ambargo yıllarında ve öncesinde Saddam Hüseyin başta Fransa ve Almanya emperyalistleri olmak üzere, AB ile Rusya hatta Çin ile sıkı ilişkilerini sürdürmüştür. Aynı yıllarda ABD'nin dayatması ile I. Körfez Savaşı sonrası uygulanan ambargoda milyonlarca Iraklı kadın ve çocuk, yetersiz beslenme ve ilâç yokluğu nedeniyle hayat-

larını kaybetti. Tüm bunlar yaşanırken ise Saddam Hüseyin ve yakın çevresi bin bir gece masallarındaki sarayları andıran saraylarda, sefahat içinde yaşıyorlardı. Sokaklarda açlık ve hastalık nedeniyle kol gezen ölüm, Saddam'ın saraylarına uğramamıştı. Saddam Hüseyin hiçbir zaman Iraklı yoksul işçi ve emekçilerin, ezilen halkının lideri olamadı. İşte bu nedenledir ki hiçbir zaman gerçek bir halk kahramanı olamayacaktır.

Saddam, belki birileri veya bazı çevreler tarafından kahramanlaştırılmak istenecektir. Ama aslında yaşanan şey, bir zorbanın kendinden daha güçlü zorbalardan alt edilmesinden başka bir şey değildir. **İşi bitince efendileri tarafından ortadan kaldırılan bir piyondur Saddam Hüseyin.**

Saddam Hüseyin'in idamının Şiîlerin katledildiği Duceyl davasından ve Mukteda El Sadr'a bağlı cellâtlar tarafından gerçekleştirilmiş olması da anlamlıdır. Saddam'ın bu şekilde apar topar idam edilmesi bir takım sırları, işlediği suçlarda emperyalistlerin suç ortaklığını gizlediği doğrudur. Fakat bu durumun mevcut koşullarda kıymet-i harbiyesi yoktur. Saddam'ın yaptığı katliamlardaki emperyalist parmağı gerek Irak halkı gerekse dünya halkları tarafından yeterince bilinmektedir. Saddam'ın yapacağı bir açıklama ile belki kamuoyu tarafından bilinmeyen birkaç "sır" daha ortaya çıkacaktı. Bunlar dünya kamuoyunu bir süre meşgul edecekti. Fakat sonuçta nere-

sinden bakarsak bakalım ortaya çıkacak "sırlar" malûmun ilânından başka bir şey olmayacaktı. Fakat yine de bu durum Saddam'ın asılmasının bir nedenidir. Saddam, halkı katle ederken, ABD emperyalistlerinden aldığı desteğin mahkeme sürecinde ifşa edilerek ABD'nin daha fazla teşhir olması engellenmiştir.

Saddam'ın idamı trajiktir. Emperyalist efendileri ile birlikte işlediği suçlardan dolayı idam edilmiş görülmektedir. Fakat asıl idam nedeni bu değildir. Asıl neden Saddam'ın artık efendileri tarafından **kullanım süresinin** dolmuş olmasıdır.

Kurban bayramının ilk günü idam edilişi, İslâmî çevrelerce Hıristiyanların İslâm dünyasına saygısızlığı gibi yorumlanarak, "**medeniyetler çatışması**" tezinin doğruluğuna kanıt olarak gösterilse de, bu yaklaşım olayların anlaşılmasında yetersiz tek yönlü bir bakıştır. Çatışan ve uzlaşan kesimlerin sınıf niteliklerini ve emperyalizmin sınıfsal niteliğini gözlerden saklayan bir yaklaşımdır. Emperyalistlerin istediği tam da budur.

Saddam Hüseyin'in idamından sonra Irak'ın ve bölgenin geleceği için birçok senaryo üretilebilir. Ve bu senaryoların hepsinin gerçekleşme olasılığı şu ya da bu oranda mevcuttur. Fakat en güçlü olasılık Şiî-Sünnî mezhep çatışmasının artması, düşmanlıkların derinleşeceğidir.

Saddam Hüseyin Irak'taki direniş hareketinin küçük bir bölümüne fiili olmasa bile manevi önderlik ediyordu. Ve

daha çok direnişçiler için manevi bir otoriteydi. Bu nedenle idam edilmesi direniş hareketlerini örgütsel yapıları bakımından çok etkilemeyecektir. Ancak bir sembol olarak Birleşik Arap Irak ihtimalini güçlendirmektedir. Güneyde Şiî'ler, ortada Sünnîler, kuzeyde Kürtlerin egemen olduğu bir Irak olasılığı bugün eskiye göre daha fazla ihtimal dâhilindedir. Ki ABD'nin Saddam'ı asmasının bir nedeni de budur. Şiî ve Sünnî çatışmasının derinleşmesi, Irak'ın üçe bölünmesini kolaylaştıracaktır.

Irak'ın zengin petrol yatakları kuzeyde Musul-Kerkük, güneyde ise Basra'dadır. Ve her iki bölge de işgalin başından bu yana direnişin çok alt düzeyde olduğu, emperyalistler açısından güvenli bölgelerdir. Direnişin en güçlü olduğu yer ise Sünnî bölge ridir ve orada emperyalistleri çekecek cazibe merkezleri yoktur. Bölgede bir bölünmenin siyasal sonuçları bir yana işgal yönetimi tarafından ekonomik olarak daha kârlı olacağı açıktır.

Öte yandan Saddam'ın idamından sonra İsrail'in savunma bakan yardımcısı Efraim Sneh'in açıklaması bir adım sonrası için ciddi ipuçları vermektedir. Efraim Sneh idamı değerlendirmiş ve "**Irak'ın güneyinde, hem merkezi hükümette hem de güney Irak'taki Şiî toplumunda İran'ın etkisinin güçlenmesinden endişe duyduğunu**" belirtmiştir. (Birgün- 1 Ocak 07)

Sneh okun sivri ucunu İran'a yöneltmiştir. İran hem emperyalistlerin istediği

oranda dünya pazarına entegre değildir, hem de siyasal olarak ABD karşıtlığı ile ciddi bir sorundur ABD emperyalizmi için.

Bu şekilde ABD emperyalizmi bir taşla iki kuş vurmaktır. Olası bir İran saldırısı durumunda cephe gerisini oluşturarak, Irak'ın Şiîlerini nötrale edebilmeyi, tarafsızlaştırmayı hedeflemektedir.

Fakat bu tali yöndür. Asıl yön ise işgalin başından bu yana dillendirilen Şiî-Sünnî mezhep savaşının derinleştirilmesi, çığırından çıkmasıdır. Ki Irak işgalinin ilk günlerinden bu yana ABD ve İngiliz emperyalistleri tarafından bu mezhep çatışmaları belirli bir program dâhilinde bilinçli bir şekilde sürekli kışkırtılmaya çalışılmaktadır. Böylece ABD İran'a saldırıdığı anda, Iraklı Şiîler mezhep savaşından başlarını kaldırmaya fırsat bulamayarak ABD'yi cephe gerisinde zor durumda bırakacak şekilde hareket etmelerini engelle-

meysi amaçlamaktadırlar.

Saddam Hüseyin'in idamı bu yönde atılmış büyük bir adım olmakla birlikte, Irak'taki mezhep savaşının belirli bir düzeye geldiğinin de işaretidir. Saddam Hüseyin idam edilerek Irak işgalinin başından bu yana plânlanan İran saldırısı yönünde ciddi bir adım atılmıştır. Bu adımın büyüklüğünü Şiî ve Sünnîler arasındaki mezhep savaşının şiddeti belirleyecektir.

Emperyalistler tarafından tüm umutsuzluk senaryolarına rağmen süreç plânladıkları gibi gitmektedir. Bu plân, ancak Irak halkının mezhep ve etnik farklılıkları yok saymadan büyük emperyalist düşmana karşı birleşmeleriyle engellenebilir.

Emperyalistler Saddam'ı asarak Ortadoğu halklarına net bir mesaj vermektedirler. "Emperyalist iradeyi tanımanın, emperyalist politikalar doğrultusunda çalışmanın sonu böyledir" anlamına gelen, psikolojik bir saldırı söz konusudur.

Hem uşak, işbirlikçi, kukla vb. piyonlara, ama daha çok da halklara gözdağı amaçlı taşıyan idamından hemen sonraki günlerde açıklanan "Yeni Irak Stratejisi" veya bir diğer deyimle de "Yeni Irak Planı"nın içeriği ise, bu idamın aynı zamanda bu yeni yönelimin de bir parçası olduğunu göstermektedir. ABD'nin içine girdiği krizin ve de Irak'ta içine düştüğü batağın açık bir

ifadesi olan Yeni Irak Planının özünü ise, işgal karşıtı direnişe karşı **daha yoğun bir şiddet kullanılması** oluşturmaktadır. Hem de bu defa sadece aktif direnişe dönük değil, pasif politik direnişler de şiddetle bastırılması gereken direnişler kapsamındadır. Bölgeye dönük işgallerin başlıca gerekçelerinden olan Irak petrolünün, emperyalistler ve de onların tekellerince nihai paylaşımı da yine bu yeni plan dahilindedir.

Çıkmazın ürünü olan bu son planla birlikte, mezhep çatışmalarına paralel olarak, etnik çatışmaların da körüklenmeye çalışıldığına şahit olmaktayız. BOP (Büyük Ortadoğu Projesi) kapsamında, özelde Irak'ı üçe bölme, genelde ise bölgedeki birçok ülkeyi bölüp-parçalama amacına hizmet eden bu durum, başından beri işgalin destekçisi olan Talabani ve Barzani önderliğindeki Irak Kürtlerini işgale doğrudan dahil etmeye dönük pratikte somutlaşmaktadır.

Yeni Irak Stratejisi kapsamında bölgeye gönderilmesi planlanan ve de belli bir bölümü gönderilen 20 bini aşkın ABD takviye asker gücünün, Bağdat'da konuşlandırılacak olan, hemen hemen aynı sayıdaki Kürt Peşmergeyle desteklenmesi öngörülmektedir.

Özünde, bölgedeki en az 20 ülkenin sınırlarının emperyalistler tarafından yeniden çizilmesi ve bu bağlamda da bölge üzerinde tam hakiyet sağlanması yatan BOP'un hayata geçirilmesi çabalarına hız verilmesinin ifadesi olan bu durum, em-

peryalistlerin bölgeye dönük politikalarının alt yapısını oluşturan böl-parçala-yönet politikasına, bu süreçte bir kez daha sıkı sıkıya sarılma-ya başladıklarını da göstermektedir.

Afrika'nın "Kanyan Boynuzu" Somali

Yine içinden geçtiğimiz süreçte yaşanan önemli gelişmelerden biri de Somali'ye dönük ABD saldırısıdır. Şu bir gerçek ki, yaşadığı coğrafyalar, üzerinde buldukları topraklar, o topraklar üzerinde yaşayan halkların kaderini derinden etkilemektedir. Somali ulusu-halkı da bunlardan biridir. Kapitalizmin şafağında ulusal kültürünü, ekonomisini ve bunlara bağlı örgütlenmelerini yaratamayan Somaliler önce sömürgecilik ile tanışmışlardır. Bugün ise emperyalist-kapitalist sistemin vahşeti ve sömürü düzeni ile karşı karşıya bulunmaktadır. Tam da bu nedenle Kızıldeniz'in hemen girişinde, Afrika'nın doğusunda, Kızıldeniz'in batısında, yer alan bu ufak ve güzel ülke, stratejik önemi nedeniyle huzuru bir türlü yakalayamamaktadır.

Afrika'nın boynuzu olarak da tanımlanan Somali'nin bulunduğu bölge günümüz emperyalist politikaları açısından stratejik bir öneme sahiptir. Ancak bu önem Somali halkının boynuna asılmış bir değirmen taşına dönmüş bulunmaktadır.

Somali'nin bulunduğu bölge Süveyş Kanalı ile Akdeniz'e bağlanan Kızıldeniz,

Akdeniz ticaret havzası ile Uzakdoğu-Hint Okyanusu'nu birbirine en kısa şekilde bağlayan yol olma özelliğini halen korumaktadır.

Bununla birlikte Somali şehirlerinin hemen karşısında Suudi Arabistan ve Yemen bulunmaktadır. Arada her ne kadar Kızıldeniz bulursa da var olan mesafenin yakınlığı göz önüne alındığında her iki ülke ile sınır komşusu sayılabilir.

Somali Kızıldeniz'in **Hint Okyanusu**'na açılan kapısıdır. Suudi Arabistan'ın hemen karşısında bulunmaktadır. Bu nedenle Somali'de oluşturulacak herhangi bir üs ya da özellikle ABD emperyalizmi ile iş birliği içindeki bir yönetim ile Suudi petrollerinin diğer emperyalistler tarafından denetlenme çabalarının bir ayağının daha büyük oranda boşa çıkarılması na neden olacaktır.

Basra Körfezi ve Hürmüz Boğazı'nın Irak saldırısından bu yana ABD uçak gemileri tarafından sürekli işgal altında tutulduğu ve Suudi Arabistan ile ilişkileri göz önüne alınacak olursa ABD emperyalizminin petrol ve onun pazarlara ulaştırılması muhtemel sevk yolları üzerindeki sınırsız ve tek hegemonik güç olma çabası daha açık görülecektir.

Bu tek hegemonik güç olma çabası bugün ABD emperyalizminin Ortadoğu'daki işgali, Somali'den başlayarak, tüm Doğu Afrika'ya yayma girişimlerinde somut ifadesini bulmaktadır.

Somali Kasım 1991'den bu yana iç savaş ile cebelleşmektedir. Ülke, aşiretler ara-

sı, dini-etnik gruplar arası her türlü güç odağının birbirine saldırdığı bir kaosun içinde kalmıştır. Bunun nedeni ise emperyalistlerin bilinen böl-yönet politikaları doğrultusunda Somali halkının önce arasında var olan çelişkileri kullanarak bölmeleri, sonrasında ise istedikleri gibi yönetememeleridir.

ABD emperyalizmi 1993 yılında, Somali'yi istediği gibi yönetmeye dönük kapsamlı bir işgal saldırısı gerçekleştirmiş ancak Somali halkının işgale karşı yoğun bir direniş göstermesi sonucu, buradan ayrılmak zorunda kalmıştı. Bu işgalden hatırlarda sadece, iki ABD askerinin cesedinin, Somalili direnişçiler tarafından Mogadişu sokaklarında sürüklenmesi kalmıştı. ABD'nin buradan çekilmesi de zaten bu olayın ardından gündeme gelmişti. Ancak bu yenilgi ABD emperyalizmini Somali'ye dönük hesaplarından vazgeçirmemişti, bu nedenle buradaki iç çatışmaları körüklemeye devam etti.

Bu sefer emperyalistlerin **"evdeki hesapları çarşıya uymamıştır."** İç savaşta binlerce insanını kaybeden Somali'de ortaya çıkan iktidar boşluğu, emperyalistlerin desteklediği Abdullahi Yusuf'un 2004 yılında devlet başkanlığına seçilmesi ile giderilemedi. Ülkenin sadece küçük bir bölümünde hakimiyeti olan Abdullah Yusufi önderliğindeki Somali hükümetinin çekirdeğini, halkın büyük bir kesiminin nefretini kazanmış olan savaş ağaları veya kabile reisleri oluşturuyordu. Kendi ülkesinde hiçbir zaman meşru görülmeyen

bu hükümet sadece emperyalistler ve onların kurumu olan BM tarafından tanınıyordu.

Somali içinde ciddi bir varlık gösteremeyen ABD destekli bu hükümete karşı 11 İslâmi örgütün “Düzen ve adalet getirme” iddiasıyla kurduğu İslâmcı Mahkemeler Birliği (İMB) 2006 Haziranı’nda başkent Mogadişu’yu ele geçirince ülkenin büyük bölümünde kontrolü sağlamış, iktidar boşluğunu doldurmuş oldu. Ve akabinde de **savaş ağalarından oluşan, CIA tarafından finanse edilen ve yönlendirilen** hükümete karşı olduğunu açıkça ilan etti.

Sorun tam da burada, emperyalistler özellikle ABD açısından çığırından çıkmış oldu. Bir anda Mogadişu’daki İMB iktidarı uluslararası hukuka göre yasa dışı kabul edildi. Etiyopya’ya sığınmış ABD destekli, işbirlikçi hükümet resmi Somali hükümeti olarak kabul edilmeye devam edildi.

Aynı dönemde, ABD -Komando- Kuzey Afrika Orta Bölge şefi **General John Abizaid** 20 Haziran’da Etiyopya’nın başkenti Addis Abeba’ya bir ziyaret gerçekleştirdi. Etiyopya bu tarihten itibaren Somali’ye binlerce asker göndermeye başladı. Bu askerler ağırlıklı olarak Baidoa’da konuşlandırıldılar.

Etiyopya uzun zamandan beri ABD’nin bölgedeki başlıca müttefiklerinden biridir. 2002’den bu yana Hıristiyan politikacıların otoriter idaresindeki, nüfusunun yarısı Müslüman olan bu ülke, “Terörle Mücadele” kapsamında ABD’den giderek daha güçlü

askeri destek almakta. Hatta Etiyopya Ordusu’nun, ABD askeri uzmanlarınca eğitildiği bilinmektedir.

Etiyopya, ABD’den aldığı yeşil ışıkla, sınır güvenliğini bahane ederek Somali’ye saldırmanın koşullarını yaratmaya başladı. Etiyopya’nın Hıristiyan bir devlet olması bu çatışmaların sürdürülmesinde etkili olsa da asıl neden kesinlikle bu değildir. Asıl neden bölgedeki ABD çıkarlarının tehlikeye girmesidir. İki ülke halkları arasındaki dini farklılık ise bu savaşı kolaylaştıran motivasyonlardan **sadece birini** oluşturmaktadır.

9 Ekim 2006 tarihinde Somali’deki İslâmcı militanlar Etiyopya’ya karşı cihad ilân etmişlerdir.

7 Aralık 2006 tarihinde ise POM Güvenlik Konseyi Somali’ye Afrika ülkelerinin askerlerinden oluşacak bir işgal gücünün gönderilmesini kabul eden, ABD çıkarlarını koruyan bir karar almıştır.

Bunun üzerine 23 Aralık 2006 tarihinde İslâmcı militanlar kendileriyle birlikte yabancı Müslüman savaşçılara da cihad çağrısında bulundular.

25 Aralık 2006 tarihinde ise Etiyopya savaş uçakları Mogadişu’daki uluslararası havaalanı ve bir askeri havaalanını bombaladı.

Etiyopya birlikleri ile İMB militanları arasında yaşanan yoğun çatışmalar ve can kayıplarından sonra 28 Aralık 2006 tarihi itibarıyla Etiyopya birlikleri ile beraber sürgündeki hükümete bağlı güçler başkent Mogadişu’ya girmiş bulunmaktalar. Somali

genelinde görünen şimdilik **ABD destekli hükümetin** büyük oranda kontrolü ele geçirdiğidir.

ABD emperyalizminin BOP çevresinde düzenlediği bu yeni saldırı dalgası ile **Büyük Ortadoğu’nun batı sınırı** olarak da kabul edilen Somali’deki rayından çıkmış durum ABD emperyalizminin çıkarları doğrultusunda şimdilik tekrar rayına oturtulmuş görünmektedir.

ABD işgalinin yaşandığı 1991’den bu yana Somali emekçileri ve mazlum halkları kırıma uğramıştır. Ama bunların ne emperyalistler için ne de onların kuklaları olan işbirlikçi Somali egemenleri için hiçbir önemi yoktur. ABD çıkarları korunduğu sürece o ülkede kaç bin çocuğun açlıktan, hastalıktan, bakımsızlıktan öldüğünün önemi yoktur. İşbirlikçiler için de emperyalistlerin masalarından onların payına düşen kırıntılar geldiği sürece ülkenin içinde bulunduğu sefaletin bir önemi yoktur.

Somali’nin içinde bulunduğu durumun ve Somali halkının çektiği acıların sorumlusu ne bağlı oldukları dinleridir ne de komşuları ile aralarındaki farklılıklar. Somali halkının acılarının asıl sorumluları başta ABD emperyalizmi olmak üzere emperyalistler ve onlar ile çıkar birliği yapmış kaderlerini kendi halklarına bağlamayıp, emperyalistlerin kaderlerine bağlanan işbirlikçi egemenlerdir. Bunlara karşı çıkılmadan ya da kısmen karşı çıkılarak Somali halkı ve emperyalist saldırganlıktan payını alacak olan dünya halkları ile

dayanışma çabası hiçbir anlam ifade etmeyecektir. Somali’de yaşananlar bir kez daha göstermiştir ki, bugün dünya halkları ve konumuz özgülünde Somali’nin gerçek kurtuluşu tutarlı bir anti-emperyalist mücadele hattı oluşturularak gerçekleşecektir.

Türk Hakim sınıflarının Kerkük sevdası; Düş ve gerçekler

MİT’in sekseninci kuruluş yıldönümü vesilesiyle, MİT Müsteşarı Emre Taner tarafından yapılan yazılı açıklama ve ardından gelişmeler, yapılan yorumlar, açıklamalar, Türk hakim sınıflarının önümüzdeki sürece ilişkin kimi yönelimlerini ortaya sermesi açısından dikkate değer bir çıkış oldu. Bu açıklama ve sonrasında yapılan kimi yorumlar yeni olmakla beraber, içinden geçtiğimiz sürece bütünlüklü baktığımızda, söylenenlerin “rutin” dışında olduğu belirtmek de yanlış olmayacaktır. Bu açıklamada söylenenler özetle, **“bölgede rejim ve harita değişiklikleri olduğu”, “ulus devlet anlayışının tehdit altında olduğu”** ve Türkiye’nin bu “tehlikelere” karşı hazırlıklı olmak için “bekle-gör” siyasetinden vazgeçerek, kendi çıkarlarını korumak için “aktif” bir şekilde harekete geçmesi gerektirir.

Nitekim bu açıklamadan sonra, medya kuruluşları başta olmak üzere Türk hakim sınıflarının bütün kalemlörleri meseleyi tartışmaya başladılar. Ardından bu “aktif” siyasetin nerede ve nasıl ola-

cağı, Başbakan’dan ana muhalefet partisine kadar yapılan açıklamalarla iyice aydınlandı. **Sorun Irak Kürdistanı ve Kerkük’te yaşanan gelişmelerdi.** Bu açıklamalardan sonra oluşturulan sahne bir kamuoyu ile, mesele “milli bir dava” haline getirildi ve Meclis’te Salı günü gizli oturum yapılması kararı alındı. Bu nedenle son bir iki hafta içinde histeri derecesinde nükseden “Kerkük” sevdasının ortaya çıkmasına vesile olan MİT açıklaması daha bir önem taşımaktadır.

Yaşananları bir bütün olarak emperyalizm, başta ABD emperyalizmi olmak üzere dünyada ve Ortadoğu’da izlediği politikalar olarak değerlendirdiğimizde görülecektir ki, yapılan açıklama ve ardından oluşturulan “gündem” salt Türk hakim sınıflarının kendi sınıfsal çıkarları olmaktan öte, emperyalist çıkarlar ve emperyalist çıkarlar doğrultusunda izlenen saldırganlık politikasıyla eşgüdüm halindedir. Kendi çıkarlarını, emperyalizmin çıkarlarını ifade eden, varlık koşulu bu olan Türk hakim sınıfları, emperyalistler tarafından kendilerine biçilen misyonu aktif bir biçimde oynama hevesindedir. Böylelikle emperyalist çıkar dalaşından kendilerine düşecek bir pay kapma tatlı rüyalarını görmektedirler. Sorun Irak devletinin paylaşılması ve bölgede emperyalistler açısından uşak bir devlet olma misyonundan başka bir anlamı olmayan TC devletinin, bu paylaşım sonucunda kendi sınıfsal çıkarlarının korunmasıdır. Bu çıkarların korunması ise, kuşkusuz

ki emperyalist devletlere daha iyi hizmet etmekten geçmektedir. “Delikten süpürmek yerine kullanmak” olarak açıklanan bu durum, nihayetinde gelinen aşamada, bölgedeki kimi gelişmelerle yeni bir rotaya girmiş görünüyor.

MİT açıklaması ve ardından yaşanan gelişmelerden, yapılan açıklamalardan, ifade edilenlerin yeni olgular olmamasından kastımız, öncelikle ABD emperyalist saldırganlığı ve bunun politik ifadesi olarak BOP’un yeni olmaması ile birebir ilintilidir. Türk hakim sınıfları sürecin en başından beri BOP’a dahil olduklarını ifade etmekte ve her fırsatta bu politika doğrultusunda pratik çaba sergilemektedir. Türk hakim sınıfları ve onların örgütlü gücü TC devleti yetkilileri her fırsatta BOP’a sahip çıkmakta ve bu bağlamda kendilerini ABD emperyalizminin **“stratejik ortağı”** olarak tanımlayarak, görev almakta, İsrail ile birlikte bölgede öne çıkmaktadır. Yapılan açıklama böylesi bir sürecin parçası olmakla birlikte, onu rutin dışına çıkaran sebep; önümüzdeki sürecin geçmişin getirileri ile birlikte emperyalistler ve yerli gericiler açısından birçok sıkıntıya gebe olmasıdır. Bu sıkıntılar, emperyalist saldırganlığın askeri kaygılarından tutalım, ekonomik sorunlara kadar geniş bir yelpazeye yayılmasıyla birlikte ele alınmalıdır. **Emperyalistler arasında giderek keskinleşen ilişkiler ve bunun pratikteki yansıması olarak ortaya konulan politikalar, böl-**

gede TC devletini de birbir etkilemektedir. MİT açıklaması ve ardından oluşturulan “gündem”e dair belirtilmesi gereken bir başka nokta da; TC devletinin emperyalistler arasında yaşanan çelişkilerin bölgede ortaya çıkardığı durum ve oluşan koşulların çıkarlarını tehdit eder duruma gelmesi ve bunun önünü alabilmek adı altında, kamuoyunu ikna etmek amaçlı psikolojik bir manevra yapmasıdır. Bu nedenle Türk hakim sınıfları, “milli çıkarları” ön plana çıkarmakta, milliyetçi söyleme ağırlık vermekte ve “terör” tehdidinden dem vurmaktadır. **Özellikle yıllardan beridir yapılagelen Kürt düşmanlığı ve terör tehdidi; bir de MİT açıklaması ve ardından gelen açıklamalarla daha da artırılmıştır.** Türk hakim sınıfları, Kerkük’te soydaşlarının olduğunu “hatırlamış” ve onlara yönelik soykırım yapıldığı iddiaları ortalığı karıştırmıştır. Kerkük’te bir Kürt tehdidinden bahsedilmeye başlanmış, Kürtlerin buradaki Türkmenleri zorla göç ettirdikleri, Kerkük’ün demografik yapısını değiştirdikleri vb. propaganda edilmeye başlanmıştır.

Gerek MİT açıklaması ve gerekse de daha sonra oluşturulan bu “gündem”i değerlendirmeye geçmeden önce, MİT açıklamasına atfen değinilen “yaşanan sürecin mükemmel bir analizi” olarak yansıtılan koşullara değinmekte fayda var.

11 Eylül sonrası ABD emperyalizminin tüm dünyada yankılanan “terörizme karşı savaş” çığırıklığı ilk ifade-

sini Afganistan’ın işgalinde bulmuştur. Kuşkusuz ki bu saldırganlık 11 Eylül’ün bir getirisi değil, aksine 11 Eylül saldırılarının yarattığı bulanık ortamdan ABD emperyalizminin kendi saldırgan politikalarını yaşama geçirmek için uygun bir zemin olarak yararlanmasının sonucudur. Zira bu durum Afganistan’dan sonra Irak’ın işgal edilmesi ve çokça sözü edilen “Büyük Ortadoğu Projesi”nin tüm dünyaya ilan edilmesi ve dayatılmasıyla ortaya çıkmıştır. Bu projenin temel amacı ABD emperyalizmi başta olmak üzere onun mütefiklerinin dünya pazarları

üzerindeki hegemonyasını devam ettirmek için olası emperyalist rakiplerinin gelişim dinamiklerini baskı altına alma politikalarını rahatça uygulama anlayışıyla dünya üzerinde gerekli “düzenlemeleri” yapma (işgal, yönetim değişiklikleri, saldırı, ambargo, tehdit vb.) ve yine dünya halklarının anti-emperyalist, anti-ABD’ci direnişine müdahale etme şeklinde açıklanabilir. “Terörizme karşı savaş”tan “medeniyetler çatışması”na bir dizi ideolojik-po-

litik-kültürel safsatayla temellenen ABD saldırganlığının asıl amacı dünya üzerindeki emperyalist hegemonyasını tartışılmaz bir biçimde devam ettirmektedir.

MİT Müsteşarının açıklamasında öne çıkan “ulus devlet anlayışı tehdit altında” söylemi de esas olarak ABD emperyalist saldırganlığının giriştiği bu yeniden düzenleme hareketine dikkat çekmek içindir. Meselenin arka planında yer alan küreselleşme, AB üyeliği vb. konular, Türk hakim sınıfları açısından bir tehdit unsuru olarak algılanmamaktadır. Asıl ifade edilmek istenen ABD emperya-

lizminin kendi çıkarları doğrultusunda attığı adımlar ve bu adımlar sonucunda değişen statükolar, pazarların paylaşımıdır. Başta ABD olmak üzere emperyalizme göbekten bağımlı olan Türk hakim sınıfları, sözünü ettiğimiz bu gerçeği “ulus devlet tehlikede” demagojisi ile karartmak istemektedirler. **Böylelikle emperyalizmin bu yöneliminde kendilerine düşen rolü oynamanın adımlarını atmaya çalışmakta, sürece entegre ol-**

maya ve kamuoyunu buna hazırlamaya, sürecin getirilerini görmek için buna göre uygun konumlanışı sağlamaya çalışmaktadırlar. MİT Müsteşarının yaptığı açıklamalar ve ardından yaşanan gelişmeler bu amacı gütmektedir. Kuşkusuz TC devleti emperyalizm karşısında yarı-sömürge yarı-federal bir ülke olarak başta ABD olmak üzere efendilerinin çıkarları doğrultusunda hareket etmek zorundadır. Eşyanın tabiatı gereği bu böyledir. Ki, TC devleti bulunduğu bölge ve tarihsel yapılanması açısından başta ABD olmak üzere emperyalizm için önemli bir güçtür. Öncelikle TC devleti yeni bir düzenlemeye (temel olarak) gerek kalmayacak kadar “yapılandırılmış”, yani emperyalizmin güdümünde bir ülkedir. TC’nin emperyalistler açısından bölgedeki “önemi” özellikle de “Soğuk Savaş” yıllarında daha da artmıştır. Emperyalistlerin Ortadoğu’ya dönük yağma planlarında TC devletine biçilen rol daha başından itibaren bir “Truva atı” rolü olmuştur. TC devletinden, özü karşı devrimci bir rol olan bu rolün gereği olarak, bölge ülkelerinin içine sızması, bu ülkeleri emperyalist çıkarlara hizmet eder pozisyona getirmesi beklenmiştir. Türk hakim sınıflarının temsilcisi olan gelmiş geçmiş tüm hükümetler ise, bu rolün hakkını layıkıyla vermeye çalışmışlardır. Tıpkı bugün olduğu gibi.

Ve en nihayetinde TC devleti kendisinin ABD’nin “stratejik ortağı” olduğunu defalarca beyan etmekte, bu

amaçla “stratejik vizyon” belgelerini imzalamaktadır. Bu Türk hakim sınıfları ABD emperyalizmi ile olan “çıkarcı birliği”ni (!) açık ve net olarak ortaya koymaktadır. Ve yine Türkiye’nin bulunduğu coğrafyanın ABD emperyalizminin andaki politikaları açısından, BOP’un hayata geçirilmesi açısından önemli bir yer işgal etmesi; değiştirilmek/düzenlenmek istenen coğrafyanın, genel olarak İslam dinine mensup halklardan oluşması, TC devletinin “model ülke” olarak lanse edilmesini beraberinde getirmektedir. Bu noktalar TC devletinin ABD emperyalizmi açısından “stratejik ortak” olmasa bile, iyi bir uşak olarak taşıdığı önemi ortaya koymaktadır. Nitekim “Yeni Irak Planı” açıklandıktan sonra ABD Dışişleri Bakanı C. Rice “bölgesel politikalarımızla doğru partnerlerimiz, bu hedefleri paylaşan müttefiklerimiz İsrail ve Türkiye’dir” diyerek durumu özetlemektedir. Bir yandan “ulus devlet tehdit altında” açıklamaları yapılırken, Irak’ta ABD emperyalizminin kendilerine PKK için yardım etmediği gerekçesiyle “açıklama üstüne açıklama” yapanların, Rice’nin ifadesi ile aynı hedefleri paylaştıkları unutulmamalıdır. Nitekim tam da bu açıklamaya paralel olarak TC Dışişleri Bakanı Abdullah Gül de bütün dünyada tepki çeken “Yeni Irak Planı” için “bu projenin başarılı olmasını ve Irak’a huzur getirmesini diliyorum” diyerek, Türk hakim sınıflarının Irak’ta ve Ortadoğu bölgesindeki, ABD politikalarına tam anlamıyla

destek verdiklerini açıklamaktan çekinmemiştir.

Yine benzer bir örnek olması açısından Abdullah Gül’ün Financial Times’ta çıkan yazısı da bu konu çerçevesinde işlenebilir. **“Doğu’nun sorunu içseldir, Batı’yla olan bir çatışma değil”** başlıklı yazısında Gül, ilk bakışta ABD’nin bölgeyi terk ettiği ve Ortadoğu halklarının kendi kaderlerini çizme durumunda oldukları gibi bir izlenim verse de, burada verilmek istenen asıl mesaj, “çatışmaların Doğu ile Batı arasında değil, Doğu’nun kendi içinde olduğu” başlığı altında özellikle ABD emperyalizminin bölgedeki yağmacı emperyalist politikalarını gözardı etmek ve emperyalizmi aklamaktır. Gül söz konusu yazısında diyor ki; “Afganistan ve Somali’den, Irak ve Lübnan’a kadar ülkelerin iç çatışmalarından dolayı yıkıldıklarını görüyoruz. Mezhep çatışmaları neredeyse her gün yüzlerce masum insanın canına maloluyor... Eğer gittikçe güçlenen bu öz yıkım eğilimi denetim altına alınmazsa, bugünün nispeten sınırlı çatışmaları bölgede başkalarını da içine çekecek muazzam bir kara delik yaratabilir.” Ardından Irak’ı örnek gösteren Gül “Irak’ta acılara yol açan hâlen sürmekte olan siyasi mücadeledir... Iraklı siyasi gruplar düzeni restore etmek yerine sonuna kadar savaşmaktan yana görünüyorlar” şeklinde konuşmasına devam ediyor. ABD’nin bölgedeki varlığına, direnişin neden ve sonuçlarına yazısında tek kelime ile dahi değinmeyen Gül, aslında tüm dünyanın

gözleri önünde cereyan eden bir takım gelişmeleri ve bunları yaratan nedenleri görmezden gelerek ABD'ye bir mesaj vermeye çalışmaktadır. Yazısında bölgede yaşanan tüm sorunların kaynağı olarak bölge halkını göstermeye cüret eden Gül, ABD'de neoconların savunduğu **“Biz Irak’a yardım için elimizden geleni yaptık, 3 binden fazla ölü verdik. Şimdi sıra Iraklılarda, bizim bu fedakarlığımıza layık olduklarını göstermeleri gerekir”** yaklaşımını benimsediğini açık etmiştir. ABD'ye karşı bu jestiyle Gül aslında temsil ettiği hükümet adına “beni destekle, benden vazgeçme” mesajını vermeye çalışmaktadır.

Hem ABD emperyalistlerinin sözcüleri, Türk hakim sınıflarının temsilcilerinin karşılıklı olarak ortaya koydukları bu “övgü ve desteğin” pratik karşılığı da yeterince görülmektedir. Öncelikle Afganistan işgalinde görev alan TC devleti, sonrasında Irak işgalinde ilk seferinde becerememiş olsa da, ikinci seferinde tezkereyi çıkartarak desteğini sunmuştur. Kaldı ki Irak işgalinde İncirlik gibi üslerin kullanımına “izin vermek”, işgale lojistik destek için tüm imkanları sağlamak, hava sahasını açmak vb. verilen desteğin asker göndererek olmasa bile, fiili olarak verildiğini göstermektedir. Bunun dışında ABD emperyalizminin politikaları doğrultusunda, Türk hakim sınıf temsilcilerinin bölgede oynadıkları “ara bulucu” rol dikkate değerdir. İran’a yapılan ziyaretler, Kafkasya ile ilişkiler, Su-

riye ve Lübnan ile kurulan ilişkiler vb. bu minvalde değerlendirilmelidir. Yani bölgede ABD emperyalizminin politikalarının başarısını sağlamak(!) En son Lübnan’a asker gönderilmesi de ABD emperyalizminin bölgedeki yönelimine ve politikalarına uygun olarak yapılmıştır. **Bu noktadan baktığımızda ise durumun MİT Müsteşarının belirttiği gibi “bekle-gör” şeklinde olmadığını söylemek mümkündür.** TC devleti beklememiş, bugüne kadarki süre içinde emperyalist politikaların kendine yüklediği görevlerde üzerine düşeni yapmıştır/yapmaktadır. O halde söylemeliyiz ki, MİT Müsteşarı ve ardından yapılan açıklamalarda. Kopartılan Kuzey Irak ve Kerkük kakefonilerinde ifade edilenler daha “özel” bir duruma işaret etmemektedir.

Bugün MİT Müsteşarı da dahil, TC devletinin yetkili ağızlarından burjuva medyanın yazarlarına kadar geniş bir kesimde kopartılan fırtınanın asıl nedeni, Kerkük petroleri ve Irak’ın kuzeyinde bir Kürt devletinin fiili olarak oluşmasıdır. Kerkük petroleri malum biçimde, Türk hakim sınıflarının iştahını kabartmaktadır. Ancak, bu petrol bölgesinde “söz sahibi” olamamasının getirdiği bir hırçınlıkla saldırganlaşmaktadırlar. Az da olsa bir umut olarak Kerkük’te Türkmen kartına oynamak istemekteyler. Osmanlı’dan, tarihsel geçmişten söz etmekte ve Lozan’a gönderme yapmaktalar. Ancak Türk hakim sınıflarının tüm bu salyaly saldırganlıkları, efendileri

ABD emperyalistlerinin bölgedeki çıkarlarına çarpmaktadır. Öte yandan bölgede ABD emperyalistlerinin çıkarlarına uygun olarak kullandığı Kürt aşiretlerinin **Kerkük petrolünden ABD hesabına pay koparma olasılığının güçlü olması, bu bölgenin oluşan Kürt devletin kontrolü altına girme ihtimalinin yüksek olması Türk hakim sınıflarını daha da tahammülsüzleştirmektedir.** Bu durum, yani bölgede Kürt devletinin oluşumu ve bu devletin Kerkük petroleri üzerinde ABD hesabına söz sahibi olma ihtimali, TC devletinin sadece dış politika açısından değil, iç politika açısından da etkilene ihtimalinin var olması, saldırganlığın boyutunu ve tehditlerin dozajını da artırmaktadır. Bölgede ABD güdümünde de olsa bir Kürt devletinin oluşumu ve MİT Müsteşarının açıklamasının merkezinde olan “ulus devletin tehlike altında” olması söylemi de esas olarak bu noktaya dayandırılmaktadır. **Devamla sürece daha aktif bir şekilde müdahil olma, “bekle-gör” siyasetinden vazgeçme söyleminin temel dayanağını da işte bu “tehlike” oluşturmaktadır.** “Tehlike” başlı başına bölgede bir Kürt devleti kurulması değildir. Bununla birlikte Türk hakim sınıflarını kaygılandıran, bu devletin ABD güdümünde, Kerkük petrolerine sahip olması ve böylesi bir oluşumun uzun vadede kendi pazarına (Türkiye Kürdistanı) ortak olma ihtimalinin varolmasıdır. Ulus devletin tehlike altında olmasının

altında yatan bu nedendir. Sorunların karmaşıklığı ve Türk hakim sınıflarının emperyalistler karşısındaki güçsüzlüğü beraberinde yine bildik propagandaları piyasaya sürmelerini beraberinde getirmektedir. Bu en bilinen propagandalar milliyetçilik, Türkmenler üzerinden soydaşlık edebiyatı ve Kürt düşmanlığıdır. Bu saldırgan söylemin meşrulaştırılmaya çalışıldığı en önemli nokta ise, PKK'nin bölgedeki faaliyetleri ve TC devleti açısından oluşturduğu askeri tehlikelerdir. Bundan kaynaklı TC devleti bir süredir "terör" demagogisi altında yine "Kuzey Irak'a operasyon" çılgınlıkları atmaktadır.

Öncelikle belirtmek gerekir ki, Kuzey Irak'a "terör" tehdidi gerekçesiyle gerçekleştirilecek bir sınır ötesi operasyonun başarı şansının ne kadar az olduğunu TC devleti de çok iyi bilmektedir. Bu her şeyden önce TSK'nın daha önce yaptığı sınır ötesi operasyonların deneyimleri ile sabittir. Üstelik bu kez alacağı karşılık, kendisine karşı gösterilen direnç öncelilerden çok daha fazla olacaktır. Kuzey Irak'a askeri operasyon daha önce de defalarca denenmiş, ama bir sonuç alınmamıştır. Bu gerçek gün gibi ortadayken, TC devletinin asıl amacını gizlemekten de uzak bir durum arz etmektedir.

TC devletinin Kürt Ulusal Hareketi üzerinden gizlemeye çalıştığı asıl amaç bugün Kuzey Irak'ta yaşanan gelişmelerdir. ABD işgali ile birlikte Irak Kürdistanı'nda fiili olarak oluşan Kürt

devleti, doğrudan TC devletinin "kırmızı çizgilerinin" anlamsızlaşması anlamına gelecektir. Türk hakim sınıflarının ısrarla "Irak devletinin toprak bütünlüğünden" yana olmaları yönlü açıklama yapmalarının ardında bu neden yatmaktadır. Üstelik vakti zamanında Türk hakim sınıfları, bölgede bir Kürt devleti oluşumunu "savaş sebebi" olarak açıklamışlardı. Ancak emperyalizme her açıdan bağımlı olan komprador burjuva ve toprak ağalarının bu "kırmızı çizgileri" efendileri ABD emperyalizminin bu adımları karşısında anlamsız bir propagandadan öteye bir anlam taşımamaya başladı. TC devleti bu gelişmelerden sonra "Kürt devleti olur ama Kerkük petroleri hariç" biçiminde özetlenebilecek bir yaklaşım sergiledi. **Ancak son yaşanan gelişmeler, Kürt devletinin Kerkük petroleri üzerinde ABD hesabına denetim kurması ihtimalinin güçlü olması, 2007 yılı sonunda yapılacak Kerkük referandumunun Kürtlerin lehine sonuçlanacak olması gibi ihtimallerin güçlü bir olasılık olarak or-**

taya çıkması, Türk hakim sınıflarını "bekle-gör" siyasetinden "aktif" bir siyaset izleme durumuna itmektir.

Yaşanan bu durum karşısında TC devletinin müdahale etme ya da kendi ifadeleleriyle aktif siyaset izleme gerekçelerinden biri, Irak'ta ve özellikle de Kerkük'te yaşayan Türkmenler üzerinden bölgeye müdahale etmeye çalışmaktadır. TC devleti doğrudan müdahale edemediği süreci, en azından yavaşlatma çabasıdır. Ki yakın zamanda yapılan "Kerkük 2007" konferansı Türkiye topraklarında yapılmış, Türkmenlerin TC aracılığıyla düzenlediği bu konferansa hiçbir Kürt temsilcisi katılmamıştır. **Bu konferansta amaçlanan özetle, Kerkük referandumunun ertelenmesi ve TC devletinin yukarıda bahsini ettiğimiz çıkar hesaplarından dolayı bölgeye müdahil olma çabasıdır.** Meselenin bir yanında bölgede Kürt devletinin oluşumu, diğer yanında bundan da önemli olan, bu devletin Kerkük petroleri üzerinde ABD hesabına denetim kur-

ma ihtimalinin baş göstermesidir.

TC devletinin “Kuzey Irak’a operasyon” çığırkanlığı yapmasının ardında yatan işte bu nedendir. “Türkmenleri korumak”, “yangına seyirci kalmamak”, “Kürt ulusal hareketini bitirmek”, “Terör odaklarını temizlemek” vs. söylemleri ise TC açısından arzu edilen ancak, geçerliliği olmayan argümanlardır. Bunun en iyi farkında olanlar yine Türk hakim sınıflarıdır. Açıktır ki bugün böylesi bir askeri operasyon olasılığının nasıl ve ne düzeyde olabileceği de tartışma konusudur. **Bugün ABD’nin Irak batağında sırtını sağlama alabilirdiği tek yer Irak Kürdistanı’dır.** Irak Kürtleri, ABD’nin bölgedeki politikalarını uygulamada önemli bir araç konumundadırlar. Türk hakim sınıflarının bölgeye yönelik olası bir askeri müdahalesi burayı da karmaşaya sürüklemekten öte bir anlam taşımayacaktır. Tam da bu nedenle ABD, TC devletini çeşitli yöntemler ve söylemlerle oyalamaktadır. Diğer yandan TC devleti böylesi bir müdahaleyi, ABD’nin izni olmadan yapabilecek serbestlikten yoksundur. ABD’ye rağmen böyle bir operasyon olasılığı ABD’yi karşıya almak demektir ki, bu durum Türk hakim sınıfları açısından “çarşıya pirinç almaya giderken, evdeki bulgurdan olmak” anlamına gelir. Yani Türk hakim sınıflarının ezilen ulus olarak kendine tabi kıldığı Türkiye Kürdistanı’na da kaybetme tehlikesini doğurur.

Tam da bu noktada be-

lirtmek gerekir ki, ABD’nin bölgede uyguladığı politikalarda hareket noktası, şu ya da bu devletin/halkın çıkarları değil, kendi emperyalist çıkarlarıdır. Yani bugün nasıl ki bölgede bir Kürt yönetiminin hakim hale gelmesi ABD çıkarları doğrultusunda mümkün olmuşsa, yarın aynı çıkarlara feda edilmesi de mümkün olan bir durumdur. Bu Kuzey Irak’ta oluşan Kürt devleti için geçerlidir, “stratejik müttefik” olan Türk devleti için geçerlidir. Yani ABD’nin emperyalist çıkarları, TC’den bir toprak koparmayı ön görüyorsa, bunu gerçekleştirmek isteyecektir. Terside geçerlidir. Bugün oluşan Kürt devleti, ABD emperyalistlerinin çıkarları doğrultusunda bölge ülkelerine feda edilebilir.

Bu gerçekliğin farkında olan ve kendi başına bağımsız bir biçimde hareket etmekten yoksun olan TC devleti, bugün bütün dikkatini Irak’a ve Irak Kürdistanı’na yoğunlaştırarak, Başbakan R. Tayyip Erdoğan’ın deyimiyle AB’den daha öncelikli bir gündem olarak, yoğunlaşmış bir durumda, ABD emperyalizminden bir destek ya da bir işaret beklemektedir. Bu desteğin ya da işaretin karşılığının ne olacağı, olası bir İran saldırısında görev alıp alınmayacağı ya da tersi bir biçimde TC devletini, Irak batıklığına çekerek, Kürt devletini daha da genişletme politikasının izlenip izlenmeyeceğini zaman gösterecektir.

ABD-İngiliz emperyalistleri her ne kadar Irak ve Afganistan’da önemli oranda

sorunlarla boğuşuyor olsalar da, bu durum onların işgal-askeri saldırganlık konusundaki politikalarında ısrar etmelerinde, herhangi bir değişiklik yaratmamıştır. ABD emperyalizmi Irak’ta durumun kötüye gittiğini söylese de, Bush’un Yeni Irak Planı’nda açıkladığı gibi, “çözüm” olarak sunulan tek şey, “20 bin 500 asker gönderilmesi”, “direnişin boğulmasından” başka bir şey değildir. İngiltere Başbakanı Blair de aynı kararlılığı ortaya koymuştur. Meselenin özü, C. Rice’in “**Irak, onca Amerikan kayıplarına rağmen, yine de verimli bir yatırımdır**” sözlerinde açıklıkla ortaya konmaktadır. Diğer yandan dünyada estirilen bu askeri saldırganlığın, işgallerin, çatışmaların getirdiği askeri ve ekonomik yükün, işgalle ve/veya işgallerle ortak edilebilecek devletlerle (örneğin Türkiye gibi yarı-sömürge, yarı-feodal) paylaşılması, emperyalist saldırganlar açısından geçerli bir politikadır. Tam da burada TC devletinin bağlılığı, saldırganlığı, faşist ve militarist yapısıyla, bölgede İsrail’le birlikte emperyalistler açısından taşıdığı önem, bir adım öne çıkmaktadır.

Bu bir adım öne çıkış, TC devletinin BOP dahilinde daha fazla görev alarak, Kuzey Irak’a müdahale için kendine hareket alanı açmaya çalışması anlamına gelmektedir. Özellikle İran saldırısının tartışıldığı, bunun zemininin güçlendirildiği bir dönemde, TC devletinin bu ileri çıkış çabaları dikkate değerdir. Kapalı kapılar ardın-

da, kulislerde yapılan “pazarlıkların” ne olduğunu, TC devletinin bu “aktif” siyasetinin bir blöf mü içerdiğini, yoksa bir bedel karşılığında mı olacağını zaman gösterecektir. Ancak biz biliyoruz ki, Türk hakim sınıfları geçmişte de bu tür “milli çıkışlar” yapmışlardır, “kırmızı çizgi”lerini ilan etmişlerdir, ancak istem ve arzuları, emperyalist çıkarlarla çakıştığı oranda geri adım atmak zorunda kalmışlardır.

Hem devletin karşı-devrimci örgütlenme yapısında önemli bir yer işgal eden MİT Müsteşarının açıkladığı bu “aktif” siyaset önerisi (ki bunun saldırganlık olduğu açıktır) hem de TBMM’de yapılan Irak konulu gizli görüşmede, bu durumun tartışılıyor olması; bize Türk hakim sınıflarının önümüzdeki süreçte saldırgan bir siyaset izleyeceğinin vermektedir. Bu siyasetin aktif olarak pratiğe dökülüp dökülmeyeceği ise (Türkmenlerin korunması, PKK gerekçe gösterilerek Kuzey Irak’a müdahale edilmesi) ABD emperyalizminin alacağı tutuma bağlıdır. ABD emperyalizminin şu anki çıkarları, TC’nin bölgeye bir askeri müdahalesini doğru bulmamaktadır. Ancak yapılacak görüşmeler, Türk hakim sınıflarının bölgede ABD adına daha üst ve saldırgan bir politika izlemesi vb. karşılığında bir askeri müdahaleye yeşil ışık yakabileceğini de görmek gerekmektedir. Yani Türk hakim sınıfları, efendilerine daha fazla hizmet ederek, gördükleri kara düşlerden kurtulma ve emperyalist çıkarlardan arta ka-

lanları “ulusal çıkarlar” adı altında, Türkmenler adı altında, “terörü” temizlemek adı altında kendi hesaplarını yaymak yönlü bir politika izleyebilirler. Bu olasılık vardır. Bu olasılığın var oluşu, sadece “dış politikayla” ilgili değildir. Türk hakim sınıfları aynı zamanda “iç politikada” yaşadıkları çelişkileri, zorlukları böylesi bir yönelimle aşmak isteyebilirler.

Son zamanlarda, aslında uzun bir süredir ortada olan bir gerçek sıklıkla dillendirilmektedir. “**2007 zor bir yıl olacak!**” Bu zorluğun temel nedeni emperyalistlerin tüm dünyada girdikleri ekonomik-politik-askeri saldırganlığın yarattığı sorunlar ve bunun sonucu olarak yaşadıkları tıkanmadır. 2007 yılı Türk hakim sınıfları açısından zor bir yıl olacak derken; Türkiye ekonomisinin, TC devletinin, tüm varlığıyla emperyalist sermayeye bağımlı olması ve bu bağımlılığın getirdiği sürekli kriz üretme potansiyelinin var olmasıdır. **Bir de bu duruma Türk hakim sınıfları arasındaki klik dalaşlarının yüksek derecede seyredecek oluşu (Cumhurbaşkanlığı seçimi ve genel seçimler) eklenince meselenin önemi daha iyi anlaşılır.** Tüm bu çelişkilerin ve bu çelişkilerin doğurduğu çatışmaların 2007 yılındaki sınıf mücadelesini etkilememesi kaçınılmazdır. TC devletinin dışta olduğu kadar içte de bu sürece hazırlandığını söylemek yanlış olmayacaktır. Türk hakim sınıflarının “aktif” siyaset izlemesi gerektiği yönlü önerisinin altında yatan bir önemli neden de budur. Nite-

kim tam da bu siyasete uygun olarak 2006 yılı içinde devrimci ve komünist harekete karşı girişilen saldırılar, tutuklama ve gözaltı operasyonları, tasfiye etme çabaları vs. bunun bir hazırlığı olarak yorumlanabilir. Diğer yandan TC devletinin dışta izlemeyi hedeflediği saldırganlık, içte de bu saldırganlığa paralel bir biçimde daha saldırgan bir politika izleyeceği anlamına gelmektedir.

Öte yandan sınıf mücadelesinde dikkate alınması gereken bir güç olan Kürt Ulusal Hareketi’nin son “Barış Politikası” ise, Türk hakim sınıflarının bu saldırganlık politikalarına zemin hazırlayan bir özellik arz etmektedir. “Kendi Kürdüyle barışan bir Türkiye, bölgede daha aktif bir rol oynar”, “Kuzey Irak’taki Kürtlerin hamisi olmak”, “Türk-Kürt ittifakı olmazsa, Kürt-Şii ittifakı olacak, bu ise felaket olur” vb. biçimde özetleyebileceğimiz bu politikada amaçlanan Türk-Kürt uluslarından Türkiye halkının “barış içinde bir arada yaşaması” ise de, bu niyetle ifade edildiği söylense de objektif olarak, Türk hakim sınıflarının bölgedeki pay alma düşlerine hizmet etmektedir. Bizzat Kürt ulusal hareketi önderleri tarafından dile getirilen, Türk ve Kürt’ün barışması ve bölgede aktif bir siyaset izlemesi gerektiği politik söylemi bu aktif siyasetin ne amaçla ve kime karşı gerçekleştirileceği sorusunun yanıtı kalmasına yol açmaktadır. Üstüne üstlük emperyalist bağımlılık altındaki ülkenin hakim sınıflarının emperyalist politika-

lardan bağımsız bir politika izleyemeyeceği gerçeği orta yerde dururken, emperyalizm, devlet vb. kavramların gerçek yüzlerini yadsıyan bir politika daha baştan sonuçsuz kalmaya mahkumdur. Nihayetinde TC devleti, Türk hakim sınıflarının Türk-Kürt uluslarından ve çeşitli milliyetlerden Türkiye halkı üzerinde bir baskı ve yönetme aygıtı olarak tüm “ihtişamıyla” orta yerde durmaktadır. Ve her pratiği bu saldırganlığın ve acımasızlığın sayısız pratiği ile ispatlanmaktadır. Bu gerçeği yok sayan bir değerlendirme, içi boş ve sonuçsuz bir politika izlenmesine yol açar. Bir yandan barış çağrısı yapılır ama öte yandan tüm işaretlerin TC devletinin bahar sürecinde Kuzey Irak’a operasyon yapacağı, bunun tüm hazırlıklarının görüldüğü vb. açıklamalar yapılır. Bir yandan “ateşkes iyi gidiyor” denilir, diğer yandan TC askeri operasyonlarını sıklaştırır. Gerçek barış, ancak ve ancak Kürt ulusunun kendi kaderini tayin hakkının tanınmasıyla sağlanabilir. **Gerçek barış ancak ve ancak Türk hakim sınıflarının, Türk-Kürt uluslarından ve çeşitli milliyetlerden emekçi halkımız üzerinde bir baskı ve sömürü aracı olan TC devletinin ortadan kaldırılması ve yeni bir demokratik cumhuriyetin kurulmasıyla sağlanabilir.** Bölgede gerçek barış hem emperyalist politikaların lanetlenmesi hem de bunların uygulayıcıları olan devletlerin hakim sınıflarına karşı açık ve net bir tutum takınan, politika izlenmesinden geçer.

Nihayetinde Ortadoğu bölgesinde varolan sorunlar, Ortadoğu halklarının sorunlarıdır ve bu sorunları çözecek olan da yine halklardır. Emperyalistler ve her türden gericiler, bu sorunları ağırlaştırmaktan, kendi politik-askeri-ekonomik çıkarları için kullanmaktan çekinmemektedirler. Bu güçlere karşı ilkesel bir duruş, bağımsız bir politika izlemek gereklidir, olmazsa olmazdır.

Sonuç olarak, ülkemizde giderek derinleşen sınıfsal çelişkiler ve kitlelerin sisteme karşı öfkesinin egemenler açısından oluşturduğu objektif tehlike yine sistem tarafından şu veya bu biçimde hakim sınıfların kendi politikalarını güçlendirmek için kullanılmak istenecektir. Bu hem içteki gelişmeler hem de dıştaki gelişmeler açısından da böyledir. Türk hakim sınıflarının yıllardan beri izledikleri bu taktiksel politikanın son örneğini daha 2005 Newroz’undan sonra yaşanan gelişmelerde, bayrak histerisinde, devrimci, demokrat ve yurtsever güçlere karşı girişilen linç girişimlerinde fazlasıyla gördük. Bugünlerde de

MİT müsteşarının açıklamasından sonra ve hükümeti ve muhalefet partileriyle, medyası ve bilim güçleriyle tüm ülkede “Türkmenler”, “milli çıkarlar”, “terör” tehdidi adı altında “aktif siyaset izleme” yani yeni bir ırkçı-şovenist ve bu kez Kuzey Irak’a saldırı da dahil olmak üzere, yeni bir saldırı politikası izlenmek ve bu halk nezdinde bu argümanlarla meşrulaştırılmak isteniyor.

Dışta başlatılan bu saldırgan siyaset, içte de TC devletini daha sert ve aktif olmaya zorlayacaktır. Ancak diyalektiğin şaşmaz yasalarına uygun olarak kitlelerde, sistemin bu saldırısına karşı harekete geçirilmeye örgütlenmeye uygun hale gelmektedir. Bu noktada esas sorun, bizlerin sınıf mücadelesinin yükselen dalgasına ne kadar hazır olduğumuzdur. **Şu halde MLM’lerin bugünkü görevleri, TC devletinin içte ve dışta yükseldiği bu saldırganca söylem ve pratiği tüm ayrıntıları ile kitlelere teşhir etmek ve faşizmin hevesini kursağında bırakmak için örgütlenme çalışmasına hız vermektir.**

Devlet katlediyor! "Sözde" soykırım devam ediyor!

19 Ocak 2007 tarihinde Genel Yayın Yönetmenliği ni yaptığı Agos gazetesi önünde katledilen Hrant Dink; ülkemizde devlet eliyle işlenen cinayetlerin son örneğini oluşturdu. Dink'in alçakça katledilmesi, hem Türkiye kamuoyunu hem de dünya kamuoyunu etkiledi. Kuşkusuz ki herkes işlenen bu cinayete kendi cephesinden baktı ve değerlendirdi. Hrant Dink'in ilerici ve demokrat bir muhalif olması, üstüne üstlük de Ermeni milliyetine mensup bir gazeteci olması bu tartışmaları daha da alevlendirdi.

Hrant Dink kimdir?

19 Ocak 2007 tarihinde Genel Yayın Yönetmenliği ni yaptığı Agos gazetesi önünde katledilen Hrant Dink; ülkemizde devlet eliyle işlenen cinayetlerin son örneğini oluşturdu. Dink'in alçakça katledilmesi, hem Türkiye kamuoyunu hem de dünya kamuoyunu etkiledi. Kuşkusuz ki herkes işlenen bu cinayete kendi cephesinden baktı ve değerlendirdi. Hrant Dink'in ilerici ve demokrat bir muhalif olması, üstüne üstlük de Ermeni milliyetine mensup bir gazeteci olması, bu tartışmaları daha da alevlendirdi.

15 Eylül 1954 yılında Malatya'nın Çavuşoğlu Mahallesi'nde doğan Hrant Dink, İstanbul Gedikpaşa Yetimhanesi'nde büyür. Lise öğreniminden sonra İstanbul Üniversitesi Fen Fakültesi Zooloji Bölümü'ne devam eder. Bu yıllarda birkaç Ermeni arkadaşıyla TKP/ML saflarında örgütlenir ve devrimci faaliyet

sürdürür. TKP/ML saflarında örgütlenmesinin nedeni, esas olarak bu örgütlenmenin resmi ideolojiye bakış açısı, Kemalizm ve milli mesele hakkındaki tezleridir. Nitekim katledilmesinden önce, **23 Aralık 2006** tarihinde İstanbul'da katıldığı bir sempozyumda, Türkiye solu içinde pek fazla aydın yetişmediğini savunarak, gençken içinde yer aldığı TKP/ML TİKKO hareketi için, durumun tam tersi olduğunu belirtir. Belki de son kez katıldığı böyle bir etkinlikte yaptığı konuşmada Hrant Dink, siyasi hareketlerin "kimlik" sorununda sınıfta kaldığını belirterek, bu konuda en ileri duruş sergileyen TKP/ML'de faaliyet sürdürürken kendisinin de aynı hataya düştüğünün ekleyerek, şu örneği verir; "**Bizler siyasi yaşamımızda mensubu olduğumuz azınlıktaki ulusumuza bir zarar gelmesin ve daha rahat çalışabilelim diye Ermeni isimlerimizi Türkçe'ye çevirdik.**"

Hrant Dink'in geçmişte

devrimci mücadele içinde yer alması, azınlık bir milliyete mensup olması, onun faşist TC devleti tarafından bir kat daha fazla işkenceye maruz kalmasını beraberinde getirmişti. Bu sadece onun için geçerli değildi. Diğer azınlık milliyetlere mensup devrimcilerde aynı baskı ve işkenceye maruz kaldı. Bunlar biliniyor. Hrant Dink, sırf devrimci faaliyet içinde yer almasından dolayı, yakalanırsa Ermeni cemaatiyle örgütünün ilişkilendirilmemesi için, Hrant olan ismini Fırat olarak değiştirdi. 1980 sürecinde gözaltına alınması ve yaşadıklarını, 2000 yılında Trabzon'da gerçekleştirilen bir panelde yaptığı konuşmada anlatır. Konuşmasında kendisine ve yanında bulunan özel olarak seçilmiş 10-11 Ermeni kökenli devrimciye, tuvalet biçiminde hücrelerde işkence yapıldığını ve bu işkencenin metodlarından birinin de zorla "İstiklal Marşı" söyletmek olduğunu anlatır. Onun bu ifadeleri, bu ülkede devrimci faaliyet içinde yer alanlar için, özellikle 12 Eylül sürecini yaşanlar için sürpriz değil. Hrant Dink son yazısında "**ürkek bir güvercin**" olarak tanımladığı ruh halini, "**ama biliyorum ki, bu ülkede insanlar güvercinlere dokunmazlar**" diyerek anlatıyordu. Bu onun iyimserliğinin, olmasını istediğinin bir yansımasıydı belki de. Ama Hrant Dink yine biliyordu ki, bu ülkede "**İstiklal Marşı**"nı bile işkence aracı olarak kullanan bir devlet var. Ve bu devlet son süreçte kendisi üzerinde bir hayli yoğunlaşmıştı. Bunu

son yazısında "**artık hedefteyim**" diyerek dile getiriyordu.

Böylesi bir gelenekten gelen ve düşüncelerinin şekillenmesinde bu geleneğin yadsınamaz katkısı olan Hrant Dink daha sonra örgütlü mücadeleden ve devrimci faaliyetten uzaklaşır. Ancak bu uzaklaşmaya rağmen, ilerici ve demokrat duruşundan ve muhalif tavrından vazgeçmemiş, ülkemiz demokrasi mücadelesinde mensup olduğu Ermeni halkıyla Türkiye halkı arasında "**diyalog**" geliştirmeye çaba harcamış, ülkemizdeki hak ihlallerine, anti-demokratik uygulamalara karşı, kendi cephesinden mücadele yürütmüştür.

Onun bu duruşu katledilmesinde önemli nedenlerden biriydi. Onun tutarlı bir aydın bir demokrat olarak ön plana çıkmasının bir nedeni de bu topraklar üzerinde Ermeni ulusuna karşı Türk hakim sınıfları tarafından Alman emperyalizminin politik çıkarları için gerçekleştirilen soykırımı dillendirmesiydi. Ancak tüm bu dillendirmeye rağmen Dink "**soykırım**" sorununu ön plana çıkarmıyordu. Bu olgunun gerek Türk hakim sınıfları gerek Ermeni hakim sınıfları ve gerekse de emperyalistler tarafından politik çıkarlar için kullanıldığının farkındaydı. Bu nedenle soykırım tartışmasından önce emperyalistler ve her iki ulusun hakim sınıfları tarafından yaratılan kin, düşmanlık, ırkçılık ve şovenizme karşı demokrat bir tavır sergiliyor, "çözümün" Türkler ve Ermeniler arasında diyalog geliştirmekten geçtiğini ileri sürü-

yordu. Tüm bu barışçıl düşüncesine rağmen Dink'in Ermeni soykırımı gerçeğini "**siyasal bir konu olarak görmemesi, bir vicdan meselesi olarak görmesi**" ve amacını "**acıların tanınması**" olarak ifade etmesi dahi, onun TC faşizmi tarafından hedef gösterilmesini ve ardından da katledilmesini engelleyemedi.

Ülkemizdeki devrim ve demokrasi mücadelesinin ancak ve ancak bedeller ödenecek, katledilerek verileceğinin son örneğini teşkil etmesi açısından Hrant Dink; çeşitli milliyetlerden Türkiye halkının onurlu ve namuslu bir evladı olarak, bu topraklarda demokrasi mücadelesini sürdürdü ve en sonu, ilerici ve muhalif duruşunun, resmi ideolojiden farklı düşünmenin bedelini canıyla ödedi.

Gazeteci kimliğiyle, ülkemiz demokrasi mücadelesinde saf tutan Hrant Dink, kimilerine göre bilinçli olarak, kimilerine göre bilinçsiz de olsa daha önceden katledilen kimi gazeteci ve aydınlar ile bir değerlendirilmeye çalışıldı. Onun **Uğur Mumcu**, **Çetin Emeç**, **Abdi İpekçi**, **Necip Hablmitoğlu** vb. isimlerle benzer olduğu ileriye sürüldü. **Bu yaklaşım doğru değildir. Bahsi edilen isimlerin büyük çoğunluğunun resmi ideolojiyle, devlet gerçeğiyle esaslı bir sorunu yoktur.** Mutlaka bir örnek vermek gerekirse Hrant Dink,; Kürt ulusunun **Ape Musa'sı (Musa Anter)** ve katledilen diğer devrimci ve yurtsever gazetecilerle benzerlik taşıyordu.

Hrant Dink'in ülkemiz

demokrasi mücadelesinde her türlü hak gaspına karşı ilerici bir muhalif tavır takınması, resmi ideolojiden farklı düşünmesi, üstüne üstlük bir de Ermeni milliyetine mensup olması, onun başta TC faşizminin resmi güçleri olmak üzere (kolluk güçleri, mülki idaresi, yargısı ve “bağımsız” medyası) birçok kurumun ve kişinin baskısına, tehditlerine maruz kalmasını getirdi.

Hrant Dink’in katili kim?

Hrant Dink’in katledilmesi ve ardından yaşananlar, yapılan tartışmalar, iğrenç ve bir o kadar da iki yüzlüce yapılan açıklamalar, ülkemiz gerçekliğini, TC devletinin niteliğini ve bu devletin, işçi sınıfı ve emekçi halkımıza, hakim ulus milliyetçiliğiyle, ırkçı-şoven-dinci propagandalarla nasıl etkilendiğini, hem de oldukça çarpıcı ve öğretici bir biçimde bir kez daha gösterdi. Dink’in ilerici ve muhalif tavrı ve buna eklenen Ermeni azınlık milliyetine mensupluğu, onun TC faşizmi tarafından hedef tahatasına oturtulmasına yol açtı.

Hrant Dink’in katledilmesine kadar yaşanan olaylar zincirini, yayınladığı son yazısında açık ve net olarak görmekteyiz. Dink, bu yazısında ifade ettikleriyle, yazdıklarıyla adeta kendi katilinin kim olduğunu açık ve net olarak ortaya koymaktadır. Onun son yazısında ifade ettiği yaşanan gelişmelerden sonra işlenen cinayetin, bir “örgüt” işi mi yoksa, “bireysel” bir cinayet mi olduğu

tartışması son tahlilde anlamsızlaşmaktadır. Çünkü bilinmektedir ki, faşist TC devletin, resmi ve sivil güçleriyle kendinden farklı düşünenlere, muhalif ve ilerici duruş sergileyenlere, resmi ideolojisini sorgulayanlara, hakim sınıfların değil, halkın yanında saf tutanlara karşı tahammülsüzlüğünü, katletme dahil, işkence, gözaltında kayıp, tutuklamalar, hapishanelerde tecrit terörü ve linç uygulamaları vb. pratiklerle engellemeye çalıştığı bir sır değil. 80 küsur yıllık TC tarihi resmi ideolojiyi sorgulayan, ırkçı-şoven ve dinci gericiliğe karşı mücadele eden onlarca aydın, yüzlerce ilerici, binlerce devrimci ve komünistin katledilmesi tarihidir. Varlığı Türk, Kürt ulusları ve azınlık milliyetlerden Türkiye halkına düşmanlık üzerinden yükselen, Türk hakim sınıflarının faşist terör aygıtı TC devleti, bu niteliğiyle kendisine bırakalım, alternatif bir politika, söylem geliştirme, muhalif olanlara dahi tahammülsüz olduğunu her vesileyle, her pratiğiyle ispatlamaktadır.

Dink’in katledilmesine bu açıdan bakıldığında, tetiği

çekenlerin “çete” mi olduğu, “bireysel” mi olduğu tartışması anlamsızlaşmaktadır. **Anlamsızlaşmaktadır, çünkü Hrant Dink katledilmeden önce devletin resmi güçleri tarafından tehdit edilmiştir. Sabiha Gökçen** ile ilgili yaptığı haberdan sonra Genelkurmay Başkanlığı’nın yayınladığı bildiri ortadadır. Açıkça hedef gösterilmiştir. Bu bildiriden sonra kendisinin İstanbul Valiliği’ne çağrıldığını ve burada Vali Yardımcısı’nın yanında bulunan iki kişi tarafından tehdit edildiğini, yazdığı son yazısında ifade etmektedir. Nitekim İstanbul Valiliği’nde kendisini tehdit etmek amacıyla konuşan kişinin “**sokaktaki adam anlamaz**” ifadesi, katili göstermeye yetmektedir. Ancak süreç Valilik’te yaşanan bu tehditle bitmemiştir. Bu kez devreye “**bağımsız**” yargı girmiş, Hrant Dink devletin sivil ve resmi faşist güçleri tarafından alenen örgütlenen linç kampanyasıyla 301. maddeden “**Türklüğe hakaret ettiği**” gerekçesiyle yargılanmış ve ceza almıştır. Tüm bu süreç boyunca, bugün katledilmesinden sonra timsah göz-

yaşları döken burjuva-feodal medya tarafından teşhir edilmiş ve bir **Türk düşmanı** olarak kamuoyuna tanıtılmıştır. Böylelikle devletin resmi ve sivil kolluk güçleriyle, “bağımsız” yargısı ve burjuva-feodal medyası ile bilinçli bir şekilde canlı bir hedef haline getirilmiştir.

Burada bir noktayı ifade etmek gerekmektedir. Hrant Dink’in katledilmesinden sonra, kimi çevreler bunun nedeninin 301. madde olduğunu ileri sürmüştür. **Bu söylem tam bir çarpıtmadır.** Bu söylemi ileriye sürenlerin de çok iyi bildiği gi-

bi, Hrant Dink’in ceza almasına yol açan yazıda **“Türklüğe hakaret eden”** ifadeler bulunmamaktadır. Ortada bilinçli, planlı bir çalışma söz konusudur. Yani sorun 301. madde değildir. Kendisinin her fırsatta ırkçılığa, şovenizme karşı olduğunu belirten birisi için **“Türklüğe hakaret etti”** demek onu ırkçılıkla suçlamak demektir. Buna rağmen Dink’e ceza verilmesi, meselenin 301. madde ya-

da Türklüğe hakaret olmadığını, çok açık bir biçimde, Hrant Dink’in muhalif tavır olduğunu göstermektedir. Bu nedenle çıkartılan “yeni uyum yasalarıyla”, “AB üyeliği palavralarıyla, ülkemizde “demokratik devrimin” olduğunu iddia edenler Hrant Dink’in yerde yatan ölüsüne bir kez daha bakmalıydılar.

Hrant Dink’in katledilmesinin arka yüzünde, “çete” ve “milliyetçi hassasiyet” arayanlar aynaya baktıklarında kendi yüzlerini görmekte gecikmeyecektir. Bu yüz resmî sivil kolluk güçleriyle, millî iradesiyle, genel kurmayıyla, yargısıyla, medya-sıyla TC devletinin ta kendisidir. Bizzat TC devleti Hrant Dink’i hedef göstermiş ve onun katledilmesine ön ayak olmuştur. Bu gerçeği Hrant Dink katledilmeden önce yazdığı son yazısında açıkça belirtmektedir. Katili bulmak isteyenler (!) bu yazıya bir kez daha bakmalıdır.

Burjuva-feodal medya çarpıtmaya ve hedef göstermeye devam ediyor

Hrant Dink’in katledilmesinde faşist TC’ye birincil dereceden yardımcı olan, daha doğru bir ifadeyle birincil dereceden rol oynayan burjuva-feodal medya, varlık sebebi olan Türk hakim sınıfları ve onların örgütlü terör aygıtı olan TC devletinin bu katliamı çarpıtma çabasında da önemli bir rol oynadı.

Burjuva-feodal medya, daha Hrant Dink’in cenazesi yerde yatarken, bu cinayetin dış güçlerin (özellikle Ermenilerin) işi olduğu, CIA ve Mossad tarafından işlendiği, Ermeni soykırımı iddialarını güçlendireceği vb. yönlü yayınlar yapmaya başladı. Bu yayınlarda yine bildik Ermeni düşmanlığı göze çarpıyordu. Hele ki Hrant Dink’in Ermeni bir Türk gazetecisi olduğu (!) ve cenazesinin Türk bayrağına sarılması gerektiği, onun bunu hak ettiği, inkarın, ırkçılığın ve şovenizmin, riyakarlığın ve pişkinliğin adına ne dersiniz deyin zirvesi oldu. Bunda bile burjuva-feodal medya asimilasyonun, imha ve inkarın savunusunu yapmaktan geri durmadı. Neymiş, Hrant Dink Ermeni kökenli bir Türk (!) gazeteciymiş. Oysa Hrant Dink’in bizzat kendisi bu tanımlı reddettiği için Urfa’da yargılanmıştı. **Kendisinin Ermeni milliyetine mensup bir Türk olmadığını, Ermeni milliyetine mensup bir Türkiyeli olduğunu, Türkiye vatandaşı olduğunu ifade etmiş ve bu yüzden yargılanmıştı.** Hrant Dink’in cenazesinin Türk bayrağına sarılması önerisi ise gözü dönmüş bir şovenizmin yansımasıydı. **Biz hem katlederiz, hem de böyle sahipleniriz anlamına geliyordu.**

Burjuva-feodal medyanın bu çarpıtma ve yalan haberleri bunlarla sınırlı kalmamış, tam bir aymazlık ve ikiyüzlülük örneği olarak, Hrant Dink’in cenazesine katılan onbinlerce insanı **“Ermeni soykırımı iddialarına yanıt”**, “AB’ye ders”, **“teröre**

yanıt", "sağ duyunun sesi" gibi ifadelerle değerlendirmiş, bu kitlesel katılımın, Türk milletinin tüm dünyaya mesajı olduğu ileriye sürülebilmıştır. Bu söylem, hükümetiyle, muhalefetiyle, medyasıyla tüm TC katında adeta, "suçluluk" psikolojisi içinde, "**pişkince**" savunulabilmiştir.

Birinci olarak cenazeye katılım gösterenler, Türk hakim sınıfları ve onların medyalarının iddia ettikleri gibi "**Ermeni soykırımı iddialarına yanıt olmak**" ya da "**AB'ye birlik ve beraberlik**" dersi vermek için katılmamışlardı. Hrant Dink'i sahiplenmek, yükselen ırkçı, şoven dalgaya ve bunu bilinçli olarak kullanan TC faşizmine karşı "**Hepimiz Ermeniyiz, Hepimiz Hrant Dink'iz**" sloganı atılmıştır. Yine katillerin, bizzat devlet olduğu, devlet tarafından bu cinayetin işlendiği tartışma götürmeyecek bir biçimde, cenazeye katılan önemli bir kitlenin kafasında nettir. Bu "**Katil devlet halka hesap verecek**" sloganında yansımaları buluyordu zaten.

İkinci olarak, faşist TC devleti yetkilileri ve burjuva-feodal medyanın, cenazede Türk milletinin sağ duyusunun gösterilmesi olarak yaptığı yayınlar tam bir çarpıtmadır. Bu zavallıların, Türk milleti ile "Türk" halkını aydınlaştıran söylemleri nedsiz değildir. Türk milletinin içine, Türk komprador burjuvazisi ve büyük toprak ağaları da girmektedir. Oysa ki Hrant Dink'i katledenler bu sınıfın örgütlü gücü olan TC devletidir. Hrant Dink'i sa-

hipleneler ise yalnızca Türk değil, Türklerle birlikte Kürt, Arap, Ermeni, Laz, Gürcü, Arnavut, Boşnak vb. kısacası tüm Türkiye halkıdır. Türkiye halkının ilericileri, devrimcileri, komünistleridir.

Üçüncüsü, Türkiye halkının ilericilerinin, devrimci ve komünistlerinin Hrant Dink'i sahiplenmesi, hükümeti ve muhalefetiyle burjuva-feodal yayın organlarıyla TC devleti tarafından tam bir ikiyüzlülük eşliğinde sahiplenirken, bu kitlenin, her daim devletin resmi ve sivil faşist güçlerinin hedefinde olduğu saldırılara maruz kaldığı, devletin sevdiği tabirle "iç düşman" olduğu nedense ifade edilmiştir (!) Devlet, her daim saldırdığı, baskı altına almayı çalıştığı, yıldırma çalıştığı Türkiye halkının bu duyarlı, ilerci, devrimci ve komünist güçlerinin, bu kitlesel sahiplenmesini de kendi çıkarları için kullanmaktan geri durmamıştır.

Dördüncü olarak, ortada açık bir gerçek vardır. Türkiye, Kürt'üyle, Çerkez'üyle, Arap'ıyla mazlum Türkiye halkı, geçmişte Türk hakim sınıfları ve Kürt feodal ağaları (T. Kürdistanı'nda) tarafından soykırımı tabi tutulan Ermeni ulusunun acısını sahiplenmektedir. TC devleti kurulurken bu topraklar üzerinde Türk hakim sınıfları ve Kürt feodal beyleri, Alman emperyalizminin politikaları doğrultusunda Anadolu'yu Hristiyan uluslardan "temizlemek" için İslami kimliği öne çıkarmışlar, Türklüğü yani ırkçı-şoven düşüncüyü yüceltmişler ve savaş önlemi adı altında, tehcir uygulaması

gereğesiyle Ermeniler başta olmak üzere, Rum ve Süryanileri soykırımı uğratmışlardır. Böylelikle bu uluslar ülkemizde azınlık birer milliyet ve inanç haline getirilmişlerdir. **Türkiye halkı geçmişte Türk hakim sınıfları tarafından işlenen bu insanlık suçuna karşı Ermeni kardeşlerini sahiplenmiş, ezilen mazlum Ermeni halkına yönelik, TC devleti destekli estirilen ırkçı-şoven politikalara karşı bir duruş, bir tavır sergilemiştir.**

Hakim sınıfların burjuva-feodal medyasının bir kesimini burada "anmadan" geçmemek gerek. Bu gazete ve yayın kuruluşlarının, TV ve radyoların, Hrant Dink katledildikten sonra yaptığı yayınlar, faşizmin en has ve katıksız örneklerini oluşturuyordu. Hrant Dink'in katilinin "**elle konulmuş**" gibi bulunmasından sonra atılan "**Ermeni'nin katili Ermeni**" manşeti, Türk hakim sınıflarının, Türkiye halkı arasında yaratmak istedikleri, körüklemek istedikleri kin ve düşmanlık tohumlarını, nasıl ve hangi zihniyetle gerçekleştirdiğinin tipik ve bariz örneğini oluşturmaktaydı. Çünkü tam da o, bu tür ırkçı ve şoven yayınlarla, çarpıtma ve yalan haberlerle hedef tahtasına oturtulmuştu.

Yine aynı gazete, Hrant Dink'in on binlerce insan tarafından uğurlanmasına ve Türkiye ilericileri halkının "**Hepimiz Ermeniyiz**" sloganını atmasına itiraz ediyor, pankart açan ve bu içerikte döviz ve sloganlarla yürüyenleri vatan haini ilan ederek, "**hepimiz Türk'üz**"

manşeti atmakta bir beis görmüyordu. Yılların hakim ulus milliyetçiliği ile, ırkçı-şoven gericilikle zehirlenen beyinler, **“Hepimiz Ermeni’yiz”** sloganı karşısında ne yapacağını şaşırıyor ve yine bildik ırkçı-şoven söyleme başvuruyordu. **Türk’ün Türk’e propagandası (!)** Beyinleri ırkçı-şoven düşüncelerle zehirlenmiş bu kesimler, mazlum Türkiye halkının, yine aynı derecede mazlum Ermeni halkını sahiplenmesi daha doğru bir ifade ile, Türkiye halkının bir bileşeni olan Ermeni milliyetini sahiplenmesi, halk düşmanı bu kesimleri alabildiğine rahatsız etmişti. Hrant Dink’in cenazesinin Türkiye halkının ilerici, demokrat, devrimci ve komünistlerinden oluşan hatırı sayılır bir kitle tarafından sahiplenilmesine gösterilen tepkiler bununla sınırlı kalmıyordu elbet. MHP gibi kimliği, Türkiye halkı tarafından, onun ilerici, aydın, devrimcileri, komünistleri tarafından çok açık olarak bilinen faşist bir partinin başkanı, bu sahiplenme karşısında **“Hepimiz Mehmet’iz”** deme çığılığına düşüyordu.

Tüm bunlar gösteriyor ki Hrant Dink’in Türkiye’nin ilericileri, demokratları, devrimcileri ve komünistleri tarafından sahiplenilmesi, ırkçılığa, şovenizme ve her türden gericiliğe karşı oldukça açık ve net bir tavır takılması, emperyalizmin ve Türk hakim sınıflarının hizmetinde olan bu halk düşmanı kesimleri oldukça rahatsız etti. Devletin medyasının bir kesimi savunma pozisyonunda kalırken ve Hrant Dink’in

katledilmesinin gerçek faili olan devleti korumak için, meseleyi bildik yöntemlerle sulandırmaya, gizlemeye çalışırken; bir kesimi de savunma psikolojisi içinde, en iyi savunma saldırıdır anlayışıyla hareket etti.

Bu ırkçı ve şoven saldırıya yukarıda verdiğimiz örneklere benzer bir biçimde, cenaze töreninden sonra, şu yorumların yapılmasına tanık olduk. **“Bu kitle neden vatan için ölen (!) şehitlerimizin cenazesine gelmiyor?”**, **“Cenaze töreninde neden Türk bayrağı yoktu?”**

Türkiye halkının, **“terörle mücadele”** adı altında hakim sınıfların politikaları doğrultusunda birbirine karşı kırdırılmasına ortak olunmaması, somutta mazlum Kürt halkına karşı yürütülen savaşın onaylanmaması ve bu durumu gösterir bir biçimde **“şehit”** cenazelerine böylesi bir kitlesellikle katılmaması bu kesimleri oldukça rahatsız etti. Faşizmin uygulaya geldiği onca ırkçı-şoven söyleme ve politikaya rağmen, çeşitli milliyetlerden oluşan Türkiye halkının, hangi milliyetten olursa olsun birbirini sahiplenmesi, TC faşizmini,

bu kan içici vampirleri rahatsız ediyor. Ezilen mazlum Türkiye halkının, bugün bileşenlerinden olan Ermeni milliyetine mensup bir evladını sahiplenmesi karşısında, Türk hakim sınıflarının, Kürt ulusuna karşı uyguladıkları, imha, inkar ve asimilasyon politikalarında ve bunun en uç örneği olarak yürüttükleri savaşta, öldürülen **“Mehmetçiklerin”** sahiplenilmemesiyle kıyaslama gereği duyuyorlar. **“Türk halkı, Kürt halkına karşı yürütülen savaşta, Türk hakim sınıflarının yanında neden saf tutmuyor?”** diyorlar. Faşizmin tüm amacı, çeşitli milliyetlerden Türkiye halkının birbirine düşürülmesi ve böylelikle, iktidarlarının ilelebet devam ettirilmesidir. Türkiye halkı, çeşitli milliyetlerden oluşan bileşeniyle Türk hakim sınıflarının bu güne kadar ki uyguladığı politikalara karşı, birbirine düşman olmadı. Kardeş kavgası içine girmedi. Bu durum onları rahatsız ediyor. Halk düşmanı yüzlerini bir kez daha ortaya koyuyor.

Öte yandan yine aynı çevreler, Hrant Dink’in cenazesinde **“neden Türk bayrağı yoktu?”** diye feryat ediyor-

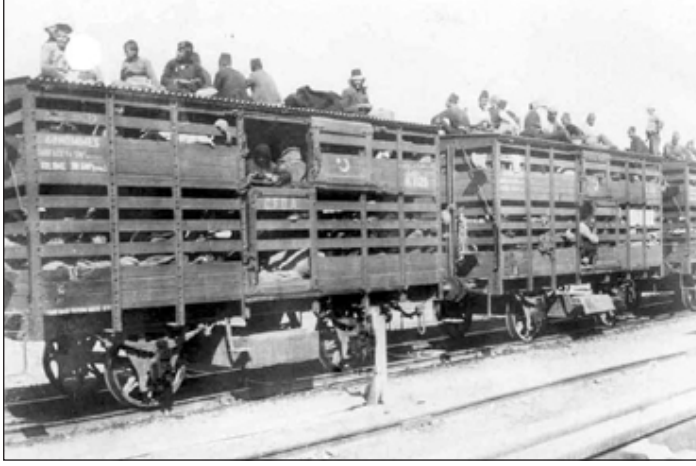
lar. Cenaze töreninde Türk bayrağı olmaması anlaşılır. **Bugün Türk bayrağı olarak kullanılan bayrak, Türk hakim sınıflarının faşist diktatörlüğünün bayrağıdır.** Bu bayrak çeşitli milliyetlerden Türkiye halkının kaniyla “kırmızılaştırılmıştır.” Daha dün ilericileri, devrimcileri linç etmeye çalışan kalabalık grupların elinde **“anlı şanlı”** bu bayrak vardı! Dağlarda, şehirlerde katledilen, ilericilerin, devrimcilerin ve komünistlerin cenazeleri başında kendinden geçmiş ruh haliyle poz veren katil sürülerinin elinde bu bayrak vardı! Kürt gerillalarının ve köylülerinin katledilmiş ve bununla da yetinilmemiş işkence edilmiş, kulağı kesilmiş, gözleri oyulmuş cenazelerinin başında fotoğraf çektirirken silahla birlikte kullanılan en önemli materyallerden biri bu bayraktı! İşte bu bayrak böyle “anlı ve şanlı” ve kuşkusuz ki kanlı bir bayraktır. Bu bayrak Türkiye halkının değil, Türk hakim sınıflarının ve onun faşist diktatörlüğünün bayrağıdır. Ve yine oldukça “anamlı” olan bir biçimde, Hrant Dink’i katleden katilin poster biçiminde hazırlanmış resminin arkasında, bu “anlı ve şanlı” bayrak bulunmaktaydı! Bu bayrak çeşitli milliyetlerden Türkiye proletaryasının ve halkının bayrağı değildir. Onun denenmiş ve göndere çekilmiş bayrağı bulunmaktadır. Bu nedenle cenaze töreninde faşizmin bayrağının olmaması oldukça doğaldır.

Burjuva-feodal medyanın Hrant Dink cenazesinden

sonra, çarpıtmaları ve hedef göstermeleri bununla sınırlı değildir elbet. Üstüne üstlük tıpkı Hrant Dink’in katledilmeden önce hedef gösterilmesine benzer bir biçimde, “sahibinin sesi” Hürriyet gazetesi, **“Türkiye Türklerindir”** logosuna uygun olarak hedef göstermeye devam etti. Hrant Dink’in cenaze töreninden sonra çıkan 24.01.2007 tarihli Hürriyet nüshasında cenaze töreni haberinin tam ortasında, ayrı ve dikkat çekici bir kutu haber yapılarak, törene **Partizan**, **DHP** ve **TKP/ML** adına katıldığı ifade edilen bir kitlenin, kortejin en sonunda yer alarak **“Katil devlet halka hesap verecek”**, “Hepimiz Hrant’ız, Hepimiz Ermeni’yiz”, **“Kahrolsun faşizm, yaşasın mücadelemiz”** sloganlarını attığını haber veriyordu. Böylelikle Hürriyet gazetesi aynı Hrant Dink’in katledilmesi olayında gibi legal bir dergi olan Partizan ve yine legal bir platform olan DHP’yi bilinen adreslere hedef gösteriyordu.

Hrant Dink’in katledilmesi sonrasında gerek cenaze töreninde ve gerekse de burjuva-feodal basınla birlikte, kimi “solcu”, “ilerici” basında da yoğun bir biçimde **“birarada yaşamı savunalım”**, **“silaha şiddete hayır”** vb. içerikli kavramlar üzerinden bir propaganda estirilmeye çalışıldı. İyi niyetli gibi görünen ancak oldukça “saçma” olan bu yaklaşım, devlet gerçeğinden, ülkemizdeki devletin, hakim sınıfların bir baskı ve katletme aracı olarak kullanıldığı gerçeğinden bihaber yaklaşımın ürünüdür.

Hrant Dink’in bizzat kendisi “barışçı” bir insandı. Çokça kullanılan ve kendi ifadesiyle “güvercindi.” Ancak görülüyor ki bu ülkede ne kadar “güvercin” olursanız olan, o “güvercinleri” yaşıtmıyorlar! Bu ülkede “güvercinleri” dahi katledebilen bir devlet gerçekliğiyle karşı karşıya olmayı, bu “silaha, şiddete hayır” diye bağırana hatırlatmak gerekiyor. Ülkemizdeki, sınıfsal, ulusal ilişkiler keskindir ve bu keskinlik, ülkemiz hakim sınıflarının terör aygıtı tarafından “güvercin” olsanız bile katledilmenize, baskı görmeye, tutuklanmanıza, işkence görmeye neden olabilir. Nitekim bugüne kadar ülkemizde olan budur ve ülkemizin yönetim biçimi kökten değişmediği, bir devrimle alt üst edilmediği müddetçe olacak olan da budur. Ülkemizde tatlı su “solculuğuna” soyunmayanlar, gerçekten Hrant Dink gibi olanlar, “bir güvercin tedirginliğinde” yaşayanlar bunu bir kez daha düşünmelidir. Bir kez daha düşünülmelidir; faşist TC devletinin üzerinde yükseldiği, üniter devlet yapısını, Kemalizm ideolojisini, Kürt ulusu başta olmaz üzere, azınlık milliyetler üzerinde uygulanan milli baskı, imha ve inkar, asimilasyon politikalarını. Bu politikalar devam ettiği müddetçe (ki devam edecektir, çünkü TC devleti bunlar üzerine kuruludur) böylesine somut bir biçimde “bir arada yaşamı savunalım” söylemi dilek ve temenniden öteye bir anlam taşımaz. Türkiye halkının, bu tür söylemlere ihtiyacı yoktur, çünkü Türkiye halkı yüz-

yıllardan beridir, barışçıl ve kardeşçe bir arada yaşamaktadır. **Bir arada yaşamı engellemeye çalışan, çeşitli milliyetlerden Türkiye halkı değil, Türk hakim sınıflarıdır.** Türk hakim sınıflarının ise bu tür “temennileri”, “dilek” ve “şikayetleri” dikkate almayacakları, yüzyıla yaklaşan faşist diktatörlük tarihleriyle fazlasıyla sabittir. Türkiye halkının, Türk hakim sınıflarından ve onun faşist devlet aygıtından icazet dilenmeye ihtiyacı yoktur. Onun ihtiyacı olan şey, kendisine karşı yıllardan beridir, Türk hakim sınıfları tarafından yöneltilen bu ırkçı-şoven, gerici saldırılara karşı mücadele etmektir. Bunun dışında bir söylem reformizmin söylemidir. **Böylesi bir söylem çeşitli milliyetlerden Türkiye halkının özgürlük, demokrasi ve devrim mücadelesine yarar değil, zarar getirir.**

Hrant Dink’in TC tarafından hedef gösterilmesi ve ırkçı şoven güçlerce katledilmesi, komünistlerin yıllardır savundukları “soykırım gerçeği”ni de Türkiye’ye özellikle de Türkiye solunun gündemine taşıdı. Hrant Dink’in

Ermeni kimliği nedeniyle, gerek cenaze töreni ve gerekse de ülkemizin birçok bölgesinde gerçekleştirilen eylemlerin, yapılan basın açıklamalarının, bu ülke topraklarında Alman emperyalistlerinin politik hesaplarıyla işbirliği içinde Türk hakim sınıflarının soykırımı tabi tuttuğu Ermeni ulusuyla dayanışma duygusunu yansıtmaması ve büyümesi önemlidir. En genel anlamıyla Türkiye sol hareketi, “Ermeni Sorunu”na ilk kez bu kadar açık ve net bir şekilde temas etti. Ancak hiç kuşkusuz ki, bu temas yeterli değildir. 5 bin yıldır bu ülke topraklarında yaşayan Ermeniler, yüzyıl başında, istikrarlı bir ulus özelliği taşırlarken, uygulanan soykırım nedeniyle bugün azınlık bir milliyet durumuna düşürülmüşlerdir. Türkiye solunun, Hrant Dink vesilesiyle Ermeni soykırımına yönelik bu ilgisi önemlidir, ama yeterli değildir. Bu ilgi daha ileriye götürülmeli ve yüzyıl başında Ormanlı Devleti çökerken ve TC devleti kurulurken, bu ülke topraklarında, Ermeni, Rum ve Süryanilere yönelik, Türk hakim sınıflarının soykırım gerçekleştirdiği gerçeğiyle de

yüzleşilmesi gerekir.

Türk hakim sınıflarının, çeşitli milliyetlerden Türkiye halkına yönelik ırkçı-şoven politikalarıyla mücadele edilebilmesinin yolu, özellikle de bu soykırım gerçeğinden hareketle bu konuda, çeşitli milliyetlerden Türkiye proletaryasının ve halkının bilinçlendirilmesinden geçer. Geçmişte yaşanan tarihsel haksızlıkları ele almak, hiç kuşkusuz ki ilk bakışta, sınıf mücadelesine, proletaryanın ve emekçi halkın devrim mücadelesine bir yarar sağlamıyor gibi görünebilir, ancak Türk hakim sınıflarının ve emperyalistlerin kendi politik çıkarları açısından bu konuyu gündemde tutmaları, ilericilerin, devrimcilerin ve komünistlerin bu konuda net bir tavır takınmasını zorunlu kılmaktadır. Geçmişte yaşanan ve ezilen mazlum halkları acılara boğan bu tarihsel haksızlıklar bugün örneğin Türk hakim sınıfları tarafından ırkçılığın, şovenizmin ve milliyetçiliğin yeniden üretilmesi için kullanılmaktadır. Emperyalistler kendi politik çıkarlarını hayata geçirmek için, geçmişte yaşanmasında pay sahibi oldukları bu tarihsel haksızlıkları yeniden gündemleştirmektedir. Geçmişte ezilen mazlum halklara soykırım uygulayanlar, bugün bu acılar üzerinden yeniden politik hesaplar yapmaktadırlar. Gerek emperyalistlerin ve gerekse de Türk hakim sınıflarının bu politikalarına karşı çeşitli milliyetlerden Türkiye proletaryasını ve halkını bilinçlendirme, bu açıdan bakıldığında, ilericilerin, devrimcilerin ve komünistlerin

önlerinde ertelenemez bir görev olarak durmaktadır.

Soykırım suçunu işleyen emperyalistler ve onların uşakları Türk hakim sınıflarıdır!

Hiç kuşkusuz ki, Hrant Dink'in katledilmesinde belirleyici rol oynayan, onun ilerici, muhalif aydın tavrıdır. Öte yandan kendisinin Ermeni Soykırımı konusundaki ifadeleri ve çalışmaları da TC faşizmi tarafından hedefe konulmasında ve "katli vaciptir" fermanı çıkarılmasında rol oynamıştır.

Hrant Dink'in ülkemizde 1915 yılında (ve hatta 1914 yılında) başlayan olayları soykırım olarak tanımlaması doğru bir yaklaşım olmakla birlikte yeterli değildir. Hrant Dink, bahsi edilen tarihsel süreçte yaşananları sadece Ermeni soykırımı olarak tanımlamakta ve çözüm yolu olarak da her iki halkın diyalog geliştirerek, var olan sorunları aşmasını salık vermekteydi.

Birincisi; 1915 tarihinde başlayan ve 1923'e kadar yaşananları sadece Ermeni Soykırımı olarak adlandırmak doğru değildir. **Osmanlı devletinin yıkılışı ve TC devletinin kuruluşu sürecinde yaşananlar Ermeni, Rum ve Süryanilere yönelik gerçekleştirilen bir soykırım politikasının sonucudur.** Bu tarihsel kesitte, Türk hakim sınıfları Alman emperyalizminin politik çıkarları doğrultusunda, bir bütün olarak Küçük Asya topraklarında T. Kürdistanı'nda da Kürt feodal aşiret reisleriyle birlikte,

Hıristiyan uluslara yönelik soykırım uygulamışlardır. Soykırım politikasının arka planında yatan, dönemin emperyalist çıkar dalaşları ve bu çıkar dalaşlarının sonucunda, İngiliz, Fransız ve Rus emperyalistlerine karşı Alman emperyalistlerinin politikalarının karşı karşıya gelmesidir. Bu nedenledir ki, Türk hakim sınıfları İttihat ve Terakki Partisi aracılığıyla, Küçük Asya topraklarında **tek dil, tek ırk ve tek din** politikasıyla, soykırım suçunu işlemişler, "Doğu Sorununu" halletmişlerdir.

Soykırım politikası sonucunda bu topraklarda daha önceden istikrarlı bir ulus özelliğini gösteren Ermeniler ve Rumlar, azınlık milliyetler haline dönüştürülmüşler, Süryaniler ise neredeyse yok edilen bir inanç halini almıştır. İzlenen soykırım politikası sonucunda tahmini olarak 1.5 milyon Ermeni, 500 bin Süryani ve 750 bin Rum/Hellen katledilmiştir. Rakamlar yaklaşık olarak ifade edilmektedir. Ancak yüzyıl gibi bir insan ömrüne sığacak bir süreçte, bu ulusların ve inançların bugün ülkemiz topraklarında yok denecek kadar az olması ortaya sonuç olarak bir tablo çıkarmaktadır.

İkincisi, tarihsel bir haksızlık olarak geçmişte bu uluslara ve inançlara karşı gerçekleştirilen soykırımın, bugün halklar arasında sürdürülmesi istenen kin ve düşmanlığı, ırkçı ve şoven histeriye karşı bir "koz" olarak kullanılmasına yönelik eleştirel tutum takınmak doğrudur. Yine bu amaçla halklar

arasında diyalog önermek doğru bir yaklaşımdır. Böylelikle soykırım gibi tarihsel bir haksızlığın, hem Türk hakim sınıflarına, hem de Ermeni hakim sınıflarına (**Ermeni Diasporası**) kullanılmasına, yaşanan bu acıların, bu sınıflar tarafından kendi politik çıkarları doğrultusunda, yeniden üretilmesine izin verilmemiş olur. Üstelik, geçmişte yaşanan bu tarihsel haksızlık da, emperyalist devletlerin, hiçbir suçu yokmuş gibi, bugün ikiyüzlüce çıkıp, kendi politik çıkarları doğrultusunda, soykırımı tanıma kararlarına karşı, onları lanetlemek gerekir. Emperyalistlerden ve Türk, Ermeni hakim sınıflarından çözüm beklemek büyük bir yanılıdır. Her iki halk da ancak ve ancak emperyalistlere ve kendi hakim sınıflarına, onların soykırım gibi bir trajedi üzerinden kendi politik çıkarlarını yeniden üretmelerine karşı durmalıdır. Bu gerçekleştirilebildiği ve sınıfsal zeminde buluşulabildiği oranda geçmişte yaşanan bu tarihsel haksızlık bir nebze olsun giderilebilecek ve en önemlisi de emperyalistlerin ve hakim sınıfların kendi yarattıkları bu tabloyu kullanmalarının önüne geçilerek, ezilen halkların bu sorun üzerinden, birbirlerine yönelik kin ve düşmanlık üretmesi, ırkçılığın ve şovenizmin kendini var etmesinin zemini ortadan kaldırılacaktır. Unutmamak gerekir ki, sorunun yaratıcıları olan, emperyalistler ve hakim sınıflar, bu sorunu çözmeyecektir. Sorunun yaratıcıları, sorunu çözemezler, çözmek istemezler. Onların

istedikleri, halklar arasında kardeşlik değil, kin ve düşmanlıktır.

Bugün Hrant Dink cinayetini lanetlemek, 1915'te başlayan, TC'nin kuruluşuna kadar devam ettirilen Ermeni, Rum ve Süryani soykırımını lanetlemek, bu suçu işleyen Türk hakim sınıflarına, emperyalistlere tavır almaktan geçer. Unutmamak gerekir ki, 1915'teki soykırım suçunu işleyen Talat, Enver, Bahaettin Şakir, Dr. Nazım vb. katillere sahip

çıkan, üstelik bununla da yetinmeyip, Talat gibi bir katilin "anıısına" Hürriyet-i Abide Tepesi'ne anıt diken, onu saygıdeğer Türk büyüğü ilan edenler, Hrant Dink cinayetinden birinci dereceden sorumludurlar.

Faşist TC devleti, tüm bu soykırımcı, katliamcı tarihe, **"şanlı tarihimiz"** diyerek sahip çıkmaktadır. **Devletin sahip çıktığı bu tarih soykırımcı katillerin tarihidir.** Türk hakim sınıflarının tarihidir. **Bizim sahip çıktığımız tarih ise halkın tarihidir.** TC devlet daha kuruluşunun ilk günlerinde Büyük Millet

Meclisi'nin ilk aldığı kararlardan birisi **8 Mayıs 1920** tarihli "tehcir" (soykırım) suçundan tutuklu olanların serbest bırakılması, affedilmesidir. Türk hakim sınıflarının bu af yasası nedensiz değildir. Çünkü Türk hakim sınıflarının devleti olan TC, bu soykırımcı kadrolar tarafından kurulmuştur. TC devletini kuran kadrolar arasında Osmanlı Devleti'nin ordusunda, milli iradesinde önemli görevler almış ve bu anlamıyla soykırım suçuna

iştirak etmiş kişiler vardır. Onlar kendi tarihlerine sahip çıkmakta ve geçmişte, soykırım yapmadıklarını "sözde" yalanlarıyla gizlemeye çalışmaktadırlar. Ama öte yandan da halklara karşı kin ve düşmanlık tohumlarını ekmekten, ırkçı-şoven düşüncelerini yaymaktan geri durmamaktadırlar. **Biz TC devletinin, Türk hakim sınıflarının bu tarihine sahip çıkmıyoruz.** Bizim sahip çıktığımız tarih, emperyalist politikalar uğruna, tek dil, tek ırk ve tek din politikası doğrultusunda soykırım uygulayan, dönemin Türk hakim sınıfla-

rının temsilcisi İttihat ve Terakki Partisi yönetimi başta olmak üzere Osmanlı Devleti'nin idari, mülki güçlerine karşı, soykırıma tabi tutulan Ermeni, Rum ve Süryanileri korumaya çalışan, onları sahiplenen, saklayan ve bu suçu işleyenleri lanetleyenlerin, ezilen emekçi halkların tarihidir.

Osmanlı Devleti'nin son yıllarında iktidarı ele geçiren, Türk komprador burjuvazisi ve büyük toprak ağalarının siyasal alandaki temsilcisi İttihat ve Terakki Partisi'nin Alman emperyalizminin Küçük Asya, Ortadoğu ve Kafkaslar'daki politik çıkarları doğrultusunda üzerinde yaşadığımız topraklarda "milli iktisad" politikası doğrultusunda, tek dil, tek ırk ve tek din yaratma, pan-Türkist ve pan-İslamist politikalar eşliğinde Ermeni, Rum ve Süryanileri savaş önlemleri adı altında soykırıma tabi tutmuştur. Anadolu'nun Hıristiyanlardan temizlenmesi ve Türk yurdu haline getirilmesi çabası, TC'nin kuruluşundan sonra da devam ettirilmişdir. Bu amaçla çeşitli biçim ve içeriklerde ancak üzerinde ırkçı ve şoven politikalar olan birçok uygulama gerçekleştirilmiştir. TC tarihi boyunca, mübadele, Varlık Vergisi, 6-7 Eylül olayları en bilinen örneklerdir. Türkiye halkı, Türk hakim sınıflarının bu politikalarına "milli" gerekçelerle (bugünlerde ulusal çıkar deniliyor), dini gerekçelerle (gavur öldüren cennet gider) ortak edilmeye çalışılmıştır.

Türk, Kürt uluslarından ve azınlık milliyetlerden Tür-

kiye halkı, Türk hakim sınıflarının, bu topraklar üzerinde/Türkiye Kürdistanı'nda, Kürt feodal aşiretleri, toprak ağaları ile gerçekleştirilen soykırım suçunu lanetlediği ve soykırımın sorumluları olan emperyalistleri ve Türk hakim sınıflarını, tarih karşısında mahkum etmediği müddetçe; emperyalistlerin ve onların uşağı Türk hakim sınıflarının, işçi sınıfı ve emekçi halkımıza maletmeye çalışılan bu suçtan kurtulamaz. Onlar kendi işledikleri insanlık suçlarını emekçi halklar üzerine yıkmaya çalışıyor, somutumuzda ise Türk halkının alnına bu kara lekeyi sürmek istiyorlar. Başta Türk halkı olmak üzere, çeşitli milliyetlerden oluşan emekçi halkımız, Türk hakim sınıfları ve emperyalistlerin bu politikalarına karşı, net ve berrak tavır almasının yolunun, soykırım gerçeğinin kabul edilmesinden geçtiğini görmelidirler. Emperyalistler ve Türk hakim sınıfları tarafından gerçekleştirilen bu soykırım gerçeği kabul edilmedikçe; Türk hakim sınıfları kendi suçlarına Türkiye halkını ortak etmeye çalışacak, emperyalistler de işlenmesinde bizzat rol oynadıkları bu soykırım suçunu, bugünkü politikalarının hayata geçirilmesi açısından kullanacaklardır. Her koşulda, Türk hakim sınıfları ve emperyalistler, ulusları ve azınlık milliyetleri birbirine düşürme, ırkçılığı ve şovenizmi körükleme, ulusları ve azınlıkları birbirine düşman etme politikalarından vazgeçmeyeceklerdir.

Çünkü gerek emperyalist-

ler ve gerekse de Türk hakim sınıfları sınıfsal farklılıkları, sınıfsal çelişkileri, kendi sınıf çıkarları doğrultusunda gizleyebilmek ya da kendi politikalarını güçlendirebilmek için “ırk farklılıklarını”, “etnik kökenleri”, “inançları” vb. ırkçı şoven propagandalar eşliğinde, emperyalist politikalar ve hakim ulus milliyetçiliği doğrultusunda körüklemek, halkı bu temelde birbirine düşürmek isterler. Böylelikle halkı sınıfsal zemininden uzaklaştırarak, böl-parçala-yönet taktiğiyle politikaların hayata geçirmeye çalışırlar.

Burada özellikle esas görev, hakim ulus milliyetçiliğine, şovenizmle beslenen ırkçı-faşist milliyetçi politikaya maruz kalan Türk ulusundan işçi ve emekçilere düşmektedir. Türk ulusundan işçi ve emekçiler, Türk hakim sınıflarının emperyalist politikalar doğrultusunda işledikleri bu soykırım suçunu lanetleyerek, kendilerinin bu suça ortak edilme çabalarına (ve böylelikle de uluslar ve azınlık milliyetler arasında ayırım yapılmasına, ırkçı-şoven kampanyalar eşliğinde hakim ulus milliyetçiliğine) karşı tavır almalıdırlar. Türkiye'nin ilericileri, demokratları, devrimci ve komünistleri çeşitli milliyetlerden Türkiye halkını bu konuda bilinçlendirmekten bir an için vazgeçmemelidir. **Unutmamak gerekir ki Ermeni, Rum ve Süryanilere karşı işlenen bu soykırım suçunun sorumluları, bir yanda dönemin emperyalist güçleri ve onların yaşadığımız topraklar üzerindeki poli-**

tik çıkar çatışması iken, diğer yandan ise Alman emperyalizminin politik çıkarları doğrultusundan hareket eden, Türk hakim sınıfları ve onlarla T. Kürdistanı'nda işbirliği içinde bulunan Kürt feodal beyleri, toprak ağalarıdır. Türk ve Kürt uluslarından, Çerkez, Arap, Boşnak, Arnavut vb. azınlık milliyetlerden Türkiye halkı, tıpkı bugün yapılmaya çalışıldığı gibi, şovenizm ve İslami gericilik ile beslenen ırkçı faşist söylemler eşliğinde “düşmanlarla işbirliği yapıyorlar”, “iç düşmanlar” vb. gerekçelerle bu soykırım suçuna ortak edilmeye çalışılmıştır. Ki bu politikada kısmen başarılı olunmuş, Türk, Kürt ulusları ve azınlık milliyetlerden Türkiye halkı, hakim sınıfların Alman emperyalizminin politik çıkarları uğruna “vatan, millet ve özellikle de din uğruna” soykırım suçuna, çeşitli biçimlerde ortak edilmeye çalışılmıştır.

Alman emperyalizminin politikaları doğrultusunda, Türk hakim sınıflarının, çeşitli milliyetlerden Türkiye halkını belli oranda bu soykırım suçuna ortak edebilmesinin bir nedeni de, Ermeni ve Rum/Helen uluslarının, Osmanlı devletinden ayrılarak, kendi ulus devletlerini kurma mücadelesinde izledikleri yanlış politikalarıdır. Bu ulusların, ulusal mücadelelerine önderlik eden örgütlenmelerin izledikleri yanlış politikalar, emperyalist devletlerle girdikleri ilişkiler, (onların çıkarları doğrultusunda, bağımsızlık kazanma çabaları) aracılığıyla ulusal bağımsız-

lıklarını kazanma yanılığısı içine düşmeleri ve en sonu aynı Alman emperyalistlerinin güdümündeki Türk hakim sınıflarının, Hıristiyan dinine mensup Ermeni, Rum ve Süryanileri soykırma tabi tutmalarına benzer bir biçimde, İslam dinine mensup Türk, Kürt ve diğer azınlık milliyetlere mensup halkı, Rus, İngiliz, ABD emperyalistlerinin desteğinde “soykırma yanıt” gerekçesiyle katletmeleri gibi politikaları, Türk hakim sınıflarının işledikleri bu soykırım suçunu günümüze kadar aymazca ve hatta kullanılan söylemlerle yeniden üreterek savunmalarını beraberinde getirmiştir.

Ezen ulus burjuvazisi ve toprak ağalarının, yani Türk hakim sınıflarının işlediği bu soykırım suçuna karşı, ezilen ulusların burjuvazisinin önderliğinde gerçekleştirilen “intikam” saldırılarının doğurduğu sonuçlar, hem o süreçte, hem de günümüzde, bizzat bu soykırım suçunun işlenmesine vesile olan emperyalistler ve onların güdümündeki, Türk hakim sınıflarıyla, ezilen ulus burjuvazisi tarafından, kendi politikalarının yaşam bulması ve bunun için de halkların birbirine düşman edilmesi açısından kullanılmıştır/kullanılmaktadır. Gerek soykırım ve gerekse de, bu suç nedeniyle gerçekleştirilen “intikam” saldırıları, işçi ve emekçi halkın ortak düşmanları olan, hakim sınıflar ve emperyalistlere yönelmemeleri için, ustaca kullanılabilmiştir. Geçmişte yaşanan bu tarihsel haksızlıklar, bugün işçi sınıfı ve çeşitli milliyetlerden Türkiye hal-

kının, ortak bir sınıfsal zeminde hareket etmesinin önüne bir engel olarak çıkarılmaya çalışılmakta; uluslararası alanda da ezilen mazlum halkların somutta Türkiye halkı ve Ermeni halkının birlikte hareket edebilmesinin önüne geçilmeye çalışılmaktadır.

Hiç kuşkusuz ki Osmanlı Devleti'nin son yıllarında ve TC devletinin kuruluşu sırasında, Ermeni ve Rum/Helen uluslarının, ulusal hareketi, ezilen ulusların, hakim ulusun hakim sınıflarına karşı mücadelesi olarak ilerici bir içerik taşır. Geçmişte, İttihat ve terakki Partisi, ardından da, TC devletinde somutlanan Türk hakim sınıflarının lehine her türlü imtiyaz ve eşitsizliğe karşı, mücadele edilmesi gerekliydi. Örneğin, bugün Kürt ulusal hareketinin, bu minvaldeki talepleri demokratik istemleri desteklenecek taleplerdir.

Ancak, yine hiç kuşkusuz ki, o dönem ezilen uluslar olan Ermeni ve Rum burjuvazisinin ve küçük toprak ağalarının gerici ve milliyetçi amaçlarını da bilmek, bunların farkında olmak ve reddetmek zorunludur. Tıpkı bu-

günkü ezilen bağımlı ulus olan Kürt burjuvazisinin ve küçük toprak ağalarının gerici ve milliyetçi amaçlarıyla mücadele ettiğimiz gibi.

Osmanlı Devleti'nin ve ardından aynı zemin üzerinde kurulan TC devletinin sahibi Türk hakim sınıflarının lehine her türlü eşitsizliğe ve imtiyaza karşı nasıl mücadele edilmesi gerekliyse, ezilen ulusların burjuva ve toprak ağalarının milliyetçi emelleriyle de mücadele edilmelidir. Bu yapılmadığı takdirde, başka bir milliyetçilik, somutta ise Ermeni ve Rum milliyetçiliğine düşülür. Günümüzde Osmanlı Devleti'nin ve ardından kurulan TC devletinin izlediği soykırım politikası sonucunda adı geçen Ermeni ve Rum ulusları, Türkiye toprakları üzerinde istikrarlı bir ulus olma özelliğini yitirmişler, azınlık milliyet durumuna düşürülmüşlerdir. Günümüzde istikrarlı bir ulus olarak varlığını sürdüren Kürt ulusunun, yürütmüş olduğu mücadele, bu ifade ettiklerimizle birebir örtüşmektedir. Hakim ulus milliyetçiliğiyle mücadele ederken, ezilen ulus milliyetçiliğiyle de mücadele etmek

gerekir. Bu yapılmazsa, Kürt işçilerinin, emekçilerinin sınıf bilinci, burjuva milliyetçiliğinin zehiri ile zehirlenir, sınıf bilinci karartılır.

Bu nedenle komünistler, Osmanlı Devleti'nin son yılları ve TC devletinin kuruluş yıllarında Ermeni, Rum ve Süryanilere karşı Türk hakim sınıflarının (T. Kürdistanı'nda da Kürt feodal ağalarının) işlemiş oldukları soykırım suçunu lanetlerken öte yandan, o dönem Ermeni ve Rum burjuvazisiyle, küçük toprak ağalarının, soykırımı gerekçe göstererek, Türk, Kürt başta olmak üzere diğer azınlık milliyetlere yönelik gerçekleştirdikleri "intikam" saldırılarını da lanetlemekteyiz. Ancak hiç kuşkusuz ki ezen ulus milliyetçiliğinin ve tartışılan konuda soykırım gibi, bilinçli ve planlı yapılan bir politikayla, soykırımı yanıt olarak, intikam amacı güden saldırılar bir ve aynı derecede değerlendirilmemelidir.

Bizler genel olarak ezilen ulusların, ulusal baskılara, soykırımı, zulme, ulusal imtiyazlara karşı yönelmiş mücadelelerini kesinlikle destekleriz. Geçmişte Rum, Ermeni uluslarının, günümüzde ise Kürt ulusunun, ulusal hareketindeki genel demokratik içeriği destekleriz.

Ancak öte yandan, geçmişte Osmanlı Devleti'nin son yıllarında soykırımı tabi tutulan ezilen ulusların, ulusal hareketinin önderliğini yapan burjuva ve toprak ağalarının, ezilen ulus milliyetçiliğini güçlendiren söylemlerini reddediyoruz. Özellikle bu ezilen ulus burjuvazisi ve

küçük toprak ağalarının dönemin emperyalist güçleriyle girdikleri ilişkiler, ulusal bağımsızlık taleplerini, bu emperyalist güçlere dayanarak gerçekleştirme pratiklerini reddediyor, doğru bulmuyoruz. Günümüzde azınlık birer milliyet durumuna düşürülen bu uluslardan, işçi ve emekçilerin bu azınlıkların burjuvazisi (ve özellikle de yurtdışındaki Ermeni ve Rum burjuvazisi) tarafından kendi sınıfsal çıkarları doğrultusunda kullanılmasına, şovenizmle beslenen ırkçı-faşist ideolojiye karşı da mücadele ederiz. Sınıf bilinçli proletarya, bu azınlık milliyetlerden işçi ve emekçilerin, kendi burjuvazilerine karşı sınıf mücadelelerini, kendi mücadelesi olarak algılar, yürütür ve yönetir.

I. Emperyalist Paylaşım Savaşı ve ardından yaşanan süreçte, emperyalist devletlerin, görünüşte siyasi bakımdan bağımsız devletler kurma adı altında gerçekte ise kendilerine iktisadi, askeri vb. olarak bağımlı devletler yaratma ve dünya üzerinde o günkü koşullarda emperyalist sömürü politikalarını hayata geçirmek için politikalar geliştirdikleri gözden kaçırılmamalıdır. Bu emperyalist güçler, ezilen mazlum ulusları birbirine karşı kıskırtmışlar, bağımsız devletler kurma adı altında ezilen mazlum ulusları, kendi politikalarında kullanmışlardır. Burada dikkat edilmesi gereken nokta, ezilen bağımlı ulusların, her türlü imtiyaza, baskıya karşı verdikleri mücadelenin ilerici muhtevasıyla, bu mücadeleyi kullanan emperyalistlerin gerici istemlerinin birbiri-

ne karıştırılmamasıdır. Özellikle ülkemizde Türk hakim sınıflarının, Kürt feodal ağalarıyla birlikte gerçekleştirdikleri soykırım politikasının, arka planında da bu emperyalist güçlerin planları, politik çıkar hesapları olduğu unutulmamalıdır. Bugün kimi "sol"cular, soykırımı gerekçe olarak(!) Ermeni ve Rumların, Süryanilerin, İngiliz, ABD ve Ruslarla işbirliği yapmalarını göstermektedirler. Ezilen bağımlı ulusların, her türlü imtiyaza, baskılara, zulme karşı mücadelelerinin ilerici yönüyle, bu mücadelenin, emperyalistler tarafından kendi çıkarları doğrultusunda kullanılması birbirine karıştırılmamalıdır. Öte yandan aynı tarihsel kesitte, unutmamak gerekir ki, ezen ulus burjuvazisi ve büyük toprak ağaları olarak Türk hakim sınıfları da, Alman emperyalizmiyle tam bir işbirliği içindeydiler. Denilebilir ki soykırım politikası, Alman emperyalistlerinin politik çıkarları doğrultusunda, Türk hakim sınıflarının siyasal temsilcileri olan İttihat ve Terakki şefleri tarafından yürütülmüştür.

Türk hakim sınıflarının ve onlarla işbirliği içindeki T. Kürdistanı'ndaki Kürt feodal ağalarının, bu soykırımı gerçekleştirmeleri ve izledikleri bu politikaya İslami gericiliği de kullanarak, şovenist-ırkçı söylemlerle, Türk, Kürt ve diğer azınlık ulusların burjuvazi ve toprak ağaları tarafından karşı karşıya getirilmeye, birbirlerine karşı kullanılmaya çalışılmıştır. Bunda da maalesef başarılı olmuşlardır. Bu kullanılma beraberinde,

Türk hakim sınıflarının, Kürt feodal beyleriyle işbirliği içinde, bu uluslara karşı soykırım uygulamalarını beraberinde getirmiştir. Ezilen ulusların burjuvazileri ve küçük toprak ağaları da, görünürde kendi bağımsız devletlerini kurma adı altında gerçekte ise emperyalistlere bağımlı devletler kurmak için, Türk, Kürt ve diğer azınlık milliyetlere karşı saldırılarda bulunmuşlardır.

Sonuçta hem Türk, Kürt, hem de Ermeni, Rum ve Süryaniler arasında, gerek emperyalist politikalar ve gerekse de kendi burjuvalarının ve toprak ağalarının politikalarını, eylemlerini onaylamayan, bu pratiklere karşı gelen ezilen emekçi halk da vardır. Geçmişte yaşanan soykırım suçunun işlenmesinde, Türk-Kürt uluslarından ve Çerkez, Arap, Boşnak, Arnavut vd. azınlık milliyetlerden emekçi halkın önemli bir bölümü, o dönem Hıristiyan uluslara uygulanan bu soykırım politikasını onaylamamış, daha doğru bir ifadeyle, Türk hakim sınıfları soykırımı, halkın gözü önünde gerçekleştirmek yerine “tehcir” adı al-

tında, yerleşim yerlerinden uzakta yapma yolunu seçmişlerdir. Üstelik açıklanan politika, soykırım değil “geçici” bir süre göç ettirmedir. Savaş için zorunlu bir önlemdir! O dönem çeşitli milliyetlerden emekçi halkın, yer yer soykırım uygulanan bölgelerde, Ermenileri, Rumları, Süryanileri koruduğu, sakladığı bilinmektedir.

Bugün bizim sahiplendiğimiz ve sahiplenmemiz gereken bu tavidir. Türk hakim sınıflarının, Alman emperyalizminin politik çıkarları doğrultusunda, Kürt feodal beyleriyle de işbirliği yaparak Ermeni, Rum ve Süryanilere yönelik gerçekleştirdikleri soykırımı lanetlemek; Türk, Kürt uluslarından ve Müslüman azınlık milliyetlerin önemli bir kısmının, işlenen bu soykırım pratiğine karşı gösterdikleri tavrı sahiplenmek.

Bu durum yani soykırımı lanetlemek, Türk, Kürt uluslarından emekçi halka ve özellikle de Türk ulusundan olan işçi ve emekçiler açısından olmazsa olmazdır. Çünkü bugün Hrant Dink’in cenaze töreninden sonra, Türk

hakim sınıflarının sözcülerinin yaptıkları açıklamalardan da rahatlıkla görülebileceği gibi, hakim ulus milliyetçiliğine dayalı, ırkçı-şoven politikalar, faşist söylem tüm hızıyla ve azgınlığıyla sürdürülmektedir. Türk, Kürt uluslarından ve azınlık milliyetlerden Türkiye halkı arasında kin ve düşmanlık tohumları ekilmeye, ırkçı-şoven milliyetçilik tüm hızıyla sürdürülmeye çalışılmaktadır. Hakim ulus milliyetçiliğine dayalı, Türk şovenizmi her fırsatta ve her araçla yeniden ve yeniden üretilmekte, ezilen Kürt ulusu ve azınlık milliyetler üzerinde, ulusal baskı politikası azgınca ve pervasızca sürdürülmektedir.

Türk, Kürt uluslarından ve azınlık milliyetlerden Türkiye proletaryası ve emekçi halkı, emperyalist sermayenin güdümündeki, Türk komprador burjuvazisi ve büyük toprak ağalarının faşist diktatörlüğü olan TC devletinin “öz yaşam suyu” olan şovenizm üzerinden yürüttüğü ırkçı-faşist ideolojik yapılanmaya karşı sınıfsal temelli bir mücadeleyle, Yeni Demokratik bir Türkiye hedefiyle mücadele etmelidir. **Gerçek bir barış ve bir arada yaşama ancak ve ancak faşist TC devletinin ortadan kaldırılması ile sağlanabilir. Karanlığı yaratan, karanlığı üreten bizatihi TC devletinin kendisidir. 17 yaşında bir katil yaratan, TC devletinin kendisidir. Karanlığın gerçek kaynağı ortadan kaldırıldığı anda, Türkiye halkı aydınlığa kavuşacaktır.**

SİRELİ INGER, ANMORANALİ PARAGEM HRANT! SEVGİLİ ARKADAŞ, UNUTULMAZ DOST HRANT!

PARTİZAN 61 / Şubat-Mart 2007

Ben de sizlerden biriyim ey dostlar, ey insanlar! Kurtulamadığım yoksulluğumla, cansız yere yıkılan bedenimle, sizlerden kopamayan düşlerimle, ayrılamayan yüreğimle sizlerden biriyim. Şu an arkadan kalleşçe kurşunlanmış olmasaydım aranızda, yanınızda olacaktım; ya bir ekmek kuyruğunda ya gazete alırken ya da otobüs beklerken. Ürkütmeden, dokunup bir çift söz söyleseydiniz, kendinizden biri olduğumu görecektiniz. Yani bir Kürt, bir Rum, bir Türk ya da adını bile duymadığınız Yezidi, Keldani, Asurî olacaktım.

Yere düşen bedeninin kadar delik ayakkabıların takıldı her TV izleyicisinin gözüne. Seni tanımayan, yüzünü bile görme-yen milyonlara, en yalın ve sade halinle seni tanıtan “kimliğin” oldu delik ayakkabıların. Herkes kendine ait olan bir parça gördü saatlerce yerde yatan kanlı cansız bedeninde ve delik ayakkabılarında. Yaşamında tanımayan, düşüncelerini ve kimliğini bilmeyen milyonlara seni bundan daha iyi tanıtan başka ne olabilirdi ki? Onlara açıkça “Ben de sizlerden biriyim ey dostlar, ey insanlar! Kurtulamadığım yoksulluğumla, cansız yere yıkılan bedenimle, sizlerden kopamayan düşlerimle, ayrılamayan yüreğimle sizlerden biriyim. Şu an arkadan kalleşçe kurşunlanmış olmasaydım aranızda, yanınızda olacaktım; ya bir ekmek kuyruğunda ya gazete alırken ya da otobüs beklerken. Ürkütmeden, dokunup bir çift söz söyleseydiniz, kendinizden biri olduğumu görecektiniz. Yani bir Kürt, bir Rum, bir

Türk ya da adını bile duymadığınız Yezidi, Keldani, Asurî olacaktım. Yani sizden biri, yani öteki olmayan biri olduğumu görececek ve bir çift zeytin karası gözlerimin altında eksik olmayan gülüşümü görecektiniz. Memleketimi sor-saydınız, sizler kadar Malatyalı, sizler kadar Anadolulu, sizler kadar bu toprakların çocuğu olduğumu görecektiniz. Adımı sorup kim olduğumu öğrenmek isteseydiniz ya da izleme fırsatı bulup farklı milliyetlerden halkın kardeş sofrasındaki konuşmalarından birini dinlemiş olsaydınız ya da yazdığım makalelerden birini okumaya fırsat bulsaydınız anlayacaktınız ki kirletilmiş dilinizle, yani ırkçı Kemalist ideolojinin argümanlarıyla ‘bir öteki’ yani ayakkabıları delik bir Ermeni olduğumu görecektiniz. Yani Hrant, yani bir gazeteci, bir aydın, bir yazar olduğumu anlayacaktınız.”

Dünyanın dört bir köşesindeki “ötekiler” gibi yaşadık, yani suskun, içine kapanmış, sus-

turulup, sindirilmiş, dili dağlanmış, kimliği küllendirilip gömülmek istenmiş, tarihi unutturulmaya çalışılmış bir halk gibi yaşadık. İsmi dahi özgürce söyleme cesaretinden yoksun, yaşam türküsünü haykırmaktan korkan bir Ermeni, yani bir öteki, yani bir fülle (1), yani bir gavur gibi suskun ve sessiz yaşadık. Çifte baskı altında korkutulup boyun eğdirilmiş, kolu kanadı kırılmış, uçma cesaretini bile kaybetmiş bir güvercin te-dirginliğinde, ürkek bir ceylân gibi her an avlanma korkusu içinde yaşadık, yani bir Ermeni gibi. Yani **HRANT**, yani **ARMEN**, yani **NUBAR**, yani **MANUEL**, yani **HAYRABET** gibi. İsmimizden başka her şeyimizle sizlerden biri yani **RENÇBER**, yani **AGİT**, yani **ÇİYA**, **ROJ HELAT** yani **HALİL**, yani **MEHMET**, yani **ÜNAL**, yani **ORAL** idik.

Anadolu topraklarının yerli halklarından ve en eski uygarlıkların beşik sallayanlarından bir halkın çocuklarıydık. Katliamlar, kıyımlar görmüş, sürgünler yaşamış bir halkın çocuklarıydık. Anadolu'nun her bir karış toprağında asırlar boyu akan gül çeşmeler yaptık, özlemleri gideren köprüler kurduk, taştan hanlar, oymalı kervansaraylar diktik, sayısız okullar, üzüm ve nar motifli kiliseler yaptık, usta ellerle işledik bakırı, demiri, nazlı nazlı ördük pamuğu, kilimi. Anadolu'nun her bir karış toprağında yetişen dağ çiçeklerinin adını yazdık tarihimize ve **Spartak (2)** adını koyduk içimizdeki en gözü pek yiğitlere. Zanaatı usta tadında işlerken, iyilikten, güzellikten başka zararımız olmadı hiçbir kavime. Dost elimizi uzattık topraklarımızı vatan bellemek isteyen

halklara. Misafirperverliğimiz hiç eksik olmadı kirve kucaklaşmalarında. Her zaman çalışkan ve yaratıcı bir halk olduk, kardeş halkların yazılı tarih sayfalarında. Kıyımlara uğrayıp sürgünlere yollanırken hüznün dolu oldu mağrur şarkılarımız. İlk tiyatroyu, ilk operayı sahneye koyan, ilk direniş manifestosunu **ANADOLU** topraklarında kendi diline çeviren biz olsak da cellât nişangâhlarında ilk parçalanan bizim bedenlerimiz oldu, bir hayvan gibi nallanırken ayaklarımız, sürgüne yollanırken suçsuz ana ve bacılarımız, yine suçlu biz olduk faşist Ke-

malistlerin ırkçı tarih kitaplarında.

Sonra kendimizi savunmaktan başka hiçbir yolu kalmayanların silâhli birliklerini oluşturdu atalarımız. Tıpkı özgürlüğü seven bütün halklar gibi baskı ve zulme karşı savaşçı direnen partizan grupları kurdular, sonra adına fedaî dediler, gönüllü direniş gruplarının. Ve en gözüpeklerin adlarını verdiler fedaî gruplarına. Oldu her bir grubun adı **SEROP AĞPÜR**, **KEVORK ÇAVUŞ**, **ANTRANİK PAŞA**. Ve böyle başladı ilk direniş grupları **Van'da**, **Muş'da**, **Sason'da**, **Bitlis'de**, **Bingöl'de**.

Acı bir yenilgi ve vahşi bir katliamla sonuçlansa da direniş selâm oldu Kafkasların en yiğit proleter önderlerinden **İSTEPAN ŞAHUMYAN'a** (3). Ve asla affedilmedi adına tehcir denilen kıyım. Zorbaların yaptıklarına yeni bir ad konuldu, soy kırımın diğer adı oldu **"JENO-SİD"**. Sonra kaderimize Diaspora yazıldı. Kaybolan halkımızın ardından geride kalan her bir kılıç artığı Ermeni'nin diğer bir adı oldu sürgün. Anadolu topraklarında silinen tarihimizle birlikte sürgün kapıları oldu her bir yaşam mekânımız. Adını bile duymadığımız el kapılarına yazıldı kıyım anılarımız.

Yaratılan ve sahip olunan zenginliklerin el değiştirme ihtiyacı ve istemi, adına kapitalizm denilen dünyanın vahşi yasaları ve kuralları yazılmaya başlandı topraklarımıza ve tarihimize.

Sevgili kardeşim, okul arkadaşım Hrant

TV kanallarında yaşamına ilişkin eline tutuşturulmuş, kısa biyografisini sunarken gözleri makyaj fırçasıyla bilinmez renge bürünen kadın spiker, neden senin bir Ermeni yetimhanesinde iki kardeşinle birlikte büyü-mek zorunda kaldığını düşünmeden konuştu. Boyalı dudak uçlarından akan alışılmış birkaç rutin söz idi sadece senin için söylenen. Ya da henüz kendisini bile tanımaktan aciz, arkadan kurşun sıkacak kadar zavallı bir yaratığın, senin katilin olduğunu söylerken, kurşun sıktığı insanın kendisi gibi yoksul bir aile çocuğu olduğunu düşünmekten bile uzak bir hali vardı, on yedilik faşist yetmenin. Yaşamında gülen yüzünü bile görmeden dost sesini bile duymadan sana ancak

faşistler kurşun sıkar Hrant! Başka hiçbir canlı sana kurşun sıkmaya kıyamazdı Hrant!

Zulüm, yoksulluk düşünce alın yazımıza, yetimhaneler olur sığınak yerlerimiz. Kılıç artığı kaç Anadolu Ermenisi çocuğunun sığınak yeri olmuştur Halep, İstanbul, Damaskos yetimhaneleri. Seni, beni ve bizleri insan kılan, ilerici ve devrimci kılan en güçlü neden de bu değil midir? Bizleri, insanoğlunun derin ve onurlu duygularıyla büyüten en direngen karşı koyuşla bilinçlendiren, bileyen nedenler bunlar değil midir? Yani kıyım, yani tırnak uçlarına, saç tellerine kadar hissedilen en derin en yaralayıcı en onur kırıcı zulüm. Ve delik ayakkabılı yokluk, bitmek bilmeyen yoksulluk, karlı günlerin ceketsiz çocukluk günleri. Bizlerle aynı benzer acıyı yaşamış bu katliam ve yoksulluk acısı değil mi 1915'in Adıyaman doğumlu **Misak Manuşyan'ını** 1943 Paris direniş sokaklarında ölümsüz kılan, onu ünlü direnişçi yapan, direnişin en ön cephesinde faşist işgale karşı kurşun sıktıran. Yine bu yoksulluk ve kıyım acısı değil mi **ARME-NAK'ı** Dersim ve Karakoçan kırlarında gerillâ yapan. Bu acı ve kıyım değil mi **Nubar'ı** Hollanda'nın yoksul göçmen evlerinin direnişçi evladı yapan ve yine bu güçlü toplumsal ve sınıfsal nedenler değil mi her birimizi **Kaypakkaya** sevdalısı, özgürlük tutkunu yapan? Bizleri yoksulluğun ve kıyımın reddi üzerinde öfke seline, direniş dağına dönüştüren, bilincimize kazılan proletaryanın kurtuluş manifestosu değil midir? Bu manifestoda sömürü ve zulüm, kıyım ve sürgün yok. Bu manifestoda ırkçılığa, soy kırma yer yok. Ve biz bundandır ki herkesten fazla

sarıldık bu manifestoya ve saygı duyduk onun ölümsüz amacına, her şeyimizle yasa ve kurallarına uymaya çalıştık. Gönül verdik ilkelerine, baş koyduk programına, özeleştirimiz oldu kavgamız, eleştirimiz oldu yanlışlıklarımız.

Kardeşlik duygularımızı yetimhane ve okul sıralarından bugüne daimi olan. Çocukluk anılarımız oldu kompozisyon sayfasının her bir satırına sinmiş yoksulluk, endişe, her an enseimizdeki toprakla buluşan salkım söğüt dalları oldu yüreğimizdeki dinmeyen acılar. Hep öyle mağrur ve ağlamaklı. Patlamış lâstik topu içine sıkıştırılıp oynanmaya çalışılan kâğıt parçalarında kaldı, özgürlük düşümüz ve bizlere ait olan tertemiz çocukluk duygularımız.

Bizleri birbirine kardeş tadında yakınlaştıran ve duygularımızı insancıl kılan atalarımızdan bize dek taşınan kıyım acılarıydı, onların yoksulluk dolu hüznüydü yüreğimizin çarpıntısını güçlendiren. **Malatya'nın, Diyarbakir'in, Bitlis'in, Sirt'in, Sason'un, Adıyaman'ın, Hatay'ın, Sivas'ın, Gemerek'in, Zara'nın, Hafik'in, Yıldızeli'nin, Gümüşhacıköy'ün, Amasya ve Sinop'un** kılıç artığı geriye kalanların çocuklarıydık. Ve ancak en iyi bizler anlayabilirdik kıyımdan arta kalan kırılmış çocuk dünyamızın her bir karesinde ve her bir satırında yazılı olan insan sevgisini. Ve yine her an patlamaya hazır öfke dolu duyguları.

Bundandır ki gözyaşlarımız kalabalıktan önce karışır birbirine. Gözlerimiz kan çanağında kardeş olur. Öfke ve duygu seli olur, akan giden Fırat olur, Dicle olur, coşan Araks (4) olur.

Kimseler duymadan duyulur ölüm haberlerimiz. Önce usul usul dökülür duygularımız sonra yazılmış "kader" olur.

Peki neden faşist çeteler hep çocuk yaştaki gedelere (5) tetik çektirirler? Neden faşist tetikçiler hep on sekizin altında çocuk olur? Katledilenler hep aydın büyüklüğünde olur? Bu kadar cesaretsiz ve yüreksiz mi bu çeteler? Hani en korkusuz kahramanlardı bunlar? Hani o yılan bakışlı akrep duruşlu Polat Alemdar kılıklı faşist bozmalar "En mert, en yiğitleri idi?" Onların yiğitliği savunmasız insanların arkalarından sıkılan kalleş kurşun kadardır. Onların yiğitliği kafaları Amerikan çuvalarında öne düşecek kadardır. Onların yiğitliği yedi altmış beş milimetrelilik bir silâhın mermisi kadar kemdir.

Gözlerine bakamayacak kadar korkak, gülüşüne tahammül edemeyecek kadar alçak bir faşistin kurşununa karşı koyarken bedenini, bu ülkede güvercinlere dokunmazlar diyecek kadar naif duygular besledin. Oysa bu ülkede atlar gibi güvercinleri de vurabileceklerini aklına getirmek istemedin **HRANT!** Oysa sen bunu en iyi bilenlerden ve bilmesi gerekenlerdendin. Unuttun mu **Armen'in, Nubar'ın, Hayrabet'in** kurşunlanan bedenlerini. Unuttun mu **MANUEL'in** çarpmıha gerilip işkencede katledilen ince bedenini. Sivas'ta katledilen otuz üç aydının kömür olan cesedini ya da kimyasal silâhla katledilen özgürlük sevdalısı Kürt emekçilerinin gerillâ bedenlerini.

Düşmanı oldun ırkçılığın, baskının ve zulmün, lânetledin her defasında halklara kardeş olmayan yaklaşımları ve duruşları. Ancak unuttun bütün bunları

yaratanların, adına devlet denilen şiddet örgütlenmesi olduğunu. Oysa bilirsin ki insanlığa, halklara, özgürlüklere en büyük kötülükleri yapan, adına devlet ve ordu denilen zorba örgütlenmelerdir. Bütün kötülüklerin anası, yaratıcısı olmadan ne ırkçılık, ne zulüm, ne de ayrımcılık olmaz. Ve bu örgütlü, gerici şiddete karşı olmadan hiçbir şey yerli yerine oturmaz. Ama yine de sana kızamadım. Bazen ayrı düşsek de düşüncelerde, her zaman cesur durdun, yiğitçe çıktın ırkçılığın, ayrımcılığın karşısına. Bir Ermeni kimliği ile aykırı konuşma cesareti göstermenin ne demek olduğunu yaşamları boyunca susmayanlar iyi bilir. Ve iyi bilirler Ermeni bir devrimci olarak işkencehanelerde mevsimler boyu süren en ağır, en barbar işkencelere maruz kalmanın ne demek olduğunu. Hangi boyutta ve ağırlıkta bir bedel ödemek gerektiğini çok iyi bilirler. Mevsimler boyu, sanki sabahı olmayan günler gibi, işkencecilerin duyduğu iğrenç zevkin ağırlığı altında Filistin askısında günlerce asılı kalmanın acısını, iyi bilirim. Kurşunlanan ölü bedenlere, onuru için ölüme yatmış tutsak bedenlere saygılarının bile olmadığını bedenimdeki her isimsiz acının tanığı olarak çok iyi bilirim Hrant! Nasıl bilmezden geldin sen bunları **HRANT!**

Ermeni olmanın bir hakaret, küfür kabul edildiği ve aşağılanmanın öteki adı olarak anıldığı bir ülkede bir Ermeni olarak konuştun, cesur ve inanarak konuştun ve dik durdun. Hep içten ve samimi kaldın. Her türlü küfür, hakaret ve aşağılanmanın karşısında dürüst bir “öteki” gibi durdun. Bundandır ki karşıtlarının bile sempatisini kazan-

mayı başardın. Her konuşmada aşağılanmanın şifrelerini bozdun. Duruşun ve yaklaşımınla halklar arasındaki kardeşlik ve dostluk duygularının yaşayan canlı bir rengi oldun. Devlet merkezli faşist tehditlere ve ölüm uyarılarına boyun eğmedin. Bir güvercin ürkekliğine, kapalı bir yaşama mahkûm edilmiş halkın bir evladı olarak konuştun. Yani bir Ermeni, yani **HRANT** gibi konuştun. Kaç bin ölüm tehdidi aldın bilemem ama başından ve sırtından aldığın üç kurşun yarasıyla kanlar içinde yere serili cansız bedenini bütün ülke halkı saatlerce izledi. Tehditlerin kanıtı bundan daha gerçek olabilir mi? Bundan daha somut kanıt olabilir mi soy kırımın, kıyımın gerçekliği?

Hangi dilde konuşur bu ülkenin kadın başbakanı, hangi faşist şifre ile konuşur bu ülkenin kadın iç işleri bakanı? Bütün ülkeye tanık değil mi söylenen her sözün aşağılayan harflerine ve salyalı tehditlerine? Tarih boyunca en büyük düşman olarak gösterilen bir halkın evladı olmanın zorluğunu her gün, her dakika bir güvercin tedirginliğinde dolu dolu yaşadın. Yarattıların yüzyıllık gerici ön yargılara karşı koyma cüretini gösterdin. Bütün halklar gibi Ermeni halkı da seninle gurur duydu. Bazen onların suskunluğa gömülü rahatlığını kaçırırsan da onlar yine de seninle sessiz bir gururun sevincini paylaştı. Adı konmamış sessiz direnişin yandaşı oldular. Ve onlar seninle **HRANT** oldular, **ARMEN** oldular. Ve bütün sindirilmiş güvercin rengine Ermeni halkı senin kardeşin ve arkadaşın oldu. Adını bilmediğin Türk, Kürt, Rum ve Yezidi, Keldani, Süryanî ve diğer halklar senin dostun oldu, yüreği ol-

dun onların. Seni senden ve herkesten çok sahiplenen adına halk denilen donmuş dağ deryası oldu. Karanfiller ve kırmızı güller içinde uğurladılar seni **HRANT!** Beyaz güvercin rengine özgürleştin kalplerinde. Uçurumdan kendini özgürlüğün kollarına atan sarı bir gelin gibi hüznün içinde uğurlandın. Toplumun her kesiminden ve emekçilerin her kolundan inançların her renginden insanlar tarafından sahiplendin. İstanbul oldu olalı böyle sahiplenmedi bir Ermeni evladı. Ve herkes gibi gururdum. Senin adına daha çok gururdum. Onur duydum adına Kürt, Türk, Rum denilen halkımızdan. Ve bu mağrur ve yürekli halk için gerekirse yüz bin defa ölünür **Hrant!** Yüz bin defa! Zaten kavgamız ve çektiğimiz acılar, arkadan kalleşçe kurşunlanmalar, gördüğümüz en vahşi, en barbar işkenceler bunun için değil mi **HRANT!** **ONLAR İÇİN DEĞİL Mİ?**

Ve ey halk! Bu mağrur ve yürekli kardeşinize sahip çıktığımız için yüz binlerce defadan daha fazla onuru, sevgiyi saygıyı hak ettiniz diye bağırarak, haykırmak geldi içimden. Bizler olmazsak da yüz binlerle ifade edilen yürekli kalabalık içinde, yüreğimiz ve öfkemiz en önde oldu, en önde yürüdü bedenimiz. En öfkeli slogan oldu tepkimiz, susturulmak istenen kalabalığın orta yerinde patlamaya hazır duran yüreğimiz oldu. Bazen kırmızı bir karanfil, bazen taşınan bir döviz, bazen faşizme karşı patlamaya hazır öfke oldu sloganlarımız. Ve yüz binlerin içinde bir kez daha haykırdım **bugün ben Ermeni, yarın Kürt, ertesi gün Türk, daha sonra Rum olacağım. Çarmıha gerili de olsam özgür bir in-**

san olacağım. Bitmeyen sayısız halk olacağım.

Kalabalığın arasında tedirginliği yıkmış, ürkekliği gömmüş, özgürlüğe doğru uçmaya hazır beyaz bir güvercin olacağım. Ve sessizlik dolu gözyaşım bir kez daha karışacak benim için döktüğün sayısız gözyaşlarına **HRANT!**

Hatırlar mısın **HRANT? ARMENAK**'ın vurulduğunu duyduğumuz Mayıs'ın 13. takvim yaprağında sessiz ve sesli gözyaşımız karıştı adına yetimhane, okul denilen arkadaşların ortasına. Ve sonra uzun işkenceli zindan yıllarından sağ çıktığımda ilk gördüğünde beni, en çok sevenlerden biri olmuştun. Öldüğüme dair çıkan haberin yıktığı ilk insanlardan biri olmuştun. Bilirim senin insan yüreğini, lekesiz kardeşlik duygularını, sahiplenen güçlü şefkatini. Ve yine biliyorum ki bir gün başıma senin başına gelen belâ gibi bir belâ gelse en başta tertemiz kardeşlik dolu yüreğin siper olur bana. Yani başımda cansız bedenime sahip çıkacak ilk insan yüreklerinden biri yine sen olurdu **Hrant!** Çünkü biz adına kıyım, soykırım, sürgün denilen acı dolu bir halkın çocuklarıyız. Yaşamı sürgün olmuş, bedeni kılıç görmüş, yüreği **ARARAT** kadar acılı, dili Araks kadar asi, gözleri gökyüzü kadar dolu olan bir halkın evlâdıyız. Biz bitmeyen **SEVAN, VAN, heybetli ARARAT** yani biz çileli halk!

HRANT! Halklara dostlara ve yoldaşlara karşı en yalın en temiz kardeşlik duyguları besleyen, onlar için defalarca çarmıha gerilen, kurşunlanıp toprak olan asi çocuklarız. Uslanmaz başımızın susturulamayan dilimizin kurbanı olmaya her za-

man hazır, adı bedel olan idealimizin korkusuz yüreği olmaya devam edeceğiz. Ve biz yine haykıracağız özgürlüğü ve biz yine lânetleyeceğiz soy kırımını, katliamları, kıyımları, yine en öfkeli duygularımızla haykıracağız ırkçılığın, ayrımcılığın, işkencenin bir insanlık suçu olduğunu. Sevgili kardeşim (**İm si-reli yeğpayris**) yine bildiğin ve bildiğimiz yolda daha öfkeli, daha bilinçli ve biraz da sevdiklerimizi kaybetmenin acılı yüreğiyle **DİMDİK** yürümeye devam edeceğiz. Bir kez daha lânetleyeceğiz devletin yetkili ve etkili ağızlarından çıkan ikiyüzlü sözleri. Sağlığında seni faşist anayasanın 301. maddesiyle yargılayıp, lânetlemek isteyenlerin ölümünden sonra arkandan dökmeye çalıştıkları sahte gözyaşlarını bir kez daha lânetleyeceğiz. Ve seni gerçekten sahiplenip bağırklarına basan, omuzlarında saatlerce yürütenlerin, en zor günde sana sahip çıkıp yanında olanların bu ülkenin aydınlık dolu yüzleri, insanlık dolu yürekleri oldu. Yani aydınlık, sanatçılar, yazarlar, öğrenciler, demokratlar, ilericiler ve devrimciler oldu. Türk, Kürt, diğer milliyetlerden halk oldu. Ve bir kez daha görüldü ki, eğer halkın arasına ırkçı bölücü nifak to-

humları ekilmezse hiçbir düşmanlık duygusu yeşermeyecektir. Ve bir kez daha görüldü, seni gerçek sevenlerin sadece halk olduğu.

Sonu gelmez yalanlarla ikiyüzlü inkâr politikalarıyla "**soy kırımın**" olmadığı yalanlarına en güzel yanıtı emekçi halkın seni sahiplenerek vermesi oldu. Bu halk uzun yılların en kitlesel ve kalabalık katılımıyla sana sahip çıkarak, bu ikiyüzlü yalana asla inanmadığını, bir kez daha ortaya koydu. Ve biz yine herkesten fazla gurur duyduk bu halkın vefalı ve kadir kıymet bilen dost ve kardeş haline. Suskun iken mağrur, öfkeli iken hırçın olan halkın saatler boyu senin için yürürken demokrasi ve barışa doğru ne kadar özgürlüğe bağlı ve emeğe saygılı olduklarını bir kez daha gösterdiler. Ya cenazene katılmayanların duygularını bir bilseydin? Ya da cenazene katılmak için her şeyini vermek isteyen sevdiklerinin ne kadar çok olduklarını bilebilseydin, anlayacaktın o zaman çektiğin acıların boşa çekilmiş olmadığını ve halkların kardeşliği için yaptıklarının boşa gitmediğini.

O gün İstanbul bir insan seli gibi aktı ve hüznü dolu gözleriyle süzüldü caddelerden sokakla-

ra doğru. İstanbul sokaklarını ve caddelerini dolduranlar ayakta delik ama yürekleri sağlam on binler oldu. Seni uğurlayanlarla bizler kadar sen de gurur duymalısın **HRANT!** Taşadığın özgürlük ve barış dolu düşünce ve duygularınla övünmeye devam etmelisin arkandan ince uzun bedenine sıkılan kalleş kurşunlar pahasına asla vazgeçmemelisin beslediğin duygulardan. Çeşitli milliyet ve inançtan halkımıza güvenmeye ve onların adalet ve emek duygularına inanmalısın. Seni unutmadı **İSTANBUL,** seni unutmadı **TRABZON, VAN, DİYARBAKIR ve Ani'mizi saklayan KARS** Hrant! Seni yalnız bırakmadı ülkemizin yiğit ve mağrur evlâtları. Sana kurşun sıkan faşistlere en anlamlı ve etkili yanıtı onlar verdi ve en öfke dolu sözlerle onların kiralık tekiçilerini lânetleyen yine onlar oldu. Güzel günlerimizin ve varılması gereken yerin fotoğrafı oldu yürüyen on binler. Ve bu fotoğrafta emek, sevgi, saygı vardı. Kardeşlik ve dostluk duygusu, dayanışma bilinci, güçlü sahiplenme isteği vardı. Egemenlerin sömürü kirinden ve zulüm lekelerinden başka her

şey vardı. Yani halka ve farklı inançlara ait özgürlük ve güzellik, hoşgörü ve farklılıkları kabullenme bilinci vardı. Sen vardın; senin gibi ölümsüzlüğe uğurlanan isimsiz, anıtsız ve mezarsız yoldaşlarımız ve dostlarımız vardı. Analarımız şehit ve tutsak yakınımız kız/erkek kardeşlerimiz vardı.

Zor ancak bir o kadar anlamlı bir kapıyı yere yıkılan ince uzun

bedenine açtın. Şimdiye dek sömürünün kırıyla kirlenmiş, baskıyla lekelenmiş olanların yarattığı ön yargıları parçaladı yere düşen cansız bedeninin. Ve sen açtığın bu yolda halklar arasındaki kardeşlik duygularının güçlenmesine uzanan en diri ve en canlı köprü oldun. Ve o köprüden **Ermeni, Kürt, Türk, Alevi, Sünnî** emekçi kardeşlerin geçecek. Geçerken birbirlerine karşı en küçük bir düşmanlık düşüncesi taşımadan, birbirlerine karşı en küçük bir kin ve öfke duymadan geçecekler. Kardeş gibi el ele, dost gibi göz göze bakarak, mendil sallayarak geçecekler. Türkülerle şiirlerle, halaylarla geçecekler. Ve bakacaklar aydınlık dolu emek dünyasının uzanan sonsuzluk dolu zorlu yoluna. Emek ve özgürlük dünyasında yürünen bu yolda sömürü ve baskı olmayacak Hrant! Emek ve alınteri üzerinde yürünen ve yükselen yolda sadece emekçiler olacaktır ve onlar kin ve öfkeden uzak, ön yargılardan yıkanmış olarak yürünecekler. Senin emek dolu canının, çektiğin sayısız acıların, uzanan bu köprüünün yıkılmaz temel taşı olacaktır. Ve o köprüden geçen sevgililer seni ve se-

nin gibi aydınlık dolu yüzlere bakıp, adını anarak, emeğe saygı dolu düşüncelerini ve kardeşlik duygularını büyüteceklerdir. Çünkü yürünen o zorlu yolda en büyük değer emek olduğunu senin ve senin gibi aydınlık yüzlerin mazlum ve mağrur fotoğraflarına bakarak, bunun ne demek olduğunu daha iyi anlayacaklardır. Ne ırkçılık ne ayrımcılık ne de kirlenmiş egemen ulus milliyetçiliği ve lekelenmiş sovenizm olmayacaktır.

Armenak (Orhan) BAKIR için yazdığın bir sözü hatırlarken hep senin o gülen gözlerini, içten ve samimi duruşunu anımsıyorum. Onun için şunları yazmıştım: **“O, TERTEMİZ BEMBEYAZ BİR SAYFAYA HALKLARIN KARDEŞLİĞİNİ YAZDI.”**

Sevgili **HRANT,** **Armenak** için yazdıklarını bugün ben de senin için rahatlıkla yazabiliyorum, çünkü sen buna lâyıksın. Özgürlük ve demokrasi yolunda, halkların kardeşliği uğruna zorlu ve açılması güç bir kapıyı açtın. Bu kapıdan girilerek zorlu köprülerden geçilecek ve sayısız beden bu köprüünün yapı taşı olmak için bedel ödemeye devam edecek ve o muazzam gün geldiğinde sen bu köprüünün en mağrur yerinde insanlığa içten gülümseyen güzel yüzlü Hrant olarak yerini alacaksın. Ve biz okul/mücadele arkadaşların olarak güvercin ürkeklüğündeki bakışların arasında selâmlayıp seni, öpmek için gözlerinden, sarılacağız sana.

Bir Arkadaşın

1. Fille: Kürtçe de gayn- Müslimlere verilen ad.
2. Spartak: Spartaküs
3. Şahumyan: Bolşevik devriminin önde gelen devrimci önderlerinden biri.
4. Araks: Türkiye ve Ermenistan arasında akan bir nehir. Türkçesi Aras'dır;
5. Gede: Kürtçe çocuk anlamındadır.

“Yeni Demokratik Devrim yaşamın her alanının demokratikleştirilmesidir!”

Aşağıdaki yazı Hindistan Komünist Partisi Merkez Komite sözcüsü Azad yoldaş tarafından “Economic and Political Weekly” (EPW) dergisinin 14 Ekim 2006 tarihli sayısı için yazılmıştır...

Hindistan’daki Maoistlere ayrılan özel sayı, (22 Haziran 2006) ülke politikasında ve ekonomisinde Maoistlerin önderliğindeki hareketin büyüyen öneminin farkına varıldığını göstermektedir. Ancak Maoistlere ayrılan özel sayıda Maoistlerin kendileri tarafından hazırlanan tek bir yazıya dahi yer verilmemesi üzücüdür. Yazıların büyük çoğunluğu kitlelerin dehşet verici koşulları ve buna bir çözüm yolu üzerinde değil de şiddet sorunu ile zihinleri meşgul etmektedir. Her ne kadar EPW çok farklı görüş açılarını seçse de makaleler daha çok, özellikle koşulların daha da kötüleştiği küreselleşme döneminde, kitlelerin dehşet verici koşullarını azaltma sorunu ile bağlantılı olsaydı daha yararlı olacaktı.

Hindistan’daki Maoistlere ayrılan özel sayı, (22 Haziran 2006) ülke politikasında ve ekonomisinde Maoistlerin önderliğindeki hareketin büyüyen öneminin farkına varıldığını göstermektedir. Ancak Maoistlere ayrılan özel sayıda Maoistlerin kendileri tarafından hazırlanan tek bir yazıya dahi yer verilmemesi üzücüdür. Yazıların büyük çoğunluğu kitlelerin dehşet verici koşulları ve buna bir çözüm yolu üzerinde değil de şiddet sorunu ile zihinleri meşgul etmektedir. Her ne kadar EPW çok farklı görüş açılarını seçse de makaleler daha çok, özellikle koşulların daha da kötüleştiği küreselleşme döneminde, kitlelerin dehşet verici koşullarını azaltma sorunu ile bağlantılı olsaydı daha yararlı olacaktı. Şiddet sorunu da bu bağlamda ele alınmalıdır. Bu cevapta, öncelikle Hindistan’daki toplumsal düzen hakkındaki anlayışımızı özetleyeceğiz ve ardından yazarların vurguladığı görüşler üzerinden hedeflerimizi tartışacağız ve son olarak

farklılaştığımız esas konulara değineceğiz. Hareketin iyi niyetli bileşenini rahatsız eden bu iddialara önem vermekteyiz.

Yarı-sömürge yarı-feodal düzen

Doğal zenginlik, insan gücü ve maharet açısından çok zengin olan ülkemiz birçok açıdan alt-Sahara Afrika ülkelerinin çoğunluğundan daha kötü şartlara mahkum edilmiştir. Sözde bağımsızlıktan neredeyse 60 yıl geçtiği halde, İngiliz Raj’ın son yıllarında yürürlükte olan koşullara kıyasla genel kitleler açısından ciddi bir gelişim olmamıştır. Günümüzün küreselleşme döneminde Nehru’nun dönemindeki kalkınma modeli de hileden başka bir anlama gelmemektedir. Son 10 yılda Hint kırsalındaki resmi yargısız infazlar, sefalet buz dağının sadece küçük bir parçasıdır ve hiçbir yazar tarafından değinilmemiştir. Kitlelerin yoksulluğu ve mahrumiyeti günümüzün küreselleşme döneminde daha hızla artmaktadır. Ve şayet kitleler (Yalnızca Naksalistler değil)

adalet için seslerini yükseltmeye cüret ederlerse devlet mekanizmasının artan hoşgörüsüzlüğü ile silahlarla ve lathilerle (Hint polisinin kullandığı demirden cop) karşılaşmaktadır.

Açık olan bu gelişmeler yalnızca Gurgaon'daki işçi mücadelesinde, Kalinga Nagar'daki kabilelerin mücadelesinde, Mumbai ve Delhi'deki gecekondu direnişlerinde, Narmada'daki evinden çıkarılan insanların mücadelesinde, Rajasthan'daki köylü mücadelesinde, UP ve Pencab'daki elektrik işçilerinin mücadelesinde ve Tamil Nadu'daki kamu emekçilerinin mücadelesinde değil, aynı zamanda, Delhi'deki orta sınıf yerleşim yerlerinin yıkımına karşı protestolarda dahi görülmektedir. Halkın tüm bu mücadeleleri devletin şiddetli saldırılarına direnme gücüne sahip olmadığı halde insafsızca ezilmektedir. Sonuç olarak kitlelerin koşulları kötünden daha kötüye çevrilmektedir. (Hindistan'daki Maoist hareket üzerine özel sayıdaki) yazarların mücadele eden halkın farklı kesimlerine yönelik yaygın görülen (endemik) devlet şiddetine son verme konusunda çözümleri nedir? Bu insanlar yaşamlarını düzeltmek için nasıl örgütlenecekler? Onlar nasıl mücadele etmeliler? En azından Maoistlerin silahlı mücadele yolunu seçtiği yerlerde belli düzeyde başarı elde eden Maoist yöntemi herhangi bir alternatif sunmadan reddetmek, gerçekte para babaları kibirlilikle zenginliklerini gösterirken halkın umutsuzluğunun (ve yoksulluğunun) daha fazla derinleşmesini desteklemektir.

Kitleler üzerinde yükselen devlet şiddeti ve artan yoksul-

luk sadece bir istisna veya bazı izole edilmiş örnekler değildir, biz Maoistlerin genel olarak yarı-sömürge, yarı-feodal olarak karakterize ettiği yürürlükteki sistemin her zaman görülen, endemik bir özelliğidir. **Yarı-sömürge**, çünkü Hint egemen sınıfları (büyük şirketler, üst düzey bürokratlar ve merkezi ve eyaletleri yöneten lider politikacılar) emperyalist çıkarlara bağlıdır. **Yarı-feodaldır**, çünkü eski feodal ilişkiler yıkılmamıştır, yalnızca bir miktar kapitalist gelişme buna eklenmiştir. Bunlarla birlikte parlamento (demokratik devrimin gerçekleştiği, burjuva demokrasinin olduğu ülkeler gibi) demokratik bir kurum değil, kitleleri aldatmak için yürürlükteki otokratik devlete ve yarı-feodal yapıya uygun olarak kurumsallaştırılmıştır.

Günümüz Hint ekonomisi, maceracı politikacıların, insafsız mafyanın, yağmacı çıkarların ve büyük spekülörlerin ve tüm bunların bağlı olduğu suç politikasının aşırı derecede etkisi altındadır. Yozlaşma öyle çok derinlerde ve çürüme öyle çok şiddetlidir ki aynı para babaları sistemin hastalıklarını tedavi etme adı altında binlerce hükümet dışı örgütü (NGO-STÖ) kullanmakta ve halkın bunların sorumlusunun sadece bazı kötü kişiler veya politikalarından kaynaklı değil de sistemin yapısal bir sorunu olduğunu görmesini engellemek istemektedir. Yarı-sömürge, yarı-feodal düzen toplumsal kutuplaşmayı üretmektedir –artan zenginlik ve asalaklık ve yükselen kitlesel fakirlik. Orta sınıfın küçük bir bölümü ilk kategoriye geçmekte ve gösterişli, zengin yemek masasının kırıntılarını almakta, halkın esas kısmı ise sefalete, işsizliğe, ta-

rımsal krizlere, sermaye iflaslarına ve finansal yıkımlara sürüklenmektedir. Hatta yerli burjuvazi (küçük) ve küçük tüccarlar dahi artan sayıda dev şirketlerin ekonominin her alanına girmesi ile birlikte yağmalanmaktadır.

Zenginle yoksul arasındaki aşırı uçlaşmanın etkisiyle, zengini ve güçlüyü korumak adına devlet, halka ve onun örgütlerine daha ve daha fazla baskı uygulamaktadır. Ancak bu temelde, İçişleri Bakanının Maoistleri bir numaralı "iç tehdit" olarak yorumlamasının nedeni anlaşılabilir. Biz Maoistler adaletli ve eşitlikçi bir düzeni amaçlıyoruz. Bu çalışmada anahtar soru, vahşice halkı ezen baskıcı Hint devletine nasıl karşı çıkılabilir olmalıdır.

Maoist kalkınma modeli

Biz Maoistler, halk merkezli, kendi kendine yeterli bir kalkınma modelini savunuyoruz. Bu modelde halk, merkezi bir rol oynar; inisiyatifleri mümkün olan en üst düzeye çıkarılır. Görüşümüzce, ülke içinde üretilen tüm zenginlik burada kalmalı, bunun yurt dışına akmasına izin verilmemelidir. Hindistan, heybetli insan gücü ve maharetiyle ve geniş doğal kaynakları ile çok zengin bir ülkedir. Emperyalistler, feodal unsurlar ve kompradorlarca meşru olmayan bir şekilde ve ahlaksızca çalınan bu büyük zenginliğe el konulmalı ve halkın büyük çoğunluğunun yaşadığı kırsal alanlar ve tarım başta olmak üzere ekonominin kalkınması için kullanılmalıdır.

Bizim kalkınma modelimiz kitlelerin satın alma gü-

cünü artırma merkezlidir.

Yalnızca bu, büyümenin esas gücü olarak, ülke içinde dev bir pazar yaratacaktır. Bunun başlangıç noktası halkımızın % 70'inin yaşadığı kırsal ekonominin gözden geçirilmesi ve geliştirilmesidir. Bu, toprağın "toprak üretenidir" ilkesine uygun olarak yeniden dağıtılmasını sağlayacak **toprak reformudur**. Tilak D. Gulpa makedesinde bunun uygun olmadığını, çünkü herkese yetecek toprağın olmadığını söylemektedir. Fakat kendisi yeniden paylaşım için uygun ne kadar toprak olduğunu belirlemiş midir? Hükümetin/pançayanın, dini kurumların ve mutların elinde, vazifesi başında olmayan toprak sahiplerinin (bürokratların ve ordu yetkililerin çoğunluğunun toprakları vardır), özel anonim şirketlerin ve lüks otellerin, golf kulüplerinin vd. ellerinde ne kadar toprak olduğunu bilmekte midir?

Toprak reformu tarımda büyük yatırımlarla birlikte uygulanacaktır. (Aynı şekilde yeşil devrimle yıkıma uğrayan toprağın ıslah edilmesi de dahildir) Ormanlık ve yan faaliyetleri (kümes hayvancılığı, keçi besleme, balıkçılık gibi) kırsal nüfusun alım gücünü büyük oranda arttıracaktır. Bu, dönüşünde, yaşamın temel ihtiyaçlarını karşılayacak bir pazar yaratacak ve yerel sanayinin gelimine de yardımcı olacak ve iş sahibi bir nesil oluşturacaktır.

İş sahibi bir nesille birlikte satın alma gücü daha da artacak, daha fazla sanayinin kurulmasına hizmet edecek ve sürekli bir gelişim sağlayacaktır. Bu kalkınma modelinde, büyüme (iç pazarın genişlemesi) halkın refahıyla ilişkili ve ona bağlı

olacaktır.

Kentlerde de, endüstri üretimi halk merkezli olacaktır. Süper zenginlerin gösterişli harcamaları son bulacaktır (onların artı-değeri ve hastalıklı zenginliklerine el konulacaktır) ve geniş gecekondu bölgeleri ıslah edilecektir. İş güvenliği yaşanabilir bir ücretle birlikte garanti altına alınacak ve güvenlik kaynağı olarak atadan kalma toprağa bağlı kalmaya ihtiyaç duyulmayacaktır. Bu, fakir bırakılan kırsal nüfus açısından daha fazla toprağın ortaya çıkmasına da neden olacaktır.

Kültürel, sportif ve eğlence faaliyetleri kitleleri kapsayacak, eğitim herkes için ulaşılabilir olacaktır. Kast sisteminin ve ataerkilliğin her türlü baskı ve ayrımcılığına karşı savaşılacak ve yasaklanacaktır. "Dokunulmazlık" yok edilecek ve sert bir şekilde cezalandırılacaktır. Devrimin ardından uzun zaman boyunca kültür devrimleriyle tüm yozlaşmış ve feodal düşüncelere karşı mücadele edilecektir. Sağlık korunması parasız ve herkese açık olacak ve önleyici korumaya ve hijyene odaklanacaktır.

Bu, özetle biz Maoistlerin savunduğu kalkınma modelidir. Buna parti programında ve zaman zaman yayınlanan siyasi

çözümlemelerde değinilmektedir. Bu anlamda bir muğlaklık bulunmamaktadır. Bastar'da, günümüzdeki büyük devlet şiddetinin öncesinde Salwa Judum Kampanyası ile yukarıdaki ilkelere uygun olarak geniş kalkınma projeleri uygulanmış ve belgeleri *Dandakaranya'daki Yeni Halk İktidarı (2000)* adı altında kitaplaştırılmıştır. Andhra Pradesh, Jharkhand ve Bihar'da Maoistlerin önderliğindeki köylülüğün haklı mücadelesi ile büyük toprak ağalarının topraklarına el konulmuş ve topraksız ve yoksul köylülere dağıtılmıştır.

Önerimiz, toprak reformu ve kendine yeterli bir ekonomi ekseninde yeni demokrasinin inşa edilmesi modelidir. Bu, aynı zamanda (iktidarı ele geçirerek) uygulamayı hedeflediğimiz yeni demokratik modelin gerilla üslerinde ve sonrasında üs alanlarında görülen basit şekilleridir. Bu nedenle Dandakaranya'da Maoistler yalnızca (askeri operasyonların olmadığı zamanlarda) halk merkezli projelerini uygulamakla kalmakta, aynı zamanda Bailadilla madenlerindeki zengin demirin Japonlarca alınmasını durdurma çağrısında bulunmakta ve hükümet politikaları doğrultusunda kapatılmak istenen küçük çapta yerli demir çelik fabrikasını

desteklemektedir.

Bu model şiddet yanlısı mıdır? Anti-demokratik midir? Gerçekte kalkınmanın en insan-cıl ve barış yanlısı modelidir. Fakat biz bunları ne zaman uygulamaya çalışsak devlet üzerimize ve bizi destekleyen kitlelerin üzerine ağır bir şekilde gelmektedir. Şiddeti isteyen biz değiliz. Gerçekte, on yılı aşkın bir süredir, hükümetin askeri eylemleri düşük seviyedeysen Dandakaranya ve Jharkhand'da yaygın kalkınma projelerini inşa edebildik. Bahsettiğimiz kalkınma modelini uygulamayı hedefliyoruz. Bu barışçıl şekilde olabilirse çok daha iyi olur. Fakat tarih de göstermiştir ki, para babaları ve onların siyasi temsilcileri bu şekilde bir dönüşümü hiçbir şekilde kabul etmezler.

Şiddet Sorunu

Şiddet sorunu tüm makalelerde geçen en önemli tehdit olarak gösterilmektedir. Hiçbir gerçek komünist şiddet yanlısı olamaz. Komünistler, eşitlik ve adaletin etrafında inşa edilecek barışçıl bir toplumsal sistem için vardır. Ancak ne zaman böylesi bir sistem için çalışmaya başlasalar vahşi saldırılara uğramaktalar. Bu komünist hareketin doğuşundan bu yana böyledir. Paris Komünü günlerinden bu yana katledilmekte ve imha edilmekteler. Ezilen kitleler üzerinde şiddet uygulama rekorları kıran Hint egemen sınıflarının daha iyi olduğunu düşünmek saflıktır. Tersine halkın karşılaştığı devlet şiddeti haklı değildir. Hindistan gibi sınıflara bölünmüş bir toplumda şiddet, sistem için yapısaldır ve ezilen kitleler bu şiddetle, feodal otorite, fabrika yönetimi ve ayrıca

dokunulmazlığın ve ataerkilliğin vb. sonucu olarak, günlük yaşamlarında karşılaşmaktalar.

Özel mülkiyetin ve sınıfların doğuşundan bu yana insan toplumu, ancak uzun süreli ve işkence dolu mücadeleyle ve egemen sınıfların şiddetine karşı çıkarak ileriye gidebilmiştir. Yeni ve daha gelişmiş bir toplumsal sistem taleplerini bugün egemen sınıfların kabul ederek uygulamasını beklemek tarihin öğrettiği de dersleri reddetmek anlamına gelmektedir. Bir örnek olarak, K Balagopal, Andhra Pradesh'de yargısız infazlarının başlamasına rağmen Maoistlerin kabul edebileceği alternatif bir öneri üzerine teklif yapmaktadır. Balagopal'ın teklifindeki gibi, hükümet, Maoistlerin günümüz kalkınma modelinin yoksul-karşıtı eğilimini teşhir etmesine ve kitle faaliyetini sağlam bir kitle tabanı ile devlet iktidarı ele geçirme amacını elde edebilecek noktaya getirmesine izin verebilir mi? Şayet bu imkan varsa, neden egemen sınıflar Karimnagar ve Adilabad'daki legal harekete saldırmaktadır? 1978 yılında daha silahlı faaliyet yokken Chenna Reddy hükümeti Rahatsızlık Veren Alanlar Yasasını kabul etmişti. Ve toprak ağalarının ve polislin saldırılarına nasıl karşı çıkılabilir? Balagopal ayrıca devletten gelecek olumlu bir önerinin devrimci şiddet iddiasının meşruluğunu da yok edeceği görüşünde. Bu gibi teklifler, bizim aydınlarımızın devletin doğası üzerine sahip oldukları yanılsamaların bir sonucudur. İhtiyaç duyduğumuz koşulların gerçekçi bir şekilde değerlendirilmesidir.

Maoistlerin şiddetine yapılan bunca vurguyla konuyu böl-

mekte ve günümüz sisteminin kitlelerin yaşamlarının üzerinde her gün uyguladığı şiddeti tartışmamaktalar. Açlıktan, kıtlıktan ve basitçe tedavi edilebilecek hastalıklardan her gün yüzlerce insan ölmekte. Köylerdeki yarı-feodal otorite yalnızca denetimin esas araçlarını dayatmaktadır. Bir bütün olarak işçiler, büyük sanayide dahi, yönetimin ve polislin kabadayılıklarıyla her gün karşılaşmaktadır. Ülkemizin kadınları ataerkil şiddetle her gün karşılaşmaktadır ve her yıl çok sayıda sözde çeyiz cinayetleri işlenmektedir. Dalitler her gün küçük düşürülmeye ve küfürle karşılaşmaktadır. Ve tüm bunlarla birlikte ve bunların üstünde, devlet şiddeti, Hindutva faşistlerinin, mafya bağlantılı siyasi partilerin, büyük sermayenin vb şiddeti...

Ezenlerin şiddeti sonucu başlayan Maoistlerin şiddeti gerçekten de esas konu değildir. Naksalların şiddeti tartışılacaksa sistemimizin her alanını dolduran şiddetten bahsedilmelidir. Bu temelde hareket edilmediğinde şiddetin yapısal nedenleri anlaşılmadığı için "şiddet şiddeti doğurur" soyut burjuva anlayışına düşülür.

Günümüzün isyan-karşıtı operasyonlarının önemli bir yönü de hareketin yalnızca dışarıdan değil içerden de yok olması için muhbir/casus ağının yaygın bir şekilde kullanılmasıdır. Bugün, Hindistan'da dahil olmak üzere dünya çapında bu, isyan-karşıtı stratejinin temel silahlarından biridir. İsyen-karşıtı operasyonlar köy ve kitle örgütü seviyesinden partinin içine doğru gerçekleştirilmektedir. Bu amaç için çok büyük para kaynakları ayrılmaktadır. Bu muhbirlerin büyük çoğunluğu "sivil" olarak

görülmekte ve birçoğu yoksul sınıflardan da olabilir. Fakat onların varlıklarını dünya çapında binlerce en iyi devrimcinin ölümüne neden olmaktadır. Buna daha fazla bilgi almak için vahşi işkenceler de eşlik etmektedir. Daha öncesinde vahşi işkenceler kamuoyuna yansıtıldığına hesap sorulabiliyordu. Şimdi ise egemen sınıflar işkencenin “teröre karşı savaş”ta önemli bir bileşen olduğunu iddia ederek işkence edilen kurbanı öldürmeyi veya işkenceyi meşrulaştırmaya çalışmaktadır.

Dünya, devletin açık şiddetini görmektedir, gizli uyguladığı şiddeti değil. Bu operasyonlara karşı uzun-dönemli tek yöntem partinin kitle temelini derinleştirmek (yalnızca kitle desteğini değil) ve politik seviyesini yükseltmektir. Ayrıca bu sorunla acil olarak ilgilenmeye de ihtiyaç vardır. Eğer köylerdeki herkes sıkı şekilde örgütlüyse (kitle örgütlerinde, miliste ve parti birimlerinde) bir muhbir için fark edilmeden uzun süre yaşamak mümkün olamaz. Ancak bunun gibi sağlam örgütlülükleri kurmak zaman almaktadır ve büyük köylerde ve kentlerde bunları oluşturmak kolay değildir. Bununla birlikte muhbirler asker olarak görülmemelidir. Devlet tarafından aske-re alınan bu unsurların büyük çoğunluğu sıradan kişilerdir fakat genellikle lümpen ve yozlaşmış unsurlardır. Örtülü operasyonlarda polis veya asker tarafından kullanılmaktadırlar. Onlara yönelik herhangi bir müsamaha en iyi yoldaşlarımızın ölümü anlamına gelebilir. (ve gelmektedir de) Bu unsurlara yönelik yapılan eylemler kesinlikle sivillere yönelik şiddet olarak adlandırılmaz. Bunlar

polise ve paramiliter güçlere yönelik eylemler olarak değerlendirilmelidir. Özünde M15 (İngiltere) ve CIA (ABD) tarafından geliştirilen ve dünyanın her yerinde uygulanan Düşük Yoğunluklu Savaş şeklindeki günümüzün karşı-isyasının ışığında bunun önemi anlaşılmalıdır.

Temel yanlış anlama

Bir diğer temel yanlış anlama da “masum” insanların Naksallarla polis arasındaki çatışmanın arasında kaldığıdır. Birincisi, bu gerçek değildir. İkincisi, “insanlar” homojen bir kitle değildir; Yönetici elit ve onların asalakları devletin yanındayken, ezilen kitleler Naksallardır. İki devlet terörünü desteklerken (Salwa Judum’da olduğu gibi) diğerleri teröre karşı Maoistlerle birlikte direnmektedir., homojen nüfus üzerine yanlış anlama sözde “sivil toplum” denilen postmodern düşünüşle alakalıdır. Devlet terörü ve halkın buna direnişinden doğan çatışmada birbiriyle müttefik olmayan farklı kesimler olacaktır fakat çoğunluk iki kampta kutuplaşmaktadır. Bir tarafta devletle işbirliği yapan azınlık ve öte tarafta Naksalları destekleyen kitleler.

Yukarıda bahsini ettiğimiz, insanları homojen bir kitle olarak gören hatalı kavramlaştırma tüm makalelerde görülmektedir. Buna şöyle yazan Sumanta Banarjee de dahildir: “... Maoist gerillalar onları sabırlıca politikleştirmek yerine zor kullanarak olgunlaşmamış taleplere ihanet etmektedir.” Bizim görüşümüzce, köy düzeyinde kitleler üç bölüme ayrılır: inatla tutuculuğunu sürdüren gericiler, iki mücadelecili güç arasında ka-

lan orta kesimler ve Maoistler tarafından kazanılan kitleler. Banarjee’nin açıklaması orta kesimlere hitap etmektedir. Ancak gerçek, Maoistlerin eylemlerinin büyük çoğunluğunun hedefinin inatla tutuculuğunu sürdüren gericiler olduğudur. Hatalar olabilir yada kimin birinci kimin ise ikinci kategoride olduğu konusunda farklı anlayışlar da olabilir. Bunlar tartışılabilir, net bir şekilde ayrılabilir. İktidar mücadelesinde taban düzeyinde sınıf mücadelesini temel olarak anlama biçimi böyledir. İnatçı gericiler bastırılmalı, geri kalanlar ise sabırla politikleştirilmelidir. Tabii ki sınıf analizi konusunda sorunlar olabilir veya bazen bazı kadrolarımızın deneyimsizliğinden kaynaklı halk içi çelişkiler yanlış ele alınmaktadır. Ancak bunlar istisnadır, esasa hakim değildir. Devlet bu sapmaları kullanarak abartmakta ve gerçeği görmeyi reddeden birçok aydın, devletin bu entrikalarını kabul ederek devrimci şiddete karşı koroya katılmaktadır.

Aynı yazısında daha sonra, Sumanta Benerje ekliyor: “İkisi arasında (Devlet ve komünist devrimciler) yoksulların ve ezilenlerin refahını savunma iddiasındaki komünist devrimcilerin taktiklerini seçerken daha insancıl olmaları ve halkın rızasını almada gerçek demokrasiyi kullanması beklenmektedir - özellikle bu taktikler (çatışmaya) dahil olmayan yurttaşların geniş kitlelerini etkiliyorsa. Milsilleme için harekete geçerek polis ve güvenlik güçlerinin seviyesine inmekte yumuşak hedeflere ayrımsızca saldırmaya kendini razı etmektedir...” Şimdi, gerçek insanlık koşulsuz olarak ezilenin yanında olmakla

anlaşılır. Fakat tamamen birleşmiş bir insanlık da yoktur. Sınıflı toplumda yönetici sınıflar ezilenleri her adımda insafsızca ezerken gerçek insanlık ezene yönelik şiddetli bir öfke duygudur. Nefret olmadan aşk olmaz, herkesi kapsayan sevgi yoktur. Maoistler bazı eylemlerinde hata yapmış olabilir, bunlardan ders çıkarılabilir ancak "daha insanlı" olma adına sivil davranışla düşmana ve onun ajanlarına yönelik tavır sorunuyla bunu bağlayamaz. Bunu söyleyerek, çok doğru olarak yumuşak hedeflere saldırmaması gerekmektedir fakat hedefler hareketin siyasi ve askeri-acil ve uzun dönemli-hedefleri temelinde belirlenir. Sumante Banerjee için paramiliter güçlerin konakladığı bir okul binası veya iletişim kuleleri yumuşak hedef olabilir fakat Maoistler açısından düşman güçlerine karşı çıkmada uzun dönemli hedefler arasına girebilir. Maoistler hiçbir yerde sivillere saldırmamıştır. Salwa Judum'daki sözde siviller temel olarak Maoistlere karşı çıkarken kabile yaşamını yıkan, öldüren, yakan, yağmalayan vahşi güçler olan SPO'lar ve devlet tarafından seferber edilen "lumpen" unsurlardır. Errabore kampındaki iki çocuk gibi kayıplar önlenmeli-

dir ancak hiçbir halk savaşı, hiç sivil kayıp olmayacak diyerek bu derecede mutlak olamaz.

Mesele, sivillerin zarar görmemesi için maksimum çabanın gösterilip gösterilmediğidir. Polis ve paramiliterler Maoistlere karşı çıkarken taktik olarak bu ilkeden yararlanmaya çalışmaktadır. Örnek olarak, Maoistlerin denetimindeki alanlara girerken sivillerin yanında halkın kullandığı otobüslere binerek kitleleri kendilerine kalkan olarak kullanmaktalar. Siviller olduğunda Maoistlerin saldırmayacağını iyi biliyorlar. Maoistlerin rahatlıkla saldırmayacağını bildiklerinden Naksalların kalesi halindeki köylerden Maoistler hakkında bilgi toplamak için silahsız polis ve ev korumalarını görevlendirmekte ve hatta ihbarcı olarak kadınları kullanmaktalar.

Bu yıl 5 Eylül'de şef bakanların "terörizm ve aşırı sol" konulu toplantısında alınan karar doğrultusunda Andhra Pradesh'de (AP) 3500 ev koruması ve 1500 SPQ askere alınmıştır. AP'nin İçişleri Bakanı bunlara silah verilmeyeceğini çünkü Maoistlerin silahsız polisler saldırmayacağından emin olduğunu açıkladı.

Bu nedenle özetlersek, bu vahşi sistemde şiddet yapısalıdır.

Devletin faşist doğasını, devlet güçlerinin zalimliğini, işkenceleri, yargısız infazları, barışçıl gösterileri yasaklamayı ve halkın demokratik haklarına yönelik devlet şiddetini anlayan hiç kimse devrimci şiddete ihtiyacı gereksiz bulamaz. Maoist hareketin faaliyetlerinin olduğu tüm alanlarda görüldüğü gibi devletin faşist doğasına ancak güçlü bir halk hareketi ile karşı çıkılabilir.

Gerçekte, Maoist şiddet, bu çürümüş düzenin tüm şiddetine son vermek ve ülkemize ve halkımıza barış getirmek içindir. Bu vahşi ve insafsız sistemde başka bir yol yoktur. Biz tüm yazarlara saygıyla soruyoruz, ezenlerin ve devletin şiddetine nasıl son verilebileceğini lütfen belirtir misiniz? Ezilen kitleler adalete nasıl ulaşacaktır? Son olarak devrimci hareket içinde çeşitli hatalar yaptığımızı belirtmek istiyoruz. Ancak bu hataları nerede yaptysak hiçbirini saklamadık ve kamuoyuna üzüntülerimizi belirttik. Aynı zamanda eksiklerimizden de her zaman öğrenmeye çalıştık. Ayrıca farkına varılmalıdır ki hiçbir sınıf savaşı klinik kesinliğinde olamaz. Nüfusumuzun büyük çoğunluğunun günlük yaşamı oldukça acılı ve sancılıdır.

Şimdi bazı temel meselelere değinerek kalanı gelecekteki tartışmalara bırakacağız.

Nepalli Maoistlerle karşılaştırılma

Nepal'deki Hindistan'daki Maoist hareketleri karşılaştırma gibi bir eğilim bulunmakta ve Nepalli Maoistlerin günümüz taktiklerinin Hintli Maoistlerin şiddet içeren yöntemlerine ba-

rışçıl bir alternatif olması yönlü bir dilek var. Unutulmamalıdır ki anti-monarşik hareketin günümüzdeki zaferleri esas olarak Halk Kurtuluş Ordusu'nun (PLA) siyasi ve askeri savaşlardaki başarısının ve kralın ordusunun saldırılarını yenebilmesinin sonucudur. Bu zaferlerin belkemiği 30 bin kişilik güçlü PLA, milis ve kaybedilen 12 bin yaşamdır. Bu gerçeği en son Philal adlı Hint dergisindeki röportajında NKP (Maoist)'in başkanı Prachanda yoldaş da belirtmiştir: "Bu siyasi partilerin liderleri ile konuştuğumuzda silahlı olmasaydık 12 maddelik anlaşmanın olamayacağını söyledik. Silahlanmasaydık Deuba hiçbir şekilde hapisnedenen çıkmazdı. Silahlanmasaydık, Saray içinde kendi kanından insanları katleden feodal monarşi tarafından öldürülebilirdiniz ... Biz onlara ayrıca silahlarımızın parlamentonuza dönmenizi sağladığımı da söyledik ancak bununla güveni kazanamadınız, güveni PLA kazandı..." Bununla birlikte, taktiklerdeki değişimler söz konusu ülkedeki koşullara ve var olan güçlerin gücüne bağlıdır. Sitaram Yechuri Nepalli Maoistlerin Hintli Maoistlere karşı çıkmasını dilemektedir. HKP (M) (Hindistan Komünist Partisi (Marksist)) Maoistleri Batı Bengal'de vahşice ezerken kendisi ikiyüzlüce Nepalli Maoistlerden yana konuşmaktadır.

Bir devrimi diğeriyle karşı karşıya getirmek yerine diğer devrimlerin olumlu deneyimlerini almak ve Hint devrimini ilerletmek için neyin en iyi şekilde uygulanabileceğini düşünmek daha yapıcı olacaktır. Bu da bizi devrimin yolunu tartışmaya götürmektedir.

Devrimin yolu üzerine

Yazarlar içinde devrimin yolu üzerine en samimisi olan Tilak D Gupta şöyle diyor: "... Uluslararası koşulların değişimine ve sosyalizmin dünya çapındaki gerilemesine bağlı olarak HKP(Maoist)'in ideolojik-politik çizgisini ve strateji ile taktiklerini revize etmesi (gözden geçirmesi) çok etkili olacaktır." Makalesinde daha önce de Maoizm'in değiştirilmesi üzerine kuşkulardan bahsetmiştir. HKP(Maoist)'in bazı temel görüşlerini de sorgulamaktadır. Sagar da çok sayıdaki taktiksel konu üzerine sorular sorduktan sonra (seçimleri idealize etme, silahlı mücadele karşısında kitle eylemlerini övme, kabile kültürünün demokratikleşmesine karşı çıkma, bunun başarısına reddetme, yalnızca günümüzdeki eksikliklere yoğunlaşma) parlamenter HKP ve HKP(M) ile HKP(Maoist)'i aynı kategoride ele alarak tüm "sol"u "çeşitli sol örgütlerin gerçek konfederasyonunu" kurmaya çağırmaktadır. Sagar öylesine ileri gitmektedir ki, silahlı mücadele verenlerle parlamenterleri eşitlemekte ve şöyle demektedir. "Hint politikasının geniş bileşiminde sol, tüm parçaları ile bir "bütün"ü oluşturmaktadır. Parlamenter çalışma yapanlar ve silahlı mücadeleye yoğunlaşanlar ve bu iki ucun arasında çok çeşitleri ile ortada olanlar." Mohanty ise hatalı bir şekilde (hareketin düşmanlarının bile söylemediği tüm ML grupların aynı güçte olduğunu iddia ederek) HKP(Maoist)'i revizyonist Kurtuluş ve Kanu Sanyal grupları ile eşitlemektedir. Bazı yazarlarsa hareketin

bazı eksikliklerini öne sürerek izlenen yola karşı çıkmakta bazıları "değişen koşullar" adı altında reddetmekte, bazılarıysa Marksizm'le revizyonizm arasındaki farklı çizgileri karıştırarak eleştirmektedir.

Bazı görüşleri ele alalım. Tilak'ın dediği gibi uluslararası durumda bazı değişimlerin olduğu doğru olsa da emperyalizmin temel özü değişmemiştir. Fakat değişenler ekonomik krizle ve emperyalizmin özellikle de ABD emperyalizminin artan vahşiliği ile ilgilidir ve bu da bugünkünden daha geniş ve derinlikli bir silahlı mücadeleye ihtiyaç yaratmaktadır. Irak'ta neler olduğuna veya İsrail'in Lübnan ve Filistin'deki küstahlığına ya da Latin Amerika'daki komünistlere hatta liberal muhalefete yapılan katliamlara veya Filipinler'de yüzlerce kitle liderinin katledilmesine vb. bir bakın. Maoistlerin silahlı faaliyetleri nedeniyle devrimciler ve demokratlar için çokça bahsedilen "alan" daralmakta ancak emperyalizmin ve ajanlarının artan faşist karakteri dünya çapında varlığını sürdürmektedir. Bu nedenledir ki merkezi hükümet ve eyaletler silahlanma düzeylerini şu ana kadarki en üst düzeye çıkarmıştır. LPG politikalarının saldırgan bir şekilde uygulanması ile kitle isyanları arasındaki ilişkinin farkındalar. Bu nedenle Tilak'ın HKP(Maoist)'in ideolojik-politik çizgisi ile strateji ve taktiklerini revize etme önerisinin yönelimi net değildir. Bu gibi açıklamalar yapmadan önce çok daha derinlikli analizler yapmaya ihtiyaç vardır.

Bugün hareket ülkenin birçok bölgesinde zayıfsa ihtiyacımız onları güçlendirmektir, yo-

lu, belirsiz “çeşitli sol örgütlerin gerçek konfederasyonu”na çevirmek değildir. İhtiyacımız olan şekilsiz kümelenmeler değil, işçi, köylü, orta sınıflar ve ulusal burjuvaziden oluşan dört sınıfın gerçek Birleşik Cephesi’dir. (BC) Etkili bir BC, farklı sınıfsal güçler arasındaki temel farklılıkları bulanıklaştıran çeşitli sol örgütlerin konfederasyonu ile değil tüm anti-emperyalist, anti-feodal güçleri seferber etmekle mümkündür. Tüm devrimler, özellikle de Rusya ve Çin devrimleri, net bir şekilde göstermiştir ki, zafer ancak revizyonizmin her biçimine karşı uzlaşmaz bir ideolojik-politik savaş ile mümkün olabilir. Vietnam, Küba, Kuzey Kore örneklerinde olduğu gibi askeri savaşlar kazanılsa da uzlaşma yolu seçildiğinde sosyalist amaç yenilmektedir.

Kabile ve Kast sorunu

STÖ’ler tarafından yayılan postmodern perspektifin etkisiyle K. Balagopal’in makalesindeki gibi kimlik politikalarına yoğunlaşan ve Sagar’la Sunder’in makalelerindeki gibi ise geri kalmış kabile toplumların idealize edilmesi eğilimi görülmektedir.

K. Balogopal yalnızca kimlik politikalarına yoğunlaşmakta, aynı zamanda “organik liderlerin azalması” olarak tanımladığı, devrimci mücadelenin sonucu olarak en büyük acı çekenin ezilenlerin kendileri olduğuna inanmaktadır. Balagopal yazısını “**bu insanların kaybı ezilenlerin belirsizliğe son vermesini engellemekte**” diyerek bitirerek devrimci süreci reddetse de, hareketimizin en

ezilenlerin arasından yüzlerce entellektüel çıkarabildiği doğrudur. Bu muğlak bir sondur ve çok çeşitli anlamlara gelebilir ona göre beyhude bir çaba olarak ezilenlerin bırakması gerektiği anlaşılabilir.

Aşırı kayıplar veriliyorsa nedenleri bulunmalı ve çözümlenmelidir ancak bedel ödemenin devrim beklemek yanlısıdır. “Kimlik politikaları” ele alındığında ise bu, kitleleri bölmektedir. Gerekli olan ezilenlerin dahil olduğu kitleleri birleştiren sınıfsal bir bakış açıdır. Kast sorununa sınıfsal bakış ise üst-kast baskısına, Brahman ideolojisine son vermek ve “dokunulmazlığın” da dahil olduğu tehlikeli kast sistemini yıkmaktır. Fakat “kimlik politikaları” sadece kasta önem vermekte ve kast ayırımını daha da kemikleştirmeye yaramaktadır.

STÖ tarzı kabile toplumunu korumayı savunan Sagar ve Sunder’in ise bu kültürden etkilenen, zorla evlendirilen, büyücülükle, hurafelerle çevrili olan, zorla ağır işlerde çalıştırılan vb. Bastar’daki kadınlarla konuşması iyi olacaktır. Ataerki Hindu sistemi kadar kötü olmasa da kabile kültürü cennetten çok uzaktadır. Maoistler Adivasi kitlelerinden öğrenmeye ve olumlu özelliklerini edinmeye çalışmakta, değersizlerine ise karşı çıkmaktadır. Bu nedenle biz yalnızca Gondu, Santhali ve diğer dilleri korumakla kalmamakta, aynı zamanda onları geliştirmekteyiz; kabile halkının folklorunu ve dans biçimlerini korumakta, benimsemekte ve toplumsal içeriğe aşılırmaktayız. Kendi kültürlerinin doğal bir parçası olarak topluluk ve kolektif yaşamla ilgili unsurları teşvik et-

mekte ve zenginleştirmekteyiz. Ormanları korumakta ve yeni ormanlaştırma kampanyaları düzenlemekteyiz. Ek olarak, sadece entellektüel aydın elite ait olan ve devam etmesi kabul edilmemesi gereken modern bilgi ve eğitimi kabile halkına götürmekteyiz.

Sonuç;

Hindistan dengesiz ve çeşitli gelişmişliği ile çok geniş ve karmaşık bir toplumdur. Finans kapitalin etkisinde yarı-feodal yarı-sömürge toplumların evrensel özelliklerine sahiptir. Bununla birlikte derinlikli bir çalışmayı ve analizi gerektiren çok fazla özgünlüğü de vardır. Burada devrim kolay bir görev değildir. Silahlı toprak devrimi ekseninde yoğunlaşırken buna ek olarak sosyo ekonomik sistemden kaynaklanan çok sayıda ve çeşitli hastalıkla ilgilenmekte ve bunları çözmeye çalışılmaktadır. Yeni Demokratik Devrim, sistemin ve yaşamın her alanının –siyasi, ekonomik, sosyal, kültürel, eğitim ve eğlence açılarından- tamamen demokratikleşmesini içerir. Yaşam standardı yalnızca maddi olarak değil dünyaya bakış ve değerler alanlarında da zenginleştirilmelidir. Devrimci süreç içinde yeni bir toplumsal yaşam ortaya çıkarılmalıdır. Halkın çıkarlarını yüreğimizde hissettiğimizden komünistler olarak her zaman hatalarımızı düzeltmeye ve diğerlerini dinlemeye hazırız. Fakat eleştiriler somut ise yardımcı olabilir. Haklı bulduklarımızı mutlulukla kabul edeceğiz ve pratiğimizi geliştirmeye çalışacağız. Karşı çıktıklarımızda ise özgürce ve açıkça konuyu tartışacağız

BÜYÜK PROLETER KÜLTÜR DEVRİMİ'NİN 40., MODERN REVİZYONİZME KARŞI MÜCADELENİN 50. YILI VESİLESİYLE;

Mao'nun, "ateşini benim yakıtım" dediği Büyük Proleter Kültür Devrimi, 16 Mayıs 1966 tarihli ÇKP genelgesiyle başlatılmıştı. 5 Ağustos 1966 yılında da ortalığı kasıp kavuran o ünlü afişini yazmıştı Mao: Karargâhı Bombalayın! Böylece iki-beş yıllık büyük kasırgaya yol açacak olan "mücadelenin darbesinin doğrultusu" saptanmıştı. Bu doğrultu, alaşağı edilmesi gereken bu karargâh, her şeyden önce Parti Merkez Komitesi'nde yer alan kapitalist yolu tutan mevki sahipleri ve dolayısıyla "patent sahibi" önderliğin bir bölümüydü.

1. Büyük Proleter Kültür Devrimi'nin tarihsel anlamı, siyasal önemi ve teorik dersleri

Mao'nun, "ateşini benim yakıtım" dediği **Büyük Proleter Kültür Devrimi**, 16 Mayıs 1966 tarihli ÇKP genelgesiyle başlatılmıştı. 5 Ağustos 1966 yılında da ortalığı kasıp kavuran o ünlü afişini yazmıştı Mao: **Karargâhı Bombalayın!** Böylece iki-beş yıllık büyük kasırgaya yol açacak olan "mücadelenin darbesinin doğrultusu" saptanmıştı. Bu doğrultu, alaşağı edilmesi gereken bu karargâh, her şeyden önce Parti Merkez Komitesi'nde yer alan kapitalist yolu tutan mevki sahipleri ve dolayısıyla "**patent sahibi**" önderliğin bir bölümüydü. Evet, her şey bu kısa ama derin anlam yüklü, kısa ama makyajsız gerçeği cesaretle gösteren, kısa ama yeri göğü sarsan 5 Ağustos tarihli "Karargâhı Bombalayın!" "**direktifi**" ile başlamıştı.

Neydi, Büyük Proleter Kültür Devrimi?

Her şeyden önce, bu devrim, dünyada eşine rastlanmayan tarihsel bir ilk pratik, alışıldık deneyimler ve yöntemleri işe koşan değil, kitleler üzerinden "**suyun kaynağına inen**" bir deneme olarak, bir sınıfın diğerini alaşağı ettiği ve "**dünya görüşü sorununu**" mücadelenin merkezine koyan ve proletarya diktatörlüğü koşullarında MK'nin ihanet ettiği bir ülkede "**yerleşik tabulara**" meydan okuyan fevkalâde bir devrimdi. Bu devrimin öncekilerden farkı, bunun proletarya diktatörlüğü altında cereyan eden bir ölüm-kalım mücadelesi olması ve mücadelenin ateş hattının da partinin göbeğinde bulunmasıydı.

Paris Komünü'nden sonra, proletarya diktatörlüğü altında sürdürülen sınıf mücadelesinin özgün ve özel bir biçimi, o ana dek var olan proletarya diktatörlüğü pratiğinin yeni, üstün ve zengin bir ilk denemesiydi Büyük Proleter Kültür Devrimi. Bu deneme ile, sosyalizm-

de sınıf mücadelesi, yepyeni bir çehre kazanarak herkesi şaşkına çeviriyor ve proletarya diktatörlüğü teorisi zincirine, önceki devrimci pratiklere oranla yeni bir halka ekleniyordu. Teori, bu yeni deneme ile mücadelenin bu yeni döneminde daha üstün bir düzeye ulaşıyordu. Bu deneme ile, proletarya diktatörlüğü daha büyük bir derinlik ve zenginlik kazanacaktı.

Büyük Proleter Kültür Devrimi, yeni burjuvazi üzerinde topyekûn bir diktatörlüktü. Bu, yalnızca ideolojik ve

siyasi bir seferberlik değil, iktisâdi, askeri ve kültürel cephe geliştirilen, içine kitleleri çekerek iki-beş yıla yayılan derin ve geniş bir **cenkleşme** idi. Sosyalizmin ülkesinde revizyonizmin iktidarı ele geçirdiği koşullarda, halk yığınlarının **“aşağıdan gelen dolaysız zorlaması”** ile revizyonistlerce gasp edilen iktidarın geniş ve yaygın ve müthiş bir kitle hareketi yolu ile geri alınması için yapılan muazzam önemde bir devrimdi. Engebeli ve zorlu idi. Zorlu idi çünkü, burjuvazi tam da partinin ve iktidar organlarının içinde idi ve üstelik su başlarını tutmuştu. Bunun içindir ki, Mao daha

BPKD'nin ilk yıllarında, 1967 yılındaki bir Siyasi Büro Daimi Komitesi'ndeki konuşmasında şunları söyleyerek taşı gediğine koyacaktı: **“Merkez Komitesi'nde revizyonizm belirirse ne yapacaksınız? Bu son derece muhtemeldir. En büyük tehlike budur.”** Hedef saptanmış ve kitlelerin yöneltmesi gereken karargâh gösterilmişti.

Ve Mao, kitlelere ne yapılması gerektiğini de kaçamaklara sapmaksızın dolaysızca işaret ediyordu: **“Kapitalist yolu tutan mevki sahiplerini**

alaşağı edin.” Oysa aynı Mao, daha önce “gerici çizgiyi izlemekte ısrar eden iflâh olmazları alaşağı edin” demişti. Ne ki yaşam durmuyor, sınıf mücadelesi durmuyor ve gerici çizgiyi izlemekte olan iflâh olmazlar bir türlü yola gelmiyordu; kitlelere bunların gerçek niteliklerinin kavratılması gerekiyordu. Kimdi gerici çizgiyi izlemekte ısrar eden iflâh olmazlar? Elbette ki bu iflâh olmazlar kapitalist yolu tutan mevki sahipleriydi ve üstelik fena halde de mevzi ele geçirmişlerdi. Bu seferki topyekûn bir mücadeleydi, kapitalist yolu tutan mevki sahiplerine karşı verilen. Zira, eski ve yeni

burjuvazi birleşerek gücüne güç katmış; ve gücünü, kapitalizmin restorasyonu için tehlikeli bir noktaya dek geliştirmişti.

Geniş çaplı cenkleşmenin tam zamanıydı ve Mao, bu zamanlamaya ve zarurete değinirken artık herkesçe ezbere bilinen o ünlü yargısını şöyle dile getirecekti: **“Bu defaki Büyük Proleter Kültür Devrimi, proletarya diktatörlüğünü sağlamlaştırmak, kapitalizmin restorasyonunu önlemek ve sosyalizmi kurmak için tamamen zaruri ve fevkalâde vaktindedir.”** Gerçekten de parti başta olmak üzere birçok fabrika ve kuruluş revizyonizm tarafından ele geçirilmiş ve öyle ki bazı parti ve devlet organlarının kilit noktaları kapitalist yolu tutan mevki sahiplerinin at koşturduğu alanlar haline gelmişti. Öte yandan eğitim, sanat, kültür alanında da revizyonizm bir hayli mevzi kazanmıştı. Ve hatta, yalnızca 1966 yılı itibarıyla değil, BPKD'nin içinde, 1969'un ilk yazında bile, Mao, bu devrimin sürdürülmesinin zorunluluğunu ısrarla belirtmesi boşuna olmasa gerekti. Mao, daha bu yıllarda, temelimiz sağlamlaştırılmış değildir ve kendi gözlemime dayanarak şunu söyleyebilirim ki, “fabrikaların oldukça büyük bir çoğunluğunda önderlik gerçek Marksistlerin ve hatta işçi kitlelerinin elinde değildir” diyordu. Bu da gösteriyor ki, BPKD, tam da zamanında yapılmıştı ve fena halde gereksinimdi.

Yalnızca 1966 ya da 1969 yılı itibarıyla değil, Kültür Devrimi'nden birkaç yıl önce bile yaptığı bir konuşmada

Mao şunları seslendirecekti: **“Günümüzde devrimin görevi henüz tamamlanmamıştır; henüz, en sonunda kimin kimi alaşağı edeceği kesinlikle belli değildir. Sovyetler Birliği’nde Kruşçev iktidarda değil midir? Burjuvazi iktidarda değil midir? Bizde de siyasi iktidarın burjuvazinin elinde olduğu durumlar vardır; onların adamlarının bulunduğu üretim tugayları, fabrikalar ve sien komiteleri olduğu gibi, bölge ve eyalet komiteleri de var, kamu güvenliği dairelerinde yine onların adamları olan başkan yardımcılarını var. Kültür Bakanlığını kim yönetiyor? Sinema ve tiyatro tamamen onların hizmetinde olup, halkın çoğunluğunun hizmetinde değildir. Önderlik kimin elinde dersiniz?... Sınıf mücadelesi hemen sizin yanı başınızda değil midir? Karşı devrim diye bir şey olmazsa, o zaman niye hala devrime ihtiyacımız olsun?”**

Demek ki ülkeyi BPKD’ne götüren koşullar bir günde oluşmadı ve burjuvazi ve burjuva yolu tutan mevki sahipleri ve yandaşları hayli mesafe kat etmiş ve iktidar revizyonistlerce adım adım ele geçirilmiş bulunuyordu.

Sorunun kilit noktası tam da burjuvazi mi, proletarya mı; kapitalist yol mu, sosyalist yol mu; revizyonizm mi, Marksizm mi sorusuydu. İki sınıf, iki yol, iki çizgi arasındaki mücadele uzundu, karmaşıktı ve çetindi. Öylesine çetindi ki bu mücadele; Mao’nun, daha Kültür Devrimi’nin başlangıcında eşine, Ciang Cing’e gönderdiği 8 Temmuz 1966 tarihli mektupta şunları yazmak du-

rumunda kalmış olması anlamlıydı: **“Bugünkü görevimiz, Parti içindeki sağın bir bölümünü devirmektir (sağın tümünü devirmek imkansızdır). Daha sonra, belki yedi-sekiz yıl sonra, kötülük şeytanlarını ortadan kaldırmak için yeni bir hareket başlatılacak, daha sonra da tekrar tekrar yeniden başlatmak gerekecektir.”**

Salt Merkez Komitesi içinde verilen mücadele ile kötülük şeytanları, kapitalist yolu tutan mevki sahibi revizyonistler alaşağı edilememiş, revizyonizmi devirmek yeterli olamamıştı. Mao’nun sözleriyle, sağ, hile, entrika ve gizli kapaklı oyunlarla her yolu deniyor ve kendi temelini sağlamlaştırmada önemli mevzileri ele geçiriyordu. Ne ki, salt parti aracılığıyla verilen mücadele sağı geriletme ve mevzilerinden söküp atmada yeterli olamamış ve iki yol, iki sınıf ve iki çizgi arasındaki amansız mücadelenin içine kitlelerin de çekilmesi ve mücadelenin bir yandan üstten Mao önderliğindeki komünistlerce, öte yandan da aşağıdan dolaysız kitle girişkenliğinin seferberliğiyle yürütülmesi gelip kapıyı çalmıştı.

Ve proletarya ile burjuvazi, kapitalist yol ile sosyalist yol, revizyonizm ile Marksizm arasındaki bu zorlu mücadelede kitleler seyirci kalmadı ve kalamazdı da. Mao’nun **“Karargâhı Bombalayın!”** şiarı ortalığı kasıp kavuran bir fırtına oldu kitlelerin dilinde ve elinde. Mao’nun bu ünlü şiarı yığınları aşağıdan harekete geçirmede ve onları önderliğin bir bölümünün üzerine yürümede tam bir anahtar işlevi

gördü. BPKD, kitlelerin bizzat kendilerinin partiyi sahiplenmeleri ve proletarya ve bağlaşıklı emekçi güçlerin ve bu arada emekçi ordunun kendi partisinin yanında saf tutarak kapitalist yolu tutan mevki sahiplerini alaşağı etmesi hedefine kilitlenmiş ve dünya görüşü sorununu işin merkezine amaç olarak koyarak kitlelerin iktidarı fethetmesi olayıydı.

Paris Komünü denemesinde **“göklerin fethine”** çıkan proletarya, bu kez, bir ikinci baskısını, on milyonların katıldığı muazzam bir kitle hareketi ile Çin’de, parti ve devlet içindeki kapitalist yolu tutan mevki sahiplerine karşı **“İktidarı fethederek”** yapıyordu. İşçiler, köylüler, aydın ve öğrenciler, ordu güçleriyle beraber geniş emekçi yığınlar Mao’nun **“Karargâhı Bombalayın!”** direktifi üzerinden revizyonizmi alt ederek, örgütlü gücün nelere muktedir olduğunu revizyoist karargâha bir kez daha göstermiş oluyordu. İktidar ve Parti’de revizyonizm fena halde geri püskürtülüyordu.

Çin devrim mücadelesi pratiğinde, BPKD, proletarya diktatörlüğü altında devrimi devam ettirmenin tepe noktası, en sivri ucu ve keskin bıçağı. Olağan mücadele ile devrilemeyenler, kitlelerin coşkun seli, ayağa doğrulan kitle seferberliği karşısında hizaya geliyor ve Mao’nun **“kitleleri örgütlemek siyasettir”** söylemi, BPKD üzerinden yaşayan gerçek olarak Çin’in her santimetre karesinde yaşam buluyordu.

Mao’nun, Cen Bo-da’yı kast ederek, **“sen ve ben bile bunlarla baş edemedik. Fa-**

kat, Kızıl Muhafızlar'ın gelmesiyle bunlar derhal denetim altına alındı” dediği, kapitalist yolu tutan mevki sahipleri, kitlelerin ayağa doğrulan heybetli gücü ile kuyrukla-rını kısırmak zorunda kalarak gölgeye çekilmişlerdi.

Şu bir gerçek ki, Büyük Proleter Kültür Devrimi, başlangıçta öğrenci ve aydınlar aracılığıyla ateşleyici fitiline kavuşsa da, onu yaşam ağacına kavuşturan yegâne şey, işçiler, köylüler ve ordu üniforması altındaki aynı sınıflardı. Bu ağacın özsu-yu da her şeyden önce işçilerdi; bu devrime önderlik edendi bu sınıf. Mao, **“Büyük Kültür Devrimi'nde ve tüm çalışma alanlarında işçi sınıfının önder rolünü tamamen tesis etmek şarttır”** diyerek bu devrimin niteliği hakkında yanlış fikirler yayan modern revizyonizme gerekli yanıtı vermişti. Ve bilinir ki, Çin'de revizyonizmin iktidarı ele geçirme denemesinin dış kaynağı, modern-revizyonizm ve özellikle de Sovyet modern-revizyonizmi olduğu apaçıktı.

1967'deki bir konuşmasında Mao, BPKD için, **“Bu, bir sınıfın diğerini alaşağı etmesidir. Bu büyük bir devrimdir”** diyerek, bu devrimin, proletarya diktatörlüğü altında devrimin **“yeni biçimler altında”** sürdürülmesi demek olduğunu altını çiziyordu.

Fakat bu devrim öyle kolay yürüyen bir süreçle sürüp gitmiyordu. Bu devrim, met-cezirlerle, ilerleme ve geri çekilmelerle, saldırı ve savunma ile el ele yürüyordu. Zira, Mao'nun sözleriyle, **“Revizyonizm o kadar yoğun ki, su bile sızmaz, iğne bile geç-**

mezdi”. Mao'nun 1969 yılında, yani BPKD'nin dördüncü yılında bile **“Büyük Proleter Kültür Devrimi'nin hala sürdürülmesinin zorunlu olduğu görülüyor. Temelimiz sağlanmıştır değildir”** demesi, revizyonizm tehlikesinin çapını ve büyüklüğünü göstermesi bakımından dikkat çekiciydi.

Merkez Komitesinde bir burjuva karargâh kurarak her alana yayılan kapitalist yolu tutan mevki sahiplerini ve yandaşlarını alt etmek basit, tekdüze ve kolay bir görev olarak yerine getirilemezdi. Nitekim, Lui Şao-şi ve Deng Siao-ping vb. çetesine karşı verilen mücadelede her ne kadar Şao-şi görevden uzaklaştırıldı ise de, BPKD'nin sonlarına doğru, Mao'nun ölümünden kısa bir dönem önce, 1975 yılında Deng önderliğindeki revizyonizm yeniden mevzi kazanarak öne çıktı ve Mao ölmeden hemen önce bu karargahı son bir kez daha püskürtme mücadelesine girişti; ne ki, hemen ölümünden sonra ise Hua Kua-feng aracılığı ile iktidar karşı-devrimci bir darbe ile yeniden gasp edildi revizyonist karargahça. Bu arada şunu da bir parantezle belirtelim ki, 1970'lerin hemen başında, daha önce BPKD'nin en ateşli savunucusu ve Mao'dan sonra “ikinci adam” olarak sunulan Lin Biao önderliğinde karşı-devrimci bir girişim başlatıldı ancak, Mao'nun çabasıyla bu girişim de alt edildi. Lin Biao'nun kliğini oluşturan “büyük generaller” listesindeki beş kişinin hepsi de Siyasi Büro üyesi ve Genel Kurmay Başkanlığını da elinde bulunduran yüksek askeri kişilerdi.

Elbette ki, Deng çetesinin yeniden işbaşında geçmesi önemli bir sorundu ancak, bu, sorunun özü değildi; öz, BPKD'nin proletarya diktatörlüğü altında devrimin devam ettirilmesinin yeni bir biçimi olarak tarihsel anlamında ve kapitalist yolu tutan mevki sahibi iflâh olmazların, yeni burjuvazinin alaşağı edilmesi Çin devrimci pratiğinin, sınıf mücadelesinin bu yeni biçiminin teoriye kazandırdığı siyasal anlamında ifadesini buluyordu. Pek tabii ki bu da dünya görüşü sorununda düğümleniyordu. BPKD denemesi, tarihte bir ilk olan bu deneme, proletarya diktatörlüğü altında devrimin sürdürülmesinin zorunlu bir eşiği olarak, “kimin kazanacağı” sorununun uzun bir süre sonuca bağlanamayacağına, “kimin kimi” alaşağı edeceğinin kesinlikle belli olmadığına ve devrimin görevlerinin uzunca bir süre tamamlanmadan kalacağına açık bir kanıt, proleter bir biçim olması bakımından tarihsel anlamı ve siyasal önemi açısından fevkalâde yeni, üstün ve zengin bir muharebe denemesidir devrimler tarihine yazılan. Bu devrim, yalnızca siyasal bir devrim değildi; bu hem siyaset, hem ideoloji, hem iktisat, hem kültür ve sanatı da içeren çok geniş yelpazede uzun yıllar süren, bir sınıfın diğerini alaşağı ettiği sınıf mücadelesinin deri değiştirmiş yeni bir türüydü.

Büyük Proleter Kültür Devriminin “Dersleri” nelerdir?

Birincisi, BPKD, proletarya diktatörlüğü altında devri-

min devam ettirilmesinin **“yeni ve üstün bir biçimi”** olarak devrimci diktatörlük teorisine daha büyük bir **“derinlik ve genişlik”** kazandırmıştır.

İkincisi, BPKD, tabandan muazzam bir kitle seferberliği hareketi ile geleneksel teoride yeni ve özgün olan üzerinden **“süreklilikte gelişimi”** ifade ederek, teoriye, gelişmenin yeni koşullarında, sosyalizm döneminde, eskiye oranla **“yeni şeyler”** katarak zenginleştirmiş ve geliştirmiştir.

Üçüncüsü, BPKD, tüm ulusal ekonomiye sosyalist ekonominin egemenliğinden, yani sosyalist dönüşümün esas olarak tamamlanmasından sonra, ideolojik ve siyasi alanda, kültürel ve iktisat cephesinde **“proletarya diktatörlüğü altında devrimin devam ettirilmesinin”**, sınıf mücadelesinin sürdürülmesinin gerekliliğine eni-sonu bulunmuş canlı, yeni ve zengin bir ilk denemedir.

Dördüncüsü, Sosyalizmde sınıflar ve sınıf mücadelesi sorununa Mao'nun getirdiği **“yanıtların”** açık ve anlaşılır bir tanıtlanmasıdır BPKD. Sosyalizmin çelişme ve çatışmalardan bağışık düşünülemeye-

ceğine, **“kimin kimi”** yeneceği sorusunun uzunca bir süre karara bağlanamayacağına en canlı, en diri ve en soylu bir yanıtın adıdır bu devrim.

Beşincisi, BPKD, Parti hata yapmaz ve o, hatalardan bağışıktır; insanlar bir kez KP'ye girince hata yapmayan evliyalara dönüşürler görüş açısına açıktan bir meydan okuyuştu.

Nihayet, BPKD, sorunun çözümüne, kitlelerin hakemliği yolunu açarak alışıldık yöntem ve araçlar yerine **“suyun kaynağına inmek”** yolunu seçmesi bakımından da sonraki pratikler için **“çıkış noktası”** oluşturmuştur. Ve de bu devrim, kitlelerin yakıcı ve dönüştürücü gücünün örgütlenmesi ve harekete geçirilmesi halinde hiçbir iktidarın ayakta kalamayacağına da fevkalâde bir yanıt olmuştur. **Ve nihayet**, bu devrim, yukarıdaki dersler üzerinden **“bir standart”** olarak, proletarya diktatörlüğü teorisinin olgunlaşmasında bir bileşen, diktatörlük tablosunun tümleyici bir parçası olarak fevkalâde tarihsel önemdedir.

En nihayet, BPKD, sınıf mücadelesinin **“en yüksek biçimi”**, proletarya diktatörlüğü

koşullarında bir sınıfın diğerini devirdiği ve revizyonizmin açığa çıkarılarak mahkûm edildiği eşsiz bir kitle seferberliği muharebesiydi. Ve bu devrim, **“kitleleri örgütlemek siyasettir”** önermesinin etekana bürünerek nelere muktedir olabileceğini gösteren en canlı pratiktir.

Ve BPKD'nin etkisi sadece Çin'le sınırlı kalmadı. Onun muazzam etkisi dünya ölçeğinde yankısını bularak yeni komünist partilerin doğuşuna da etkide bulundu. Sınıf mücadelesinin iç dinamiklerinin sonucu doğan KP'ler, BPKD'nin MLM'le bütünleşerek doğru çizgide yoluna devam etti. Kaypakkaya, proleter hareketin yazılı tarihine, **“hareketimiz BPKD'nin ürünüdür”** diyerek tarihe gereken notu düştü.

2.Proletarya Diktatörlüğü altında sınıflar, sınıf mücadelesi, devrimin devam ettirilmesi ve kapitalizmin restorasyonu dersleri

(I)

Hiç kuşkusuz ki, sosyalizm, tarihsel olarak bir **“geçiş dönemi”**dir; kapitalizm ile komünizm arasında, her iki toplumsal-ekonomik biçimlerin özelliklerini ve niteliklerini bağrında taşıyan bir geçiş dönemidir. Bu devrimci geçiş döneminin devleti de proletarya diktatörlüğünden başka bir şey değildir. Sosyalizmin doğasına ulaşmada bu son derece önemlidir. Eğer bu **“geçiş dönemi”** gerçeği hasıraltı edilirse, sosyalizmin niteliği hakkında berak bir kavrayışa varılamaz ve

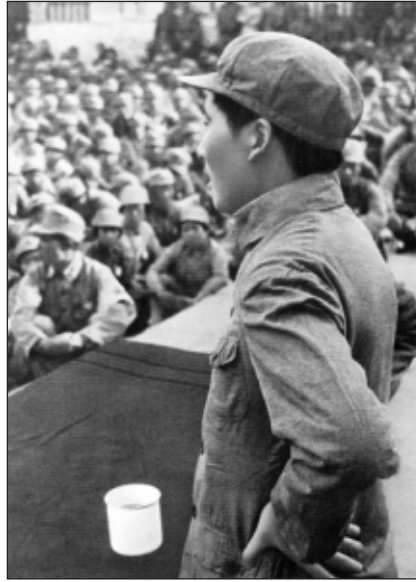
onun Lenin ve Stalin’de ulaştığı aşama ve Mao’da kazandığı biçim anlaşılabilir olur. Bu ilk gerçek kavranamadığı ölçüde de sosyalist toplumundaki sınıflar ve sınıf mücadelesi ve de proletarya diktatörlüğü altında devrimin devam ettirilmesi teorisini anlama ve uygulamada hatalar ve yanlışlardan kaçınmak mümkün olmaz.

Demek ki, anahtar sorun, kapitalist toplumla komünist toplum arasında, öncekinden sonrakine geçişte, tarihsel olarak devrimci bir siyasal geçiş döneminin varlığını ve bu geçiş dönemine tekabül eden devletin de proletaryanın devrimci diktatörlüğü olduğunu kabul ederek hareket etmektir. Bu hareket noktası saptandıktan sonra, sosyalist toplumun, “sınıflı toplumdan” “sınıfsız topluma” geçişte önemli bir tarihsel evreyi kapsadığı kendiliğinden anlaşılır.

Özel mülkiyetin yerini toplumsal mülkiyete bıraktığı, sömürülen sınıf olarak proletaryanın yöneten sınıf konumuna yükseldiği, eski toplumdaki ekonomik-toplumsal kuruluşun, yerini, sosyalist yeniden-kuruluşa bıraktığı geçiş toplumu olarak sosyalizmdeki tüm bu ilerlemelere karşın, siyasal geçiş dönemi öyle hemen kolay sona ermez. Ve üstelik görevin en zor kısmı da bu değildir; asıl zorluk toprak sahipleri ve kapitalistlerin ortadan kaldırılmasından sonra başlar. Bu eski sınıfların ortadan kaldırılmasından sonra da, sınıflar orta yerde durmaya ve sınıf mücadelesi yeni biçimler altında var olmaya devam edecektir.

Kendi temelleri üzerinde gelişmeyen, iktisâdi, manevi,

entelektüel bakımdan doğduğu kapitalist toplumun tüm izlerini üzerinde taşıyor geçiş döneminin bu sosyalist toplumu. Böyle bir toplumda kafa ile kol, işçiler ile köylüler, şehir ile kırsal arasındaki çelişkiler uzun, çok uzun bir süre var olmaya devam ederler. Bu demektir ki, sosyalist toplumda sınıflar bugünden yarına bir darbeye ortadan kalkmaz, kalkmaz. Ve bunlar var olduğu sürece de geçiş döneminin devrimci diktatörlüğü ortadan kalkmaz; zira, sınıflar ancak proletarya diktatörlüğü altında

ortadan kaldırılabilirler. Bu şu anlama gelir ki, bu her ikisi birbirinin var oluş koşulu olarak işlev görür. Ve sosyalist toplum, oldukça uzun bir süre, içinden çıktığı kapitalist toplumun doğum izleriyle, içte burjuva etki, dışta ise emperyalist baskı kuşatması koşulları altında zikzaklarla, karmaşık ve zorlu bir süreç olarak sürüp gider. Bu zorlu ve engebeli yürüyüşte iki yol, iki sınıf ve iki çizgi arasındaki mücadele ve “kimin kimi” yeneceği sorunu uzun zaman çözüme kavuşma-

dan ortada durur.

Şu açıktır ki, sosyalizm ve sosyalist yeniden-kuruluş öğretisi, yalnızca Marks ve Engels döneminin teorik çerçevesiyle sınırlandırılırsa, yalnızca Lenin ve Stalin döneminin sosyalist teori çözümleriyle zincire vurulursa, ya da teori, burada, tam da burada kazığı çakar kalırsa, yeni dönemin pratik sorunlarına çözüm reçetesi olmaktan çıkar ve kendini aşamadan yaşam tarafından ıskartaya çıkartılır. Birkaç on yıl öncesine kazığı çakan teori de pratiğin görüş açısı olmaktan çıkar.

Her bilim gibi bilimsel sosyalizm öğretisi de yaklaşıktır, görelidir; son ve kesin tamamlanışa varamaz. Tüm bilimsel önermeler olduğu gibi, bilimsel sosyalizm önermesi de, görelilik üzerinden dar ve eksiktir; durmaksızın eksiksiz bir tamamlanışa varmak üzere yol alır. Devrimci Marksizm’in öğretisi de bu kurala tabidir.

Biz biliyoruz ki, bilimsel sosyalizm öğretisi, kendi kurucularının, Marks ve Engels’in elinde, yalnızca, başlıca çizgileriyle şekillenmişti. Bu şekillenmiş sosyalist inşa sorunlarını kapsayacak derinlikte genişletilememişti, genişletilemezdi de. Proletaryanın bir Komünist Manifesto’su vardı; ne ki burada yalnızca genel bir çerçeve çizilmişti ve bu, üstelik yalnızca işin teorisiydi. Pratik bir deney yoktu. Ne Manifesto’da ve ne de Marksizm’in kurucularının sonraki eserlerinde sosyalist kuruluşa karşılaşılan sorunlar ve büyük ehemmiye-

te sahip kapitalizmin restorasyonu sorunu haklı olarak ortaya konmamıştı, konamazdı da. Zira ilkeler, canlı yaşamın gözeneklerinden çıkardı-tersi değil. Yaşamayanın da teorisi çok genel soyutlamalarda ancak varlık bulabilirdi ve üstelik eksik ekonomik-toplumsal gelişmeler de eksik teorilere ancak babalık edebilirdi. Dolayısıyla, bu bağlamda, ama yalnızca bu bağlamda, durum, bize dek ulaşabilecek teorik bir birikimin yokluğu ile nitelendirilebilirdi.

Kurucularının elinde sosyalizmin, proletarya diktatörlüğünün teorik temeli atılmış, günümüzde dayandığımız ana ilkeler açıklanmış ancak, pratiği olmadığı için de bina inşa edilmemişti. Başka şeyler bir yana, Marks ve Engels döneminde başlıca hatlarıyla saptanan öğreti, sosyalizmin kendi içinden çıkan “**yeni burjuvazice**” hançerlenmesi olayı örneğinde olduğu gibi, sosyalizmin sonraki sorunlarına çözüm reçetesi olamazdı. Teori bu alanda bakırdı, işlenmemiş ve işlenememişti. **Bilinen tek yol**, Paris Komünü pratiğinin gösterdiği gibi, alt edilen eski sömürücü sınıfların yeniden iktidarı ele geçirmeleriydi. Lenin döneminde teori, yaşanan kısa pratikle zenginleşip derinleştiyse de, sosyalizmin bugünkü sorunlarını çözmede yeterli olmaktan uzaktı. Lenin’in ömrü teoriyi geliştirmeye yetmedi; ne sosyalist inşanın sonraki karmaşık sorunlarına ve ne de geri dönüşe yetmedi. Yaşanan tek örnek, 1919 Macaristan Sovyetleri ve orada yaşanan geri dönüşü; alt edenlerin alt edilişiydi. Ne Paris Komününün düşüşü ve ne

de Macaristan Sovyetlerinin yenilgisi Sovyetler Birliği, Doğru Avrupa, Arnavutluk, Çin vb. alanlardaki sosyalist yenilgiye benzemiyordu. Paris Komününden sürgün veren geleneksel teori, sosyalizm altındaki restorasyonun yeni sorunlarına yanıt olamıyordu.

Marksizm’in sürdürücüsü olarak Lenin döneminin sosyalist inşa öğretileri ve Paris Komünü pratiğinin biçimlendirdiği restorasyon çözümlemesi, sosyalizmin yeni dönemine çözüm getirecek denli geliştirilememişti ve geliştirilemezdi de. Bunun “suçu”, ne Marksizm’in kurucuları olarak Marks ve Engels’te ve ne de Marksizm’in sürdürücüsü olarak Lenin’de aranabilirdi. Sosyalizmin inşa pratiğini ilk yıllarını yaşayan Lenin, her ne kadar teoriyi önemli ölçüde zenginleştirdiyse de, bu zenginleştirme, sonrası yaşamın canlı gerçeği ve ortaya çıkan yeni ve özel olanı açıklamada boşluklar doğuruyordu.

Lenin sonrası Stalin, sosyalist inşa pratiğini yaşadı ve ona ilk elden önderlik etti ve önemli deneyimler edindi. Sosyalist kuruluş dönemini sorunlarına tanıklık etti. Sosyalist kuruluşa önderlikteki muazzam zaferine karşın, Stalin, günümüzdeki sosyalizmin sorunları ve geri dönüşün doğasını çözümleyecek kadar yeterince köklü teori üretmeden Paris Komünü denemesinden sürgün veren geleneksel teori güzergâhını kullanmayı sürdürdü. Gerçi ölümünden önce, 1950’lerin başında, üretim araçlarının toplumsallaştırılmasından sonra da, bazı koşullar altında restorasyonun mümkün olacağını söylediye

de, ve bu söylem, çok önemli sorunlara vurgu yaptıysa da, Stalin’in ömrü ne bu söylemini geliştirmeye yetti; ve ne de geri dönüşün “**iç kaynaklarını**” açıklamada yeterince güçlü yanıt olabildi bu son çözümlemesi.

Mao halkasına geldiğinde durum farklıydı. “**Toplumsal ve tarihi köklerinin de**” etkisiyle Stalin halkasına değin aşılamayan teori, Mao’ca aşıldı. Elbette ki bu aşmada Sovyet ve Doğu-Avrupa’da yaşanan restorasyon pratiklerinin ciddi payını burada önemle saptamak gerekir. Arkasına aldığı bu birikmiş restorasyon pratiğiyle yetkinleşmiş bir teoriye ulaştı ve yeni etmenler üzerinde yükselen yeni ve özel olana, özgül ve zengin olana ulaştı Mao. Bu ulaşmada, çelişki yasası ya da zıtların birliği yasası, diyalektiğin bu temel yasası kapıyı açan fevkalâde anahtar oldu. Bu yasa eşliğinde, sosyalist toplumun doğasını berrakça tahlil ederek, bu devrimci geçiş toplumunun çelişkileri dolu olduğunu tahlil etti:

Sosyalist toplumda sınıflar ve sınıf mücadelesi vardır; iki sınıf, iki yol ve iki çizgi arasındaki mücadelede “kimin üstte kalacağı” sorunu henüz karara bağlanamamıştır ve uzunca bir süre de bağlanamaz. Sosyalist yol ile kapitalist yol, proletarya ile burjuvazi arasındaki çelişki bu toplumun baş çelişmesidir. Tüm ulusal ekonomiye sosyalist ekonomi damgasını vurduktan sonra da kapitalizmin geri getirilmesi tehlikesi ortadan kalkmaz; sınıflar ve sınıf mücadelesi zaman zaman şiddetlenerek var olmaya devam eder ve eksiksiz bir sos-

yalist devrim ancak üç cephe-
de birden verilirse zafere gi-
den yolda sağlam adımlar ata-
bilir: İktisat, siyaset, ideoloji.
Sınıf mücadelesinin ateş hattı
ya da en koyulaştığı yer
KP'nin içidir; kapitalist yolu
tutan iflah olmaz mevki sahibi
yeni burjuvalar en sert direniş
örneklerini burada gösterirler.
Dolayısıyla muharebenin mer-
kezi tam da partinin göbeğidir.

Evet, bu önermeler dizisi
ile Mao, Marks, Engels, Lenin
ve Stalin'in teorik temelini
dayanarak, Marksizm'in bu
kurucu ve sürdürücülerinin il-
keleri üzerinden, gelişmenin
yeni koşullarında, sosyalizmin
yeni döneminde ve ortaya çı-
kan yeni etmenlerin ışığında
Marksist öğretiyi geliştirdi,
zenginleştirdi. Bu gelişime ve
zenginlik, öncesine kıyasla
Marksizm'in hazinesindeki bu
yenilik, devrimci Mark-
sizm'de **"süreklilikte kopuk-
luk"** değil, **"süreklilikte de-
ğişim"** di; süreklilik içindeki de-
ğişim. Zira bu, Marksizm'in
kurucu ve sürdürücülerin yar-
attığı her şeyden zorunlu ola-
rak çıkan yeniyi kapsar;
Marks, Engels, Lenin ve Sta-
lin'in ilkesel teorik tabanından
çıkan yeniyi.

Sosyalizmin sorunlarının
ve restorasyon derslerinin kav-
ranmasında Marksist öğretinin
Mao'da ulaştığı düzeyi kavra-
mak aslolandır. Ve teori,
Mao'da da çakılıp kalmaya-
caktır. Yaşam ve onun yaratıcı
devrimci eylemi, uluslar arası
proletarya hareketinin üst üste
binen deneyimlerinin sonuçları
devrimci teoriye yeni ve üs-
tün biçim ve zengin içerik ka-
zandırmaya devam edecektir.

Ama biz, sosyalizm, sınıflar
ve sınıf mücadelesi, prole-

tarya diktatörlüğü ve restoras-
yon sorunu teorisini en ilk hal-
kasından başlayarak ana hatla-
rıyla da olsa en baştan ele ala-
lim.

(II)

Marks, daha ilk eserinde,
sosyalizmin proletaryanın kur-
tuluşunun aracı olduğunu sap-
tıyordu "Fransa'da Sınıf Sava-
şmaları"nı yazarken. Sosyaliz-
min doğasının genel bir tablo-
sunun sunulduğu vardır bu
önemli yapıtta: Genel olarak
sınıf farklılıklarının, bu farklı-
lıkların dayandığı üretim iliş-
kilerinin, bu ilişkilere denk düş-
en tüm toplumsal ilişkilerin
ortadan kaldırılması ve bu top-
lumsal ilişkilerden doğan bü-
tün düşüncelerin alt-üst edil-
mesine varmak üzere devrimin
sürekliliğinin ilânı ve bir geçiş
noktası olarak proletaryanın
sınıf diktatörlüğü olarak çö-
zümlenir sosyalizm, bu önem-
li yapıtta.

Bu yapıtta ilk kez olarak
proletarya diktatörlüğü formü-
lünün kullanılması da anlamlı-
dır. Birkaç yıl sonra yazdığı
"On-Sekiz Brumaire"de ise,
proleter devrimin, bürokratik-
askeri makinenin ele geçiril-
mesine değil, onun **parçala-
nıp yıkılmasına** dayanacağını
yazıyordu. Ve Weydemeyere
yazdığı, 8 Mart 1852 tarihli
mektup ise, sosyalizm ve pro-
letarya diktatörlüğü öğretisi-
nin tam olarak ve derinliğine
kavranması açısından çok bü-
yük bir öneme sahiptir. Bu
mektupta, sınıfların varlığının
ancak üretimin gelişmesinde
belirli tarihsel evrelere bağlı
olduğu, sınıf savaşımının zo-
runlu olarak proletarya dikta-
törlüğüne götüreceği ve bu
diktatörlüğün kendisinin bütün
sınıfların ortadan kaldırılması-

na ve sınıfsız topluma geçişten
başka bir şey olmadığı son de-
rece yalın ve zengin bir düşün-
ce bolluğu ile sunuluyordu.
Komün yenilgisinden sonra
ise, mevcut burjuva devlet ay-
gıtının parçalanıp onun yerine
Paris Komünü türünde bir
devletin geçirilmesi tezi işle-
nerek proletarya diktatörlüğü
teorisi iyiden iyiye zenginleş-
iyordu. Elbette bu, **Komünün
yenilgisinden çıkarılan** tecrü-
benin özetlenişiydi.

Ve nihayet "Gotha Progra-
mının Eleştirisi"nde sosyaliz-
min, dönemin koşullarındaki
eksiksiz bir tablosu verilir. İşte
o eksiksiz çözümün: Kapita-
list toplum ile kapitalist top-
lum arasında, birinden ötekine
devrimci dönüşüm dönemi yer
alır. Buna da bir siyasal geçiş
dönemi tekabül eder ki, bura-
da, devlet proletaryanın dev-
rimci diktatörlüğünden başka
bir şey olamaz. Burada ele al-
mamız gereken, kendi temel-
leri üzerinde gelişmiş olan de-
ğil, tersine, kapitalist toplum-
dan doğduğu şekliyle bir ko-
münist toplumdur; dolayısıyla
iktisâdi, manevi, entelektüel,
bütün bakımlardan, bağrından
çıktığı toplumun damgasını
hala taşıyan bir toplumdur.

Evet, Marks'ın bu kısa ama
derin anlam yüklü pasajları,
sosyalizmin özünün çok çarpıcı
açıklanışıdır.

Ne ki öğretiyi bununla sınırlı
kalmaz. Gerek "Anti-Düh-
ring" ve gerekse "Erfurt Pro-
gramının Eleştirisi"nde Engels,
sosyalizmin tarihsel-teorik çö-
zümlemesini bir kez daha orta-
ya koyar. Ve denilebilir ki,
özellikle Dühring'le girdiği
polemikte Engels, sosyalizmin
en özlü, en kayda değer ve en
zengin açıklamasını yapar.

Marks ve Engels'te, bu ilk kurucularının elinde, sosyalizmin tablosu en genel hatlarıyla ortaya konur; temel kolonlar yerleştirilir ve de proletarya diktatörlüğü öğretisi en özlü haliyle açıklanır. Anlaşılır ki, burada yalnızca köşe taşları yerleştirilir. Sosyalizmin ayrıntılı çözümlenmesine girilmez; bu ancak "geleceğin" sorunudur.

Lenin halkasında ise, sosyalist öğretisi ve proletarya diktatörlüğü teorisi, "Ekim pratiği" ile, yaşanan bu canlı gerçek üzerinden Marks ve Engels'in ortaya koyduğu ilkelere dayanarak zenginlik kazanmaya devam edecek, yeni ve canlı olan bu pratik teoriyi ile ri taşıyacaktı.

Proletarya diktatörlüğü öğretisini adamakıllı geliştiren Lenin, kapitalist-emperyalist kuşatma koşullarında bir tek ülkede sosyalist inşanın "**biçim ve yöntemlerini**" saptayarak sosyalist kuruluş sürecini muazzam oranda geliştirdi. Varolan abluka altında proletarya diktatörlüğü ülkesinde sosyalist inşa, sosyalist toplumun inşası olanağını gerçeklik haline getirecek teoriyi ustaca ortaya koydu.

Birbirinden farklı toplumsal-ekonomik biçimlerin iç içe geçtiği, küçük-burjuva unsurun egemen olduğu küçük-köylü ülkesinde, yani Rusya'da, yönetici sınıf olarak proletaryanın, toplumsallaştırılmış sanayi köylü ekonomisi ile birleştireceği ve böylece tüm bir ekonomiyi sosyalizme vardırarak "Yeni Ekonomik Politika"nın somut biçim ve yollarını "Aynı Vergi" adlı broşüründe uzak bir görüşlülükle saptayarak sosyalist inşa

sorunlarına yeni ve canlı olanı kattı. "Kooperatifçilik Üzerine" makalesinde de, küçük köylü ekonomisinin dönüştürülmesi ve köylü kitlelerinin sosyalizm güzergâhına sokulması ve sosyalist ruhla eğitilmesi için proletarya diktatörlüğü koşullarındaki kooperatifler aracılığıyla köylü yığınlarının sosyalist kuruluş sürecine çekilmesinin somut yollarını göstererek sosyalist inşa sürecinin teorisinin berrak bir açıklanışını veriyordu.

Marks ve Engels, proletaryanın siyasal egemenliği ve emeğin köleleştirilmesi üzerine kurulu iktidarların zor yoluyla devrilmesi yöntemi olarak proletarya diktatörlüğü sorunu başlıca çizgileriyle ortaya konmuştu; ne ki, bu tanım Lenin'le gelişti. Lenin, proletarya diktatörlüğünün devlet biçimi olarak "**Sovyet iktidarını**" ortaya koydu. Proletaryanın devrimci diktatörlüğünü, önder güç olarak proletaryanın sömürülen emekçi kitlelerle özel bir sınıf ittifakı biçimi olarak zenginleştirdi. Proletaryanın hegemonyası fikrini, proletaryanın yalnızca devrimin hazırlanması ve devrimde değil, aynı zamanda **proletarya diktatörlüğünün tüm bir tarihsel dönemi boyunca** da gerekli olduğu tezini, proletaryanın hegemonyası bütünlüklü sistemi halinde geliştirdi.

Apaçık ki, Lenin'le sosyalist öğretisi ve proletarya diktatörlüğünün biçimi ve içeriği tamı tamına içeriği zenginleşti ve biçimlendi. Ne ki, Lenin, sosyalizmin kuruluş sürecine fazlasıyla tanık olamadı. Ama buna karşın proletarya diktatörlüğü altında politika ve ekonomiyi derin bir tahlilden ge-

çirdi. Ömrünün son yıllarını bütünüyle sosyalizmin pratikte öne çıkan sorunlarına ayırdı. Lenin aramızdan göçüp gittiğinde, ardı sıra çok zengin bir öğretisi bırakıyordu. Ancak, sosyalizmin sorunları bitmiyordu.

Zorlu emperyalist abluka altında Leninizmi savunmak, iç ve dış düşmanların bunalttığı bir ortamda sosyalizmi "inşa edip geliştirmek" Stalin'e düştü. Stalin, çok büyük zorluklar içinde, Troçki, Zinov-yev, Buharin ve Kamanev'in bunaltı politik baskısı ve yıkıcı çalışması ortasında sosyalizmi kurmak gibi zor dönemin güç sorunlarıyla karşı karşıyaydı ve üstelik bu "eski tüfeklerin" ihanet ettiği tek başına bir ülkede, tek başına idi.

İlk başlarda, henüz Ekim iktidarından önce, 1915 yılında, Troçki, tek ülkede sosyalizmin zaferi olanağını mümkün görmüyordu. Nedir ki, Ekim ve onu izleyen birkaç yılda bu pek gündeme gelmedi. Avrupa'nın birkaç yerinde bir devrim beklentisi vardı ve Avrupa, 1918-1921 yıllarında kapitalizmin derin buhranlarından doğan ilk devrim girişimlerine tanık olunmuştu. Almanya ve Macaristan buna örnektir. Bu, devrimci bunalım döneminde tek ülkede sosyalizm mümkün mü sorusunu aşağılara itmişti. Ne zaman ki devrimci dalga birkaç yıl sonra aşağılara çekildi, kapitalizm toprağındaki Almanya ve Macaristan devrimleri başarı kazanamadı (Macaristan Sovyetleri kısa süreli ayakta kalabilmişti), işte o andan itibaren ve özellikle Lenin'den sonra, tek ülkede sosyalizm sorunu ateşli bir şekilde Troçki tarafından

gündeme sokuldu. Uluslararası arenada Sovyet devrimine güç verecek, destekleyecek devrimlerin yokluğu, Troçki'yi şu sonuca götürüyordu: Avrupa proletaryası tarafından doğrudan bir devlet yardımı olmadan Rusya işçi sınıfı ayakta kalmaz ve geçici egemenliğini kalıcı sosyalist diktatörlüğe dönüştüremez. Dolayısıyla, Troçki'ye göre, ulusal devlet sınırları içinde sosyalizmi kurmak olanaksızdı.

Tam da kapitalizmin nispi istikrar kazandığı ve Sovyet önderlerinin Avrupa'da devrimler beklentisinin sona erdiği bir dönemde bu tartışma alevlendi. Lenin 1924'te göçüp gittiği için bu tartışmada, sosyalizmin kuruluşu teorisi tartışmasında Leninizm'i Stalin savunuyordu.

Tek ülkede sosyalizm kurulabilir mi?

Troçki'nin sakat teorisinin başarı şansı yoktu. Troçki, sosyalizmin kendi öz güçleriyle kendi ayakları üzerine dikilebileceği gerçeğine sırtını dönüyordu; üstelik köylülüğe de. Tek ülkede sosyalizmin kurulabileceği Leninist tezi Stalin'ce geliştirildi. Stalin, duraksamaksızın tek ülkede de olsa sosyalizmin kurulabileceği rotasında kararlılıkla yola koyuldu. Yaşamın tanıtladığı gibi, pratiğin görüş açısı olmadığı için, yaşam Troçkist teorisinin üzerinden atladı. Uygun teori Stalin'indi; yaşamla bütünleşen de.

Leninizm'e "sol"dan gelen bu eleştiriden sonra, ilerleyen yıllarda, 1928'de bu kez de rüzgâr sağdan esmeye başladı. Bu, **Buharin** kaynaklıydı. Tartışma, **sosyalist kuruluşa** ilişkindi.

Sağ sapmayı ifade eden Buharinci tez, 1929'daki "üsten devrim" ya da "**İkinci Ekim Devrimi**" diye adlandırılan sosyalist sanayileşme ve tarımın kollektivizasyonu çizgisine karşı alternatif olarak ortaya atılmıştı. Buharin, tüm köylülere şu çağırıyor: Zenginleşin! Çiftliklerinizi geliştirin! Buharin bu çizgisiyle kırım kapitalist unsurlarının ve her şeyden önce de köy zengini *kulakların* yayılmasını destekliyordu. Sosyalist inşaa programı, serbest pazarı, fiyatların pazarda düzenlenmesini, bireysel köylü ekonomisinin geliştirilmesi, *kolektif kolhozculuğun* ve *sovhozların* gelişmesinin yavaşlatılması, *kulaklara* karşı önlemlerin rafa kaldırılması ve sanayi gelişme temposunun yavaşlatılması temeline dayanıyordu.

Buharinci sağ sapmanın özgün yanı, kapitalist unsurların sosyalizme barışçıl yolla bütünleşmesiydi. Leninizm'i yine Stalin bayrak edindi. Sosyalist inşaa ilişkin uygun teori ve zamanlanmış taktiği Stalin savundu. Yeni bir kuruluş döneminden geçiliyordu. Ve bu dönem, sınıf ilişkilerinde yeni değişiklikler ve sınıf savaşımında sertleşmelere yol açıyordu. Oysa Buharin hep

NEP'le "**yaşamak**" istiyordu; Troçki NEP'i "**atlamak**" istiyordu.

Buharinci tez, ulusal ve uluslararası arenada gündeme gelen değişikliklere gözlerini kapıyordu. Ne yeni dönemeci, ne de bu dönemdeki değişiklikleri görmek istemiyordu. 1929, dünya ölçeğinde kapitalizmin ciddi bunalımla debelendiği yıldır. En ciddi bunalımı yaşamaktaydı kapitalizm. Sovyetler Birliği'nde ise bunalım yoktu. Dış ve iç koşulların zorunlu kıldığı yeni ve özgün, yeni ve canlı politikalar gündeme gelmişti. NEP, yeni bir dönemeci adımlamıştı. Buharin onda ısrar etmekte, Stalin'se, keskinleşen sınıf mücadelesiyle koşutluk halinde yeni bir atılım başlatmaktadır. Bu atılım, aygıtın da, emekçi yığınların da çıkarına denk düşmekteydi.

Neydi iç ve dış koşullar, bunları açıklayalım: Emperyalist kuşatma koşullarında, emperyalist saldırı tehlikesinin Sovyetlerin başında kara bulut gibi dolaşması. *Nepmanların* ve *Kulakların* artan gücünün sosyalist aygıt için tehlikeli boyutlara varması. NEP yıllarında gelişen serbest piyasa ilişkilerinin sanayi-tarım ilişkilerinde bir kopmaya varma-

sı. Ve de *Nepman ve Kulakların* yükselen gücünün kapitalizmin restorasyonu için önemli bir “geçiş halkası” oluşturması.

Tüm bu özgün koşullarda, yegâne politika, Stalin’in tezlerinde ifadesini buluyordu; onun “**Büyük Hamle**”sinde: Tarımın kolektivizasyonu ve sosyalist sanayileşme. Dolayısıyla, *kulakları* sınırlandırma politikasından, onları sınıf olarak tasfiye politikasına yönelmişti. Tüm ulusal ekonominin yeni baştan köklü bir sosyalist kuruluşu ile doğrultu belirlenmişti.

Stalin döneminde sosyalist kuruluş sürecine dair önce Troçki, Zinovyev, Kamanev cephesinden, sonra Buharin’den farklı tezler ileri sürüldü. Stalin tarafından bu “sol” ve sağ çizgilerin üstesinden gelindi. Bu çizgilerle mücadele sürecinde sosyalist kuruluş teorisi Stalin tarafından geliştirildi. Ve bu teori eşliğinde sosyalist kuruluşun zaferine (kesin zafer değil) ulaşıldı. Buna önderlik eden de Stalin’di.

Stalin’le uzun bir sosyalist inşa dönemi yaşandı; önemli deneyimler kazanıldı. Stalin Marks, Engels ve Lenin’den devraldığı Marksizmi, Troçki, Buharin, Zinovyev vb. “sol” ve sağ sapmacılara karşı, anti-Marksist-Leninistlere karşı kararlılıkla savundu ve onu gelişmenin yeni koşullarında, özellikle, başka katkıları bir yana, konumuzla bağlantılı alanlarda, komünizmin kuruluşu teorisi alanında, tek ülkede sosyalizmin zaferi alanında, sosyalizmin temel ekonomik yasası alanında geliştirdi ve eskiye oranla ona yeni şeyler kattı. Bu bağlantıda sosyalist

öğreti giderek zenginleşti.

Nedir ki, her şeyin yolunda gittiği söylenemezdi. “**Sosyalist sanayileşme ve tarımın kolektivizasyonu çizgisinin savunulmasında, sosyalist dönüşümde ve sosyalizmin inşasında kazanılan büyük başarılar**” Stalin’in muazzam önderliğine karşın, Stalin’de her şeyin yolunda gittiği söylenemezdi. “Sovyet halkına ve Sovyet Ordusuna, anti-faşist savaşın büyük zafer kazanmasını sağlayan zorlu ve çetin mücadelede” Stalin’in fevkalade önderliğine karşın, her şey yolunda gitmiyordu. “Dünyadaki ilk sosyalist devletin korunması ve pekiştirilmesi yolunda” verdiği kararlı mücadeleye karşın yolunda gitmeyen şeyler de vardı.

Sosyalist kuruluşun otuz yılına önderlik etti Stalin. Aynı zamanda Uluslararası Komünist Hareketin de önderiydi. Sovyet kıyı ve kentinde sosyalist dönüşüm ve sosyalist inşa sürecinde kat edilen büyük başarıların mimarıydı. Nedir ki, hiç bilinmeyen bir yolda tek başına ilerliyordu. Hiç pratik tecrübe yoktu. Ve üstelik sosyalizm ormanına giren ilk ülkedydi Sovyetler Birliği. Ormanın içine doğru yüründükçe ağaçlar sıklaşıyordu. Hiç bilinmeyen sorunlarla karşılaşılıyordu. Geri dönüş sorunlarında geçmişten kalan ve bilinen tek öğreti vardı: **Restorasyonu devrilen sömürücülerde arama.**

Daha 1928 yılında, yani üretim araçlarının henüz esas olarak toplumsallaştırılmadığı bir dönemde, yani henüz Nepmanlar ve Kulakların varlığı koşullarında, yani henüz bu tarım kapitalisti sınıfın ve tüc-

carların kapitalizmin restorasyonu için ara bir halka oluşturduğu bir mecrada, “SSCB Komünist Partisi İçinde Sağ Tehlike” başlıklı makalesinde şunları söyleyecekti: NEP koşullarında, durmadan ve geniş oranlarda kapitalizmi ve burjuvaziyi **doğurduğundan**, kapitalizmin yeniden dirilmesini **olanaklı** kılan koşullar vardır.

Aynı makalede şunları da söylüyordu: “Öyle durumlar olur ki; insan bir ağacı devirir, ama gücü yetmediğinden köklerini çıkarıp atamaz. Ülkemizde, kapitalizmin yeniden dirilme olanağı buradan geliyor.”

Gerі dönüş teorisi, eski sömürücü sınıflar bazında yol alıyordu. Ve bunun çok haklı nedenleri de vardı. 1919’daki Macar Sovyetlerinin yenilgisi olsun, çok daha önceki Komün yenilgisi olsun hep bu öğretiyi lehine tanıklığını sürdürmüştür. Teori pratikten süzülüp geldiğine ve döneminde yol gösterici işlevle pratiğe ışık tuttuğuna göre, bu öğretiden şüphe edilemezdi. Özgün koşullarda teorinin sınırlılığından, darlığından söz edilemezdi.

Gerі dönüşü eski sömürücü sınıflarda arayan (haklı olarak) teori, Sovyet kıyında ve kentinde kapitalist öğeler giderildikten, Nepmanlar ve Kulaklar tasfiye edildikten, tüm ulusal ekonomiye sosyalist sektör damgasını esas olarak bastıktan sonraki aşamaya vardığında topallıyordu.

Soru şuydu: Üretim araçları toplumsallaştıktan ve sosyalist ekonomi ülke ekonomisine esas olarak egemen olduktan sonra da geri dönüş mümkün mü?

Marks'tan Stalin'e uzanan teori zinciri, geleneksel teorik bilânçoyla bunu yanıtlıyordu. Bu teorik bilanço, alt edilener bağıntısında genel çerçeveyi çizdiği için, kuramlaşmış çizgi, ilerleyen sosyalist toplumun sorunlarını çözümlemede yeni ve canlı olanı ifadeye boşluklar doğuruyordu. Tarihi köklerinin de etkisiyle geçmişin geleneksel-teorik bilincinin gölgesi yaşayan sürecin üzerine öyle ağırlıkla çökmüştü ki, teoride gerçek bir atılım bu bazda âdeta zorlaşmıştı.

Dolayısıyla, Stalin 1930'ların ortalarından sonra, eski sömürücüler ortadan kaldırıldıktan sonra, kolhoz ve sovhoz sosyalist sektörlerinin tüm ulusal ekonomiye egemenliği koşullarında geri dönüşün iç kaynaklarını, iç odaklarını çözümlemede yeni ve canlı olanı geliştirememişti. Geleneksel teoriyle yetinilmiş, onun sınırlı, dar ve eksik yanları aşlamadı. Kaldı ki, bilinir ki Stalin, dünya ölçeğinde emperyalist savaş tehlikesinin somut bir gerçeklik olduğu ve esas akımın savaş olduğu otuzlu yılların ortalarından sonraki yıllarda geri dönüş tehlikesini dış emperyalist odaklarda aramıştı. Bunun haklı nedenleri de vardı. Ancak sıra iç kaynaklara gelince, geri dönüş teorisi yeterli ve köklü bir yanıtı bulamadan topallıyordu. Tıkanma başlamıştı. Mao'ya dek de bu böyle sürüp gidecekti.

Geri dönüşü, kapitalizmde, onun derinliklere uzanan köklerinde, küçük-meta üretiminde, her an, her saat durmaksızın kendiliğinden ve büyük çapta doğan burjuvazide ara-

yan öğretisi, sosyalist inşanın gelişen sürecine artık yanıt vermiyordu, veremezdi de. 1950'lerin başına dek bu böyle sürüp gitti.

21 Nisan 1952 yılında "Aleksandr İliç Notkin Yoldaşa Yanıt", 22 Mayıs 1952 yılında da "L. D. Yaroşenko Yoldaşa Yanıt" makalelerinde Stalin, sosyalist toplumun doğasına değin önemli noktalara değiniyordu. Şöyle diyordu: **Sosyalizm şartlarında üretici güçlerle üretim ilişkileri arasında genellikle uygunluk vardır; ya da esas olarak. Ancak bu toplumda da üretici güçlerle üretim ilişkileri arasında çelişki mevcuttur. Üretim ilişkileri, sosyalist toplumda da üretici güçlerin gerisinde kalırlar. Fakat süreç içinde uyumlu hale gelirler. Sosyalizmde de üretim ilişkilerinin değişmesinden yana olmayan atalet kuvvetleri mevcuttur.**

Ve de en önemlisi, eğer yönetici kurumlar doğru bir politika uygulamazlarsa, üretici güçlerle üretim ilişkileri arasındaki çelişkiler soysuzlaşır, toplumun üretici güçleri ile üretim ilişkileri arasında bir çatışma kaçınılmaz hale gelir. Üretim ilişkileri, üretici güçlerin sonraki gelişmesi için ağır bir engel olmak tehlikesiyle karşı karşıya kalırlar.

Özellikle, Yaroşenko ile polemğinde Stalin'in bu açıklamaları, sosyalist teori açısından üzerinden atlanacak gibi değildi. Ne var ki, Stalin bu teoriyi fazla geliştirmeye vakit bulamadan aramızdan ayrıldı.

Bu mektuplarında Stalin'in sosyalist toplumda da belli koşullarda ciddi sorunların çıkabileceği saptaması, üretici

güçler-üretim ilişkileri bazındaki çelişkinin uygun olmayan politikalar eşliğinde soysuzlaşarak patlamalara, çatışmaya, dalaşmalara temel oluşturabileceği gerçeğini çözümlemesi, geri dönüş sorunları ya da yenileme sorunları açısından altı çizilmesi gereken son derece önemli önermelerdi.

Stalin'in ölümüne yakın yıllarda bu gerçeği görüp, uyarılarda bulunması oldukça önemliydi; ancak yine de geri dönüş sorunlarının iç kaynaklarını saptamada yalnızca ipuçlarıydı, yalnızca rüşeym halindeki önemli fikirlerdi, ama temel fikirler değildi.

Stalin halkasına varıncaya dek de geri dönüş sorunlarında sosyalist öğretinin ulaştığı en son düzey de buydu. Yani geri dönüşün içten kaynaklanan doğasına hükmetmede darlık ve yetmezlik. Bu darlık ve yetmezlik esaslı yanıtını Mao'da alacaktı.

(III)

Mao'da teori, Marksizm-Leninizm'in ilkeleri üzerinde inşa edilmiştir. Mao, Marks, Engels, Lenin ve Stalin'in öğretilerinin sürdürücüsüdür. Kendinden önceki dört büyük öğretmenin ortaya koyduğu teoriyi, sınıf mücadelesinin yeni koşullarında, gelişmesinin yeni mecrasında, Marksizm-Leninizm'in ilkelerine dayanarak geliştirmiş ve Marksizm-Leninizm'in hazinesine, bu cephaneliğe yeni ve özgün silâhlar kazandırmıştır.

Başka silâhların yanında, öncelikle ve özellikle belirtilmesi gereken, proletarya diktatörlüğü altında devrimin devam ettirilmesi teorisi ve sosyalist toplumun doğasını adanmaklılı tahlili teorisi. Onun,

proletarya diktatörlüğü koşullarında devrimi kavrama ve sosyalist toplumda çelişkileri çözümlen öğretisi, Marksizm-Leninizm bilimini, Marksizm-Leninizm-Maoizm bilimi düzeyine ulaştırmada, tek olmasa da en başta gelen, en önemli, en temel öğretisidir. Denilebilir ki, MLM öğretisi bu teorik çözümlenmeyle özgünlük kazanmıştır.

Geri dönüş, sosyalizmde sınıflar ve sınıf mücadelesi sorunlarında Stalin'de toplumsal ve tarihi köklerin etkisi ve yeterli geri dönüş deneyiminin olmayışı yüzünden kısırlaşan öğretisi, Mao'da tüm üretkenliğiyle ortaya çıkmaktadır. Kapitalizmin restorasyonunun klâsik geleneksel teorisi (eski sömürücü sınıflar bazında), sosyalist inşanın sınırlılık ve darlıkları aşılacak ve teori Mao'da yeni bir ruha kavuşacaktı.

Mao, 1957'lerden itibaren Sovyetler Birliği, Doğu-Avrupa, Çin devrim pratikleri ve Stalin'den sonraki geri dönüş deneyimlerinden teorik sonuçlar çıkardı. Tarihsel bir geçiş dönemi olarak sosyalist toplum çok uzun bir aşamayı kapsar. Bu aşama boyunca, tüm bir sosyalizm döneminde sınıflar ve sınıf mücadelesi ortadan kalkmaz. Burjuvazi ile proletarya arasındaki sınıf mücadelesi devam eder. Kapitalist yol ile sosyalist yol arasında "kimin kimi" alt edeceği sorunu henüz karara bağlanamadan orta yerde durur. Marksizm'in mi, revizyonizmin mi üstte kalacağı sorusu da oldukça uzun bir süre karara bağlanamaz. Bu demektir ki, iki sınıf, iki yol, iki çizgi arasındaki mücadele bu geçiş döneminde,

proletarya diktatörlüğü koşullarında uzun süre devam eder ve hatta zaman zaman çok keskinleşerek devam eder. Dolayısıyla, geri dönüş tehlikesi, kapitalizmin geri getirilmesi tehlikesi bu dönem boyunca olduğu gibi var olmaya devam eder. **Bu tehlike, en başta ve esas olarak alt edilen sınıfların yeniden ayağa doğrulmasıyla değil, parti ve devlet organlarına nüfuz etmiş yeni burjuvaziden gelir.**

Mao, diyalektiğin mahir bir ustasıydı. Çelişki yasası bu ustanın elinde sosyalist toplumdaki çelişkileri çözümlenmenin anahtarı olarak işlev görüyordu. Şöyle diyordu: **Her türlü toplum ve kuşkusuz özellikle sınıflı toplum, çelişmelerle doludur. Bazıları, sosyalist toplumda da çelişmelerin "bulunabileceğini" söylüyorlar, ama ben meselenin bu şekilde konulmasının yanlış olduğunu düşünüyorum. Mesele sosyalist toplumda da çelişmelerin bulunabilmesi değil, sosyalist toplumun çelişmelerle dolu olmasıdır.**

1957 yılında dile getirilen bu görüşler önemli bir kilometre taşıydı. Karşıtların birliği her yerde vardır. Sosyalist toplum da karşıtların birliği durumudur. Mao'nun özgün ve yeni öğretisi, karşıtların birliği ya da başka bir ifadeyle çelişki yasasının sosyalist topluma uygulanmasıydı.

Şubat 1957'de "Halk İçindeki Çelişmelerin Doğru Ele Alınması Üzerine" adlı ünlü ve çok önemli makalesinde Mao, geleneksel teorik bilinçte gelişim ve değişime ulaşmayı temsil ediyordu. Teorinin ken-

di kendisini kısırlaştırdığı yerde, teoriyi yaşamın canlı gerçeği haline getirerek, yeni etmenlerin var ettiği yeni ve özel olana ulaşıyordu. Bu, darlık ve sınırlılığın aşılmasıydı.

Örneklerinin çeşitli oluntularıyla Çin tecrübesini özetleyen Mao, temel ve evrensel nitelik taşıyan teorinin belli-başlı çizgilerini şöyle açıklıyordu: **Çin'de mülkiyet sistemi bakımından sosyalist dönüşüm esas olarak tamamlandığı ve daha önceki devrimci dönemlere özgü, geniş çaplı ve fırtınalı kitlesel sınıf mücadelesi esas olarak sona erdiği halde, devrilmiş toprak ağası sınıfının ve komprador sınıfının kalıntıları hala vardır, burjuvazi hala vardır, küçük burjuvazinin yeniden kalıba dökülmesi ise henüz başlamıştır. Sınıf mücadelesi asla sona ermiş değildir. Proletarya ile burjuvazi arasındaki sınıf mücadelesi, çeşitli siyasi güçler arasındaki sınıf mücadelesi, proletarya ile burjuvazi arasında ideolojik alandaki sınıf mücadelesi uzun ve zorlu olmaya devam edecek ve hatta zaman zaman çok keskinleşecektir. Proletarya dünyayı kendi dünya görüşüne göre değiştirmeye çalışmaktadır, burjuvazi de öyle yapmaktadır. Bu açıdan sosyalizmin mi, kapitalizmin mi kazanacağı sorunu henüz gerçekten çözülmemiştir.**

Sosyalizmin doğanın ustaca bir tahlili

Sosyalizmde çelişmeleri öldürenleri O, sosyalist toplum çelişmelerle doludur sözleriyle yanıtlıyordu. Yeni top-

lumu dalgasız deniz görenlere O, karşıtların birliğinin ikiliği ile yanıt veriyordu. Sosyalizmi antagonizmadan bağışık düşünenleri O, proletarya-burjuvazi uzlaşmaz karşıtlığı ile şaşkına çeviriyordu. Böylece Mao, proletarya diktatörlüğü altında devrimi devam ettirmek gerektiğini ısrarla öne çıkartıyordu. Çin, Sovyet ve Doğu Avrupa proletarya diktatörlüğü deneyimleri onu bu teze ulaştırmıştı.

Lenin, yıllarca önce belirtmişti ki, proletarya diktatörlüğü, sınıf mücadelesinin sona ermesi değil, onun yeni biçimler altında sürdürülmesidir. Tüm ulusal ekonomiye sosyalist ekonomi esas olarak çehresini kazandırdıktan sonra da, bu böyledir. Tüm bir tarihsel geçiş dönemi boyunca proletaryanın devrimci diktatörlüğünün gerekliliği, aslolan şeydir. Başka şeylerin yanında siyasi, ideolojik, kültürel vb. alanlarda burjuvazi proletarya karşısında “yıkıcı bir güç” olarak, kendini yerinde duymayan bir güç olarak, “**bütünlük**” içinde “**kendi erksizliğini**” görür. Her fırsatta ve bütün gücüyle kapitalizmi geri getirmeye çalışan güç olarak proletaryanın karşısında yerini alır.

Kapitalizm ile sosyalizm arasındaki mücadele, tüm bir geçiş dönemi boyunca hüküm sürer. Devrimi, proletarya diktatörlüğü altında sürdürmek geçiş döneminin ana görevidir. Bunun içindir ki, Mao, Çin tecrübesini özetleyerek şu yargılara varır: **Ülkemizde sosyalizm ile kapitalizm arasındaki ideolojik mücadelede kimin kazanacağı oldukça uzun bir süre içinde ortaya çıkacaktır. Çünkü burjuva-**

zinin ve eski toplumdan gelen aydınların etkisi, onların sınıf ideolojisini oluşturan da bu etkidir, ülkemizde daha uzun bir süre varlığını sürdürecektir. Eğer bu yeterince kavranmazsa ya da hiç kavranmazsa en ağır hatalar işlenir ve ideolojik alanda mücadele vermenin gerekliliği göz ardı edilir.

1957 Ekiminde, “Devrimi İleri Götüren Faal Unsurlar Olun” başlıklı makalesinde, üretim araçlarının esas olarak toplumsallaştırılmasından sonra da proletarya ile burjuvazi, sosyalist yol ile kapitalist yol arasındaki çelişmeyi Çin toplumunun baş çelişmesi olarak ele alır. Öyle üzerinden atılarak geçilecek bir formülasyon değildir bu. Üretim araçlarının mülkiyeti alanındaki iktisadi devrimden sonra böyle bir sonuca ulaşmak, Marksist bilimin o ana dek ulaştığı teorik düzeyi aşmak, sınırlılık, eksiklik ve darlığın üstesinden gelmek demektir. Aynı makalede Mao, “o halde, şimdi baş çelişme nedir?” diye soruyordu. Şimdi –diyordu Mao- mızrağın ucunu burjuvaziye yöneltmiş olan sosyalist devrimi sürdürüyoruz ve bu devrim aynı zamanda bireysel üretim sistemini dönüştürme, yani kooperatifleşmeyi gerçekleştirme hedefini gütmektedir; dolayısıyla baş çelişme sosyalizm ile kapitalizm arasında, kolektifleşmeyle bireycilik arasında ya da en özlü ifadesiyle sosyalist yol ile kapitalist yol arasındadır.

“1957 Yazındaki Durum” başlıklı üç ay önceki makalesinde de aynı şeyleri şöyle ifade etmişti: **Şehirlerde olduğu gibi köylük bölgelerde de**

mücadele hala iki yol arasındaki, sosyalizm ile kapitalizm arasındaki bir mücadeledir. Bu mücadelede kesin zafer kazanmak çok uzun zaman alacaktır. Bu, bütün geçiş döneminin görevidir.

Böylece sosyalizm döneminin görevleri, Mao’nun bu zengin tahlilleriyle çözümleme gücüne kavuşuyordu. Sosyalizmde sınıflar ve sınıf mücadelesi apaçık netleşiyor, proletarya diktatörlüğü teorisi gelişmenin yeni koşullarında gelişerek eksiksiz tamamlanışa doğru yol alıyordu.

En başta ve her şeyden önce sosyalist toplumun doğasına varmada karşıtların birliği yasası esas alınmalıdır. Eğer diyalektik materyalizm kavranmazsa, ya da yeterince kavranmazsa eşyanın özüne, hareketin biçimlerine nüfuz etmede eksiklik ve darlıktan kaçınılamaz. Hatalar hataları izler. **Sosyalist toplum da karşıtların birliğidir.** Karşıtların “birliğinin ikiliği” bu toplumda da vardır. Doğa, toplum ve insan düşüncesinde kendisini bütün gücüyle hissettiren karşıtlık, çelişme, bu topluma da yön vermede aslolandır; devindiricidir, hareket ettiricidir, değişme ve gelişmenin köküdür.

Nedir çelişki? **Karşıt yönlerin hareketi.** Sosyalist toplum hareketsiz değildir. Dolayısıyla çelişkilerle içiçedir. İki tür çelişme ile içiçedir bu toplum. Birincisi, halk içindeki çelişmeler; ikincisi, halk ile düşman arasındaki çelişmeler. Birinci tür çelişme grubunda pek problem yok. Esas olarak kavranmayan, görülemeyen, görülme istenmeyen ikinci tür çelişme alanıdır. İşte Mao, bu alanı keşfetmiş ve sosyalist

toplumun çelişmelerle dolu olduğunu adamakıllı çözümlenmiştir. Günümüzdeki altüst oluşlar, modern-revizyonizmin sefaleti ve bunalımı altında ezilerek klâsik kapitalizme evirilişi de ancak Mao'nun bu teorisi ve çözümlenmeleriyle açıklanabilmektedir.

Sosyalist toplumun tekdüzeliğine Mao, olanca gücüyle yüklendi. Kökleri tarihin derinliklerine uzanan ve toplumsal kökleriyle bu teoriyi kapı dışarı etti. Sosyalizmde sınıflar vardır, burjuvazi sınıfı vardır; sınıf mücadelesi eskisinden yalnızca **biçimde** farklıdır. Sosyalist yol ile kapitalist yol arasındaki, geri gelmeye çabalayan kapitalizmin güçleriyle buna karşı duran sosyalizmin güçleri arasındaki mücadele kaçınılmazdır.

Üretim araçlarının mülkiyeti alanındaki iktisâdi devrim tek başına yeterli değildir. Esaslı bir sosyalist devrim üç alanda birden verilmelidir: iktisat, siyaset, ideoloji.

Bundan ne anlaşılmalıdır?

Sosyalizmin, kapitalizm ile komünizm arasında ara bir halka olduğu kavranırsa, Mao'nun yargılarının önemi ve anlamı daha iyi anlaşılır. Yinelemek gerekirse, sosyalizm, sınıflı toplumdan sınıfsız topluma geçişte tarihsel geçiş dönemi olarak sosyalizm, kapitalizm ile komünizmin özelliklerini, unsurlarını, parçalarını içiçe barındıran bir toplumdur. Komünizme ulaşmada bir köprüdür sosyalizm. Geride, bir ayağı ile kapitalizmin top-rağına, ileride, bir ayağı ile komünizmin toprağına basarak ilerleyen bir toplumdur. Yalnızca iktisâdi değil, siyasi ve

ideolojik cephelerde de böyledir. Geçiş döneminin tümünde burjuvazinin ideolojik etkisi ve siyasal cebelleşmesi doludizgin yol alacaktır.

Sınıflar ve sınıf mücadelesi var olmaya devam ettiğine, kapitalizm ile sosyalizm arasındaki mücadele kıyasıya sürüp gitmeye devam ettiğine göre, sosyalist devrim eksiksizce sürdürülmelidir.

Üretim araçları toplumsallaştırıldıktan, tüm halkın ve kolektifin mülkiyetine geçildikten sonra da, yani tüm ulusal ekonomiye sosyalizmin bu iki sektörü egemen olduktan sonra da sınıflar, burjuvazi ve sınıf mücadelesi var olmaya devam edecektir. İktisâdi plândaki bu devrim tek başına zaferi sağlamaz. Dünya görüşü sorunu muzaffer bir sonuca henüz bağlanamaz. İki sınıf, iki yol, iki çizgi arasındaki mücadele orta yerde durmaktadır. Dolayısıyla, proletarya ile burjuvazi, sosyalist yol ile kapitalist yol, Marksizm ile revizyonizm arasındaki mücadele karara henüz bağlanamaz. Kimin kimi yeneceği sorusunu sonuca bağlamak için çok uzun bir süre gereklidir. Bu demektir ki, iktisâdi bazdaki devrim diğer alanlarda da sürdürülmelidir. Temelli bir sosyalist devrim mızrağı üç alanı hedeflemelidir. Sosyalist devrimin muzaffer bir şekilde ilerleyişi iktisâdi, siyasî ve ideolojik cephelerdeki esaslı bir mücadeleden geçmelidir.

Mao, teoriyi gençleştirmiş, dirileştirmişti.

İki sınıf, iki yol, iki çizgi arasındaki mücadelenin ateş hattı komünist partisinin içiydi. Mücadele asıl bu alanda veriliyordu. Parti ve devlet ay-

gıtında sürekli yeni burjuvazi ortaya çıkıyordu. Ve bu burjuvazi, devrilmiş ama tümüyle yok edilmemiş eski burjuva unsurlarla birlikte, restorasyondan yana tüm güçlerle ittifak halinde sosyalizmin güçlerini hedefler. Yönetici organlara siperlenmiş eski mevki sahipleri, komünist partisinin göbeğine yerleşmiş eski otorite sahipleri, daha alt organlardaki burjuva unsurlarla tam bir bütünlük içinde sosyalizme saldırırlar. Leninizm'in örtüsü altındaki bu saldırılar özellikle tehlike arz etmektedir.

Bu demektir ki, "kimin kazanacağı" sorunu henüz karara bağlanamazdı. Zira yeni burjuvazi komünist gözlüklerini kullanarak iktisadi, kültürel, eğitim alanlarına bin bir yolu deneyerek sızar. Bu yolla iktidarı ele geçirmek için en sert direniş örnekleri sergilemekten çekinmez. Proleter dünya görüşüne karşı burjuva dünya görüşünü devlet ve parti organlarında, kitle örgütlerinde yaymaya ve düşüncelerde burjuva dünya görüşü lehinde tahribat yaratmaya çalışır. Ve komünist partisinin içi Marksizm ile revizyonizm arasında kaçınılmaz bir mücadeleye sahne olur. Bu mücadele, bazen açık, bazen örtülü, bazen sert, bazen yumuşak ama tüm tarihsel geçiş dönemi boyunca çeşitli biçimler altında sürüp gider.

Bu demektir ki, sosyalist devrimi sonuna dek sürdürmek elzemdir. Proletarya diktatörlüğü altında devrimi temelli bir biçimde devam ettirmek aslolanıdır. Sosyalist devrimi iktisâdi, siyasi, ideolojik, kültürel cephelerde sonuna dek götürmek gereklidir. Üretim araçları üzerindeki sosya-

list dönüşümün esas olarak tamamlanmasından sonra da bu böyledir. Her alanda sosyalist yolcularla kapitalist yolcular cephe cepheyedir. Barikatın iki yakası arasında kaçınılmaz mücadele, Marksizm ile revizyonizmin kıyasıya cebelleşmesi uzun, çok uzun bir süre devam eder. Bunun için birkaç kuşak değil, kuşaklar gereklidir.

Proletarya diktatörlüğü teorisi, Mao'yla zenginleşerek gelişmişti. Bu gelişme 1966 yılında başlayan Büyük Proleter Kültür Devrimiyle tepenoktasına ulaşmıştı. Bu devrim, Marksizm ile revizyonizm, proletarya ile burjuvazi, sosyalist yol ile kapitalist yolcular arasındaki mücadelenin doruğuydu. Odak nokta "dünya görüşü" sorunuydu. Bu devrim, sınıf mücadelesinde en zorlu, en çetin, en yüksek şekli ifade ediyordu. Mao'nun "merkezi karargâhı bombalayın!" çağrısı uyarınca devrimci kitlelerin aşağıdan gelen dolaysız girişkenliğiyle yaşam bulmuştu BPKD. O ana dek eşine rastlanmadık, eşsiz önem ve büyüklükteydi. Mao, devrimci kitlelere başvuruyor ve KP'ye çöreklenmiş kapitalist yolu tutmuş burjuva yolcuları, tabanın isyankâr ayağa doğruluğu hareketiyle ezmeye çalışıyordu.

Mao'nun bu büyük devrimi ve devrim sürecinde giderek olgunlaşan proletarya diktatörlüğü öğretisi çoğu kesimin "nefretini" üzerine çekti. Hoca da bu kesime dâhildi. Çatışmalı, çelişmeli, burjuvalı sosyalizm Hoca'yı sıkıyordu; onun tekdüze çizgisine başkaldırıyor ifade ediyordu.

Proletarya diktatörlüğünün

kurulması, üretim araçlarının mülkiyetinin toplumsallaştırılması, ulusal ekonomiye sosyalist ekonominin egemen olması koşullarında da sosyalizmin kapitalizmin geleneklerinden, alışkanlıklarından, izlerinden bütünüyle bağışık olduğu düşünülmemelidir.

Kafa emeği ile kol emeği, şehir ile kır, işçiler ile köylüler arasındaki çelişkilerin, sosyalist dönüşümün mülkiyet alanında tamamlanmasından sonra da hüküm sürdüğü unutulmamalıdır. Ayrıca meta üretimi ve değer yasası da henüz ortadan kaldırılmamıştır. Meta üretimi daha uzunca bir süre de varlığını sürdürecektir. Değer yasası da zorunlu olarak var olacaktır. Burjuva hukuku hala geçerlidir. Bölüşüm, burjuva hukuku çerçevesinde işlem görmektedir; değişim de öyle.

(IV)

Geri dönüşün sorunlarına değinirken, bu dönüşümün iç kaynaklarını saptamada "**üretim ilişkileri**" alanını incelemek sorunun can alıcı noktasıdır.

Üç öğeyi içerir üretim ilişkileri: Mülkiyet, üretken emek sürecinde insanlar arasındaki ilişkiler ve metaların dağılımı.

İlk olarak, mülkiyet alanını ele alalım.

Üretim araçları üzerindeki özel mülkiyetin yerini toplumsal mülkiyete terk etmesi sosyalist kuruluş süreci açısından oldukça tayin edicidir. Ne var ki, mülkiyet alanındaki bu nitel adımla, mülkiyet sorununun tamamıyla çözümlendiği anlamı çıkarılamaz. Bu, iki bakımdan böyledir. Birincisi, özel mülkiyetin yerine geçen toplumsal mülkiyetin birbirin-

den farklılık taşıyan "ileri ve geri", iki biçimde uygulanıyor oluşu. İkincisi, proletarya ve emekçiler katının, mülkiyetin kendisine "hükmedip etmediğidir."

Toplumsal mülkiyet iki biçimdedir. İleri biçimiyle tüm halkın mülkiyeti (ya da kamu mülkiyeti), geri biçimiyle kolektif mülkiyet (ya da kooperatif mülkiyeti). Her iki mülkiyet biçimi de sosyalist niteliktedir; sosyalizmin iki üretim sektörüdür. Tüm halkın mülkiyeti, proleter devletin mülkiyetidir; üretim araçları, ürünler vb. tüm kamunun ortak malıdır bu sektörde. Kolektif mülkiyet, devletin, yani tüm halkın mülkiyeti değildir. Bu sektörde üretim araçları devletin malı olduğu halde, ürünler devletin değil, kolektifin, yani kooperatifin malıdır. Kolektif, ürünü kendi malı olarak tek başına kullanır. Dolayısıyla, tüm halkın mülkiyeti ile kolektifin mülkiyeti arasında, bu iki üretim sektörü arasında farklılık vardır. Dahası, kolektif mülkiyet tüm halkın mülkiyetinden daha geri bir biçimi temsil eder.

Kooperatif ürettiği ürünü devlete meta olarak verir, karşılığında gereksindiği metayı alır. Kısmi bireysel ekonomiyi bir yana koyarak konuşsak bile sosyalizmin iki sektörü bazında, Stalin'in "Sosyalizmin Ekonomik Sorunları"nda açık saptadığı gibi, **meta üretimi** ve **meta dolaşımı** hala vardır. Ancak bu, proletarya diktatörlüğü koşullarında ekonominin yararlı bir unsuru olarak işlev görmektedir.

Çubuğun ucu komünizme yönelmiştir. Geri olan kolektif mülkiyet biçimi, ileri olan tüm

halkın mülkiyetine dönüşecektir. Süreç, bu yönde gelişmektedir. Ne var ki, bireysel mülkiyetin kolektif mülkiyete, onun da tüm halkın mülkiyetine doğru ilerlemesi uzun bir süreçtir. Kolektif mülkiyet tüm halkın mülkiyetine dönüşmediği sürece kolektif köylülük bireysel köylülüğün arda kalan küçük üreticilere özgü özelliklerinin bazılarını daha uzunca süre koruyacaktır.

Bu demektir ki, sosyalist mülkiyet ileri ve geri iki biçimini koruduğu sürece, yönelim tüm halkın mülkiyetine doğru olmasına karşın, nesnel olarak kapitalizme doğru kendiliğinden bir eğilimin kolektif mülkiyetin gözeneklerinden uç vermesi ve bu alanın restorasyon için bir sıçrama alanı işlevi görmesi kaçınılmazdır. İsrarla tekrarlanan bir mücadeleyle kolektif köylülüğün kalıba dökülmesi ve bu alandaki mülkiyetin kamu mülkiyetine dönüştürülmesi ile ancak bu işin üstesinden gelinebilir.

Toplumsal mülkiyete proletarya ve emekçiler cephesinin hükmetme sorununa gelince. Üretim araçları üzerinde özel mülkiyetin yerini toplumsal mülkiyete terk etmesi mülkiyet alanında bir devrim, bir nitel adımdır. Ne var ki, bununla mülkiyet sorunu tüm yanlarıyla halledilmiş olmaz. Toplumsal mülkiyete gerçek karakterini kazandıran şey, proletarya ve emekçiler katının bu mülkiyete hükmetmesidir. Eğer emekçiler üretim araçlarını gerçek anlamda, bizzat denetleyemiyorlarsa, bu araçlar proletaryanın gözetim ve denetiminden uzaksa, bu

demektir ki, toplumsal mülkiyet, biçimsel hukuki bir kavramdan başka bir şeyi ifade etmez. Üretim araçları üzerinde söz ve karar sahibi olamayınca emekçiler kesiti, ürünün bölüşümü ve kullanımı üzerinde de karar sahibi olamaz. S. Birliği ve diğer geri dönüş deneyimleri tanıtlamıştır ki, proletaryayı üretim araçlarının denetiminden uzak tutan bir mekanizma toplumsal mülkiyet örtüsü altında bu araçları, bu kamu mülkiyetinin belli bir sınıfın çıkarına kullanma gelmiştir.

Mao, halk mülkiyetinin

kendisinin de değişim ve gelişim gösterdiğini çözümler. Kadroların aşağı düzeylere transferi sistemi, değişik düzeylerde yönetim, teşebbüslerde özerklik hakkı önermeleriyle Mao, halk mülkiyetinin kendisinin nasıl değiştiğini analizden geçirir. Halk mülkiyetindeki teşebbüslerin farklı şekillerdeki yönetimini Çin tecrübesiyle açıklığa kavuşturur. Merkez, merkezin daha altındaki eyaletler, belediyeler, özerk bölgeler tarafından yönetilen halk mülkiyeti teşeb-

büslerinin gelişmesini özellikle halk komünleri deneyimine dayanarak çözümler. Nedir ki, Mao, şunu da ilâve eder ki, ister merkez, ister yerel tarafından yönetilsinler, teşebbüslerin tümü, a) birleşik yönetim altındadırlar; b) özgül özerk haklar tasarruf ederler.

İkinci olarak üretim ilişkilerinin emek sürecinde insanlar arasındaki ilişkiler alanı sorunu ve de metaların dağılımı sorunu.

“Dağılım” ve “değişim” ilişkileri, geri dönüşe kaynaklık eden temeli sosyalizm süresince varlaştırmaktan geri kalmaz. Özel mülkiyetin yerine toplumsal mülkiyetin geçmesiyle, dağılım ve değişim alanında metaların değişiminden ürünlerin değişimine, değişim değerinden kullanım değerine, “emeğe göre” dağılımdan “ihtiyaca göre” dağılıma doğru en kesin adım atılmıştır. Fakat sürecin henüz başlangıcıdır. Dağılım ve değişim ilişkileri süreci tamamlanmış değildir.

Dağılım ve değişim ilişkilerinin rayına oturtulmasında, mülkiyet alanındaki devrim temeldir. Mülkiyet bazındaki sosyalist dönüşümle bu ilişkilerin eksiksiz bir tamamlanışa ulaştığı söylenebilir. Bu alanda uzun, oldukça uzun bir yol alınması gereklidir.

Komünizmin ilk evresi olarak sosyalizm, burjuva haktan da bağımsız düşünülemez. Sosyalizmde de meta üretimi, meta dolaşımı, değer yasası hala yürürlüktedir. Komünizmin bu ilk aşamasını bunlar-

dan yalıtık düşünemeyiz. Evet, bunlar burjuva kategorilerdir, ama ilk elden ortadan kaldırılamazlar.

Dağılım ilişkilerini ele alalım.

“Emeğe göre” dağılım mı, “ihtiyaca göre” dağılım mı? Sosyalizmde “emeğe göre”, komünizmde “ihtiyaca göre” dağılım olacaktır. Dolayısıyla, sosyalizmde, dağılım emeğe göre ilkesi eşliğinde işlem gördüğüne göre, burjuva hukuku hala geçerlidir. Toplumun bireyi topluma sunmuş olduğu emek miktarını, toplumdan başka bir biçimde geri alır. “Birey olarak üretici (gerekli indirimler yapıldıktan sonra), topluma vermiş olduğunun tam karşılığını alır.” Demek ki, emeğe göre paylaşım vardır. Aynı paylaşım kapitalizmde de var. Fark şu: Üretim araçlarının toplumsallaştırılmasıyla özel mülkiyet sahipliği yıkılmış ve artı-değer ortadan kalkmıştır. Dağılımda burjuvazinin artı-değeri dışında geri kalan ilişkide burjuva hak egemendir. Tüketim maddeleri emeğe göre dağıtılmaktadır.

Bu demektir ki, dağılım ilişkilerinde henüz burjuva sınırları aşılamamıştır. Ve sosyalist toplum bu sınırları bir darbede de ortadan kaldıramaz. **“Uzun ve sancılı bir doğumdan sonra kapitalist toplumdan çıkıp geldiği şekli ile komünist toplumun birinci evresinde”** sosyalizmdeki devlet “burjuvazisiz burjuva devlettir” bir bakıma. Bu en iyi kendini dağılım ve değişim ilişkilerinde göstermektedir.

Dağılımda herkes “emeğe göre” işlem gördüğüne göre, burada bir eşit hak vardır. Fakat Marks’ın sözleriyle, **“bu,**

özünde, her hak gibi eşitsizliğe dayanan bir haktır.” Öyleyse dağılım alanında geri dönüşün kaynakları sosyalizmde henüz ortadan kaldırılamaz. Toplum emeğe göre ilkesinden ihtiyaca göre ilkesine doğru bir gelişim süreci yaşamaktadır. Ancak bu geleceğin sorunudur. Stalin’in sözleriyle, birini adım adım kısıp diğerini adım adım geliştirme.

Değişim ilişkilerini inceleysek.

Sosyalist sürecin yönelimi şu: Metallerin değişiminden ürünlerin değişimine, değişim değerinden kullanım değerine. Nedir ki bu bir çırpıda gerçekleştirilemez. Dağılımda “ihtiyaca göre” ilkesinin henüz uygulanamıyor oluşu, henüz bu düzeyin yakalanamamış olması, satın alma ve satış yoluyla değişimi zorunlu kılmaktadır. Meta üretiminin hala varlığını sürdürdüğü koşullarda bundan kaçınılamaz.

Sosyalist üretimin iki biçimi var. Devletin, yani tüm halkın, yani kamunun ve kolektifin, yani kooperatif mülkiyeti. Kooperatifler kent ile olan ekonomik ilişkilerinde, metallerin alışverişinde, satma ve satın almada meta-para ilişkisi alanı içinde hareket ederler. Devlete ürünlerini meta olarak vermek isterler ve bunun karşılığında ihtiyacı olan metalleri satın alırlar. Kolektifin mülkiyeti ulusal mülkiyet düzeyine çıkmadığı sürece de, Stalin’in son büyük yapıtında ayrıntılı bir biçimde çözümlediği gibi, meta dolaşımı, köyle kent arasında kendi “para ekonomisi” ile birlikte kabul edilebilir bir ilişki olarak varlığını sürdürecektir. Komünizmin ilk evresinde bu gerekli ve kaçınılmaz

bir değişim ilişkisidir. Meta değişimi yerini ürün değişimine kademeli aşamalarla bıraktıktan sonradır ki, **“merkezi iktidar, ya da başka herhangi merkezi toplumsal ekonomik (örgüt), toplumsal üretimin bütün ürünlerini toplumun yararına”** kullanabilir hale gelir.

Sosyalizm süreci ilerledikçe bu güzergâhta meta dolaşımı alanı adım adım kısılacak, ürün değişimi alanı ise adım adım genişleyecektir.

Bu demektir ki, değişim ilişkileri alanında da komünizm doğru gelişen bir süreç yaşanmasına karşın, meta üretimi, meta dolaşımı ve bu dolaşımın kendine özgü alandaki **“para ekonomisi”** ilişkisi süreci kendi anti-teziyle eyerlenmiştir. Karşıtların birliğinin ikiliği bu alanda da hüküm sürer.

Dolayısıyla, süreci tersine çevirebilecek ekonomik temel hala tasfiye edilememiştir tümüyle. Bu temel, burjuvazi için yeniden ayağa doğrulmanın, kapitalist yolu tutan burjuva yolcular için güç almanın kaynağı olarak işlev görebilecektir.

Üretim ilişkileri alanı, mülkiyet ögesiyle, dağılım ve değişim ilişkileri öğeleriyle yeni burjuvazinin gücünü aldığı dayanak alanıdır. Böyle olduğu içindir ki, Mao, bu alanı tahlilde özellikle yoğunlaşmış, çubuğun ucunu tersine bükebilecek koşullara karşı dalgakıranlar oluşturmuştur.

Çin tecrübesini özetleyen Mao teorisi şu noktalarda zenginleştirerek geliştirmiştir:

Mao, üretim ilişkileri alanında mülkiyet sistemi sorunu çözümlendikten, yani kentte

ve kırdaki üretim araçlarının toplumsal mülkiyeti kurulduktan sonra, çözülebilecek en önemli şeyin **yönetim sorunu** olduğunu açıklar. Bununla ne anlatılmak istenmektedir? Şu: gerek tüm halkın ve gerekse kolektifin mülkiyeti altındaki teşebbüslerin nasıl yönetildiği. Bu, diyor Mao, “verilmiş mülkiyet sistemindeki insanlar arası ilişkiler sorunu ile aynıdır.”

Komünizme doğru ilerleyen sosyalizm sürecinde, üretim araçları üzerindeki özel mülkiyetin kaldırılmasıyla başlayan belli bir aşamadan sonra, mülkiyet alanındaki değişiklikler belli bir zaman diliminde sınırlı olmasına karşın, **“üretken emek sürecinde insanlar arasındaki ilişkiler, tam tersine, durmaksızın bir değişim içinde olabilirler.”** Çin devrim deneyiminden, sosyalist kuruluş deneyiminden teorik sonuçlar çıkaran Mao, şöyle sürdürüyor: Tüm halkın mülkiyetindeki teşebbüsler için, bunların yönetimi için bir dizi yaklaşım benimzedik.

Bunları sıralarsak:

a)Yoğun önderlikle kitle hareketinin harmanlanan bileşimi,

b)Parti önderleri, kitleler ve teknik kesimin bileşimi,

c)Üretime katılan kadrolar, yönetime katılan işçiler,

d)Yönetim ilişkisinde sürekli değişen kurumsal pratikler ve sürekli değişen mantıksız kurallar.

Bu yaklaşımlar dizisi yabana atılacak gibi değil. Örneğin, **“iki katılım”** ilkesi, yani yönetimin üretken emeğe, işçilerin yönetime katılması, ayrıca yine **“üç bileşim”** ilkesi, yani

kadro, işçi ve teknisyenlerin çabalarının bileşimi, bürokratismi alt etmede, kitlelerle bütünleşmede önemli kilometre taşlarıdır. Üst kademedekilerin, partili kadroların kol emeği ile üretken emek sürecine katılmaları, yani fabrikalarda, inşaatlarda ve köylerde domuz ahırlarında çalışmaları, yozlaşmayı, bürokratlaşmayı önlemede sosyalist inşa sürecini geliştirmede önemli yöntemlerdir. Bıktırıcı kurallar, ilerletmeyen pratikler açısından da durum budur.

Proletarya ve emekçiler katının söz ve karar sahibi olmasında, iktidarı gerçek anlamıyla fethetmesinde ve ona fiili sahipliğinde Mao'nun sunduğu tablo, eşitsizlikleri, haksızlıkları gidermede, emekçi iktidarını gerçek anlamda her yanıyla sağlamada, döne döne devrimcileştirmede, ısrarla yeneden kalıba dökülmede zengin bir fikirler arenasıdır.

Bu zengin tabloda her şeyden önce, geri dönüş tehlikesini önlemede, muazzam bir canlı ve yeni öğretiler bütünlüğü vardır. Bu demektir ki, teori, Mao'yla yeni ve ileri bir atılıma geçmişti. Mao'nun katkısına dayanmadan geri dönüş sorununun doğasına vakıf olunamaz.

Mao, yeni burjuvazinin, gücünü üretim ilişkilerinden aldığını berrakça saptadığı içindir ki, bu alan üzerinde oldukça yoğunlaşmış, gelişmenin yeni koşulları, sınıf mücadelesinin yeni koşullarında günümüzde hala tüm canlılığını koruyan teoriyi inşa edebilmiştir.

Kısaca, üretim araçları mülkiyetinin toplumsallaştırılmasından sonra da;

1-Meta üretimi, meta dolaşımı ve kolektifin kentle ekonomik ilişkilerinde kendine özgü “para ekonomisinin” hali var oluşu,

2-Bu varoluşun küçük burjuva ortamı sürekli canlı tutuyor olması,

3-Bu canlılığın kendiliğinden yeni kapitalist öğeleri ürettiği olması,

4-Üretim ilişkileri alanının mülkiyet, ilişkiler ve dağılım öğelerinde sosyalist kuruluş sürecinin kendi karşıtıyla birlikte, süreci tersine dönderebilecek öğelerle iç içe bulunuyor oluşu,

5-Dağılım bazında “ihtiyaca” değil, “emeğe göre” ilişkisinin uygulanıyor oluşu,

6-Dağılım ilişkileri sürecinin hala “burjuva hukuku” eşliğinde işliyor olması,

7-İşçiler ile köylüler, kol emeği ile kafa emeği, şehir ile köy arasında hala çelişkilerin olması, sosyalist süreci tersine çevirebilecek iç kaynaklar olarak işlev görürler.

Bu demektir ki, ekonomik alanda yapılan sosyalist devrim karşıtı (üretim araçlarının sosyalist mülkiyeti açısından), geri dönüşün, kapitalizmin restorasyonunun ekonomik temeli hala tümüyle ortadan kaldırılmış değildir.

Ayrıca bu temelin dış cephesi de vardır. Uluslararası kapitalizmin ablukası, emperyalist müdahaleler ve müdahale tehditleri, emperyalist patentli yıkıcı faaliyetler yani emperyalist baskı çok önemli dış etkenlerdir.

İç ve dış etkenin sonucu olarak parti ve devlet aygıtında ve bu organların en tepe noktalarında siyasi bakımdan yozlaşmış, ideolojik açıdan

yolundan çıkmış kapitalist yolu tutan yeni burjuva yolcular sürekli olarak ortaya çıkarlar. Siyasal zeminde sınıf mücadelesi asıl halkadır, aslolandır. Bu, uzun sürelidir, dolambaçlı ve zikzaklarla dolu bir mücadeledir. Asla durdurulamaz. İki sınıf (proletarya-burjuvazi), iki yol (sosyalist yol-kapitalist yol), iki çizgi (Marksizm-revizyonizm) arasında ısrarla yinelenen bir mücadele, muharebe arenasıdır sosyalizm. Anlaşılır ki bundan şu çıkar: Proletarya diktatörlüğü altında devrimi devam ettirmek temeldir. Aslanan devrimi ilerletmek, proletarya diktatörlüğü sağlamlaştırmak ve burjuvazi üzerinde topyekün diktatörlük uygulamaktır.

3. Mao önderliğinde ÇKP tarafından geliştirilen muazzam muharebe sürecinin Modern Revizyonizme vurduğu ağır pranga

Kimi çevrelerce “Pekin-Moskova çatışması”, kimilerince “SBKP-ÇKP çekişmesi” olarak gösterilen ve özünü revizyonizm ile Marksizm arasındaki çatışmanın oluşturduğu mücadelenin 50. yılındayız.

Bu mücadelede Mao önderliğindeki ÇKP Marksizm’i, Kruşçev önderliğindeki SBKP yönetimi ise revizyonizmi temsil ediyordu. 1956 yılındaki 20. Kongreden itibaren adım adım geliştirilen, ancak 1957 Moskova Deklârasyonu ve 1960 Bildirgesi sürecinde yoğun tartışmalara da neden olan revizyonizm, 1961 Ekimindeki 22. Kongrede artık “sistemleşmiş” revizyonizm olarak UKH’in içinde temizlenmesi gereken virüstü.

Hiç kuşkusuz ki, Stalin’in ölümünden birkaç yıl sonra yapılan SBKP 20. Kongresi bir dönüm noktası olmuştu. Ve bu Kongrede Marksizm-Leninizm hedef alan görüşler ve özellikle de gizli oturumda Stalin’e yöneltilen ağır saldırı ve hayâsızca iftiralar UKH içindeki bölünmenin ilk işaretleriydi. Özellikle 20. Kongrede Stalin’in tamamen inkâr edilmesinden sonra, yıl 1961’i gösterdiğinde, yani 22. Kongrede Stalin’e yöneltilen çirkin saldırılar ve Stalin’in kişiliğinde Marksizm-Leninizm’in açıktan inkârı en üst boyuta ulaştı. Bu süreç, UKH içindeki saflaşmaları giderek netleştirmiş ve bu saflaşmada ÇKP, AEP gibi partiler modern re-

vizyonizme karşı M-L’i savunmuş ve özellikle Mao Zedung önderlikli ÇKP, modern revizyonizmle göğüs göğse çarpışarak Kruşçev’in ipliğini pazara çıkarmada ve modern-revizyonizmin açığa çıkarılmasında muazzam rol oynamıştı.

Neydi, bu mücadelenin merkezinde olan şey?

Mücadelenin merkezinde olan şey, ya da görüş ayrılıklarına temel oluşturan “son tahlilde, 1957 Açıklaması ve 1960 Bildirgesinin devrimci ilkelerini kabul edip etmeme, Marksizm-Leninizmi ve proleter enternasyonalizmi kabul edip etmeme, devrimin gerekli olup olmadığı, emperyalizme karşı koymanın gerekli olup olmadığı ve sosyalist kampın ve uluslararası komünist hareketin birliğinin istenip istenmediği” sorunu idi.

Hiç şüphesiz ki, uzun yılları bulacak olan bu keskin ideolojik ve siyasal mücadelenin merkezinde bulunan temel öge revizyonizm mi, Marksizm mi sorunu idi. Ya Kruşçev önderliğindeki SBKP’nin modern revizyonizmine boyun bükülecek ya da sosyalizmin ana vatanında ortaya çıkan bu revizyonizme açıktan cephe alınarak, Marksizm’in “ilkesel temelleri” üzerinden UKH içindeki bu saflaşmada M-L’in yanında saf tutulacaktı. Turnusol kâğıdı, M-L’i iğdiş ederek revizyonizm üzerinden emperyalizme kapılanan SBKP’nin özgün çizgisine karşı devrimci Marksizm’i savunmaktı. Nitekim başta AEP olmak üzere birçok parti bu mücadeleyi yalnızca ÇKP-SBKP çatışması ya da çekişmesi olarak görme-

yerek saflarını Mao önderlikli mücadele hattında görerek, revizyonizmin açığa çıkarılması mücadelesine omuz verdiler. SBKP 20. Kongresinde başlayan bu mücadele başlangıçta birkaç yıl boyunca ikili mücadeleler üzerinden kapalı olarak verilmiş ve birkaç yıl sonra da açık bir biçim kazanmıştı. Ve dünya çapında revizyonim-Marksizm cenkleşmesi aşıktan ve şiddetli bir biçimde başlamıştı artık. Bu, iki çizgi ve iki yol arasındaki mücadele idi. Revizyonizm çizgisi mi, Marksizm çizgisi mi; emperyalizme boyun eğen yol mu, sosyalizmi devam ettiren yol mu tutulacaktı. Tüm sorunun odak noktası burada düğümleniyordu.

ÇKP'nin Kruşçev önderliği SBKP yönetimine karşı mücadelesinde aşılması gereken üç eşik vardı: Birincisi, 1956 yılında yapılan 20. Kongre; ikincisi, 1957 Moskova Deklârasyonu ve 1960 Moskova Bildirgesi ve üçüncüsü, Ekim 1961 yılında yapılan 22. Kongreydi. 1956-1961 yılları arasındaki dönem, revizyonizmin sistemleşip kendisini yeniden kalıba dökmesi dönemi olarak önemli üç aşamayı ifade ediyordu.

1956 yılında yapılan SBKP Kongresinde iki temel mesele öne çıkmıştı. Birincisi, "barış içinde sosyalizme geçiş tezi" ve ikincisi, "kişiyi tapmayla mücadele" maskesi altında Stalin'in tamamen inkâr edilmeydi. ÇKP, parlâmenter yoldan barış içinde sosyalizme geçilmesi tezini onaylamadı ve bu görüşü eleştirdi. İkincisi, Stalin'in bütünüyle inkâr edilmesine göz yummadı ve bu görüşü de onaylamadığını or-

taya koydu.

Şunları söyleyen ÇKP önderliğiydi: **"SBKP 20. Kongresinde Stalin'e yöneltilen eleştiri, hem ilke hem de yöntem bakımından hatalıydı."**

SBKP ile 1963'lü yıllarda girdiği ünlü "Polemik"te şunları söyleyen de: **"Kruşçev, bütün iç ve dış düşmanlara karşı verilen kararlı mücadelede; sosyalist dönüşümde ve sosyalizmin inşasında büyük başarılar kazanılmasında; dünyanın ilk sosyalist ülkesinin savunulmasında ve sağlamaştırılmasında; faşizme karşı savaşta şanlı bir zaffer kazanılmasında Sovyet halkına önderlik eden, Marksizm-Leninizm'i savunan ve geliştiren Stalin'in değerli hizmetlerini tamamen inkâr etti. Kruşçev, SBKP'nin 20. Kongresinde Stalin'i bütünüyle inkâr ederek, aslında proletarya diktatörlüğünü ve Stalin'in savunduğu ve geliştirdiği Marksizm-Leninizmin temel ilkelerini reddetti."**

Ne var ki, ÇKP bu görüşlerini **"açık ve kamuoyu önünde"** ortaya koymaktan belirli gerekçelerle birkaç yıl boyunca kaçındı.

İşte o gerekçeler: **"Şunu da söylemek gerekir ki, düşmana karşı birlik uğruna ve SBKP yöneticilerinin içinde buldukları güç durumu dikkate alarak, o zamanlar 20. Kongrenin hatalarının açık eleştirisinden kaçındık; çünkü emperyalistler ve bütün ülkelerin gericileri bu hataları sömürmeye ve Sovyetler Birliği'ne, komünizme ve halka karşı azgın faaliyetler yürütmektedirler ve çünkü henüz o zamanlar SBKP**

yöneticileri, Marksizm-Leninizmden bugün olduğu kadar uzaklaşmış değillerdi."

Kuşkusuz ki, SBKP'nin 20. Kongre kararları UKH içinde kaos ve keşmekeşe, saflarda büyük bir ideolojik karışıklığa yol açarak revizyonizme yolu açtı. Bir yandan Stalin'in ağır itham altında tamamen inkârı, öte yandan parlâmenter yolla iktidarın barış içinde ele geçirilmesi UKH içinde tam bir don etkisi yaratmış ve âdeta bulutsuz havada çakan bir şimşek olmuştu Kruşçev'in Kongreye sunduğu gizli raporu. Özellikle Stalin'in aşıktan ve bir düşman gibi inkâr edilmesi ne ÇKP ve ne de AEP gibi kardeş partiler tarafından asla hoş görülmedi.

"Stalin Sorunu Üzerine" adlı makalesinde ÇKP şunları söyleyecekti: **"Kruşçev hala, SBKP 20. Kongresine sunduğu, Stalin'i tamamen inkâr eden gizli raporu Sovyet halkına ve sosyalist kamptaki diğer halklara göstermeye cesaret edememiştir; çünkü bu rapor gün ışığına tahammül edemeyecek bir rapordur, kitleleri önemli ölçüde yabancılaştıracak bir rapordur."**

Aynı makalede ÇKP şunları da söyleyecekti: **"Stalin yoldaşa saldırmakla, Marks'ın, Engels'in ve Lenin'in öğretilerine saldırdılar... Gerçekler açıkça göstermektedir ki emperyalizm, savaş ve barış, proletarya devrimi ve proletarya diktatörlüğü, sömürge ve yarı-sömürgelerde devrim, proletarya partisi vb. hakkındaki Marksist-Leninist teorileri revize etmeleri, Stalin'in tamamen inkâr etmelerine**

kopmaz şekilde bağlıdır.”

Ve ÇKP önderliği Kruşçev için şöyle diyecekti aynı makede: “ **‘Kişiye tapmayla mücadele’, Kruşçev’in ortaya attığı aşağılık bir siyasal entrikadır.**” Ve nihayet makalenin sonunda UKH’nin bu büyük önderi için ÇKP şunları açıklayacaktı: “**Uluslararası komünist hareketin tarihinde oportünistler Marks’ı, Engels’i ya da Lenin’i iftira yoluyla ortadan silemediler. Kruşçev de Stalin’i iftira yoluyla ortadan silemez... Yaşasın Marks’ın, Engels’in, Lenin’in ve Stalin’in yüce devrimci öğretisi!**”

At izi ile it izinin birbirine karıştığı bir ortamda, Mao Zedung’un revizyonizme karşı geliştirdiği büyük önemdeki mücadele ve özellikle Stalin’i savunmadaki sağlam duruşu, UKH’in saflarındaki ayrışmaya ışık tutmuş ve ÇKP 1963 yılındaki 25 maddelik bir öneri ile UKH’in genel çizgisi için bir öneri ortaya koymuştu.

Ne ki, yıl daha 1963’e gelmeden bir ikinci eşik daha vardı aşılması gereken: 1957 Moskova Deklârasyonu ve 1960 Bildirgesi süreci. Bilinir ki, gerek “Deklârasyon” ve gerekse “Bildirge”, uzun tartışmalar, ikili görüşmeler ve büyük cenkleşmeler sonucu ve üstelik revizyonizm önemli ölçüde geriletilerek ortaya konabilmiş uzlaşma belgeleriydi, ama özü itibarıyla M-L belgelerdi -bu belgelerde revizyonizme belli tavizler verilmiş de olsa. UKH’nin tecrübelerinin özetlendiği bu Deklârasyon, Ekim yolunun evrensel geçerliliğini, sosyalist devrim ve sosyalist inşayı yöneten ortak yasaları, kardeş partiler

arasındaki ilişkilere yol gösteren ilkeleri ve KP’lerin ortak mücadele görevlerini devrimci Marksizm’in ilkeleri ışığında ortaya koymuştu. Ama unutulmamalıdır ki, bu belgelerde bir takım “tavizlerin verilmesi”, önemli ölçüde “tavizlerin alınması” ile dile gelmişti.

Evet her ne kadar barış içinde geçiş tezi tatmin edici bir biçimde Deklarasyon ve Bildirge’de yer almadıysa da, en azından, her iki görüşün, hem barış içinde geçiş ve parlamentoda sağlam bir çoğuluktan söz ederken, hem de hakim sınıfların asla kendi rızalarıyla iktidarı terk etmeyecekleri ve parlamento dışı kitle mücadelesi tezinin işlenmesi gene de bir ilerlemeydi. Fakat gene de barış içinde geçiş tezinin formülasyonunun bu şekilde geçmesi tatmin edici olmaktan bir hayli uzaktı. Ve ÇKP, bu endişesini gerek kardeş partilerle yaptığı görüşmelerde ve gerekse SBKP yöneticileriyle yaptığı görüşmelerde açıkça ortaya koymakla yetinmemiş ve ayrıca SBKP’ye bu konudaki düşüncelerini bir “ek” olarak yazılı da sunmuştu.

Deklarasyon’da, SBKP 20. Kongresinde savaş ve barış, emperyalizm vb. sorunlarda ileri sürülen görüşler ÇKP ve diğer partilerin uzun ve zorlu mücadeleleri sonucu düzeltilmiş ve önemli M-L tezler Deklarasyon’a geçirilmişti.

Bunları özetlersek: **a) ABD emperyalizminin dünya gericiliğinin merkezi ve halkların can düşmanı olduğu; b) devrimi ve sosyalist inşayı yöneten ortak yasalar; c) M-L’in evrensel gerçeğinin her devrimin ve inşanın somut**

pratiği ile kaynaştırılması; d) siyasi iktidarın ele geçirilmesinin devrimin sonu değil, başlangıcı olduğu; e) kapitalizmin mi sosyalizmin mi kazanacağı sorununun çözülmesinin oldukça uzun bir zamanı alacağı; f) burjuva etkisinin varlığının revizyonizmin iç kaynağı, emperyalist baskının ise dış kaynağı olduğu; g) Diyalektik materyalizmin pratik çalışmaya uygulanmasının önemi.

Lenin ve Stalin’in SBKP’sinin saygın otoritesine sahip SBKP yönetiminin revizyonist tezlerinin bir kısmının değiştirilmesi ve yukarıda özetlediğimiz bir çok yeni tezin Deklarasyon’a eklenmesi öyle küçümsenecek bir olay olamazdı. Yılların yarattığı bir saygınlık ve fevkalâde bir otorite vardı ÇKP ve diğer kardeş partilerin karşısında. Yalnızca bu açıdan bakıldığında bile, Mao önderlikli ÇKP ve diğer partilerin revizyonizme karşı yürüyüşlerini yalnızca 20. Kongre kararlarına karşı değil, bu kararları önemli ölçüde Deklârasyon’a geçirmek isteyen SBKP yönetimine karşı da zorlu ve dışı dışı bir mücadeleyle sürdürüyor olmaları büyük önemdedi.

Ne ki bununla bitmiyordu mücadele. Yıl 1961’i gösterdiğinde kapıyı çalan SBKP’nin 22. Kongresiydi ve bu Kongrede Stalin’e yöneltilen ithamların ağır ve derin karakteri eşliğinde revizyonizmin artık sistemleşmiş olmasıydı. 20. Kongrede, Deklârasyon ve Bildirge sürecinde girilen revizyonizm yolunun adım adım geliştirilmesi süreci artık sistemleşmiş revizyonizmle kendisini niteliyordu bu Kongre-

de. Deklârasyon ve Bildirgenin devrimci ilkeleri inkâr edilmiş ve revizyonizm yolunu tutanlar artık sistemleşmiş revizyonizme kapılanmıştı. 1956 yılındaki 20. Kongreden 1961 yılında yapılan 22. Kongreye dek SBKP yönetimi, “dört başı mamur bir revizyonist sistem inşa etmiş” ve gene bu süre içinde “proletarya devrimi ve proletarya diktatörlüğüne karşı revizyonist çizgi inşa edilmiş” ve de “barış içinde bir arada yaşama”, “barış içinde yarış”, “barışçıl geçiş”, “tüm halkın devleti ve partisi” gibi revizyonist bir bulamaç oluşturulmuştu. Bu bulamacın tümü, “Marksizm’in” revizyonizm üzerinden yeniden kalıba dökülerek sistemleşmiş bir karakter kazanmasından başka bir şey değildi.

ÇKP’nin söylemiyle, **“Uluslararası Komünist Hareket içindeki bugünkü büyük tartışma, son tahlilde, Marksizm-Leninizm’e mi yoksa revizyonizme mi bağlı kalınacağı, proleter enternasyonalizme mi yoksa büyük güç şovenizmine mi sarılacağı, birlik mi yoksa ayrılık mı istendiği sorularını da kapsamaktadır.”** Ve kapıyı çalan revizyonizme karşı ÇKP, Uluslararası Komünist Hareketin hattını 25 maddelik bir öneri ile ortaya koyuyordu. Bu öneriler revizyonizme açıktan bir meydan okuyuş ve onun gerçek niteliğinin sergilenmesi açısından son derece önemli idi; önemli idi çünkü, bu öneriler revizyonist tezlerin açık, anlaşılır bir sergilenişi ve çürütülüşüydü. 25 Madde’de toplanan bu önerilerin en önemlileri şu tezleri içeriyordu:

1) Marksist-Leninist çiz-

giye sıkı sıkıya bağlı kalmak ve doğru Marksist-Leninist iç ve dış siyasetler izlemek;

2) Proletarya diktatörlüğü ve proletarya önderliğindeki işçi-köylü ittifakını sağlamlaştırmak ve sosyalist devrimi, iktisâdi, siyasi ve ideolojik cephelerde sonuna dek sürdürmek;

3) Geniş kitlelerin inisiyatifini ve yaratıcılığını geliştirmek, sosyalist inşayı plânlı bir biçimde yürütmek, üretimi geliştirmek, halkın refah düzeyini yükseltmek ve milli savunmayı güçlendirmek;

4) Sosyalist kampın birliğini Marksizm-Leninizm temelinde güçlendirmek ve diğer sosyalist ülkeleri, proleter enternasyonalizmi temelinde desteklemek;

5) Emperyalist saldırı ve savaş siyasetlerine karşı çıkmak ve dünya barışını savunmak;

6) Bütün ülkelerin gericilerinin anti-komünist, halk düşmanı ve karşı-devrimci siyasetlerine karşı koymak ve

7) Dünyanın ezilen sınıflarına ve uluslarına devrimci mücadelelerinde yardım etmek.

Görülüyor ki, 1957 ve 1960 Deklârasyon ve Bildirgeninde ortaya konan **“devrimci ilkeler”**in daha da geliştirilerek Uluslararası Komünist Hareketin genel bir tablosunun sunulmasıdır, ortaya konanlar. Elbette bunlar UKH için ideolojik ve siyasi temel, birleşilmesi gereken “ortak payda” olarak büyük öneme sahip önerilerdi. Ne ki, bu öneriler, SBKP ve etrafında kümelenen partiler tarafından dikkate alınmayarak revizyonizmde ısrar edildi. Kruşçev ve yan-

daşları artık geri dönülmez yoldaydılar; Marksizm’i değil, revizyonizmi uyguluyorlardı; sosyalizmi değil, kapitalist yolu seçmişlerdi –Marksist-Leninist maskeli de olsa. Ancak bu öneriler, UKH için, o dönem açısından revizyonizmi geriletmede ortak bir plâtfom olarak büyük bir işlev gördü; devrim ve sosyalizm davası için UKH’in genel hattını teşkil ederek modern-revizyonizme karşı mücadelede kardeş partiler, devrim ve sosyalizm davası yandaşları için esaslı bir silah haline geldi.

Aradan geçen yarım yüz yıl sonra da revizyonizme karşı mücadelenin hala gerekli olduğu ortadadır. Evet, revizyonizm bugün deri değiştirmiştir ve S. Birliği’nde iktidarı elinde bulundurduğu dönemki gibi bir “modern-revizyonizm” yok ama bugün, Marksizm’i bozarak ve çarpıtarak ve onun devrimci yanını boşaltarak yoldan çıkararak bir revizyonizm var.

Devrimci Marksizm’in tahrif edilmesi, onun devrimci ilkelerinin aşındırılarak yerine uysal, barışçıl, düzen içine çekilen türden bir Marksizm’in geçirilmesine karşı, bu yeni türden sosyalizm çizgisine karşı, yani bu burjuva sosyalizmi türüne karşı uluslararası alanda cepheden bir “ideolojik” mücadele UKH’nin ertelenemez görevi olarak KP’lerin önünde durmaktadır. Eğer bu mücadelede zaferle çıkılabilirse; bu, yalnızca devrim ve sosyalizmi eski büyü ve çekiciliğine kavuşturmakla kalmayacak, ama bu aynı zamanda, hem devrimci Marksizm’e eski itibarını sağlayacak ve hem de onurunu kurtaracaktır.

ÇİN DENEYİ

Çin Deyince kitabının beşinci bölümünden alınmıştır.

Kültür Devrimi, esas olarak, alışlagelmiş iş bölümüne bağlı değerlere, yönetim tarzına ve Çin'de kapitalist ve Stalin sonrası sanayiden arta kalan her şeye karşı amansız bir savaştır. Mao Zedung ile Liu Şao-çi arasındaki mücadele, özellikle ideolojik düzeyde, Çin'in geleceğini doğrudan belirleyecek şiddetli ve kesin bir savaştır.

Bazı Fabrika İşçileriyle Tanışmadan

Kültür Devrimi, esas olarak, alışlagelmiş iş bölümüne bağlı değerlere, yönetim tarzına ve Çin'de kapitalist ve Stalin sonrası sanayiden arta kalan her şeye karşı amansız bir savaştır. Mao Zedung ile Liu Şao-çi arasındaki mücadele, özellikle ideolojik düzeyde, Çin'in geleceğini doğrudan belirleyecek şiddetli ve kesin bir savaştır.

Liu Şao-çi, Sovyetler Birliği tarafından benimsenen klâsik kapitalist birikim modelini savunuyordu. Bir ülkenin sanayi devrimi yasalarına boyun eğmekten kaçınmasını ütopyacı bir düşünce olarak görüyordu. Bütün öteki ülkelerde sınaî kalkınmayı gerçekleştiren bu yasalar, iş bölümünü, yetkilerin ve görevlerin bölünmesini, uzmanlaşmayı ve en üst kademelerinde üretim ve toplumsal hayattaki önderlerin bulunduğu bir hiyerarşinin kurulmasını içeriyordu. Piramidin tepesinde, aldıkları yüksek ücretler ve dolayısıyla da sahip oldukları

yüksek hayat düzeyi (evler, tatileler, arabalar ve sonra belki de özel yiyecek ve tüketim malları mağazaları) yüzünden toplumdandan kopmuş olan kadrolar ve uzmanlar bulunacaktı. Emekçi kitleler ise piramidin tabanını meydana getirecekti. Mümkün olan en yüksek verimlilik herhâlde ücret artışları, çeşitli maddi müşevvikler, primler ve çalışmanın hızlandırılması yoluyla gene halk kitlelerinden sağlanacaktı.

“Mao Zedung 1960'tan sonra, “**Anşan Demir-Çelik Fabrikası Tasarısı**”nda, daha önceki bütün sanayileşme modellerine sırt çevirdi. Geçiş toplumu için yeni ve devrimci bir yol önerdi: Sadece daha başından “mülkiyet ilişkilerinin meşru temelini ortadan kaldırmak değil, ama aynı zamanda sosyalist insanın ilk aşaması sırasında bile kapitalist olmayan bir üretim tarzını kurmaya çalışmak.(1) Tek başına üretim araçlarının devlet mülkiyetinin sosyalist bir yönetim tarzını güvence altına almayacağını, belirleyici etkenin toplum içinde kurulan ilişki-

ler sistemi olduğunu Çinli Komünistler çok iyi biliyorlar. Çinlilere göre, Sovyet toplumu gitlikçe kitlelerden kopan bir teknokratlar zümresi ortaya çıktığı andan başlayarak başarısızlığa uğramıştır. Bu teknokratlar halk kitlelerine karşı buyurgan bir tutum takınmışlar, yeni patronlar gibi hareket etmişler, kitleleri hor görmüşler ve onların inisiyatifini köreltmışlerdir. Mao'ya göre, halkın düşüncelerini serbestçe ifade etmesi ve üretimde bulunmaktan gurur duyması sağlanmalıdır. Kitlelerle uzmanlar karşı karşıya getirilmemeli, eşit görülmelidir; öyle ki, kadroların ideolojik gücü ile emekçilerin pratikliği ve yaratıcı dehası birbirini tamamlayabilsin. Çin'den döndükten sonra Che Guevara'nın söylediklerini hatırlayalım: "Çinli işçi dünyadaki bütün diğer işçilerin yapabileceği şeyleri yapmasının yanı sıra, bir de ancak bir Çinli işçinin yapabileceğini yapıyor." Artık Çin'de uzmanlar ile sıradan işçiler arasında uçurum yok, çünkü fabrikalarda felsefi ve siyasi metinler inceleniyor ve sürekli olarak siyasi ve teorik tartışmalar yapılıyor.

Fabrikada Felsefe

Mao'nun genel sanayileşme çizgisi, köylük bölgelerde Büyük İleri Atılım(2) ve kolektifleşme yılı olan 1958'de formüle edilmişti: "Sosyalizmi inşa etmenin ilkeleri şunlardır: Herkesin çabısından sonuna kadar yararlanmak ve nitelik, nicelik, hız ve tutumluluğun vurgulandığı sürekli ilerleme." Mao, Tantung'daki bir tarım makinaleri fabrikasına yazdığı bir mektupta şöyle diyordu: "En akıllı insanlar sıradan insanlardır, en aptallar ise aristokratlardır." Bu-

rada Mao, eğer kitleler kadrolar karşısında duydukları çekingenlikten ve yeni uzmanlar "aristokrasisi"ne boyun eğmekten kurtarılabilirse, Çin'in tükenmez bir yaratıcı enerji kaynağına sahip olacağını söylemek istiyordu. 1960 yılında Mao, "Magnitogorsk Çelik Fabrikası Tasarısı"nda yazılı olan Sovyet sanayi kalkınması biçimini reddederek, "**Anşan Demir-Çelik Fabrikası Tasarısı**"nda sunulan yeni bir modeli kabul etti. Bu ikincisinde vurgulanan ilkeler şunlardı: Her zaman siyasete öncelik tanı, Partinin önder rolünü güçlendir, canlı kitle hareketleri başlat, kadroların üretim çalışmasına, işçilerin de yönetime katılmalarını sistemli olarak geliştir, akla uygun olmayan bütün kuralları değiştir, kadrolar, işçiler ve uzmanlar arasında sıkı bir çalışma ilişkisi kur ve teknolojik devrimi güçlü bir biçimde ilerlet.

Ama Mao Zedung şunu da söyledi: "**İktisat temeldir, buna karşılık siyaset iktisadın yoğunlaştırılmış ifadesidir.**" Sınıflı bir toplumda hiçbir "iktisadi örgütlenme" sınıflardan bağımsız değildir ve üretim hiçbir zaman siyasetten kopuk olmaz. Ve Mao şöyle bitiriyordu sözlerini: "**Siyasi çalışma, iktisadi alandaki çalışmamız bakımından hayati önem taşır.**" 1966 yılında Kültür Devrimi başladığında, Çin'de temel üretim biriminden başlayarak yöneticilerin ve kadroların bütün rolleri gözden geçirildi. O günden bu yana Çinliler uzmanların rolünü ayrıcalıklı ve bağımsız bir rol olarak görmeyi ve üretim faaliyetini kol emeğinden koparmayı reddettiler.

Kültür Devrimi'nin temel noktalarından ve Ağustos

1966'daki On Altı Madde'den biri de şudur: "**Devrime dört elle sarılın ve üretimi hızlandırın.**" Bu talimat yıllarca durmadan tekrarlandı. Karşılaştığımız bütün işçiler ve kadrolar bundan söz ediyordu. Bazı önemli sanayi sektörlerinde duraklamalar olmakla birlikte, Batıda sanıldığı aksine Kültür Devrimi'nin iktisadi felâketle sonuçlanmasının nedeni budur.

Aslında, siyasi devrim ilerledikçe sanayi devrimi temeline oturdu ve üretim arttı. Gittiğimiz her yerde 1970 plânını geride bırakmışlardı. Çin'in iki büyük sanayi şehri olan Şanghay ve Tienzin'deki büyük fabrikalarda iki kampa ayrılan kadrolar ve işçiler arasında bir bölünme meydana gelmesine rağmen, 1970'teki gelişme 1968-69'a kıyasla yüzde 25-30 daha fazlaydı. Bu arada Liu Şao-çi'nin ve onun en ünle seleflerinin (Kao Kang ve Rao Şu-şih)(3) revizyonizmi de yavaş yavaş açığa çıkarılmaktaydı. O sıralar revizyonizmin "karar verme yetkisini idareciye teslim ettiği" ileri sürülüyor, revizyonizmin "üretici güçlerin her şeye kadir olduğu teorisi"ni "kara öncelik tanınması"ni, "uzmanlara öncelik tanınması"ni, "primlere öncelik tanınması"ni ve "işçilerin uzmanlara boyun eğmesi"ni savunduğu açıklanıyordu. 1960'tan 1970'e kadar olan dönemde Çin sanayisindeki çatışmanın odak noktası, revizyonistlerin kale gibi ellerinde tuttukları sanayi işletmelerine kapitalist örgütlenme tekniklerini yeniden getirme çabalarıydı. Liu Şao-çi'nin çizgisi aynı zamanda makine ve teknik yardım bakımından yabancı ülkelere bağımlılığı, başka ülkelerle iş birliğini ve ülkeye yabancı ser-

mayenin sokulmasını da kapsamaktaydı. Bütün bunlar Çin ekonomisinin gelişme hızını keşebilir ve onu kapitalizme ve emperyalizme bağımlı bir duruma getirebilirdi.

Bu sorunlar üzerinde hararetili tartışmalar yapıyordu. Mao daha en başından, Rusların iktisâdi yardımı tek yanlı olarak kesmeleri üzerine, yabancı ülkelere her türlü bağımlılığa son verme, halkın “kendi gücüne güvenmesini” sağlama ve “kitlelerin inisiyatifini ve şevkini” artırma tutumunu savundu. Sovyet teknisyenleri 1960’ta, yani Çin’in olağanüstü güçlerin üstesinden gelmek zorunda kaldığı bir dönemde geri çağırılmışlardı. **Ama Mao’nun dediği gibi, kötülükten iyilik doğabilir.** Sovyetlerin Çinlilere karşı takındıkları bu aşağılayıcı tutum, Çinlilerin bir daha hiçbir zaman yabancı ülkelerin eline bakmama ve kendi sorunlarını kendi güçlerine dayanarak çözmeye karar vermelerine yol açtı. Çin sanayisindeki çatışma aşağı yukarı on iki yıl sürdü ve en sonunda sanayi toplumlarına egemen olan yasaların köklü bir biçimde gözden geçirilmesini öneren çizginin galebe çalmasıyla çözüldü. Batılılar Kültür Devrimi’ne karşı tam bir bağnazlıkla olumsuz bir tepki gösteriyorlar, çünkü bu hareketin kendi toplumlarının temelinde meydan okuduğunu sezinliyorlar. Kültür Devrimi’yle, bizim toplumlarımızın hiyerarşik niteliği olan özel mülkiyetin meşru temeli reddedildi. İşte bu nedenle Çin deneyi, henüz tam olarak kanıtlanmamış olsa bile, çok büyük bir önem taşımaktadır.

Batıda kapitalist sanayiye alışmış olanlar, Çin’deki fabrikaları şaşkınlıkla karşılamakta,

hatta ilk bakışta tamamen düzensiz bulmaktadırlar. Çin’e gelmeden birkaç ay önce Japonya’daki Canon fabrikalarını gezmiştim. Orada kadın işçilerin gövdeleri sanki makinelerle bütünleşmiş, dişlilerin birer parçası haline gelmişti. Ellerindeki işi tamamlamak için sinirli bir şekilde hızlı hızlı çalışıyor, fabrikayı gezmekte olan bir yabancıya bakmak için başlarını bile kaldırmıyorlardı. 1970 yılında İtalyan Fiat Fabrikası’nı gezen bazı Japon sanayicilerinin sözlerini hatırlıyorum: **“İyi araba yapıyorsanız, ama çalışma hızınız bize biraz ağır geldi.”** Çin’deki fabrikalar ise akıl almaz yerler. Büyük atölyeler tavandan yere kadar sarkan renkli Dazubao’larla dolu. Bazıları duvarlara yapıştırılmış, bazıları iplerle tavandan aşağı sarkıtılmış, bazılarıysa makinelerin üzerine yerleştirilmiş. Dazubao’lar fabrikalarda fikirlerin dile getirilmesi, siyasi ve felsefi sorunların tartışılması, herhangi bir tutumsuz ya da hatalı davranışın protesto edilmesi ve küçük hırsızlık ve ihmallerin eleştirilmesi için kullanılıyor.

Bir işçi Halkın Gazetesi’ni makinesinin yanına koyup ona zaman zaman göz atabiliyor. Devrimci bir tiyatrodan oynayan bir oyuncunun resmini ya da ha-

zırlamakta olduğu bir konuşma için aklına gelen düşünceleri not edeceği bir defteri yanında bulundurabiliyor. **Çin’de yeni bir insan yaratılıyor; siyaseti her şeyin üstünde tutan ve böyle yapmakla da tüm yaratıcı gücünü kullanmasını öğrenen işçi.** İşçinin uzmanla olan ilişkisi bu temele dayanıyor, dolayısıyla işçi uzman karşısında hiçbir zaman aşağı bir duruma düşürülmüyor.

Tienzin’deki dokuma fabrikasında (2000 işçi) çalışan ve fabrikada felsefe incelemesi yapan bir kadından ileride söz edeceğim. Bu kadın “felsefe tuğayı”ni oluşturan öteki 127 işçiyle birlikte felsefe öğreniyor. Mao’nun yazılarında diyalektik ve çelişme terimlerinin ne anlama geldiğini bana ayrıntılarıyla anlattı. Sonra da şunu ekledi: **“Liu Şao-çi’nin çizgisine göre, biz işçiler felsefe öğrenmeyecek kadar aptalızdır, felsefe ancak aydınların anlayacağı bir bilimdir. Mao’nun çizgisine, hepimizin teoriyi fabrikalarımızın işletilmesine uygulayarak felsefeyi pekâlâ öğrenebileceğimizi savunur.”** 2 Nolu Dokuma Fabrikası, 1970 plân hedeflerini yıl ortasında aşmış ve 1971 hedeflerini gerçekleştirmeye koyulmuş. Şanghay’da eskiden alt-proletaryaya

mensup olan kadınlar şimdi şehir dışındaki küçük bir fabrikada transistör imal ediyorlar. İşçi üniversitesiyle ünlü bir şehir olan Şanghay'daki makine araçları fabrikasında, dünyanın en üstün makineleriyle boy ölçüşebilecek çapta, hatta daha da üstün araçlar yapıyor.

Nicelik, nitelik, hız, tutumluluk. Bunlar nasıl ölçülebilir? Verimlilik üzerine yapılan istatistikler tek bir etkene göre değerlendirilebilir mi? Çinliler istatistiklerin "istenildiği gibi ayarlanabileceğini" çok iyi biliyorlar. Asıl önemli olan, bir fabrikada gözlemlenilen gördükleriniz. İşçiler bize durmadan şunu söylüyorlar: "Bize hep hiçbir şey yapamayacağımız hiçbir işten anlamayan ahmaklar olduğumuz söylenmişti. Ama şu çözdüğümüz teknik sorunlara, yarattığımız ya da keşfettiğimiz şeylere bakın. Yabancı makinelerin yarı fiyatına satılan, üstelik en azından onlar kadar iyi, hatta bazen daha iyi olan makineler ürettik."

Çinliler, sanayi devriminin henüz gerçekleşmediği ve Sovyet tarzı yönetimin ancak kısa bir süredir var olduğu bir ülkede kapitalist birikim modelinin yerini alabilecek bir üretim tarzı örgütlemeye çalışıyorlar. Bir adamın tepeden sağa sola emirler yağdırması sistemi kaldırılıyor. Bu adam ister bir fabrikanın müdürü, ister bir üniversitenin rektörü olsun. Mevki ve ustalığa göre hiyerarşi artık Çin'de geçerli değil. Bu da, teori ile pratik ve teknik kapasite ile üretim kapasitesi arasında birliğin sağlanabileceği anlamına geliyor. Dolayısıyla, bu toplumsal deneye (Batıda genellikle yapıldığı gibi) yeni türden bir din, iradeci eşitlikçilik ya da

inançla yönlendirilen bir toplum adını vermek mümkün değildir.

Artık fabrikalar kolektif örgütler (**devrimci komiteler**) tarafından yönetiliyor. Bu komiteler devrimci kitlelerden, devrimci kadrolardan ve Halk Kurtuluş Ordusu'ndan üç temsilcinin bileşiminden meydana geliyor. Aynı zamanda genç, orta yaşlı ve yaşlı kadrolardan oluşan başka bir üçlü bileşim de yönetime katılıyor. Her fabrikada ve yönetici örgütte eski yönetim cihazının yerini bu yeni "kızıl iktidar" örgütleri almış. Yaptığımız araştırma sonunda, eski cihazın yüzde 75'inin değiştirilmiş olduğunu gördük. Çok şiddetli eleştirilere uğradıkları için fabrikalardaki sendikalar da kısmen kaldırılmış. Sendikalar Liu Şao-çi'nin ekonomizminin birer aracı olmakla, sadece ücretlerle ilgilenip siyasetle uğraşmamakla suçlanmışlar. Bazı yerlerde sendikaların yerini çalışmanın yukarıda anlattığımız tarzda yeniden örgütlenmesini yöneten kitle örgütleri olan işçi konseyleri almış. Bu henüz bütün ülkeye yayılmamış, ama anlaşılan yakında ülkenin dört bir yanında uygulanacak.

Eşitsizlikler arttığı için Kültür Devrimi'nin hedeflerinden biri de yüksek maaşlardı. Roland Berger İngiliz-Çin Dostluk Derneği Haberleri'nde şöyle yazıyordu: "1960'ların başlarında, ayda 300 Yuan ya da daha fazla alan Parti yöneticilerine ve sekreterlerine ayda neredeyse 3000 Yuan kazanan Pekin Operası yıldızlarına rastlamak son derece olağandı." Benim gezdiğim on kadar fabrikada ise aylıklar 46 Yuan ile 110-120 Yuan arasında değişiyordu. Bugün işçi ile usta teknisyen arasındaki ay-

lık oranı en fazla 1-2,5.

Mao şöyle demişti:

Yüksek aylıklar hiçbir zaman küçük bir gruba hasredilmemelidir. Parti, hükümet, sanayi ve halk komünleri personelinin aylıkları ile halk kitlelerinin aylıkları arasındaki uçurum yavaş ve akla uygun bir biçimde kapatılmalıdır. Personel yetkilerini kötüye kullanmaya ve özel ayrıcalıklara sahip olmaya teşvik edilmemelidir.

Şimdi aylık düzeylerinin nasıl belirleneceği tartışılıyor. Çin'de süreduran devrimin en belirgin özelliği de bu zaten. Çinliler gereksiz acecelikten her zaman kaçınmaya çalışıyorlar. Söz gelimi, eşitlikçiliğin yukarıdan demagojik bir biçimde gerçekleştirilemeyeceğine, sağlam bir temele oturabilmesi için herkesin bilinçli olarak ve siyasi açıdan katıldığı bir deney olması gerektiğine inanıyorlar. İleride, bu sorunun fabrikalarda ve köy komünlerinde nasıl ele alındığı işçilerin kendi ağızlarından dinleyeceğiz. Yapılan tartışmalar sonunda sendikaların fabrikalarda işçi konseyleri biçiminde yeniden kurulması kararlaştırılmış. Şimdi sendikalar iş sürecini yeniden düzenlemekle ve yeni bir kolektif yönetim biçimi kurmakla yükümlü.

Çin basınının Sovyet sanayi üretimindeki karışıklığın ve yedek parça "kara borsa"sının sorumlusu olarak gördüğü Sovyet siyasetinin aksine, Çin'de prim ve maddi müsevviklere son verilmiş. Ve Çin'in benimsediği bu yol üretime zarar vermek şöyle dursun, üretimin artmasını sağlamış.

Devlet plânının hedefleri yüksek örgütsel kademelerde kararlaştırılıyor ve bana söylendiğine göre, tabandaki temkinli

tartışmalardan sonra uygulanmaya konuluyor. Bu hedefler genellikle kitlelerin yaratıcılığı sayesinde aşıyor. Bizim geldiğimiz fabrikaların birçoğunda Parti komiteleri henüz yeniden kurulmamıştı, ama Komünistler yönetimden sorumlu devrimci komitelerin önder üyeleriydiler. Öteki fabrikalarda ise, fabrika kongreleri toplanmış ve Parti Komiteleri yeniden kurulmuştu.

“Yeni Türden Bir Barbarlığa Karşı”

Sanayi açısından bakıldığında, Çin bizim teknoloji toplumu için başarılı bir seçenek olarak görülüyor. Ruslar da dâhil bazıları, bunun nedeninin, Çin’in henüz öteki ülkeler kadar sanayileşmemiş olması olduğunu ileri sürüyorlar. Bu görüş kolaylıkla çürütülebilir. Bugün artık çok önemli teknolojik başarılar (söz gelimi, uzaya fırlatılan uydu) elde eden Çin, bilim ve teknolojiyi kamulaştırma ve bilim adamları ile zengin pratik tecrübeye sahip işçiler arasında sıkı işbirliği sağlama yolunu tutmuştur. Bu, “yoksulluğu” değil, kendine özgü bir iktisâdi gelişmeyi yansıtır.

Sanayi çağına girmekte olan Çin, kapitalist birikim, iş bölümü ve sanayi ile tarım arasında dengesizliğin (sanayinin tarımı sömürdüğü ya da en azından tarım karşısında öncelik kazandığı) geleneksel modelini reddetmektedir. Çinliler “altın buzağı”ya tapmayı, yani sanayileşmiş, dünyadaki en güçlü ve en saygın model olarak kabul edilen Amerikan modelini reddediyorlar. Çinliler teknolojiyi göz kamaştırıcı bir “yasak meyve” olarak görmüyorlar. Teknolojide, insanı sanayi makinelerini-

nin kölesi haline getiren ve onu ayrıcalıklılar ile sömürülenler, yüksek aylıklılar ile düşük aylıklılar ‘ustalık derecesine göre) diye ayrılan bir sınıf sistemine bağımlı kılan *yeni türden bir barbarlık* görüyorlar. Çünkü bu sistem, insanın en çok ihtiyacı olan şeyi, yani siyasi bilinci yok eder. İşte Çinliler saldırıya ya da savaşa karşı değil, bu sisteme karşı mücadele ediyorlar. Dünyanın geleceği bu mücadelenin başarısına bağlı. Eğer başarısızlığa uğrarsa, bu, Sovyetler Birliği halkı da dâhil dünyanın ilerici halkları ve genel olarak insanlık için büyük bir yıkım olacak. Çin’in bu meydan okuması, ABD’nin Tonkin Körfezi’ne müdahalesinden Laos’u istilâsına kadar Çin sınırlarına yaptığı baskıyı artırarak devam ettireceği kaygısını getiriyor. Yediden yetmişe bütün Çinliler ülkenin savaş tehdidiyle karşı karşıya bulunduğunu biliyor.

Bu tahlili kabul eden ya da kısmen kabul eden herkes Çinli işçilere ve onların fabrikalarına ister istemez daha az ön yargılı bir gözle bakacaktır. Teori ile pratiğin birliğinden ve teknisyenler ile işçiler arasındaki karşılıklı işbirliğinden kaynaklanan sınaî başarıların niçin Kültür Devrimi’nin ürünleri olarak görüldüğünü kavrayacaktır. Sınaî başarılar derken, hem Nanking Köprüsü’nün yapımı gibi büyük zaferleri, hem de yeniden işlenmiş hurda demirden vinç yapılması gibi daha alçakgönüllü başarıları kastediyorum. Bu tahlil her şeyden önce Çin fabrikalarındaki ortamın ve bu fabrikalar hakkındaki akıl almaz hikâyelerin insani ve siyasi bir düzeyde daha iyi kavranılmasını sağlayacaktır. Bunun tek bir açıklanması olabilir: Çin’deki kalkın-

ma tarzı bizdeki kapitalist kalkınma tarzından tamamen farklıdır.

Tienzin’e Giderken

Çin’in Şanghay’dan sonra ikinci en büyük limanı olan Tienzin’e gitmek kolay değil. Şehirde tersaneler, dokuma ve otomobil fabrikaları ve yüzden fazla elektronik fabrikası var. Nüfusu 4 milyon. Sin Çiao Otelinden ayrılırken merakla bizi izleyen bazı yabancılar, “Gerçekten Tienzin’e mi gidiyorsunuz?” diyorlar. Trenimiz yeni Pekin Garı’ndan (1954’teki gelişimde yoktu) kalkıyor. Mermerleri, alabildiğine geniş alanları ve yürüyen merdivenleriyle Pekin Garı’nda büyük bir kalabalığın arasından güçle geçerek birinci sınıf vagona varıyoruz. Kadife ve dantelli koltuklarıyla birinci sınıf vagon bize ayrılmış. Kompartımda yalnız biz varız. Tren saatte kırk mille gidiyor. Doğrusu Çin trenleri yavaş biraz, bu yüzden Pekin’den yaklaşık olarak altmış iki mil uzaklıkta olan Tienzin’e aşağı yukarı iki buçuk saatte gidiyor. Yolda rahatça kırları, pirinç, pamuk ve buğday tarlalarını seyrediyoruz. Tarlalarda köylü ekipleri çalışıyor. Yerlerde dikili duran kızıl bayraklar rüzgârda dalgalanırken siperlerin üzerindeki bayrakları andırıyorlar. Kalın pamuklu ceketler giymiş kızlar, bir omuzlarında beler, öbür omuzlarında kızıl bayraklar, tarlalardan evlerine dönüyorlar. Köy evlerinin duvarlarında Mao’dan seçme sözler, Mao’nun resimleri ve genellikle çok uzaktan görülebilecek kadar iri harflerle yazılmış “**Yaşasın Başkan Mao**” cümleleri var. Epely uzaktaki küçük bir tapınağın üzerinde bile dev bir

Mao portresi asılı. Lu bize Halkın Gazetesi'nden bir makale okuyor. Lu ile Cao bize okuyup anlatmaktan usanmıyorlar. Uyuyacak olursak, bekliyorlar. Uyandıığımızda yeniden başlıyorlar. Ne olursa olsun her şey çok ilginç. Dışarıda binlerce insan bir ırmak yatağına ekin ekıyor. Küçük bir tepenin üzerinde yüzlerce kıvılcık bayrak ve Mao portresi var. Uzaklarda batan güneş kıpkızıl. Daha yukarılardaki ot yığınlarının arasında da kıvılcık bayraklar görülüyor.

Lu durmadan Liu Şao-çi'den, o "dönek hain, düşman ajanından" söz ediyor. Sözüünü keşiyor. "Halk Cumhuriyeti'nin başkanıydı o ve bu mevkide hiç de kısa bir süre kalmadı."

"Doğru," diye cevap veriyor Lu, "gerçekten de onun plânlarını anlamak çok zordu. Uzun yıllar boyunca 'kıvılcık bayrağı karşı çıkmak için bayrağı salladı."

Tienzin'de modern bir büyük mağazanın yedinci katına çıkıyoruz. Burada her şey var. Günlük yiyecek maddeleri son derece ucuz, ama radyolar, televizyonlar, fotoğraf makineleri ve saatler ateş pahası. Binanın tepesinden baktığımızda bütün bir şehri görebiliyoruz. Kanallar, eski varoşlar, yeni varoşlar, daha ötede ufuk ve deniz. Ardımızda meraklı bir kalabalık var. Devrimci komitenin temsilcisi bize mağazanın çeşitli bölümlerini gezdiriyor. Dışarıda ise çocuklar bekliyor bizi. Hem gülüyor, hem de utanıyorlar. Ama Tienzin sokaklarında dolaşan bu iki yabancıyı büyük bir merakla izliyorlar.

Şehrin ana caddesinin adı Barış Sokağı. Burada bisikletten geçiliyor. Bisiklete binen-

ler beyaz pamuklu eldiven giymişler. Pekin'de böyle bir şeye rastladığımızı hatırlamıyorum. Sokaklarda gıcır gıcır otobüsler ve iki arabalı trolleybüsler var. Otomobiller, otobüsler ve kamyonlar Tienzin'de yapılıyor. Bindığımız araba daha öncekilere benzemiyor. Fabrikadan yeni çıkmış, hala boya kokan bir mini otomobil bu. Koltukları plâstik kaplı. Tienzin'deki otomobil fabrikaları Çin'deki en modern fabrikalar arasındaymış.

Otelimizde yalnızız. Tıpkı geçmişteki gibi döşenmiş eski bir otel. Hem rahat, hem de mükemmel bir servis var. Koskoca yemek salonunu bizim için açtılar. Masaların üzerine tertemiz örtüler serilmiş. Şehrin turist acentesinden iki yoldaş Lu ile Cao'ya katılıyor. Küçük grubumuz Tienzin'li işçilerle tanışmaya hazır artık.

Çin Saatleri Rusya Saatine Göre Çalışmıyor

Bir saat fabrikasını geziyoruz. Burada işçiler ve diğer memurlar olmak üzere bin kişi çalışıyor. Sekiz atölye var. İki tanesi onarım ve makine araçları atölyesi, altı tanesi de yapım atölyesi. Ziyaretimizin başında, saat parçalarının yerli yerine takılmasında çalışan kızlar bize yabancı teknik yardıma son verilmesinden sonra işçiler tarafından yapılmış bir makineyi gösteriyorlar. Önlerinde yaşlı bir aristokrat gibi asık suratlı bir İsviçre Hauser makinesi duruyor. Fabrikada kullanılan malzeme ve makine araçları hala yabancı, ama işçiler verimliliklerini artırmak için bunların üzerinde doksandan fazla değişiklik yapmışlar.

Her yerde olduğu gibi buradaki atölyelerde de sakin bir çalışma temposu hüküm sürüyor. Ortalıkta bir sürü *dazubao*, yani elle yazılmış, küçük afiş görülüyor. Bu afişlerdeki yazılarda işçiler tutumlu ve verimli çalışmaya teşvik ediliyorlar. Her şey çok basit, hatta ilkel görünüyor. Mao'nun oayla işlenmiş büyük bir portresi var. Başka bir Mao portresi ise merdivenlerin üzerine konulmuş. Bir işçinin büyütecinin yanı başında, üç ayaklı küçük bir sehpanın üstünde plâstikten bir Mao portresi duruyor. Başka bir işçinin göğsündeki kırmızı cebin üzerine gene bir Mao resmi işlenmiş.

Bu fabrikada yapılan bir saat 120 yuan'a satılıyor. Kültür Devrimi sırasında yaratılan saat modeline "**Doğu Rüzgârı**" adı verilmiş. Aslında pahalı bir saat. Fiyatı, iyi ücret alan bir işçinin bir maaşına eşit. Temel yiyecek ve giyecek maddelerine kıyasla saat lüks bir şey kabul ediliyor. Devrimci komitenin temsilcisi bize bu fabrikanın kısa ve yoğun öyküsünü anlatıyor. 1958 yılında fabrikaya **1 Mayıs Fabrikası** adı verilmiş. O sıralar fabrikada 1955 yılında geliştirilen bir modele göre geniş çapta saat imal ediliyormuş. O günler, **Büyük İleri Atılım** dönemiymiş.

"Fabrikamız ilk kurulduğunda," diye anlatıyor devrimci komitenin temsilcisi, "Çin'in Kruşçev'i Liu Şao-çi Rus uzmanlar getirtti. İlk başlarda bundan bizler de hoşnuttuk. Ama Rus uzmanlar bize her şeyin yeniden yapılması gerektiğini ve eğer iyi saat yapmak istiyorsak Kirov, yani Rus makineleri almak zorunda olduğumuzu söylediler. Kirov makineleriyle yapılan saatler o kadar kalın ve o

kadar kalitesizdi ki, halk arasında şöyle bir deyim yerleşti! ‘1 Mayıs Fabrikası’ndan çıkmış bir saat kadar berbatsın.’ Bu saatlere bir de ‘alkış saatleri’ adı takıldı; el çırpıtın mıydı, duruyorlardı. Herkes saatlerden şikâyetçiydi. Gerçi kendi makinemiz vardı, ama uzmanlar özel bir tahtadan zemberek yapabilmek için bir makineye ihtiyacımız olduğunu söylediler. Kısa bir araştırmadan sonra bu tahtanın ancak Sinkiang’da bulunduğunu ve küçük, hemen hemen yapraksız bir ağaçtan elde edildiğini öğrendik. Sizin anlayacağınız, ya yıllarca ağaçların büyümesini bekleyecektik ya da bu tahtayı Rus uzmanlarımızın öğütledikleri gibi Sovyetler Birliği’nden ithal edecektik. Liu Şao-çi Rusların öğütlerini imparator buyruğu gibi kabul ediyor, bu öğütlere karşı çıkanlar işçi toplantılarında eleştiriliyor, hatta bazen cezalandırılıyordu. Sonra 1960 yılında Ruslar yardım anlaşmasını tek yanlı olarak bozdular. İlk önceleri çok öfkelenedik. Ama sonra, eskiyi geliştirmek ve yeniye inşa etmek için bütünüyle kendi gücümüze güvenmek zorunda olduğumuz kavradık. Ve o günden sonra çok iş başardık. Kirov sistemini bıraktık, yabancı makinelere tapmaya son verdik ve çalışmayı kendi ihtiyaçlarımıza uygun olarak tamamen yeniden örgütledik. Plânların yeni baştan hazırlanmasında işçiler ve usta teknisyenler omuz omuza çalıştılar. İşte otuz saatte bir değil, kırk sekiz saatte bir kurulan ve ‘1 Mayıs’ saatlerinin aksine bir yaprak kadar ince olan ‘Doğu Rüzgârı’ saatlerini böyle imal ettik. Ama asıl önemli olan, projeyi kendimizin hazırlamış olması, makineleri gelişt-

tirmeye ve yeni modeller çizmeye başlamış olmamızdı. Bunu Ruslarla birlikte gerçekleştirmemiz olanaksızdı. Çünkü onlar uzmanlık yapıyor, bizse sadece iş gücünü sağlıyorduk.”

Yoldaşlar bize üç saat gösterdiler. Birincisi 1954’te yapılmış, oldukça şirin bir saat. İkincisi kaba Rus saati. Üçüncüsüyse ‘**Doğu Rüzgârı**’ modeli; yapım tarihi kadranın üzerine altın rakamlarla kazanmış. Çinliler bu saatten büyük bir övünç duyuyorlar.

Bizimle konuşan ve fabrikanın yönetiminde çalışmış izlenimini uyandıran otuz yaşlarındaki bu genç adama soruyorum: “Devrimci komitenin temsilcisi olmadan önce ne yapıyordunuz?”

Çekingen bir sesle karşılık veriyor: “Müdürün bürosunda çalışıyordum.”

Herkes gülümsüyor. Anlaşılan çok önemsiz bir işte çalışıyordu, belki de hademe falandı.

“Peki müdür nerede şimdi?”

“Burada. Eleştiri toplantısından sonra üçlü bileşime katıldı. Devrimci bir kadro oldu. Devrimci kadronun fabrika yönetiminde büyük tecrübeleri var, onlara ihtiyaç duyuyoruz. Artık teknisyenlerle işçiler arasında iyi bir ilişki kuruldu, işin ağırlığı konusunda hala bir ayrılık varsa da katı bölünmelere son verildi. Fabrikada içten bir iş birliği havası hüküm sürüyor. İşçiler arasında bile siyasi ve teknik düzey bakımından farklılıklar olmakla birlikte, bunlar yoldaşlar arasındaki farklılıklar. Yönetici kadrolar konusunda önemli olan nokta, onların işçi kitleleriyle olan bağlarının ne durumda bulunduğu ve işçilerin kendi inisiyatiflerini kullanmalarına izin verip vermedikleri.

Fabrikayı Partinin yönetimi altında ve Komünist üyeleri aracılığıyla devrimci komite yönetiyor. Komünistler ayrı toplantılar düzenliyorlar. Biz şimdi fabrikadaki Parti kolunun seçileceği bir kongreye hazırlanıyoruz. Eski Parti komitesi Kültür Devrimi sırasında eleştirildikten sonra dağıtılmıştı.”

“Acaba saatin tam kaç olduğunu söyleyebilir misiniz?” diye sordum.

Yoldaşın cevap vermesine kalmadan, pencerenin üzerindeki büyük sarkaçlı saat “Doğu Kızıldır”dan ezgilerle on ikiyi vuruyor.

Fabrikada Felsefe

Marksist felsefe, en önemli sorunun, nesnel dünyanın yasalarını kavramak ve böylece onları açıklayabilmek değil, bu yasalara ilişkin bilgiyi dünyayı değiştirmek üzere etkin bir biçimde uygulamak olduğunu savunur. Marksist görüşe göre teori önemlidir; tevinin önemi Lenin’in şu sözlerinde tam olarak dile getirilmiştir: “Devrimci teori olmadan, devrimci hareket diye bir şey olamaz.” ... Bilginin etkin işlevi kendisini sadece algısal bilgiden ussal bilgiye olan etkin sıçrayışta göstermez; aynı zamanda -ki bu daha önemlidir- kendisini ussal bilgiden devrimci pratiğe sıçrayışta da göstermek zorundadır. (Mao Zedung, Pratik Üzerine.)

Toplantı yerindeyiz. 2 Nolu Tienzin Dokuma Fabrikası yünlü kumaşları ve felsefe incelemeleriyle ün kazanmış. Felsefe öğrenen işçiler tarafından yazılan ve Çin gazetelerinden çevrilen birkaç yazı okudum. Yazıların anlaşılması gücü, çünkü kavramakta zorluk çektiğim özel bir dille yazılmışlardı. Bu,

merakımı daha da artırdı.

Fabrikadan içeri girerken, kafamda Lenin'in bir sözü vardı. Lenin Materyalizm ve Amprio-Kritisizm'de Dietzgen adlı bir işçiden söz eder. Marks ve Engels bu Alman işçinin "diyaletik materyalizmi kendi başına" keşfettiğini, çünkü bir proleter militan olduğunu söylemişlerdi. "Sahte idealizmlerini halkı cehalet içinde tutmak için kullanan diplomalı dalkavuklar (Dietzgen, felsefe profesörlerini böyle görüyor). Yüce Tanrı kendi karıştını nasıl şeytanda bulduysa, sofu profesör de kendi karıştını materyalistte bulmuştur."(4)

İşçiler felsefeden konuşmaya başlar başlamaz, aklıma bu sözler geldi. Çinli işçiler, sanki "Onurumu tam olarak yeniden elde ettim" dercesine, "Artık felsefe öğreniyorum" sözünü binlerce kere tekrarlıyorlar. Bu sözler beni duraklatıyor ve yüreğimi coşkuyla dolduruyor. Bu kavramın, Batıdaki Yunan-hümanist "bilgili insan" idealinden (bu ideal, boş vaktini felsefe öğrenmekle geçiren bir zanaatkarı da kapsasa bile) ne kadar farklı olduğunu düşünüyorum. Burada insan ile bilgi, insan ile gerçeklik arasında bambaşka bir ilişki var. **İşçi siyasi hayata daha bilinçli bir şekilde katılabilmek için felsefe öğreniyor.**

Burada gördüklerimin önemini tam olarak ölçemiyorum. Ama bu bölümde hiç değilse biraz açıklamaya çalışacağım. Sadece bir tarihçi olarak anlatmayı bırakıp, benim "Batı'daki" deneylerim ile burada bulduğum eksik, ama nesnel gözlemlerim arasında bazı kıyaslamalar yapmaya çalışacağım.

Bu, işe benim de katılmamı gerektiriyor, çünkü her sosyalist

siyasi durumda olduğu gibi burada da işin içine teori ile pratik arasındaki ilişki sorunu giriyor. "Fabrikadaki felsefe"nin ortaya getirdiği somut sorun, teori ile pratik arasındaki ilişkidir ve bunun aydınlar ile işçiler arasındaki ilişkiyle hiçbir ilgisi yoktur.

İlk bakışta birbirine aykırı iki sözcüğü içeren "fabrikada felsefe" deyimini, doğrudan doğruya meselenin özüne inmektedir. Kültür Devrimi sırasında geliştirilen Marksist teorik tahlildeki temel anlayış, özellikle *sosyal etkenlere* ilişkin olarak siyasetin iktisada olan önceliğidir. Dolayısıyla, fabrikada felsefenin incelenmesi Kültür Devrimi'nin ana noktalarından biridir ve üst yapıdaki devrimde bireyin ilk niteliksel sıçramasını ifade etmektedir. Felsefi düşüncenin "aristokrat" niteliği yok olmuş. Felsefe artık bir kitle bilimi. Kitleler, felsefe aracılığıyla, etkin bir biçimde siyasete katılıyorlar. Sosyalist bir toplumu kurarken yapılması gereken siyasi çalışmanın temelini oluşturuyor bu süreç.

Çinliler uzun süreli bir teorik ve siyasi strateji geliştirmeye çalışıyorlar, yoksa günlük sorunlarını böyle sınıflandırmak diye bir sorunları yok. Bu gelişmenin yakından izlenmesi gerekir. Burada söz konusu olan, *üstyapıda* bir devrimdir, *sosyal ve iktisâdi* etkenlere bağımlı kılınmayan, bunların toplum üzerindeki etkisini belirleyen ve sosyalist toplum içinde yeni tip-te bir yapının doğuşunu öngören bir devrim.

Devrimci komitenin masasının çevresinde oturuyoruz. Uzun tartışmamız başlıyor. Sağında bir kadın oturuyor. Dikkatle yüzüne bakıyorum. Çevirmen, "Size felsefe incelemekten

söz edecek eski bir Komünist," diye tanıtıyor onu. İlk önce devrimci komitenin temsilci yardımcısı Tu yoldaş konuşuyor, onu Yang yoldaş izliyor. Devrimci komite 1968 Şubat'ında seçilmiş.

Yang yoldaş sözü fazla uzatmadan konunun özüne giriyor ve fabrikadaki ilerlemenin izlediği süreci özetliyor. Buranın herhangi bir fabrika olmadığını öğreniyoruz. Mao 1956'da bu fabrikayla bizzat ilgilenmiş, 12 Ocak'ta fabrikayı ziyaret etmiş, çeşitli atölyelerde çalışan işçilere siyasi incelemeleri hakkında sorular sormuş. Bu araştırmasından, buradaki işçilerin ideolojik düzeyinin son derece düşük olduğu sonucuna varmış. İşçiler tıpkı kapitalist ülkelerde olduğu gibi birer robot haline geliyorlarmış ve revizyonizmin tuzağına düşmeleri çok mümkünmüş. Mao, bir felsefe dersinin konmasını önermiş. Çünkü işçilerin hem teoriyi incelemeye, hem de onu pratiğe uygulamaya ihtiyaçları varmış. Fabrikanın yöneticisi ise bunu bir zaman kaybı olarak görmüş ve 1958'de felsefe dersi başlatıldığında programı baltalamaya koyulmuş, derslerin verimli geçmesini engellemiş.

"Kültür Devrimi'nin zafereinden sonra," diye devam ediyor işçi, "bütün işçiler felsefe öğrenme olanağını elde ettiler. Çin Komünist Partisi Dokuzuncu Kongresi ders programlarını yeniden düzenledi. Şimdi kitleler, kendi inisiyatifleriyle, Mao Zedung Düşüncesi'ni üç harekete, bilimsel deney, sınıf mücadelesi ve üretim hareketlerine uyguluyorlar. Fabrikadaki 127 çalışma grubundan her birinde, günlük işleri bittikten sonra bir-iki saat felsefe çalışan bir işçi

grubu var. Fabrika felsefi bir havaya bürünmüş. Her grubun kendi odası var. İşçilerin düşünsel gelişmelerinin yükselmesiyle birlikte, üretim de artıyor ve işçilerin çevresi hem öznel, hem de nesnel bakımlardan değişiyor. 1970 Ocağında üretim rakamlarımız 1969 Ocağına oranla yüzde 10 arttı. Bu yılın Temmuz-Eylül aylarındaki artış ise geçen yılın aynı dönemine oranla yüzde 27.55.”

Fabrikadaki felsefe öğreniminin amacı, rasgele bir kendi kendine eğitimi teşvik etmek değil. Parti, niteliksel bakımdan eskisinden farklı bir kuruluş olarak yeniden inşa ediliyor. “İşçi-filozoflar” a önderlik etmekle yükümlü olan bir Parti, asla bir bürokratlar Partisi olamaz. Kültür Devrimi, Partiyi zayıf düşürmek şöyle dursun, Partinin kendisini köklü bir biçimde değiştirmesini sağlamış. Aslında, felsefenin fabrikaya sokulmasının ve fabrikada yaygınlaşmasının temel nedenlerinden biri Kültür Devrimi. İdeolojik devlet cihazını, yani Partiyi devrimcileştirme için kullanılan yol gösterici ilkeler, “ideolojik devrim” ve “proletaryanın ideoloji alanına müdahalesi” idi.

Fabrikanın Siyasi ve İktisâdi Yapısı, Çalışma Hızı, Ücretler ve Üretim Plânları

İşçi, Parti komitesinin henüz seçilmediğini söylüyor bana. Fabrikadaki mücadele zorlu olmuş, ama fabrika kongresi kısa zamanda toplanacaktı. Fabrikayı yöneten devrimci komite yirmi üç üyeden (devrimci kadrolar, devrimci kitle örgütlerinin temsilcileri, Halk Kurtuluş Or-

dusu askerleri) oluşuyor. Bunların dokuzu daimi komitede. Yirmi üç üyeden yedisi ayrı olarak toplantı yapıyor ve fabrikayı fiilen yönetiyor; bunlar Parti üyeleri. Dolayısıyla, Partinin önderlik görevini yitirdiğini söylemek mümkün değil. Gerçi Parti komitesi henüz işçi kongresi tarafından seçilmemiş, ama fabrikadaki hücreler yeniden kurulmuş ve şimdi Parti üyeleri düzeltme ve yeniden inşa hareketi sayesinde daha üstün siyasi niteliklere sahip. Bu hareket devam ediyor. Durmadan yeni kadrolar yaratıyor, işçiler arasından taze güçleri harekete geçiriyor ve bürokratik tembelliği ve yanlışları düzeltiyor. Fabrika kongresi yakında toplanacak. (Fabrikanın bahçesinde, “Kongreye hazırlanalım” çağrısında bulunan büyük kızıl afişler gördüm.) Revizyonist çizgi burada da ciddi bir takım karışıklıklara yol açmış, ama kadrolar genellikle fabrikadaki çalışmaya katılmışlar. Bir **7 Mayıs Kadro Okulu**’na gitmemişler, fabrikadaki işçilerle çalışarak kendilerini yeniden eğitmişler.

“Sendikaya ne oldu? Hala duruyor mu?”

Devrimci komitenin yanı sıra, işçi temsilcileri konferansı da yeni kızıl iktidar organlarından biri. Bütün işçiler tarafından seçilen bu konferans, fabrikanın günlük sorunlarıyla, idari ve sosyal sorunlarla uğraşiyor. Devrimci komiteyle birlikte çalışıyor. Liu Şao-çi’nin ekonomist çizgisinin bir aracı olan sendikanın yerini bu konferans ve işçi konseyi almış. İşçi konseyinin sorumlulukları, eski sendikanın sorumluluklarından daha büyük. İş miktarı, fabrikanın sosyal hizmetleri ve iş dağılımı gibi sorunlarla ilgileniyor.

Devrimci komite ve işçi konseyi, işçiler tarafından özgürce seçiliyor. Devrimci komite on beş günde bir, işçi konseyi ise ayda bir toplanıyor. Devrimci komitenin gerektiği zaman toplanan bir daimi komitesi var. Ayrıca 127 çalışma grubu da kendi toplantılarını düzenliyor. Özetleyecek olursak, Parti önderlik görevini üstlenmiş, devrimci komite yönetiminden sorumlu, işçi konseyi de çalışmanın devrimci bir biçimde yeniden örgütlenmesiyle uğraşiyor ve alt kademelerin üst kademeleri denetleyebilmesini sağlıyor. Bütün fabrika örgütleri demokratik bir biçimde çalışıyor.

Ücret oranları, parça başına ücretler ve maddi primler konusundaki sorularına işçi şu karşılığı veriyor:

“Parça başına ücreti ve maddi müşevvikleri kaldırdık. Ücret oranları azaltıldı. En yüksek aylık 120 Yuan, en düşük aylık ise 50 Yuan. Bir mühendis ile vasıflı teknisyenin ücretleri arasında 40 Yuan fark var. Mühendis 120 Yuan alıyor, teknisyen ise 80 Yuan. Ortalama aylık 65 Yuan. Mücadele-eleştiri-dönüştürme hareketi hala ücret sorunuyla uğraşiyor. Oldukça çetin bir sorun bu. Kolektif mülkiyetin bulunduğu bir komünde ücret sorunu nispeten kolay çözümlüyor. Ama bir fabrika bütün halkın malı olduğu için, ücretler sadece fabrikaya (burada dokuma fabrikası meselâ) bağlı olarak değil, aynı zamanda devlet yönetiminin kararlarına bağlı olarak çözülüyor. Ücret sorunu işçilerin hayatında çok temel bir sorun, bu yüzden son derece dikkatli olmamız gerekiyor. Haksız ücret oransızlıklarını kaldırıyoruz, ama akla uygun farklılıkları koruyoruz.”

“Haksız olan nedir?”

“Mesela, her ay yüzde 5 prim veriliyordu, bunu kaldırdık. Bu sorunların mücadelesini eleştirme-dönüştürme hareketi içinde ele alınması gerekir. Sorunu işçilerle tartışıyor, onların öğütlerini alıyor, sorunu daha da derinliğine inceliyor, ondan sonra önerilerimizi devlet örgütlerine iletiyoruz. Kesin kararlar orada alınıyor. Şu anda, siyasete öncelik veriyoruz ve haksız ücret eşitsizliklerini kaldırıyoruz.”

“Çalışma hızını kim tespit ediyor?”

“Ülkelerimiz farklı, bu yüzden ilk başta bir yanlış anlaşılabilir. Onun için baştan belirtmek gerekir ki, Çin’de üretim hedefleri bir devlet plânı tarafından tespit edilir, çünkü Çin’de sosyalist bir düzen vardır. Fabrikanın plânı Dokuma Sanayi Bakanlığı tarafından hazırlanır ve yıllıktır. Aylık çalışma plânları ise fabrikadaki devrimci komiteden bir üretim ekibi tarafından hazırlanır. Bu üretim ekibi teknisyenlerden, işçilerden ve yöneticilerden meydana gelir. İşte çalışma hızı böyle tespit edilir.

“Çalışma hızı, kapitalist sömürünün belirgin yönlerinden biridir. Bazen saniyenin onda biriyle belirlenir. Hatta bir ürünün toplam olarak ne kadar zamanda imal edildiği bile hesaplanır.

“Yıllık plânın bir nüshası bize geldiğinde, önce onu işçilerle tartışırız, sonra da ne kadar yapabileceğimizi hesaplayarak fabrika için kendi iç plânımızı hazırlarız. Kendi plânımızı onaylanmaya gönderdiğimizde, onu bir robot gibi gerçekleştirmekle yükümlü görmeyiz ken-

dimizi. Bir önceki yılın üretim rakamları, kişisel tecrübelerimiz ve makine yenileme ve onarım ihtiyaçlarımız tartışılır, vardığımız sonuçlar bu tartışmalara dayanır. Sonra bunlar bir üst düzeydeki devrimci komiteye sunulur. Böylece plân ayrıntılı bir biçimde hazırlanır ve herkes tarafından daha iyi anlaşılır. Eğer sıkı çalışırsak, üretici kaynaklarımızı kullanarak plân hedeflerini aşabiliriz. Ama bu ancak işçilerin inisiyatifiyle olabilir. Geçen yıl her ay 150 bin ile 160 bin metre arasında kumaş dokuduk. Bu yılsa 180 bin metre kadar dokuyoruz ve bunun yüzde 40’ı ihraç ediliyor. Üstelik bunu, maddi müşevvikler olmadan gerçekleştiriyoruz. Sovyetler Birliği’nde ve Batıdaki sosyalist ülkelerde maddi üretim, maddi müşevviklere ve üretim primlerine bağlı olarak artar ya da azalır. Bizim işçilerimiz aynı zamanda fabrikadaki eski makineleri de onarırlar ve gerçek mucizeler yaratırlar.”

“Peki, emekliye ayrılanlar ve hastalananlar ne oluyor?”

“Yaşlı işçiler hastalandıklarında tam ücret almaya devam ederler. Hastalanan genç işçilere ise ücretlerinin yarısı verilir. Eğer en azından on beş yıl çalışmışsa, emekli aylığı işçinin gerçek aylığının yüzde 75’ini bulur.”

Eski bir Çin öz deyişi vardır: “Kaplanın inine girmeden kaplan yavrusunu yakalayamazsın.” Bu öz deyiş, insanın pratiği ve aynı zamanda bilgi teorisi için de geçerlidir. Pratikten kopuk hiçbir bilgi olamaz. (Mao Zedung, Pratik Üzerine)

Lin Tien-si kırk altı yaşında eski bir kadın işçi. Yüzünde yaşını hiç belli etmeyen canlı ve

umut dolu bir anlatım var. İnsan Çinli kadınlara bakarken, bizim güzellik ve çirkinlik ölçülerimizi düşünmeden edemiyor. **Bizim ölçülerimize vurulacak olursa, Çinli kadınlar güzel değil ama son derece sade. En küçük rüküşlük ve makyaj yok. Kısa saçlarını iki tokayla tutturuyorlar. Pantolon ve küçük bedenlerine bol gelen ceketler giyorlar. Ama onları daha yakından tanıdığımızda, onlarda canlılık ve tutkudan oluşan başta bir tür güzellik keşfediyorsunuz. Işık gibi hem yakınınızdalar, hem de çok uzağımızda. Bizim alışılmış güzellik ölçülerimizle kolay kolay tanımlanamayacak değişik bir çekicilikleri var.** Paris’ten ayrılmadan önce, Paris’teki ünlü bir modacının şöyle dediğini işitmiştim: **“Kadınlara, Çinli kadınlar gibi üniforma giydirmeli. O zaman bir kişilikleri ve beyinleri olur; eğer varsa tabii.”** İşçi Lin, “acıdan söz etmeye”, yani eski toplumdaki hayatını anlatmaya başlarken kollarını göğsünde kavuşturuyor. Eski toplum Çinlilerde bir korku haline gelmiş, eski toplum deyince yalnızca acılar geliyor akla. Geçmişin geri geleceği korkusu, Liu Şao-çi’ye karşı kitleleri mücadeleye sevk eden etkenlerden biri olmuş. Çünkü halk, Dokuzuncu Kongre’ye sunduğu raporunda Lin Piao’nun da açıkladığı gibi, Partinin sağ kanadının önderinin Çin’de kapitalist tahakkümü geri getireceğini kavramış.

İşçi Lin öyküsünü anlatıyor: “2 Nolu Fabrika’nın boyama ve dokuma atölyesinde çalışan bir işçiyim. On yedi yaşından beri burada çalışıyorum. O zaman fabrika kapitalistlerin

mülkiyetindeydi. Babam kendisine gerekli tıbbi bakım gösterilmediği için, yakalandığı hastalıktan kurtulamadı ve öldü. Aldığım aylıkla beş kişiye bakmam gerekiyordu. Oysa iki kişinin bile karnını doyuramazdı aldığım ücret. Fasulye ve patates yemek zorundaydık ve her zaman aç kalıyorduk. Bütün kıyış incecik ceketlerle geçiriyor, üstümüze serecek bir battaniye bulamıyorduk. Her gün aramızda açlık ve soğuk kol geziyordu. Fabrikaya gitmek için sabah dörtte kalkıyor ve ancak güneş battıktan sonra eve dönüyordum. Ötekiler gibi vereme yakanacağıma diye müthiş korkuyordum. Çünkü vereme yakalandın mı, işten atıldın demektir. İşçilerde fitik ve mafsallı romatizması vardı, ama kapının önüne konmamak için hastalıklarını gizliyorlardı. Helâda biraz fazla kalacak olsan bile işten atılabiliyordun. Yoksulluk öyle korkunçtu ki, kimse karşı çıkmayı göze alamıyordu. Polis, patronların bir aracıydı. Atölyelerde ziller vardı, kapitalistler bunları çalar çalmaz muhafızlar koşup geliyor, işçileri tutukluyorlardı. Onlar bizim etimiz ve kanımızla yaşıyorlardı. Bizlerse hayvanlar gibi yaşıyorduk. Patronlar tavuk, ördek ve balık yiyor, kocaman konaklarda oturuyorlardı. Bizse insan pisliği gibi insanlığın posasıydık.

“1949’daki Kurtuluş, biz işçiler için cennete doğru atılmış bir adımdı, sanki. Ne var ki, kurtuluştan hemen sonra fabrikada iki çizgi arasındaki mücadele başladı. Hala iktidarda olan burjuva sağ, durumumuzun eskisinden de kötü olacağını söyleyerek aramıza güvensizlik tohumları ekti. Öfkeden çılgına dönüyor, ama onlara karşı koya-

myordum. Bütün bildiğim, evet demektir. Durumumuz da epeyce düzelmişti. Ama eleştirilerimizi formüle etmek için ihtiyacını duyduğumuz teorik bilgiye sahip değildik. Li Şih-an’ın önderliğinde ilk felsefe öğrenme ekibimizi kurduk. Gündüz ders yapmak mümkün olmadığından, akşamları toplanıyorduk. Felsefe incelemenin sandığım kadar güç olmadığını fark ettim ve her şeyden önce de felsefenin insan pratiğine bağlı olduğunu öğrendim. Merkez Komitesinin bir üyesi ve proleter karargâhından bir yoldaş olan Ça-Ho-hay 1958 Temmuz’unda fabrikaya geldi. 3 Ağustos 1958’de de Kang Şeng ziyaret etti fabrikamızı. Her ikisi de, kıdemli işçiler için felsefe dersleri düzenlememize yardımcı oldular. Onların öğütleri epey işimize yaradı, çünkü ilk başlarda her şeyi birbirine karıştırıyorduk. Ama incelemelerimiz bize şunu öğretti: Felsefe öğrenmek, insanın sorunu çözmesine yardımcı eder ve bizim toplumu değiştirebilen bir güç haline gelmemizi sağlar. Felsefe sırf felsefe öğrenmiş olmak için öğrenilmez; devrim yapmak ve sınıf bilincini geliştirmek için öğrenilir. Felsefe, sınıf mücadelesine üretim düzeyinde katılıyor.”

İşçi, küçük kızıl kitabımı açıyor ve Mao’nun çelişmeyle ilgili bir sözünü okuyor:

“Çelişmeli iki yandan mutlaka birisi esas, diğeri ise talidir. Esas yan, çelişmede hâkim rolü oynayan bir yandır. Bir şeyin niteliği her şeyden önce çelişmenin esas yanı tarafından, yani hâkim duruma gelmiş olun yanı tarafından belirlenir.’ ‘Baş çelişme’ ile ne kastedildiğini anladığım zaman, kullandığımız makinenin yol açtığı hasarı onaran

atölyemde bir baş çelişme olduğunu fark ettim. Bu sorunun dışında, makine gayet iyi çalışıyordu. *Sadece bu sorunun üzerine eğilerek ve bütün dikkatimizi ona yönelterek, sorunu çözdük. Ama eski çelişmeler çözüldüğü zaman, yenileri doğar. Denge kısa ömürlüdür, çünkü durumlar hiçbir zaman durağan değildir. Felsefe incelerken şunu öğrendik: Öznel bir inisiyatifte sahip olabilirdik ve o zaman maddi güç, toplumu değiştirebilen bir manevi güç haline gelebilirdi. Hedef ve görevler yeterli değildi. Aslında bütün mesele, yöntem meselesidir ve çözülmesi gereken de budur. Yoksa görevlerden söz etmenin hiçbir anlamı kalmaz.*

“Diyelim ki, görevimiz nehri geçmektir. Bir köprü ya da kayık olmadan nehri geçemeyiz. Köprü ya da kayık meselesini çözmedikçe, nehri geçmekten söz etmek boştur.”

İşçi daha sonra küçük kızıl kitaptan bir alıntı daha okuyor. Bu kez çok güzel bir söz:

“Kitlelerin hayat şartlarıyla daha fazla ilgilenelim ve çalışma yöntemlerimize daha fazla dikkat edelim.”

Lin, “bir ikiye bölünür” konusuna değinerek ve bu konuyu siyasi mücadeleye bağlayarak felsefi konuşmasını sürdürüyor. “Diyalektik materyalizmin temel yasası, zıtların birliğinin geçici olmasıdır,” diyor. “Mao, sürekli olarak mücadelenin patlak verdiğini söyler: ‘Bir ikiye bölünür.’ (5) Marksizm-Leninizm Enstitüsü’nün yönetmeni ve Parti okulunun yönetmen yardımcısı Yang Sien-çen, “iki unsuru yeniden birleştirmenin ve onları tek ve aynı şey haline getirmenin’ mümkün olduğunu ileri sürerek, felsefeye karşı

açıktan açığa saldırıya geçti. Burjuva idealist dünya görüşünün temelini oluşturan burjuva felsefe teorisini meşrulaştırmaya çalıştı. Bu uzlaşma teorisi, temelde, *iki unsuru bire indirger*; çünkü sınıf mücadelesini yok sayarak burjuvazi ile proletaryayı uzlaştırır. Oysa ‘bir ikiye bölünür’ deyimi, çelişmedeki uzlaşmaz unsuru öne çıkarır. ‘İkiyi bire indirge’ demek, çelişmeyi uzlaşılabilir olarak görmek demektir. Dolayısıyla, bu kavram, çatışmayı bütünüyle inkâr eder ve pratikte sınıf düşmanının niteliği, burjuvazinin ve sınıf düşmanlarının niteliği konusunda kafamızı bulandırır. Mao’ya göre, çelişme uzlaşmaz olmalıdır.

“Burjuva kapitalizmi kanımızı emdi. Bu konuda herhangi bir bulanıklık olabilir mi? Eğer varsa, o zaman bu revizyonizmin, teslimiyetin, kapitalizmin geri gelmesi olur. İşçi sınıfı ile burjuvazi arasındaki çelişmeyi gizleyemezsin. Bizim yapmamız gereken şey, *biri ikiye bölmek*, bölmek için mücadele etmek, işçi sınıfını burjuvazinin pençesinden, gerici revizyonizmden kurtarmak için mücadele etmek ve böylece devrim yapmaktır.

“Liu Şao-çi’nin burjuva karragâhı, felsefe öğrenen işçilerle alay etti. Bize, felsefe konusunda bir otorite olan Yang Siengen’i gönderdi. Yang, fabrikaya geldi ve bizi azarladı. Alaycı bir edayla bize şöyle dedi: ‘Yok canım, sahiden felsefe mi öğreniyorsunuz? Bak sen şu işe, bu ne cüret! Bütün işçiler felsefe öğrenirse, filozoflar ne yapacak?’ Yanındaki dostlarından başka bir kürsü düşkünü, bizi sorguya

çektik ve çalışmalarımızı çok dağınık ve ilkel bulduğunu söyledi. Felsefe ekiplerimizin üçte ikisini dağıtmamızı emrettiler ve yaptığımız işin çalışma hızını artırarak, felsefe çalışmalarımız için gerekli olan süreyi kısalttılar.

“Felsefenin devrimci mücadelede bir silah olduğunu kavramamış olsaydık, onlara boyun eğebilirdik. Fabrikada felsefe çalışacak vakit kalmayınca, tatillerde ve evde çalışmaya başladık. Ama artık her şey değişti. İşçiler arasında felsefe öğrenmek için ‘uzun süreli savaş’ başladı.”

Kişisel Düşünceler:

Fabrikada Görüp İşittiklerimiz İle Marksist Klâsikler Arasındaki İlişki

Feuerbach Üzerine On Birinci Tez şunu açıklıyordu: “Bugüne kadar filozoflar dünyayı çeşitli biçimlerde yorumlamakla yetindiler, oysa asıl sorun onu değiştirmektir.” Bu yalın cümle yeni bir felsefe, artık dünyanın yorumlanması değil, dünyanın değiştirilmesi olan bir felsefe

vaat ediyordu sanki. Üstelik bu cümle yarım yüzyılı aşkın bir süre sonra Labriola ve onun ardından Gramsci tarafından da böyle anlaşılmıştır; her ikisi de Marksizm’i esas olarak yeni bir felsefe, bir uygulama felsefesi olarak tanımlamıştır. (Louis Althusser, **Lenin ve Felsefe**) (6)

Tartışmamız sırasında, işçilerin küçük kızıl kitabı, içindeki felsefi mesaj yüzünden okuduklarını fark ediyorum. Deminki işçinin anlattığı öykünün altına şunu yazmak isterdim: “Burjuva filozoflarına ithaf edilmiştir.” Ama Çin’deki durum bizdekine benzemiyor. Bizde bazıları bu sözlere omuz silker ve hatta fena halde öfkelenebilir. Bu sadece Çin ve Mao’ya ilgili bir sorun değil, aslında daha başka bir şeyle ilgili. Louis Althusser bunu şöyle açıklıyor:

Akademik felsefe: Lenin’e (ya da bu konuda Marks’a), aslında bir ve aynı olan iki nedenden ötürü katlanamaz. Bir yandan, siyasetten ve bir siyaset adamından bir şeyler öğrenebileceği düşüncesine katlanamaz. Öte yandan da, felsefenin bir teorisinin, yani nesnel bir bilginin konusu olabileceği düşüncesine katlanamaz. (7)

Kurulu felsefe aynı nedenle Mao Zedung Düşüncesi’nden de nefret eder. Çünkü bu düşünce, Marksizm’in çelişme teorisine katkısını bütün açıklığıyla ortaya koyar. Althusser, akademik filozoflar ile Marksist düşünürler arasındaki ayırımı şöyle tanımlıyor:

Lenin ile kurulu felsefe arasında özellikle katlanılmaz bir bağıntı vardır: Hâkim felsefe bizzat bastırıldığı şeyle, yani siyasetle içli dışlı olmuştur... Gerçekten bilinçli ve sorumlu bir

felsefe uygulaması için bir felsefe teorisi zorunludur... Bunu ilk söyleyen Lenin olmuştur. Hem de bunu *söyleyebilmiş olmasının nedeni*, sadece bir siyaset adamı olması değil, aynı zamanda bir *proleter önder* olmasıdır. İşte felsefi bir tefekkürün Lenin'e katlanamamasının nedeni budur. (8)

Bu sözler aynı zamanda Mao için ve burjuva filozoflarının onun eserlerinde kabul edemedikleri şeyler için de geçerlidir. Bu filozoflar, aslında açık seçik olduğu için Mao'nun felsefi yorumlarıyla alay etmekte ve onu basit olmakla suçlamaktadırlar. Onlar, bir "düşünür"ün açık seçik olan bir şeyi anlaşılabilir bir hale sokması gerektiğini savunmaktadırlar. Düşmanlıklarının derecesini anlayabilmek için, işçinin bize aktardığı şu sözleri hatırlamak yeter: "Bütün işçiler felsefe öğrenirse, filozoflar ne yapacak?" Bu, çok açıklayıcı bir cümle.

Mao'nun felsefi yöntemi. Mao, feodalizm ve idealizmin bir zamanlar Çin üzerindeki hâkimiyetinden hareket ederek, "Çelişme Üzerine" adlı yazısında şöyle diyor:

"Bir zamanlar Çin'de "Gök yüzü nasıl değişmezse, Tao da öyle değişmez" sözlerinde ifadesini bulan metafizik düşünce vardı ve bu düşünce kokuşmuş feodal hâkim sınıflar tarafından uzun bir süre desteklendi. Son yüz yıl içinde Avrupa'dan ithal edilmiş olan mekanik materyalizm ve kaba evrimcilik de burjuvazi tarafından desteklenmiştir."

Yüzyılların pasifliğinin yerini mücadele almalıdır. Tevekkül felsefesinin yerini devrimci eylem almalıdır. İdealizm felsefesi ile materyalizm felsefesi arasın-

da verilmekte olan savaş, yeryüzünde hangisinin hâkim teori olacağını belirleyecektir. Mao'ya göre, felsefe *bir devrim silahıdır*. Bunun ne anlama geldiğini ilk kez açık seçik olarak şu aşırı-Leninist cümlenin somut bağlamı içerisinde kavradım: "Felsefi uygulamanın temel görevi, *doğru fikirler ile yanlış fikirler arasında kesin bir sınır çizgisi çekmektir*." Ve bu düşüncenin ne kadar doğru olduğunu, bir konferans salonunda değil, bir fabrikada, her ay 180 bin metre kumaş dokuyan dokumacılar arasında kavradım. Eylemde bulunurken ve mücadele ederken, kendinle düşman sınıflar arasına kesin bir sınır çizgisi çekiyorsun. Çin'de mücadele devam ediyor. Silah, küçük kızıl kitap; strateji, felsefi uygulama. Günlük yaşantısını anlatırken bunu söylemek istemişti işçi.

Tabii tartışmamız sadece Çin'le ya da "akademik" burjuva filozoflarıyla sınırlı değil. Ben Batılı bir "Marksist aydın" olarak kendi kafamın içindeki tartışma yüzünden özellikle bu konuyla ilgileniyorum. Batıdaki işçiler ve kitleler Marksist felsefi eserleri, hatta *Kapital*'in birinci cildini bile bilmiyorlar. Sosyalist devrim açısından temel önem taşıyan büyük klâsik metinler kütüphanelerde kapalı duruyor. Orada onları sadece her türden felsefi görüşe sahip profesyonel filozoflar inceliyor. Bu eserler, işçilerin erişebileceği bir yerde değil. İşçilerin düşünsel yoksullukları maddi yoksulluklarından çok daha ciddi, çünkü onları gerçekten güçsüz kılıyor. *Unita*'da yayınlanan bir mülâkatta Louis Althusser, biraz da kışkırtıcı bir tavırla, *Kapital*'in sınıf içgüdülerinden do-

layı işçiler için ötekilerden daha erişebilir olduğunu söylüyor. Burada sadece üniversite erkânını eleştirmiyor Althusser. "Marksist-Leninist bir filozof olmak kolay değildir," diyor. "Her 'aydın' gibi felsefe öğretmeni de bir küçük burjuvadır. Konuşmaya başladı mıydı, küçük burjuva ideolojisi dökülür ağzından: Küçük burjuva ideolojisinin kaynakları ve hileleri sonsuzdur." (9)

Üstelik, Batıda teori ile uygulama, kültür ile uygulama arasındaki ilişkinin ne olduğunu tespit etmek güçtür. Bu unsurlar genellikle birbirleriyle çatışır gibi görünür. Burjuva toplumu genellikle en son kültürel gelişmeleri, yenilikleri ve atılımları öne sürerek kendi çirkinliğini gizlemeye çalışır; akademizmin, seçkinler kültürünün fildişi kulesinin oynadığı rolün ardına gizlenmeye çabalar.

Lenin, bu meseleyi çok iyi anlamış. Lenin'e göre, Gorki yalnızca bir küçük burjuva aydınıydı. Gramsci de anlamış bu meseleyi. Her ikisi de, aydınların kendi düşüncelerinde bir "devrim" yapmaları ve "işçi sınıfı ideologları" (Lenin) ya da "organik aydınlar" (Gramsci) haline gelmeleri konusunda ısrar etmişlerdir. Bu düşüncelerde "devrim" burada Çin'de gerçekleşebilir, çünkü siyasi devrim tamamlanmış, feodalizm tasfiye edilmiş bulunuyor ve sosyalizm *her düzeyde* inşa ediliyor. Bu yeni siyasi muhteva içerisinde, aydınların yeniden eğitilmesi daha da geniş bir anlam kazanıyor. Ne var ki, aydınların yeniden eğitilmesi, dünyanın devrimci güçlerinden kopuk bir şekilde kendi içinde bir amaç olarak görülmez. Çin'de teori ile uygulama arasında yeni, somut,

âdeta elle tutulur bir ilişki var. Bu, “fabrikadaki felsefe”de, Mao’nun dilinde ve Çinli işçi-filozofun “aydınlr”ın rolünün ne olması gerektiği konusunda ki düşüncelerinde açık seçik görülüyor.

Althusser’in şu sözleri, Tienzin’deki fabrikada yaptığımız tartışmayı en iyi bir biçimde özetlemektedir: “Marksizm’in felsefeye katkısında yeni olan şey, yeni bir felsefe pratiğidir. Marksizm (yeni) bir uygulama felsefesi değil, (yeni) bir felsefe pratiğidir.” (10) Bu yeni felsefe pratiği yavaş ilerler ve bir yığın güçlükle karşılaşır, ama güçlü ve kapsamlıdır, özellikle işçi sınıfı arasında. İşte o bizim alay ettiğimiz küçük kızıl kitabın canalcı noktası da burada. İlk başta her yerde karşımıza dikiliyor ve korkuyorsunuz âdeta. Sonra onun temel bir şey olduğunu, her Çinliye felsefi düşüncüyü ve diyalektik materyalizmi götürdüğünü fark ediyorsunuz. Böylece Mao’nun düşüncesi Mao öldükten sonra da Çin’de yaşamaya devam edecektir. Sözümlü ona “Mao dini” tamamen ikinci plânda kalan bir sorun oluyor; Stalinci ve Stalin sonrası dogmacılığın bir karşıtıdır o.

Doğru fikirler nereden gelir? Gökten zembille mi iner? Hayır. Yoksa insanın kafasında doğuştan mı vardır? Hayır. Doğru fikirler sadece ve sadece sosyal pratikten, şu üç çeşit sosyal pratikten gelir. Üretim mücadelesi, sınıf mücadelesi ve bilimsel deney. (Mao Zedung. **Doğru Fikirler Nereden Gelir?**)

2 Nolu Doküman Fabrikasının boyama atölyesinde çalışan bir başka işçi, Yang Tonghua, felsefe öğrenmenin kendisi için ne anlama geldiğini anlatıyor: “Onu teknik yeniliklere uy-

gulamak için felsefe öğreniyorum. Fabrikada, boyanmakta olan kumaşın uzamasını yada şeklini kaybetmesini önlemek için gerekli olan yüksek ısı tekneler yoktu. Bu gereci hep dışardan ithal etmiştik. Mesele şuydu: Devletten bir yabancı makine satın alınmasını mı isteyecektik, yoksa makineyi kendimiz mi yapmaya koyulacaktık? Bu, iki dünya görüşü arasındaki bir çelişmeydi. Yabancı bir kaynağa bel bağlamak, metafizik bir tutumdur, bir dış nedene güvenmek demektir. Makineyi kendin yapman ise iç nedeni geliştirmek demektir. Dış neden şarttır, ama iç neden de esastır. Dış etkenlere güvenmek, sana ihanet edecek olan bir şeye bel bağlamak demektir. Yavaş yavaş ve tedricen ilerlemek, revizyonizm demektir.

Dipnotlar

(1) Lisa Foa, “Al Ritorno da un Vlaggio in Cina” (Bir Çin Gezisinden Yurda Dönerken) *Glovan Critica*, Kış 1970-1971

(2) **Büyük İleri Atılım**. Çin’de halk komünlerinin kurulmasından ve sanayinin bütünüyle kamulaştırılmasından sonra bile iktisadi gelişme hala dengesizdi. Bazı sektörlerde köklü bir sosyalist yönetim geleneği yerleşmiş olduğu halde, bazı sektörlerde üretici güçler eski ekonomisi sisteminden henüz kurtulmuş bulunmaktaydı. Sanayi bazı bölgelerde hala esrarengiz bir sorundu. Büyük İleri Atılım özellikle bu sorunun çözümlenmesine yardımcı oldu. Büyük İleri Atılım, kitleleri harekete geçirdi ve onlara öncüyü örnek alarak temel görevleri nasıl kendi başlarına yerine getireceklerini öğretti. Bunun sonucunda, köylüler sanayi çalışmasına ayak uydurdular ve işçi sınıfıyla daha yakın bir ilişki kurdular. Üretimi geliştirecek ve hızlandırılacak olan kitlelerden gelen her türlü girişim, hemen sonuç vermeyecek bile olsa, teşvik edildi. Bu köklü kitle hareketi, halk kitlelerini kendi yeteneklerine güvenmelerini sağladı. Büyük İleri Atılım Mao Zedung’un şu cümlesiyle başlatıldı: “Siyasi değişim olmadan, Çin’de üretici güçler başarısız kalmaya mahkumdur.” 3 Şubat 1958’de Halkın Gazetesi bu harekete karşı çıkanları şöyle eleştiriyordu: “Şimdiye sadece daha önceki tecrübelerin ve eski kuralların yerine getirilmesinden ibaret gören yoldaşlar sadece geriye bakmasını biliyorlar. Üretici güçler kurulduğunda, kitlelerin daha önde düşünülenden çok daha fazlasını gerçekleştirebileceğini kavrayamıyorlar. Eğer bugün varolan somut bir durumu alıp inceleseler, o durumun geliştirilebileceğini görecektir. Bilinmelidir ki, bizim davamız bir devrim davasıdır ve devrim bir atılımdır. Biz proleter devrimcileriz, reformcular değil.”

(3) “1937’deki yönetici gruptan Kao Kang ve Rao Şu-şih 1950’lerin ortalarında Mançurya’da (belki de Sovyetlerin desteğiyle) bağımsız bir devlet örgütlemekle suçlandılar... Parti örgütünün tarihindeki dönüm noktası 1954 ve 1955 yılları arasında meydana geldi ve Kao Kang ile Rao Şu-şih görevlerinden alındılar, yeni Parti birliği güçlendirildi... 1955 Mart’ında Kao Kang’ın intihar ettiği açıklandı...” (The China Reader’den, Cilt 3, “Komünist Çin”, Franz Schurmann ve Orville Schell) Bu adamların ne kadar önemli mevkileri ellerinde tuttuklarını (o sıralar Kao Kang Kuzeydoğu Merkez Komitesi Sekreteri ve Devlet Planlama Komisyonu Başkanıydı) ve bunların yol açtıkları ve etkileri Liu Şao-çi’nin çizgisine karşı mücadele edilmene kadar uzanan bunalımın ne kadar önemli olduğu göz önüne alınacak olursa (Kao Kang Sovyetlere yakından bağlıydı, 1949 yılında Sovyetler Birliği ile Kuzeydoğu hükümeti arasında bir değişim anlaşması imzalayarak Sovyet-Çin karma işletmelerinin kurulmasını sağlamıştı), Çin’de Liu Şao-çi’nin çizgisinin “selefleri Kao Kang ve Rao Şu-şih çizgisi olarak devam etmesini tuhaf karşılamayız. Ayrıca ünlü iktisatçı Roland Berger’in ‘China Now’da (Mart-Mayıs 1971) yazdıklarını da okumakta fayda var. Berger, “idareciler dönemi” adını verdiği dönemde Kao Kang tarafından oynanan role karşı Kültür Devrimi yıllarında nasıl mücadele edildiğini anlatıyor. Aslında “(Sovyet) tesisleriyle birlikte Sovyet danışmanları ve onların fabrika kurma yöntemleri de geldi. İş kısıtları ve yönetmelikler genellikle benzer Sovyet işletmelerindeki kelimesi kelimesine aynıydı...”

(4) V. İ. Lenin, **Materyalizm ve Ampirio-Kritisizm**.

(5) Bu deyim, diyalektik materyalizmin ve dolayısıyla da Marksizmin temel kavramlarından birinin bileşik ve yalınlaşmış bir ifadesidir. Lenin’in **Felsefe Defterleri**’nde geçen bir bölümden alınmıştır: “Tek bir birimin ikiye bölünmesi ve onun çelişmeli unsurlarına ilişkin bilgi... diyalektiğin... özüdür.” Çin’de 1964 Temmuz’unda Mao Zedung Düşüncesine karşı çıkan kültürel ve ideolojik görüşleri eleştiren çok daha büyük bir kampanya sırasında bu konuda şiddetli bir tartışma çıkmıştı. Lin, bu tartışmadan söz ediyor, Partinin en yüksek kademelerinde birbirine taban tabana zıt iki siyasi çizgi karşı karşıya geldi. Bu çizgilerden biri, proletarya ile burjuvazi ve sosyalizm ile revizyonizm arasında çok daha açık seçik bir ayırımı yapmanın gerekliliğini vurguluyor; öteki ise, hem bu ayırımı, hem de açık mücadeleyi ortadan kaldırmaya çalışıyordu.

Bugün bu deyim siyasi ve ideolojik çalışmada kullanılıyor ve çeşitli durumlara uygulanıyor. Mesela, bir kimsenin ya da onun yoldaşlarının davranışının doğru bir şekilde değerlendirilmesinde bir kistas olarak kullanılıyor ve bütünüyle olumlu ya da bütünüyle olumsuz değerlendirilmeleri önüyor. Aynı zamanda, Kültür Devrimi tarafından yaratılan yeni iktidar organları da çelişmeden arınmış olarak görülmezler, çünkü onlar da “ikiye bölünür”, yeni çizgi arasındaki mücadele onların içinde de sürmektedir.

(6) Louis Althusser, **Lenin and Philosophy (Lenin ve Felsefe)** (New York: Monthly Review Press, 1972), s. 36.

(7) Aynı yerde, s. 32.

(8) Aynı yerde, s.34,33.

(9) Aynı yerde, sayfa 12

(10) Aynı yerde, sayfa 68.

8 Mart

kavga

günüdür